

Bulletin advokacie

Pozvánka na Právní prostor 2014 a na mezinárodní konferenci o insolvenčním právu • Lze stíhat účastníka na trestném činu, i když není stíhán pachatel? • Nabývání od neoprávněného • Změny ve skončení pracovního poměru • Vyúčtování odměny advokáta a mlčenlivost • V Praze otevřeno mediální klubové centrum i pro advokáty •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

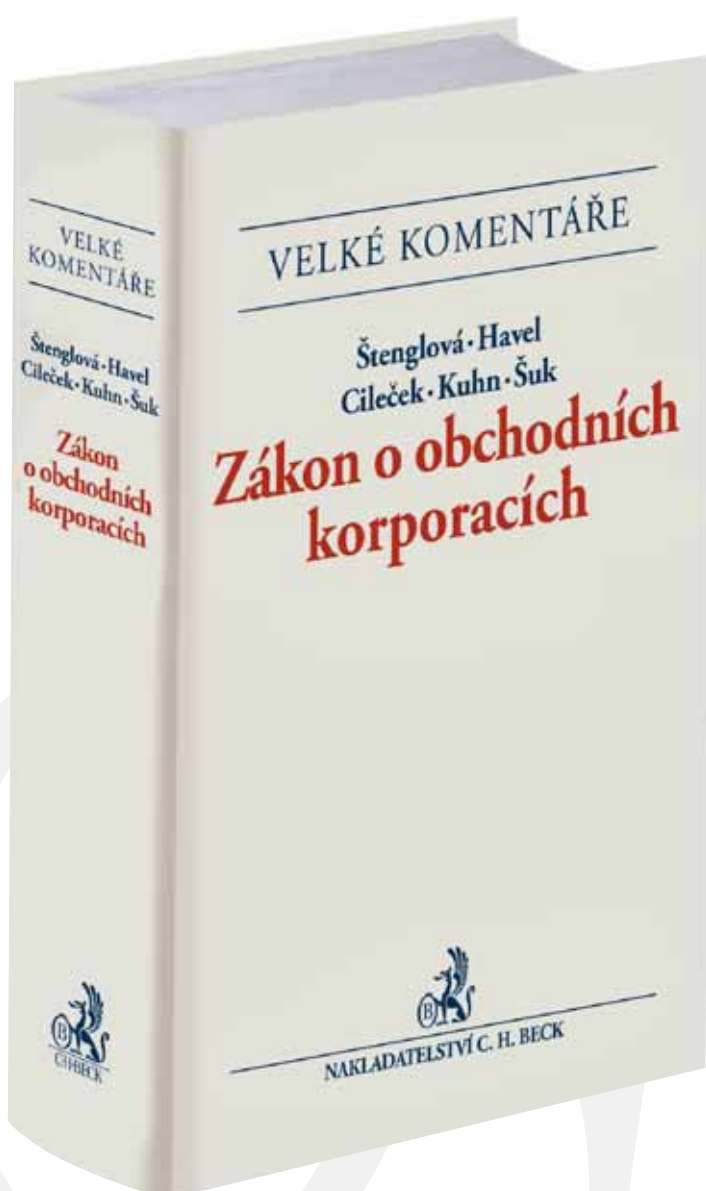

Výživné v novém občanském zákoníku – odbornou stať doc. Zdeňky Králíčkové a prof. Ivo Telce čtete na str. 23-31.

XXII.
KARLOVARSKÉ
PRÁVNICKÉ
DNY
Viz str. 16-18.

NOVINKA C. H. BECK

První komentář k zákonu o obchodních korporacích

Štenglová · Havel
Cileček · Kuhn · Šuk

Zákon o obchodních korporacích Komentář

- komentář navazuje na dosavadní úspěšný komentář k obchodnímu zákoníku
- předkládá možné praktické i teoretické výklady a řešení otázek a problémů, které přináší nové právo obchodních korporací
- poukazuje na souvislosti s novým občanským zákoníkem a s návrhy navazujících předpisů
- věnuje pozornost nejen výkladu dílčích pravidel, ale současně se snaží předložit výklad nové koncepce obchodních korporací a jejich zařazení do regulace právnických osob podle občanského zákoníku
- součástí komentáře je i výběr dosavadní judikatury využitelné i pro nový zákon

*Vázané s přebalem, 1008 stran
cena 2 890 Kč, obj. číslo EVK15*

Objednávejte se slevou v eShopu na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, tel.: 273 139 219, e-mail: beck@beck.cz, www.beck.cz

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:
Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:
Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blaničský
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:
JUDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovního, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamací při problémech s distribucí
se obračejte na pi Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce zasílejte
na adresu agency@impax.cz, případně volejte
na tel. 244 404 555 nebo na 606 404 953.
Media kit a další informace naleznete
na internetových stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 18. 3. 2014
v nákladu 15 800 výtisků.

Foto na obálce: Shutterstock.com
Ilustrační foto: Shutterstock.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Antonín Mokry: **Proti erozi právního státu a na podporu přístupu ke spravedlnosti** 3

Aktuality

Krátké zprávy z představenstva Michal Žižlavský, Robert Němec 4
Nepřehlédněte! Odměna advokáta jako součást náhrady nákladů soudního řízení 5
Pozvánka na mezinárodní konferenci o insolvenčním právu 14
Pozvánka na výroční kongres AIJA v Praze 15
Pozvánka na XXII. Karlovarské právní dny 16
Pozvánka na kongres Právní prostor 2014 20

z právní teorie a praxe

Články

Shrnutí 22
Výživné v novém občanském zákoníku Zdeňka Králíčková,
Ivo Telec 23
**Lze stíhat účastníka na trestném činu,
i když není stíhán pachatel?** Pavel Vantuch 32
Nabývání od neoprávněného Ondřej Spáčil 38
Změny ve skončení pracovního poměru Ladislav Jouza 42

Z judikatury

Právní názor účastníků. Pravomoc soudu 46
Průtahy trestního řízení. Náhrada škody. Satisfakce 48
Vykázání ze společného obydlí 52
Námítka neplatnosti rozhodčí smlouvy 58

Z odborné literatury

Filip Melzer, Petr Těgl a kol.: **Občanský zákoník – Velký komentář, 1. svazek, § 1-117** (Tomáš Novosad) 61
Michaela Zuklínová: **Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničím a vybraná platná judikatura** (Ondřej Frinta) 62
Michaela Zuklínová: **Spoluvlastnictví podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničím a vybraná platná judikatura** (David Elischer) 62
Karel Svoboda (ed.): **Přehled judikatury ve věcech předběžných opatření** (Jaroslav Škopek) 63
Přečetli jsme za vás Jan Mates 64
Bulletin slovenskej advokacie přináší 65

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Tajemný Hrad (v Karpatech) 68

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka 69

Z jednání představenstva ČAK ichta	69
Vyúčtování odměny advokáta a mlčenlivost Daniela Kovářová.....	70

Z Evropy

Právní úprava a advokátní tajemství v době PRISMu – rozhovor s předsedou výboru CCBE pro IT právo Dr. Péterem Homoki Dawn Turek	71
---	----

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	76
V Praze-Dejvicích byla otevřeno mediační klubové centrum	79
Pozvánka na VII. ročník mezinárodního šachového turnaje v Bratislavě	80

Nakonec

Zrnka z právníkova zápisníku pořouchlosti II. (Znovu o zákonodárství) Petr Hajn	81
Kresba Lubomíra Lichého	82
Víte, že... Stanislav Balík	82
Inhaltsverzeichnis	83
Zusammenfassung/ Summary	84
Table of Contents	85

Upozorňujeme čtenáře, že slibovanou vítěznou prací kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013 od JUDr. Evy Ondřejové najdou až v Bulletinu advokacie číslo čtyři. O jedno číslo pak bude posunuto i vydání prací, které se umístily v soutěži na druhém a třetím místě.

Red.

ZIZLAVSKÝ

Advokátní kancelář - Insolvenční správci

Insolvence a restrukturalizace korporací

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu
Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Upozorňujeme, že BA se stal recenzovaným časopisem a všechny odborné příspěvky podléhají recenznímu řízení.

Texty:

Formát zaslaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Proti erozi právního státu a na podporu přístupu ke spravedlnosti

Rada evropských advokátních komor (CCBE) vytyčila své priority pro rok 2014:

- Ukončení masového sledování evropských občanů a jejich advokátů.
- Zajištění snadné dostupnosti spravedlnosti pro občany.
- Zajištění dostatečných procesních záruk v trestním právu.
- Zavedení elektronické justice pro občany a podnikatele.

Všechny uvedené priority nejsou jen obecnými vizemi, ale mají své hlubší aktuální opodstatnění, jelikož reflektují varovné tendence, které se v té či oné míře projevují napříč celou Evropskou unií. Bylo by chybné namlouvat si, že v České republice se nic negativního neděje.

Pokud jde o masové sledování, toto vyplavalo na povrch v souvislosti s mediálně sledovanými kauzami (WikiLeaks, Edward Snowden apod.), nejde však jen o hromadné sledování elektronických zpráv a odposlechy telefonických či internetových komunikací z podnětu nebo s vědomím těch či oněch vlád. Jde i o stoupající počet odposlechů a následných prohlídek prostor advokátů, v nichž se mají nalézat usvědčující důkazy o trestné činnosti jejich klientů, a to bez ohledu na to, zda dotčený advokát je obviněným nebo alespoň podezřelým ze spolupachatelství, a mnohdy bez ohledu na to, že se zabývají i komunikace s klienty, kteří s vyšetřovanou činností nemají cokoli společného, což vše odporuje principům právního státu a vede k jeho erozi.

Požadavek snadnější dostupnosti spravedlnosti pro běžného občana také zaznamenává povážlivé trhliny. Na jedné straně dochází ke zvyšování soudních poplatků, navyšují se sazby DPH na právní služby, což vede k nerovnosti procesních zbraní mezi plátcí a neplátcí DPH, a existují legislativní snahy o přenášení poskytování právních služeb na subjekty, které neposkytují zákonné záruky nezávislosti, profesní mlčenlivosti, náležité odborné kvalifikace a odpovědnosti za poskytnutou službu, tak, jak je tomu u advokátů. Na druhé straně se státy vyhýbají a stále se vzdalují své odpovědnosti naplňovat jedno ze základních práv občana, a to práva na bezplatnou právní pomoc tam, kde pro ni existují zákonné důvody, nebo tam, kde je to odůvodněno majetkovými poměry. Politici s vážností naslouchají za-

vádějícím mystifikacím a mnohdy sami přicházejí s populistickými návrhy, které ve svém důsledku omezují nebo ztěžují právo občana na svobodnou volbu advokáta, například tím, že v segmentu tzv. drobných peněžních nároků by nemělo procesně úspěšné straně příslušet právo na náhradu nákladů řízení. Všechny tyto kroky vedou nebo mohou vést k odrazení občana od řešení jeho sporu před soudem a v delší perspektivě budou generovat hlubokou nedůvěru ve fungování spravedlnosti.

Přestože Evropská komise již identifikovala obsah minimálních procesních záruk pro obviněné a jejich obhajobu v přeshraničních trestních kauzách, na tomto poli zbývá ještě mnoho kroků udělat. Jde nejen o to, aby všechny tyto záruky byly implementovány vše-

mi členskými státy, ale jde i o materiální naplnění možnosti jejich účinné realizace a také o další pokrok v harmonizačním úsilí ze strany orgánů EU.

Konečně, rozšíření elektronické justice je tím, co by přístup ke spravedlnosti usnadnilo měrou nemalou, a advokáti, jako hlavní uživatelé této služby, budou určitě stát v popředí snah o co nejrychlejší její zavedení, ať už na národní či mezinárodní úrovni. Uvedené projekty je třeba co nejvíce urychlit, neboť povedou ke spravedlnosti efektivnější a tím i levnější a tedy dostupnější.

Závěrem mi dovoluji vyjádřit několik přesvědčení, která budou možná znít jako pouhé banality: respektování důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem je jedním ze základů právního státu; není sporem o drobný nárok, natož sporem bagatelním, spor o hodnotě až 10 000 eur (jak navrhovala Evropská komise); úspěšné procesní straně se musí dostat náhrady všech účelně vynaložených nákladů na soudní spor; občan nesmí být nucen spokojit se s právní pomocí poskytovanou subjekty, které neposkytují záruku nezávislosti, mlčenlivosti, náležité kvalifikace a odpovědnosti za poskytnutou právní službu.

JUDr. ANTONÍN MOKŘÝ,
místopředseda České advokátní komory
a vedoucí české delegace v CCBE

☺ Krátké zprávy z představenstva

VE DNECH 10. A 11. ÚNORA 2014 SE KONALA 5. SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA ČAK. JEDNÍM Z BODŮ, KTERÝMI SE ZABÝVALA, BYLY BUDOUCÍ ZMĚNY LEGISLATIVY.

Představenstvo rozhodlo, že učiní podnět Ministerstvu spravedlnosti ČR, aby do plánu legislativních prací vlády pro léta 2014-2017 zařadilo **novely zákona o advokacii, zákona o mediaci, občanského soudního řádu a trestního řádu**. Usneslo se také, že bude sledovat problematiku veřejných zakázek, a to i s ohledem na očekávanou novou evropskou úpravu v této oblasti (více níže).

Myslím, že aktuální jsou zejména novelizace obou soudních řádů, které se týkají tradiční oblasti působnosti advokátů – soudního procesu. Nový občanský a trestní zákoník nemají odpovídající procesní předpisy. Soudní řízení v obchodních věcech jsou nefunkční pro svou zdlouhavost. Trestní represe se rozšiřuje do nových oblastí. Účinné pojistky nemohou vytvářet nekvalifikované rady laiků anebo právní služby neziskových organizací, napojených na státní rozpočet. Proto považuji za nutnou novou úpravu soudního procesu, která bude zahrnovat advokátní proces.

Advokáti patří k právnímu státu jako příslušníci svobodné profese, nezávislé na státu. Musejí hájit kvalifikovaně zájmy lidí a soukromých korporací, a to i tehdy, dostanou-li se do rozporu se zájmy státu. Má-li být justiční systém vyvážený, nemohou se v soudních síních střetávat profesionálové s laiky. Jedině plná profesionalizace justice, zahrnující nejen profesionalizované státní zástupce a soudce, ale i profesionály na straně právních zástupců účastníků, zajistí vládě práva namísto legitimizace bezpráví. Ne advokáti, ale lidé, soukromé korporace, veřejná správa i veřejní činitelé potřebují ke každodennímu prosazování práva advokátní proces – povinné zastupování advokáty nejen v trestním, ale i v civilním soudním řízení. Jen tak budou v praxi fungovat koncentrovaná soudní řízení, zrychlí se rozhodování soudů, rozhodnutí se stanou předvídatelná a vytvoří se stav právní jistoty, potřebný v soukromých, korporátních i veřejnoprávních vztazích.

✦ JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ,
člen představenstva ČAK

PÁTÁ SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA ČAK SE ZABÝVALA I TEMATIKOU VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK NA PRÁVNÍ SLUŽBY.

Radě evropských advokátních komor (CCBE), jejímž je ČAK aktivním členem, se podařilo obhájit zachování zjednodušeného postupu při zadávání veřejných zakázek na právní služby.

Podle stávající úpravy Směrnice 2004/18/EC spadá zadávání právních služeb do kategorie umožňující tzv. zjednodušený režim zadávání. V roce 2011 publikovala Evropská komise návrh revize směrnic o veřejných zakázkách, v jehož rámci měla být tato zjednodušená procedura zrušena. CCBE se podařilo obhájit názor, že tato změna není vhodná a nebere v potaz specifika advokátní profese. **Dne 15. ledna 2014 odhlasoval Evropský parlament návrh balíčku tří směrnic, které se týkají reformy zadávání veřejných zakázek a koncesního řízení, ve kterém zůstal zachován zjednodušený postup při zadávání veřejných zakázek na právní služby.** O nové úpravě bude hlasovat Rada EU. ČAK bude tuto problematiku dále sledovat a bude usilovat o to, aby výjimky týkající se zadávání právních služeb umožněné směrnicemi byly řádně zohledněny v českých předpisech o zadávání veřejných zakázek.

✦ Mgr. ROBERT NĚMEC, LL.M.,
člen představenstva ČAK

Odměna advokáta jako součást náhrady nákladů soudního řízení

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA SE OPAKOVANĚ STŘE-TÁVÁ SE SNAHOU O RESTRIKCI ODMĚNY ADVOKÁTA ZAHRNUTÉ DO NÁKLADŮ SOUDNÍHO ŘÍZENÍ. JDE O SNAHU DLOUHODOBOU, AVŠAK BEZ LOGICKÉHO I PRÁVNÍHO ZÁKLADU.

VEDENÍ KOMORY SOUSTAVNĚ JEDNÁ SE VŠEMI PŘÍ-SLUŠNÝMI INSTITUCEMI V RÁMCI LEGISLATIVNÍHO PROCESU I MIMO NĚJ A SITUACI SE SNAŽÍ UVÉST NA PRAVOU MÍRU. ZA TÍM ÚČELEM VZNIKL I TEN-TO MATERIÁL, JEHOŽ PŘEDMĚTEM JE STRUČNÝ SOUHRN FAKTŮ, TÝKAJÍCÍCH SE NÁKLADŮ ŘÍZENÍ A ODMĚNY PRÁVNÍHO ZÁSTUPCE DO NICH ZAHRNUTÉ, VČETNĚ VÝCHODISEK, NA NICHŽ JE STÁVAJÍCÍ ÚPRAVA POSTAVENA, A JEJICH ÚSTAVNĚPRÁVNÍHO RÁMCE. ARGUMENTY, KTERÉ KOMORA POVAŽUJE ZA PODKLAD PRO SVŮJ POSTOJ, TÍMTO DÁ-VÁ NA VĚDOMÍ ADVOKÁTNÍ VEŘEJNOSTI.

HISTORIE

Základním principem, jímž se řídí rozhodování o náhradě nákladů civilního sporného řízení, je zásada úspěchu ve věci. Poprvé v písemné podobě tak, jak ji známe dnes, ji obsahoval tzv. josefínský obecný soudní řád z 1. května 1781, vydaný pod č. 13 sb. z. s. Součástí nákladů soudního sporu byla odměna advokáta (jak řečníka, tak i poručníka pře) od samého počátku. V době reformy 19. století tím spíše, že až na výjimky (spory do 50 zlatých) byl před soudy veden advokátský proces a procesní pravidla byla velmi složitá a nepřehledná. Ve sporech o částku do 50 zlatých si mohly strany určit zjednodušenou formu řízení (sumární, bagatelní, písemnou), kde povinné právní zastoupení neplatilo.

Uvedenou zásadu dále převzal i pozdější, v rámci reformy 19. století vytvořený systém civilního práva procesního v podobě císařských patentů č. 112/1895 ř. z., o příčině zavedení zákona o soudním řízení v občanských právních rozepřích, a zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), byť v modifikované podobě. Důsledné uplatnění principu rovnosti a snaha po vyrovnání mezi „útokem“ žalobce a nutností čelit útoku na straně žalovaného byla zohledněna ve prospěch žalovaného tím, že žalobce musel žalovat u obecného soudu žalovaného a že žalobce automaticky nezískával nárok na náhradu nákladů řízení a naopak byl povinen je uhradit druhé straně, pokud žalovaný nezavdal podnět k řízení svým chováním. Pokud bylo zřejmé, že žaloba byla důvodná pro chování žalovaného, soud náhradu nákladů řízení žalobci k jeho uplatněnému nároku přiznával. C. ř. s. znal i zjednodušenou formu řízení

Nepřehlédněte!

v podobě řízení rozkazního – upomínacího. Dodatečně pak byla přijata i úprava řízení v tzv. bagatelních sporech.

V souvislosti s vydáním c. ř. s. pak došlo i k vydání komplexního advokátního tarifu, stanovícího rozmezí ceny advokátních služeb (nejen pro účely soudního řízení), a to nařízením ministra práv č. 293/1897 ř. z., na základě advokátního řádu č. 96/1868 ř. z.¹ Tarif byl postaven na stejných principech jako tarif současný, tedy za jednotlivé úkony, přičemž bylo tabulkově rozlišováno mezi úkony jednoduššími a úkony v meritu věci. Toto nařízení pak již za samostatného státu nahradilo nařízení vlády č. 498/1919 Sb., o nové sazbě advokátní, a již o dva roky později nařízení vlády č. 142/1921 Sb., kterým se ustanovují sazby pro výkony advokátů a jejich kanceláří v obvodech vrchních zemských soudů v Praze a v Brně. Tyto sazby byly následně sníženy nařízením č. 95/1923 Sb., ještě dále po válce upravovány vyhláškou Nejvyššího úřadu cenového č. 29 z 30. 12. 1945 a č. 337 z 29. 3. 1947, která snižovala tarifní odměnu u všech úkonů o 15 %. Struktura úhrady však zůstala zachována. Pro účely sporu o peněžitě plnění 650 Kč, což byl měsíční plat průmyslového dělníka, činila tarifní odměna 21 Kč za jednoduché podání, 30 Kč za jednoduchou žalobu a dvojnásobek za složitější, 80 Kč za každou hodinu soudního jednání a 112,50 Kč za podání a účast na jednání v odvolacím řízení. Za úkony tzv. sollicitátorské, tj. úkony mimo advokátní kancelář, obstarávané kancelářským zaměstnancem (nikoliv koncipientem), příslušelo 10 Kč za každou započatou půlhodinu. V exekučním řízení byly úkony hrazeny, jako by šlo o jednoduché žaloby, návrhy a roky. Vedle toho advokátovi náleželo cestovné, poplatky vzdálenostní a režijní (nikoliv paušální). **Přestože v průběhu padesáti let od přijetí prvního úkonového tarifu až do zrušení samostatné advokacie bylo opakovaně hýbáno se sazbami za jednotlivé úkony, zákonodárce nikdy nepřistoupil k jejich paušalizaci, spíše naopak byly jednotlivé tarifní sazby zpřesňovány, pokud jde o jednotlivá řízení (v trestních věcech, ve věcech pracovněprávních, zvláště u nákladových položek kancelářských prací).**

Tuto základní strukturu zachovaly i předpisy přijaté po zrušení samostatné advokacie zákonem č. 322/1948 Sb., jímž byla odměna za právní zastoupení sice zachována jako samostatný nárok strany, nicméně jeho úhrada se provádě-

¹ § 15, v mezidobí byla podpůrně uplatňována sazba námezdni smlouvy.

děla na účet krajských sdružení advokátů (které ji následně rozdělovalo). Prováděcí úprava k zákonu o advokacii č. 114/1951 Sb., jenž znamenal definitivní zánik samostatné advokacie, v podobě zákona č. 115/1951 Sb. ze dne 28. prosince 1951, kterým se stanoví sazby odměn za úkony právní pomoci poskytované advokátními poradnami (advokátní tarif), rovněž zachovala zažitou a z hlediska soudního rozhodování flexibilní úpravu účtování po jednotlivých úkonech (rozlišovala hlavní úkony, hlavní úkony účtované polovinou sazby a porady a drobné úkony; zajímavé je, že nejlépe hodnocenými byly úkony rozvodového řízení - 900 Kč za jeden úkon, dnes je cena úkonu 1500 Kč). Advokátní tarif neumožňoval žádnou smluvní odměnu a odměna náležela příslušné advokátní poradně. Na tuto úpravu následně navazovala vyhláška č. 50/1965 Sb. (v návaznosti na nový zákon o advokacii), o odměnách za poskytování právní pomoci, která platila až do června roku 1990. Vyhláška poprvé zavedla možnost stanovit odměnu za celé vyřízení věci (úhrnná odměna) a paušalizaci dalších nákladů.

V návaznosti na společenské změny po roce 1989, obnovení samostatné advokacie a vznik samostatného povolání komerčního právníka byl přijat i **nový advokátní tarif, a to vyhláškou č. 270/1990 Sb., o odměnách advokátů a komerčních právníků za poskytování právní pomoci.** Poprvé zde byla možnost (přednostní) ujednání smluvní odměny, jejíž druh, případně snížení nebo zvýšení základních tarifních sazeb nebo její stanovení (paušální, podílová) bylo věcí výhradně dohody mezi advokátem a jeho klientem. V soudním řízení se pak hradila odměna advokáta podle tarifu a znovu šlo o nárok klienta, a nikoliv advokáta nebo jeho kanceláře. Tento rámec byl později převzat do **nové vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právní pomoci. Ve vztahu k sazbě mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ve věcech peněžitého plnění však za své účinnosti byla novelizována pouze jednou:**

vyhlášky zvýšil (úměrně příslušným poštovním a telekomunikačním poplatkům) z původních 75 Kč jednorázově na 300 Kč, a to vyhláškou č. 484/2000 Sb.

OBECNÁ VÝCHODISKA ÚPRAVY NÁHRADY NÁKLADŮ V OBČANSKÉM SOUDNÍM ŘÍZENÍ

Jak již bylo uvedeno výše, **zásada úhrady nákladů podle úspěchu ve věci je zásadou uplatňující se v našem právním řádu po více než sto let. Náklady řízení mají řadu funkcí, z nichž Ústavní soud akcentuje především dvě - preventivní a funkci sankční (srv. náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 851/07 - viz citace níže), a dále funkci reparační.**

Přístup k soudnímu řízení bez nutnosti jakýchkoliv výdajů s sebou nese riziko jeho zneužívání (zbytečného či svévolného souzení, soudčství). Proti takovým případům by měla právní úprava nákladů řízení působit preventivně, event. sankčně tam, kde jde o zjevně bezdůvodné žaloby. V českém právním řádu se neuplatňují tzv. *pluspetice*, známé z římského práva. Ty postihovaly právě toho, kdo zahájil zjevně bezdůvodný spor nebo se domáhal přisouzení více, než nač měl ve skutečnosti nárok. Ač by náklady řízení neměly samy o sobě být další sankcí vedle event. sankčních plnění smluvních (smluvní pokuta), nebo zákonných (úroky z prodlení), i jejich úkolem je přimět osobu, která hodlá zahájit soudní spor, aby jej limitovala na ten nárok nebo jeho část, který je po právu. Pokud je takový spor již zahájen, musí vést úprava náhrady nákladů řízení k tomu, aby důsledky takového protiprávního postupu byly z majetkové sféry osoby, jež se jim brání, zcela odstraněny.

Naopak, pokud účastník řízení, který svým protiprávním jednáním (např. porušením povinnosti vyplývající ze smlouvy, nerespektováním vlastnického práva jiného subjektu apod.) zapříčinil, že druhá strana musí bránit svá práva v soudním řízení, zásadně ponese sankci v podobě

Tarifní hodnota	Původní znění	Po novele provedené vyhláškou č. 276/2006 Sb.
do 500 Kč	250 Kč	300 Kč
přes 500 Kč do 1000 Kč	500 Kč	500 Kč
přes 1000 Kč do 5000 Kč	750 Kč	1000 Kč
přes 5000 Kč do 10 000 Kč	1000 Kč	1500 Kč
přes 10 000 Kč do 200 000 Kč	1000 Kč a 25 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč	1500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč
přes 200 000 Kč	5750 Kč a 25 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč	9100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč
přes 10 000 000 Kč	25 000 Kč a 25 Kč za každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč	48 300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč

Tzv. režijní paušál (paušální náhrada hotových výdajů, účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby, jež je dle ust. § 13 advokátního tarifu účtována s každým úkonem právní služby) se od doby nabytí účinnosti

povinnosti nahradit náklady řízení, které takto vzniknou (Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva, Linde Praha, Praha 2008, str. 331).

Výjimečný korektiv pak představuje ustanovení § 150 o. s. ř., umožňující řešit situace, kdy je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které takto účelně vynaložil. Zkoumá-li soud, zda jsou v konkrétní věci důvody hodné zvláštního zřetele, přihlíží k majetkovým, sociálním, osobním poměrům účastníků, a to obou, nikoliv jen toho, koho by stíhala povinnost náklady řízení platit. Je nutno brát v úvahu i to, jak by se takové rozhodnutí dotklo majetkových poměrů oprávněného, když by např. musel zaplatit část odměny svému advokátovi ze svého. Soud rovněž musí brát v úvahu okolnosti, které vedly k soudnímu sporu, k postojům účastníků v něm apod. (Kindl, M. a kol.: Občanské právo procesní, 2. rozšířené vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2008, str. 239).

PAUŠÁLNÍ VYHLÁŠKA

Až do roku 2001 se výše odměny za zastupování advokátem v občanském soudním řízení řídila právě advokátním tarifem. **Novelou o. s. ř., provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., došlo ke změně potud, že odměna za zastupování účastníka advokátem měla být nadále stanovena jako paušální podle předmětu věci a konkrétního stupně řízení.** Zákonná úprava tento předpoklad, po zásahu Ústavního soudu v ust. § 147 odst. 1 o. s. ř. obsolentní, dosud obsahuje. Paušální odměna byla zakotvena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (tzv. paušální vyhláška), a byla vypočtena jako součin předpokládaného počtu úkonů advokáta jako konkrétního výpočtu tarifní odměny podle advokátního tarifu. **Protože šlo o paušální odhad předpokládané výše nákladů, v právně a skutkově jednoduchých věcech mohl vzniknout a v zásadě i vznikal rozdíl mezi přiznanými a skutečně vynaloženými náklady, neboť výše odměny advokáta se odvíjela od jiného právního předpisu, jímž byl advokátní tarif.**

Tato vyhláška vycházela z odhadu průměrného počtu úkonů advokáta v řízení v jednom (prvním) stupni, z něhož vypočítávala paušální odměnu za právní zastoupení pro řízení v jednom stupni. Vyhláška nijak nezohledňovala skutkovou nebo právní složitost sporů (např. pracovněprávních), že v řízení o opravných prostředcích i v řízení exekučním úkonů ubývá, a zejména v exekučním řízení se snižuje jejich složitost.

Zejména při skončení sporu v rozkazním řízení tak tzv. paušální vyhláška podstatně převyšovala hodnoty stanovené advokátním tarifem, přičemž v podstatě neumožňovala soudu, aby určil odměnu za zastupování nižší.

Na tuto skutečnost a na přílišnou paušalizaci nákladů řízení **upozorňovala Česká advokátní komora od samého počátku**, neboť taková úprava neměla ani preventivní funkci a neumožňovala dlužníkovi ve vlastním zájmu uhradit částku a snížit si tak povinnost odstranit škodní následky na straně věřitele v kterémkoliv stupni řízení, čímž by zároveň došlo k rychlejšímu odstranění sporu. Na straně druhé pak umožnila malé skupině společností vést výhodný obchod s pohledávkami a obohacovat se na tzv. přísudku, který se odvíjel pouze a jedině od stanovené paušální částky a nepřihlížel ke skutečně vynaloženým nákladům na vedení sporu.

Vedle toho pak zásadní vadou předpisu byl právě rozdíl mezi skutečnou odměnou advokáta podle advokátního tarifu (který požaduje, aby byl identifikován počet úkonů vykonané právní služby, tyto byly oceněny a byla z nich odvozena celková výše odměny, přičemž bylo možné uvažovat i o tom, že některé budou uznány jako účelně uplatněné a některé nikoliv) a náhradou, která byla účastníku přiznána podle paušální vyhlášky. **Platila tak nepřehledná situace, kdy jinou úpravou se řídil vztah mezi klientem a advokátem a zcela jinou pak vztah mezi stranami sporu při odstraňování jeho následků na straně úspěšného účastníka.**

Dohromady šlo o spojené důvody, které posléze vedly Ústavní soud ke zrušení tohoto předpisu. Došlo k tomu již v situaci, kdy zejména na základě stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2008 soudy postupně, nikoliv však v převaze věci, přistupovaly k aplikaci ust. § 151 odst. 2 věty první za středníkem, a tedy k obcházení paušalizace nákladů řízení a návratu k zohlednění účelnosti vynaložených nákladů.

V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 Ústavní soud konstatoval, že „*Napadená vyhláška č. 484/2000 Sb., na rozdíl od advokátního tarifu (vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který výši odměny a výši nákladů právního zastoupení odvíjí od počtu úkonů právní služby poskytnutých ve věci, zavedla stanovení nákladů právního zastoupení na základě principu paušalizace sazeb výše odměn za zastupování v řízení. Prísudková vyhláška stanoví paušální sazby výše odměny, čímž neumožňuje rozlišit složitost věci, časovou náročnost, počet provedených úkonů právní služby, stejně tak jako způsob, jakým řízení před soudem skončilo (elektronický platební rozkaz, rozsudek pro uznání, rozsudek pro zmeškání).* Pauša-

Předmět řízení (Kč)	Paušální vyhláška (ve znění 2013)*	AT při rozkazním řízení (3 úkony)*	AT s průměrem pěti úkonů*	Soudní poplatek
500	1500	900	1500	1000
1000	2500	1500	2500	1000
5000	4800	3000	5000	1000
10 000	7500	4500	6500	1000
25 000	10 500	6300	10 500	1250

* S příslušným počtem tzv. režijních paušálů za každý úkon.

lizace tedy zcela pomíjí věcnou a časovou náročnost sporu či účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku.

Napadená vyhláška motivuje účastníky občanskoprávních vztahů – věřitele k vedení soudních sporů i v případech, v nichž předmětem sporu je věc nepatrné hodnoty. Děje se tak s vidinou výdělku, neboť žalobce očekává, že výše náhrady nákladů řízení bude soudem přiznána podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., přičemž výše přiznané náhrady nákladů řízení bude vyšší než skutečně vynaložené náklady, a tento rozdíl bude pro vítěznou stranu přinášet obchodní zisk. Přiznávané náklady jsou natolik vysoké, že je z principu výhodné se soudit i o předměty plnění nepatrné hodnoty.

(...) Náklady právního zastoupení vypočtené na základě přísudkové vyhlášky nepřiměřeně zatěžují neúspěšnou stranu řízení zejména v situacích, kdy hodnota předmětu sporu se pohybuje v nižších pásmech, zejména v pásmu bagatelnosti. Přiznaná náhrada nákladů je zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu. Vynucení plnění občanskoprávních závazků v takových případech je přitom z hlediska obecné spravedlnosti marginální záležitostí, do popředí se dostává zájem věřitele na dosažení výnosu z vedení samotného sporu.“

Nicméně zároveň připomněl principy vlastního rozhodování, z nichž mj. vyplývá jeho očekávání, že aplikace ust. § 142 odst. 1 přetrvá, avšak že nová úprava (vyhlášky) „bude lépe reflektovat zvláštnosti jednotlivých případů. Kritéria pro určení výše náhrady by měla být obsažena přímo v samotné vyhlášce. Stanovení výše odměny by mělo odrážet princip proporcionality, mělo by být přiměřené také ve vztahu k výši vymáhané částky. Uvedené je o to významnější, pokud jde o spory v pásmu bagatelnosti, v nichž proti rozsudku nalézacího soudu není přípustné odvolání, rozhodnutí tedy nepodléhá instančnímu přezkumu.“

TZV. BAGATELNÍ SPORY

Za „bagatelní“ se označují takové spory, u nichž pro jejich skutkovou a právní jednoduchost není třeba, aby byl rozsudek ve věci přezkoumáván soudem v rámci další soudní instance (odvolání).

K prolomení do té doby této bezvýjimečné zásady přípustnosti odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně přistoupila novela občanského soudního řádu, provedená zákonem č. 30/2000 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2001. Dle důvodové zprávy tak zákonodárce přistoupil k tomuto kroku proto, že se jedná o málo významné věci, a proto ke „správnému a spravedlivému rozhodování postačuje řízení v jediném stupni, přičemž přezkoumání takovýchto rozhodnutí odvolacím soudem by představovalo jen průtah v uspokojení oprávněných pohledávek věřitelů“². Principem novely bylo provedení takových změn v občanském soudním řízení, jež by směřovaly k rychlému a efektivnímu řízení o předmětu sporu, a tedy k požadovanému rychlému uspokojení práv oprávněných. Na tento požadavek pak navazovala i v té době přijímaná úprava zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech

a exekuční činnosti, již bylo vymáhání peněžitých pohledávek přeneseno ze soudních vykonavatelů na soukromé osoby (byť s licenci osoby veřejné moci). Je zřejmé, že novela o. s. ř. měla za záměr i odbřemenění soudů.

Po dobu téměř sedmi let byly v občanském soudním řízení limitovány bagatelní spory částkou 2000 Kč, a to až do roku 2010, kdy v důsledku novely provedené zákonem č. 7/2009 Sb. došlo ke zvýšení této sumy na částku 10 000 Kč jako celkového předmětu sporu (bez příslušenství).

Ústavní soud zcela bez komentáře akceptoval stav, kdy proti rozhodnutím o tzv. bagatelních částkách do výše 2000 Kč rozhoduje soud jednoinstančně: „Ústavní soud vícekrát vyjádřil názor, že z ústavněprávního hlediska není soudní řízení povinně dvoustupňové, s výjimkou věcí trestních, u kterých tento požadavek vyplývá z čl. 2 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Z čl. 36 Listiny tudíž bez dalšího pro jiné než věci trestní nezbytnost dvoustupňového soudního řízení neplyne, pročež vyloučení vybraných rozhodnutí (např. usnesení vyjmenovaných v § 202 o. s. ř.) z odvolacího přezkumu nikterak nevybočuje z ústavních mezí (usnesení ve věci sp. zn. IV. ÚS 101/01, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 22, č. 22, str. 387; usnesení sp. zn. III. ÚS 150/03 nebo sp. zn. II. ÚS 304/06).“³

Zatímco však beze zbytku akceptoval hranici „bagatelních věcí“ v podobě částky do 2000 Kč, zvýšení této částky podrobil kritice s opakovaným povzdechem, že nemá dostatek procesního prostoru, aby se věci zabýval: „Ústavní soud nad rámec nosných důvodů zdůrazňuje, že zákonodárce zřejmě oprávněně označil spory o peněžité plnění do 2000 Kč jako spory „bagatelní“, nicméně zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, byla tato částka zvýšena na 10 000 Kč. Z pohledu vnitřní konzistence právního řádu jde o částku určenou nahodile, neboť kupř. u trestných činů, k jejichž spáchání jeden ze znaků skutkové podstaty trestného činu vyžaduje vznik škody, je rozhodující částkou 5000 Kč; z pohledu reálných příjmů obyvatelstva se současná „bagatelní“ částka téměř rovná průměrnému, měsíčně poskytovanému, starobnímu důchodu, anebo polovině průměrného měsíčního čistého výdělku (mzdě) zaměstnance (blíže viz internetové stránky Českého statistického úřadu <http://www.czso.cz> a Ministerstva práce a sociálních věcí <http://www.mpsv.cz/cs/>). Protože v souzené věci šlo o peněžité plnění nepřevyšující hranici 2000 Kč, neměl senát Ústavního soudu prostor, aby řízení přerušil a plénu Ústavního soudu předložil návrh na zrušení právního předpisu podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy. Uzavírá proto, že se otázce přezkumu přiměřenosti hranice, která vylučuje přístup k odvolacímu soudu, bude věnovat v přílehavějším případě.“⁴

Zcela totožně se Ústavní soud vyjádřil i v nálezu sp. zn. IV. ÚS 498/12.

Jistou formu zjednodušeného řízení (smírčího, formulářového) znají i další evropské země (viz dále), nicméně ve všech případech uváděné zjednodušení nesměřuje k odnětí instance, nýbrž ke zjednodušení vystupování účastníků před soudem a dokazovacího řízení (např. v podobě smírčího řízení, upomínacího řízení apod.), čemuž odpovídají i snížené náklady na vedení takového řízení.

V České republice se však u tzv. bagatelních sporů pravi-

2 Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (zdroj www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=3&CT=257&CT1=0).

3 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 96/06, viz www.nalus.usoud.cz.

4 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 96/06, viz www.nalus.usoud.cz.

dla soudního řízení nemění, obě strany nadále mají povinnost tvrzení a povinnost důkazní v rozsahu, který plyne z jejich postavení v řízení, a tedy plnou odpovědnost za vedení sporu, včetně povinnosti splnit břemeno tvrzení a břemeno důkazní již při prvním jednání s kontumačními důsledky. Navíc nejde o řízení smířčí, neboť soud zde nemá povahu smířčího soudu a nepoučuje strany o hmotném právu. Rovněž zde není žádný prostor pro úvahu soudu, zda přízná či nepřízná náklady a v jaké výši (viz § 172 odst. 1 o. s. ř.), a případná úvaha soudu v tomto směru by tak nesplňovala požadavky kladené Ústavním soudem na obdobný mechanismus při aplikaci ust. § 150 odst. 2 o. s. ř.

Rozlišení na bagatelní a ostatní však stále platí pouze pro rozlišení dvojinančností řízení a nemělo jiný důvod ani význam než odbřemenění soudů (odvolacích) od náročné přezkumné agendy, a zároveň urychlení možnosti věřitele dosáhnout uplatnění své pohledávky.

Při úvahách o tom, co je možné označit za „bagatelní“, pak by mělo být zvaženo i to, že základní výše minimální mzdy činí 8500 Kč hrubého. Minimální vyplácený starobní důchod je přibližně 2940 Kč a životní minimum jednočlenné domácnosti 3160 Kč.

NÁKLADY ŘÍZENÍ Z POHLEDU DALŠÍ JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Ústavní soud se k otázce nákladů řízení, jejich funkcím a rovněž jejich přiměřenosti vyjadřoval v řadě svých nálezů. Z nich lze zobecnit tyto závěry:

- **Náklady řízení a rozhodování o jejich náhradě jsou nedílnou součástí práva na spravedlivý proces.**

„Právo úspěšné procesní strany vůči neúspěšné straně řízení na náhradu nákladů vychází ze základního strukturálního principu, který se v civilním sporném procesu uplatňuje, tj. ze systému dvou stran v kontradiktorním postavení, v rámci něhož účastníci řízení vystupují jako vzájemní oponenti uplatňující v řízení protichůdné zájmy. Úspěch jedné procesní strany je tak zároveň neúspěchem jejího procesního odpůrce, přičemž každá strana se v mezích daných občanským soudním řádem snaží pomocí přípustných prostředků docílit vlastního vítězství a prohry protistrany. Je-li procesní strana úspěšná, měl by jí její odpůrce nahradit náklady, které při tom účelně vynaložila, neboť by bylo v rozporu s ochrannou funkcí civilního práva procesního, pokud by civilní proces neumožňoval odstranit zmenšení majetkové sféry účastníka způsobené jenom tím, že byl nucen důvodně hájit svá práva, do nichž někdo jiný zasahoval.“⁵

(nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3923/11)

„Podle ustanovení § 16 odst. 1 věty první zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, je advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Není-li realizace této povinnosti advokáta formou přiznání oprávněných nákladů účastníka řízení, jehož advokát zastupoval, zohledněna řádně odůvodněným nákladovým výrokem soudu, může jít o zásah do práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Důsledkem nepřiznání náhrady nákladů řízení (její části) úspěšnému účastníku řízení, ať již z důvodu nezohlednění úspěchu ve věci samé, z důvodu procesního zavinění protistrany při jejím zpětvzetí žaloby, nebo i z důvodu neuznání potřebnosti,

resp. účelnosti jednotlivého úkonu právní služby advokáta jako zástupce úspěšné strany, může být porušení principu rovnosti účastníků řízení zakotveného v čl. 37 odst. 3 Listiny.“

(nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 669/13)

- **Jde sice o zásadní část rozhodování obecných soudů, její narušení má však ústavněprávní rovinnu pouze výjimečně, a to z pohledu porušení předpisů procesních.**

Ústavní soud nepřikládá rozhodování o nákladech řízení tutéž váhu, jako rozhodování v meritu sporu:

„Z hlediska kritérií spravedlivého procesu nelze klást rovnítko mezi řízení vedoucí k rozhodnutí ve věci samé a rozhodování o nákladech řízení, neboť spor o náklady řízení zpravidla nedosahuje intenzity opodstatňující výrok Ústavního soudu o porušení ústavně zaručených práv stěžovatele.“

(sp. zn. IV. ÚS 777/12)

„Rozhodováním obecných soudů o náhradě nákladů řízení ve vztahu k zachování práva na spravedlivý proces se Ústavní soud již opakovaně zabýval a uvedl, že otázku náhrady nákladů řízení, resp. její výše, jakkoliv se může účastníka řízení citelně dotknout, nelze z hlediska kritérií spravedlivého procesu klást na stejnou roveň jako proces vedoucí k rozhodnutí ve věci samé (srov. usnesení ve věci sp. zn. IV. ÚS 303/02 a sp. zn. III. ÚS 106/11 in <http://nalus.usoud.cz>). Povaha – jen procesní – soudem konstitovaného práva, resp. povinnosti, povýtce způsobuje, že zde není zjevné reflexe ve vztahu k těm základním právům a svobodám, které jsou chráněny prameny ústavního pořádku. Východisko pro připouštěnou výjimku se pojí s argumentem, že konkrétním rozhodnutím obecného soudu o nákladech řízení bylo dotčeno právo na spravedlivý proces, dovozované z čl. 36 odst. 1 Listiny. Poněvadž nemůže jít o nic jiného, než o zpochybnění interpretace a aplikace práva, resp. příslušných procesněprávních ustanovení, uplatní se zásada, že o protiústavní výsledek jde tehdy, jestliže je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi obecně respektován, nebo je projevem libovůle soudu. Vzhledem k již zmíněné povaze rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, kdy nelze dovést bezprostřední souvislost s jinými ústavně zaručenými základními právy a svobodami účastníka řízení, musí shora zmíněné „kvalifikované vady“ dosáhnout značné intenzity, aby bylo dosaženo ústavněprávní roviny problému. Silněji než jinde se tudíž uplatňuje zásada, že pouhá nesprávnost není referenčním hlediskem ústavněprávního přezkumu.“

(sp. zn. II. ÚS 2927/11)⁵

Ústavní soud nicméně požaduje, aby i v rámci rozhodování o nákladech řízení byla uplatňována kritéria spravedlivého procesu, zejména z pohledu přezkoumatelnosti, odůvodněnosti, předvídatelnosti a právního základu takového výroku:

„Rozhodování o nákladech řízení se z pohledu obecných soudů může jevit jako oblast „jednoznačně podružná“ (sp. zn. III. ÚS 191/06, N 14/44 SbNU 183), což však neznamená, že nejde o aplikační akty s významnými dopady na práva účastníků řízení, neboť mj. významně ovlivňují úvahu o tom, zda je úsilí o ochranu práva ve svém celku účelné. Způsob, jímž soud rozhodne o některé ze složek nákladů řízení, může vést k podstatnému omezení v přístupu k soudu, což není z hlediska čl. 36 Listiny akceptovatelné (sp. zn. I. ÚS 664/03, N 56/40 SbNU 547). Rozhodnutí, kterým

5 Všechny zde uvedené citace rozhodnutí Ústavního soudu pocházejí z jeho vlastní databáze dostupné na www.nalus.usoud.cz.

soud úspěšnému účastníkovi nepřizná náhradu nákladů řízení, nesmí být zatíženo libovůlí. Ten, kdo se rozhodl bránit své právo u soudu a uspěl, by neměl být nepřiměřeně a bezdůvodně zatěžován náklady, které si soudní ochrana vyžádala, neboť soudním rozhodnutím se mu dostává jen toho, co měl po právu mít.“

(II. ÚS 851/07)

- **Nárok na náhradu nákladů řízení nesmí mít povahu další sankce v řízení, nýbrž pouze musí směřovat k odstranění následků existence soudního sporu pro stranu, která v něm účelně uplatňovala nebo bránila svá práva.**

„Přiznané náklady se pravidelně dostávají do hrubého poměru k žalované hodnotě sporu. Tímto způsobem dochází k sankcionování neúspěšné strany řízení, přičemž výše uložených nákladů je v rozporu s principem proporcionality sankcí. Dochází tak de facto k ukládání sankce bez zákona. Přísudková vyhláška se tak dostává do rozporu s článkem 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který stanoví, že povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Přiznané náklady by neměly být nepřiměřené povaze a hodnotě sporu.“

(sp. zn. Pl. ÚS 25/12)

- **Konečně lze přiznat jen náklady, jež byly vynaloženy účelně.**

„Z okolností, které přesvědčivě popsal okresní soud v odůvodnění svého rozhodnutí (viz shora), jakož i ze samotného textu ústavní stížnosti je možno dovodit, že stěžovatelka se v řízení nenechala zastoupit proto, aby jí byla poskytována kvalifikovaná právní pomoc osobou práva znalou, ale jedinečně za účelem dosažení bezdůvodného zisku. Opětovné zastupování stěžovatelky advokátem tedy neodpovídá účelu, který procesní právo v tomto institutu sleduje, a stěžovatelka se jím snaží získat výhodu, kterou procesní právo nepředpokládá. Takové počínání lze podřadit pod kategorii zneužití procesního práva. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka usiluje o dosažení bezdůvodného zisku prostřednictvím náhrady nákladů spojených se zastoupením advokátem, je možno takové jednání charakterizovat dokonce jako šikanózní, neboť je vedeno přímým úmyslem způsobit žalovanému újmu v podobě částky, kterou by musel zaplatit na náhradě nákladů spojených se zastoupením advokátem.“

(sp. zn. I. ÚS 988/12)

Shodně ve vztahu k těmto stěžovatelům:

„Základní zásadou, jež ovládá rozhodování o náhradě nákladů civilního sporného řízení, je zásada úspěchu ve věci. Ta je v platném právu vyjádřena v § 142 odst. 1 o. s. ř. Toto ustanovení ukládá soudu, aby přiznal tomu účastníkovi, který měl ve věci plný úspěch, proti účastníkovi, který úspěch neměl, „náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva“. Strana, která ve sporu podlehla, tedy nehradí úspěšné procesní straně veškeré její náklady, ale jedinečně takové náklady, jež lze považovat za potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Důraz na účelnost nákladů, které se mají hradit, je zcela opodstatněný a pro procesní právo typický; viz např. § 129 odst. 1 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (ob-

čanský soudní řád), § 41 odst. 1 civilního řádu soudního [zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)] či § 91 odst. 1 německého ZPO.

Pravidlo, dle něhož lze úspěšné procesní straně přiznat náhradu toliko účelně vynaložených nákladů, se vztahuje na jakékoliv náklady řízení, tedy i na náklady spojené se zastupováním advokátem (na odměnu za zastupování, paušální náhradu hotových výdajů a náhradu za daň z přidané hodnoty). Ústavní soud nesdílí stěžovatelčin právní názor upírající soudu oprávnění posuzovat účelnost těchto nákladů; naopak povinnost k posouzení jejich účelnosti při rozhodování o náhradě nákladů řízení výslovně vyplývá z § 142 odst. 1 o. s. ř. Tento závěr se opírá nejen o jazykový výklad zmíněného ustanovení; ani pomocí jiných interpretačních metod totiž nelze korektně snést přesvědčivé argumenty pro právní názor, vyjímající náklady spojené se zastupováním advokátem z posouzení toho, zda byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva, či nikoli.“

(sp. zn. I. ÚS 3923/11)

V té souvislosti Ústavní soud krom uvedeného principu účelnosti limituje právo na náhradu nákladů u osob, které mají z jiných zdrojů hrazený samostatný aparát, jenž je s to zajistit jim řádné vymáhání jejich pohledávek – stát, statutární města (přičemž lze konstatovat, že je zde tendence tento jeho názor aplikovat na co nejširší okruh subjektů veřejné správy, včetně příspěvkových organizací, např. nemocnic a útvarů územní samosprávy).

Judikatura Ústavního soudu se tedy prohlubuje tím, že dochází k postupnému rozšiřování okruhu osob, které nemohou po protistraně žádat náklady řízení v souvislosti s právním zastoupením.

Shodně na tuto oblast jako na součást práva na spravedlivý proces pohlíží i Evropský soud pro lidská práva – viz např. jeho rozhodnutí ze 6. 2. 2004 ve věci Beer proti Rakousku, respektive v rozhodnutí ze dne 7. 10. 2004 ve věci Baumann proti Rakousku (č. 30428/96, resp. č. 76809/01).⁶

EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI

Důvodem, který ovlivňuje stávající výši nákladů nuceného vymáhání pohledávky, však není a nebyla pouze vyhláška č. 484/2000 Sb. a není jím ani stávající výše odměny advokáta za zastupování v soudním řízení. Jde více méně o shodu okolností, majících původ v časové synergii některých změn souvislých s prováděním reformy soudnictví, přičemž ve všech případech reforem provedených mezi lety 2000 a 2001 bylo jejich účelem zrychlení a zefektivnění soudního řízení tak, aby mohly být pohledávky efektivně souzeny a vymáhány, a dále změn v sazbě DPH na služby z původních 5 % na 21 %. Toto navýšení nese v konečném důsledku na bedrech dlužníků.

Do té doby nadto prováděly výkon rozhodnutí soudy, které požadovaly v bagatelních věcech soudní poplatky za 600 Kč v nalézacím řízení a 300 Kč ve vykonávacím řízení. Nyní je soudní poplatek jen za nalézací řízení 1000 Kč (v bagatelních věcech).

Advokátní tarif však doznal jen malých změn, pouze v roce 2006 došlo k mírnému navýšení v bagatelních věcech.⁷ K odměně za právní služby se připočítávalo DPH v tehdejší výši pouze 5 %, nyní je to 21 %, a to jak u odměny advokáta, tak

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int>

⁷ Před přijetím vyhlášky č. 484/2000 Sb. ten, kdo byl ve sporu neúspěšný, zaplatil to, co odpovídalo ceně služby advokáta podle advokátního tarifu, takže nedocházelo k obohacení věřitelů či poškozování dlužníků. Proto např. náklady na vymožení 200 Kč činily 1650 Kč + 5 % DPH a náklady na vymožení 1050 Kč činily 3450 Kč + 5 % DPH.

u odměny exekutora. Náklady tak byly při adekvátním počtu úkonů zcela úměrné jistně. Ze strany dlužníků ani jiných osob nezněla žádná kritika, zejména však proto, že ještě stále do hry nevstoupili soudní exekutoři a s nimi i mnohem efektivnější a rychlejší způsob vymáhání pohledávek. **Teprve součinem více skutečností – přijetím vyhlášky č. 484/2000 Sb., zvýšením DPH u advokátních služeb v roce 2004 a v roce 2008 a aktivním postupem soudních exekutorů došlo k tomu, že výše nákladů vymožení pohledávky začala být zejména u nižších pohledávek vnímána jako citelná a později i jako neúměrná.** Tato disproporce se zvýšila ještě v důsledku novelizace paušální vyhlášky také v roce 2006, jednak zvýšením sazby odměny, jednak vypuštěním sazby odměny do 500 Kč.

Tak došlo k tomu, že náklady na vymáhání částky 200 Kč činily v nalézacím a exekučním řízení u advokáta 9950 Kč + 21 % DPH a u exekutora 7000 Kč + 21 % DPH, při vymáhání částky 1050 Kč činila odměna advokáta v nalézacím i exekučním řízení 11 200 Kč + 21 % DPH a odměna exekutora, která je v bagatelních řízeních stejná, 7000 Kč + 21 % DPH. Je však rovněž patrné, že **poměrně velkou část z těchto částek si nárokuje stát, a to trojím způsobem – jako soudní poplatek, jako zdanění advokátní odměny a jako zdanění odměny exekutora, plus obě částky odpovídající DPH.** Náklady se pak zvyšují i v důsledku nově zakotvené povinnosti zaslat dlužníkovi tzv. předžalobní upomínku.⁸ Částka, již stát obdrží ze sumy požadované po dlužníkovi jako náhrada nákladů řízení, se tak pohybuje mezi 35 a 40 %.

Náklady do roku 2001

Pohledávka (Kč)	Soudní poplatek	Odměna advokáta	RP	SOP v exekuci	Odměna advokáta	RP	Odměna exekutora	Celkem bez DPH
200	600	500	150	300	250	150	0	1650
1000	600	1000	150	300	500	150	0	2700
1050	600	1500	150	300	750	150	0	3450
5000	600	1500	150	300	750	150	0	3450
5500	600	2000	150	300	1000	150	0	4300
10 000	600	2000	150	300	1000	150	0	4300

Náklady v roce 2013 (po zrušení paušální vyhlášky)

Pohledávka (Kč)	SOP	Odměna advokáta	RP	Celkem bez DPH	Odměna adv. exekuce	RP	Odměna exekutora	RP exekutora	Celkem bez DPH
500	1000	1250	900	3250	625	900	1500-3000	1750-3500	4775-8025
1000	1000	1250	900	3250	625	900	1500-3000	1750-3500	4775-8025
1050	1000	2500	900	3400	1250	900	1500-3000	1750-3500	5400-8650
5000	1000	2500	900	3400	1250	900	1500-3000	1750-3500	5400-8650
5500	1000	3750	900	5650	1875	900	1500-3000	1750-3500	6025-9275
10 000	1000	3750	900	5650	1875	900	1500-3000	1750-3500	6025-9275

K odměně je třeba připočítat již zmíněnou DPH ve výši 21 %. Při patnáctiprocentním zdanění odměny advokáta a exekutora a 21 % DPH je tak příjem rozdělen tak, že u pohledávky v částce 500 Kč stát obdrží z nákladů nalézacího řízení přibližně 50 %, z nákladů exekučního řízení pak přibližně 34 %.

I tak lze konstatovat, že dlužník by se splněním závazku

buď v průběhu nalézacího řízení, nebo po vydání rozhodnutí vyhnul 60 % nákladů celého sporu, kdyby svůj dluh uhradil. Věřitel nemůže být postižován za to, že se kvůli nerespektování závazku dlužníkem musela rozjet mašinérie zahrnující práci tří vysokoškolsky vzdělaných osob a příslušného administrativního aparátu k tomu, aby byl ke splnění závazku donucen.

Nezmiňovaným problémem je pak i to, že je hovořeno pouze o nákladech právního zastoupení, nikoliv o příslušenství pohledávky (úrok, smluvní pokuta, náklady správy pohledávky), jež se samozřejmě se lhůtou plynoucí od splatnosti pohledávky do jejího zaplacení zvyšují (aniž by byly jakýmkoliv způsobem regulovány) a tvoří tak značnou část sumy, která je v konečném důsledku po dlužníkovi vymáhána. Při určení výše odměny advokáta se k příslušenství nepřihlíží.

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

S výjimkou Velké Británie se zásada náhrady nákladů podle úspěchu ve věci uplatňuje v různé podobě ve všech evropských zemích. Ve **Velké Británii** je nárok na náhradu nákladů spojených s vymáháním pohledávky omezen pouze na některé spory (do částky 10 000 liber pouze v některých druzích řízení kromě řízení o peněžitých pohledávkách a náklady jsou limitovány částkou 260 liber).

V řadě zemí se zároveň uplatňuje některá z forem zjednodušeného řízení, a to především ve dvou podobách – v podobě rozkazního/upominacího řízení (Francie, SRN, Rakousko, Slovensko) nebo jiné formy (Švýcarsko – smírčí řízení,

Španělsko – neformální proces), a to buď jako obligatorní (Švýcarsko), nebo fakultativní forma (ostatní země). Pouze

⁸ Podle dosavadní praxe má však tento krok velmi malý efekt a nesnižuje ani počty vedených soudních řízení, v nichž byl žalobce úspěšný se svým nárokem, ani počty exekucí.

ve Švýcarsku, Švédsku a Francii má tato forma vliv na úhradu nákladů sporu, nikoliv však v podobě absolutní negace práva na náhradu nákladů, nýbrž v jeho omezení, odpovídajícímu zvolené zjednodušené formě. Švýcarský smírčí soud navíc poučuje o hmotném právu, pročež zastoupení profesionálem zde a priori není třeba. Přesto oba systémy akceptují úhradu nákladů mimosoudního vymáhání pohledávky.

Ve valně většině zemí se pak s výjimkou těchto typů zjednodušených řízení nadto uplatňuje advokátní proces, v zemích Iberského poloostrova pak je do nákladů právního zastupování zahrnován nejen advokát jako právní rádce strany, nýbrž i *procurador*, tedy osoba s právnickým vzděláním, licencovaná k jednání se soudem jménem strany sporu.⁹

Ve většině evropských systémů se náklady na právní zastoupení posuzují přímou úvahou soudu podle zásady *ex aequo et bono*, tedy s přihlédnutím ke všem okolnostem, zejména rozsahu a obtížnosti dané práce, důležitosti případu, jakož i příjmu a majetkovým poměrům klienta (SRN), nebo na základě advokátem vyúčtovaných nákladů (Francie, Švýcarsko, Španělsko), přičemž soud uvažuje, zda jde o náklady přiměřené a opodstatněné. Pouze v části zemí evropského prostoru existují vodítka v podobě advokátního tarifu, v řadě zemí je tento tarif neveřejný (Portugalsko, Španělsko, Dánsko) a není závazný, nebo je zde stanoven pro orientaci o přibližné výši nákladů v rozhodnutí některého z vyšších soudů (např. Dánsko).

Státy, jež mají s Českou republikou shodnou právní historii, tedy především Slovenská republika, Rakousko a Německo a v omezené míře i Polsko, používají obdobnou právní úpravu, a to advokátní tarif, který je závazný pro určení mimosmluvní odměny advokáta, byť Rakousko a SRN namísto určení hodnoty jednotlivého úkonu stanoví rozmezí paušální náhrady sporu a umožňují soudu určit výši náhrady užitím koeficientů podle složitosti sporu, tedy přihlédnout i k dalším okolnostem, výslovně v tarifu neuvedeným.

Zcela srovnatelná situace je na Slovensku, kde je i obdobná úprava vymáhacího řízení. Náklady právního zastoupení činí za každý úkon:

z částky 10 eur (0-165 eur).....	16,60 eur,
z částky 500 eur.....	33,21 eur,
z částky 1000 eur.....	61,41 eur.

K tomu se připočítává příslušné DPH, je-li advokát plátcem, činí 19 %.

Soudní poplatky vycházejí z týchž principů jako u nás, jde-li o řízení o peněžité částce, činí soudní poplatek 6 % z částky, nejméně 16,50 eur, maximálně 16 596,50 eur a v obchodních sporech max. 33 193,50 eur.

Exekuční řízení je vykonáváno prostřednictvím soudních exekutorů. Jejich odměna činí 20 % z částky, nejméně 33,19 eur. Maximálně však 33 193,92 eur. K odměně se připočítává DPH. Exekutor má dále nárok na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s vymáháním pohledávky, obdobně jako u nás.

V SRN činí odměna za zastupování (v základní sazbě):

z částky 500 eur.....	45 eur,
z částky 1000 eur.....	80 eur,
z částky 3000 eur.....	201 eur,
z částky 5000 eur.....	303 eur.

Násobeno příslušným koeficientem, vyjadřujícím povahu sporu nebo složitost věci. Převzetí zastoupení se vypočítá jako násobek odměny stanovené v tabulce odměn v rozmezí 0,5–2,5. Nejčastěji se bude jednat o 1,3násobek odměny, ve složitých případech je možné uplatnit i vyšší násobek. Tatóž odměna je hrazena v případě nuceného vymáhání pohledávky, výkon rozhodnutí je v SRN prováděn soudy a nepodléhá soudnímu poplatku.

Dle německé právní úpravy však má věřitel nárok i na úhradu nákladů, které mu vzniknou mimosoudním vymáháním pohledávky.

V Rakousku je stav odlišný a více se blíží poměrům v ČR (ač tam není řízení o malých pohledávkách časté). Výše mimosmluvní advokátní odměny pro jednotlivé úkony se určuje na základě hodnoty předmětu sporu. Celková výše odměny je dále závislá na počtu úkonů a délce jednání, jež je účtováno od půl hodiny. Do odměny se započítává i režijní paušál. V některých případech lze výši odměny i navýšit.

Základem je odměna ve výši:

do 40 euro.....	26 euro,
nad 40 euro do 70 euro.....	39 euro,
nad 730 euro do 1 090 euro.....	103,4 euro,
nad 1090 euro do 1 820 euro.....	116,10 euro,
nad 1820 euro do 3 630 euro.....	129,20 euro.

K tomu se připočítává příslušné DPH, je-li advokát plátcem, činí 19 %.

Exekuční řízení je vykonáváno prostřednictvím soudních exekutorů. Jejich odměna činí 20 % z částky, nejméně 33,19 eur. Maximálně však 33 193,92 eur. K odměně se připočítává DPH. Exekutor má dále nárok na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s vymáháním pohledávky.

V Polsku je uplatňována doba paušální vyhlášky, výše přiznávané náhrady závisí na povaze a cíli věci a na fázi řízení. Odměna je hrazena paušálně za jeden stupeň řízení, a to:

do 500 zł.....	60 zł;
nad 500 zł do 1500 zł.....	180 zł;
nad 1500 zł do 5000 zł.....	600 zł;
nad 5000 zł do 10 000 zł.....	1200 zł;

K této odměně se připočítává DPH ve výši 23 %.

Výkon rozhodnutí je součástí soudního řízení, soudní vykonavatel působí u každého z okresních soudů.

Ve Švýcarsku sice princip náhrady nákladů civilního řízení vychází ze spolkového občanského řádu, obvykle ale v praxi zadá advokát vyčíslení nákladů soudu, jako kdyby účtoval běžně klientovi, a soud to v rámci jeho možností (podle tarifu, který má jako zásadu hodnotu předmětu sporu) upraví, přiměřeně podle předmětu sporu.

Např. kanton Aargau v majetkových věcech:

Hodnota sporu	Odměna
do Fr. 6160.....	Fr. 1110 + 22,0 % z hodnoty sporu.
od Fr. 6160 do Fr. 12 300.....	Fr. 1230 + 20,0 % z hodnoty sporu.

⁹ Pro složitost a komplikovanost soudního řízení, rozvětvenou soudní soustavu s přímým dosahem do práv a majetku běžných občanů prostřednictvím ozbrojených složek v podstatě ve Španělsku a Portugalsku nejsou spory o malé částky vedeny a většina pohledávek je řešena mimosoudně.

od 12 300 do Fr 24 600.....Fr. 1850 + 15,0%
z hodnoty sporu.

Na advokátní služby se vztahuje DPH, a to ve výši 8 %.

I soudní poplatky jsou upravovány jednotlivými kantony zvlášť.

Samostatně pak stojí **evropská úprava v podobě nařízení EP a Rady č. 861/2007, o evropském řízení o drobných nárocích**, jež je považováno za alternativu klasického soudního řízení ve věcech s cizím prvkem, a to o nároku do částky 2000 eur. Protože jde především o spory obchodněprávní a poměrně úzkou skupinu sporů civilněprávních (v důsledku široké předmětové výluky), s větší pravděpodobností dopadne spíše na spory obchodněprávní mezi malými a středními podnikateli než na spory vyvolané fyzickými osobami mimo podnikání, a to i proto, že řízení se vyznačuje vysokou měrou formálnosti. Nařízení však i zde předpokládá viceinstančnost, na rozdíl od české právní úpravy nemá podaný opravný prostředek odkladný účinek. I zde se však uplatní zásada, dle které náklady sporu platí ten, kdo v něm nebyl úspěšný (čl. 16 nařízení). Jak vyplývá z textu samotného, jakož i ze zprávy Komise¹⁰ k jeho aplikaci, ve většině vnitrostátních řízení se od povinnosti právního zastoupení upouští pouze v případě sporů nízké hodnoty před soudy nižší instance.

Ani úprava evropského platebního rozkazu (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu), jež stojí na principech rozkazních řízení, nezavádí žádné požadavky nebo změny, pokud jde o princip úhrady nákladů soudního řízení, nařízení výslovně konstatuje, že pro podání návrhu na vydání evropského platebního rozkazu a pro odpor proti němu není právní zastoupení obligatorní, ostatní otázky úpravy právního zastoupení a úhrady nákladů sporu ponechává na vnitrostátní úpravě. Řízení o evropském platebním rozkazu nemá omezení co do výše nároku, jeho použití je však obdobně úzké, pokud jde o jeho předmět (přeshraniční spory obchodní a civilní s obdobným rozsahem výluky jako u evropského řízení o drobných nárocích).

ZÁVĚR

Jde tedy o nastavení jakéhosi principu, podle něhož by nikdo neměl tratit, ale ani vydělávat při prosazování svých práv. Tento názor ve své judikatuře opakovaně prosazuje i Ústavní soud, který zároveň zdůrazňuje co nejvyšší míru diferenciací nákladů a jejich posuzování soudem tak, aby dlužník byl nucen nést pouze ty náklady, které bylo třeba vynaložit na to, aby věřitel vydobyl svou pohledávku. Konstatoval, že musí být úměrné, je pouze otázkou, k čemu je budeme poměřovat.

Neboť to není věřitel, nýbrž dlužník, kdo rozbíhá nákladný soudní spor:

1. Byl povinně vyzván k úhradě pohledávky před zahájením soudního řízení.
2. Mohl ji uhradit kdykoliv během nalézacího řízení.
3. Mohl ji uhradit poté, co mu soud uložil povinnost pohledávku zaplatit, nebo tak mohl učinit k výzvě před zahájením exekuce.
4. Mohl pohledávku uhradit k výzvě exekutora v zákonem stanovené lhůtě.

Pokud tak přesto neučinil, bylo by v rozporu s principy spravedlnosti ještě mu stále poskytovat ochranu.

Stran tvrzené výše nákladů na vymození peněžité pohledávky to tak není věřitel (a jeho právní zástupce), kdo je zvyšuje, nýbrž stát, neboť

- nutí věřitele činit další úkony před zahájením soudního a vymáhacího řízení (předžalobně dlužníka upomínat),
- s ohledem na složitost formulářových návrhů na zahájení zkráceného – rozkazního řízení jej nutí k zajištění právní pomoci i u malých pohledávek (důsledkem vadného vyplnění elektronického platebního rozkazu je jeho odmítnutí s negativními následky pro věřitele), přičemž s ohledem na nedostatky institutu trvalého pobytu je toto řízení ve více než 50 % případů nakonec stejně převedeno do řízení klasického,
- zvyšováním soudního poplatku a DPH na služby advokáta a exekutora je zároveň zvyšována cena těchto služeb. Ani v takové situaci by to neměl být věřitel, kdo by v konečném důsledku na svém majetku měl doznat újmy proto, že mu jeho (nejčastěji) smluvní partner neuhradil dluh. Nicméně nejde jen o dobrovolné smluvní partnerství, jde často o závazek veřejné služby (např. dodávky energií, městská hromadná doprava, zdravotní služby atd.).

Možnými způsoby řešení by pak měla být především úprava nikoliv práva na náhradu nákladů řízení, kterou lze považovat za protiústavní, nýbrž úprava výše těchto nákladů, a to všemi subjekty, nikoliv pouze advokáty.

Pokud tedy zasahovat do otázek tzv. bagatelních věcí, tak nikoliv podle žalované částky (anebo jen subsidiárně), nýbrž podle druhu (pojistné, internetové obchody, pokuty za černé jízdné, zdravotnické poplatky atd.), jež by mohl být omezen ještě horní hranicí v podobě sumy, jež se z pohledu celé společnosti dá označit za bagatelní. Zde však jde o podstatně nižší sumu, než je ta zákonem stanovená, a to přibližně dva až tři tisíce korun. Je na místě připomenout, že minimální mzda v současné době činí 8500 Kč hrubého, ač není nastavena hranice minimálního důchodu, jsou vypláceny starobní důchody v částkách kolem 2900 Kč a současně stanovené životní minimum jednočlenné domácnosti činí 3160 Kč.

Předmětem úpravy by pak nemělo být jen snížení nákladů za právní zastoupení, nýbrž i snížení ostatních nákladů sporu. Zejména v částkách do 2000 Kč by mělo jít komplexně o snížení soudního poplatku (na polovinu), snížení odměny advokáta, event. zvýšení režijního paušálu v tomto pásmu a účtování pouze této paušální náhrady na místo advokátní odměny. Na stejnou úroveň by měla být snížena i odměna exekutora a náklady exekučního řízení. Ve vztahu k advokátnímu tarifu lze navrhnout především jeho větší diferenciaci v částkách do 10 000 Kč a zakotvení možnosti soudu v tzv. bagatelních sporech snížit odměnu až na úroveň žalované jistiny.

Musí však zůstat zachováno pravidlo, že i takto malé pohledávky by měly být vymahatelné a že z důvodů na straně dlužníka nelze věřitele na jeho majetku postihovat tím, že by náklady na nucené vymození pohledávky nesl sám.

¹⁰ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o použití nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích.

PODPORA:

asociace insolvenčních správců

pořádá
největší mezinárodní konferenci konanou
v České republice v oblasti insolvence

„Time for Change?“ PRAHA 11/04/2014

Moderátoři: Catherine Ottaway, prezidentka INSOL Europe; Carlos Mack, předseda EECC; Ernst Giese, Giese & Partner, s. r. o., Praha; Daniel Fritz, HERMANN Rechtsanwälte, Frankfurt; Slavomír Čauder, Giese & Partner, s. r. o., Bratislava; Petr Smutný, PricewaterhouseCoopers, Praha; Nigel Davies, Wyn River Ltd, Londýn

Přednášející: Pavel Janout, Městský soud v Praze; Adam Sigmund, ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář, Praha; Josef Novotný, KKCG, Praha; Rostislav Krhut, Krajský soud v Ostravě; Michael Fehn, CEO E.ON, Praha; Florian J. Joseph, Landesbank Hessen-Thüringen Girozentrale, Erfurt; Steffen Reusch, dnp DEPPING GmbH & Co. KG, Essen; Clemens Jargon, Jargon International Consulting, Hünenberg; Martin H. Fabisch, AutoVision GmbH, Wolfsburg; Michael Schachler, Johnson Controls Interiors Management GmbH, Neuss; Paolo Castagna, UniCredit Bank AG, Torino; Michael Zupancic, Ex CRO Neumayer Tekfor; Andrea Csöke, Supreme Court of Hungary, Budapešť; Louise Verill, Brown Rudnick LLP, Londýn; Alfredo Bello, Zolfo Cooper LLP, Londýn

Termín konání:

11/04/2014 v době od 9.30 do 18.30 hodin
Prezence od 8.00 do 9.30 hodin

Místo konání:

Andel's Hotel Prague
Stroupežnického 21, 150 00, Praha 5

Simultánní překlad ČJ/AJ

Program konference:

- Výzvy v energetickém sektoru
- Výzvy pro restrukturalizaci v automobilovém průmyslu – Jak se udržet v dodavatelském řetězci
- Panel soudců – Žhavá témata dne
- Případová studie – SAZKA, a. s.
- Špatné banky – Regionální teorie a praxe

Na konferenci se můžete přihlásit na stránkách INSOL EUROPE www.insol-europe.org. Další užitečné informace naleznete na webu <http://www.asis.cz/Skoleni/>, případně kontaktujte tajemníka ASIS na e-mail: tajemnik@asis.cz.

Odborná garance:

Pozvánka na výroční kongres AIJA v Praze

Jak jste si mohli přečíst v minulém čísle Bulletinu, ve dnech 26. – 30. srpna 2014 se v Praze uskuteční výroční kongres AIJA, Mezinárodní asociace mladých právníků. V tomto čísle se zaměříme na program seminářů.

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF YOUNG LAWYERS

Kongres nabídne bohatý program týkající se aktuálních témat z nejrůznějších odvětví práva. V průběhu kongresu se ve spolupráci s renomovanými přednášejícími, panelisty a moderátory z různých jurisdikcí, uskuteční mnoho seminářů a workshopů. Aktivní účast delegátů je vítána, některé ze seminářů a workshopů budou především interaktivní. Delegáti tak budou mít dostatek příležitostí k výměně informací a zkušeností ze svých oborů.

Anita Schläpfer, předsedkyně AIJA a partnerka Curyšské kanceláře Schellenberg Wittmer Ltd., říká: „Pod odborným vedením pracovních koordinátorů Kongresu vytvořily výbory AIJA velmi kvalitní soubor seminářů a workshopů týkající se opravdu široké škály témat. Všichni právní odborníci, nezávisle na oboru své působnosti, budou mít

přístup ke špičkovému vzdělávání spojenému s praktickými zkušenostmi, což je nezbytný základ pro každého dobrého advokáta i podnikového právníka.“

Pro představu následují názvy některých z plánovaných seminářů Kongresu:

- Settle for less...? Or for more? Tips on timing, confidentiality and strategy in (multi-jurisdictional) settlement arrangements
- Counsel's role in International Arbitration Proceedings
- Movement of high net worth individuals
- Personal branding 2.0
- Protecting the roof over your head in times of trouble – insolvency in the Real Estate Industry
- Public procurement of infrastructure projects and energy projects
- High growth companies and how to fund them – a real driver of economic growth?

Délka seminářů bude buď jeden a půl nebo tři hodiny, všechny semináře budou vedeny v anglickém jazyce.

Celý předběžný program naleznete na stránkách kongresu <http://prague.aija.org>. V případě otázek také neváhejte kontaktovat členy organizačního výboru Štěpána Holuba – Stepan.Holub@holubova.cz či Silvii Pavlicu Dahlberg – Silvia.Dahlberg@vinge.se.

Tento článek je druhým ze série článků o výročním kongresu AIJA 2014 v Praze. AIJA je zkratkou pro Mezinárodní asociaci mladých právníků, jedinou celosvětovou asociaci pro advokáty a právníky do 45 let. AIJA organizuje mnoho seminářů a kurzů, z nichž nejvýznamnější akcí je každoročně právě výroční kongres.

Vážení čtenáři, vážení autoři,

oznamujeme, že časopis *Bulletin advokacie* byl zařazen do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice, seznamu schváleného Radou pro výzkum, vývoj a inovace, která je odborným a poradním orgánem Vlády České republiky.

Zápis do uvedeného seznamu nepochybně přispěje k dalšímu zvyšování odborné úrovně našeho časopisu.

Dále si dovoluujeme informovat naše čtenáře i autory o tom, že jsme již počínaje letošním prvním dvojčíslem (BA č. 1-2/2014) navýšili náklad o 500 kusů a rozeslali ho, stejně jako všechna další budoucí čísla, klíčovými institucím a orgánům veřejné správy v České republice. Cílem je, aby se těmto organizacím dostávaly v nezkrácené podobě i názory českých advokátů a jejich profesní organizace.

šéfredaktor JUDr. PAVEL BLANICKÝ

XXII. konference Karlovarské právnícké dny

12. – 14. června 2014

Kongresový sál hotelu Thermal, Karlovy Vary

Konferenci pořádají:

Spolek Karlovarské právnícké dny – Společnost českých, německých, slovenských a rakouských právníků

a

Česká advokátní komora – Deutscher Anwaltverein e.V. – Bundesrechtsanwaltskammer – Slovenská advokátská komora – Forschungsinstitut für mittel und osteuropäisches Wirtschaftsrecht e.V., Wien – Industrie und Handelskammer Oberfranken – Internationales Fachinstitut für Steuer und Wirtschaftsrecht e.V. – Verlag C. H. Beck oHG – Notářská komora Slovenskej republiky – Notářská komora ČR – Ústav štátu a práva SAV – Nakladatelství Leges – Centrum právní komparatistiky PF UK,

za přispění:

Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s. – ČEZ, a. s. – Československá obchodní banka, a. s. – Nakladatelství Beck, s. r. o. – nakladatelství Sagit, a. s. – Kolektory Praha, a. s. – portál

EPRAVO.CZ – OS OBCZAN.cz – Ministerstvo spravedlnosti – portál Jiné právo – ERSTE Premier, služba nadstandardního bankovníctví České spořitelny, a. s.

- Základní poplatek za účast na třídní konferenci a závěrečné recepci činí **7900 Kč + DPH/300 eur**.
- Účastnit se lze i jen jednotlivých programových dnů.
- Simultánně tlumočeno ČJ/NJ.
- **Počet účastníků je OMEZEN na zhruba 150 osob.** Změna programu vyhrazena.

**PODMÍNKY ÚČASTI A REGISTRAČNÍ
FORMULÁŘ NALEZNETE NA WWW.KJT.CZ.**

Můžete se též obrátit na technický sekretariát konference:
Bc. Michaela Jarkovská, tel: 224 951 148,
e-mail: kjt@kjt.cz

PROGRAM KONFERENCE

ČTVRTEK 12. 6. 2014

- **Předpoklady uplatnitelnosti odpovědnosti za škodu**
– JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL. M., Institut práva a ekonomie, PF UP, Olomouc
- **Některé otázky související s postoupením pohledávky**
– prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr., Ústav státu a práva AV ČR
- **Prolínání ObčZ a veřejného práva s dopady ObčZ a doprovodné legislativy do právního postavení státu, krajů a obcí** – Mgr. František Korbek, Ph.D., advokát, Praha
- **Pokyny valné hromady týkající se obchodního vedení**
– doc. JUDr. Ivana Štenglová, PF UK, Praha
- **Smlouva o dílo, použitelnost dosavadní judikatury**
– JUDr. Ing. Pavel Horák, NS ČR
- **K úpravě uzavírání smluv v ObčZ**
– JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., PF UK, Praha
- **Kupní smlouva a spotřebitelské kupní smlouvy, včetně odpovědnosti za vady** – prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., PF UK Praha
- **Ručení za zdroje zvláštního nebezpečí dle českého ObčZ z právně komparatistického hlediska** – prof. Dr. Ernst Karner, Institut für Zivilrecht, Universität Wien
- **Pódiová diskuse k ObčZ a ZOK – intertempolární ustanovení, slabší strana smlouvy a další otázky** (prof. JUDr. Jan Dědič, prof. JUDr. Karel Eliáš, Mgr. František Korbek, Ph.D., Dr., doc. JUDr. Ivana Štenglová)
- **Vybrané právní otázky k prokazování trestné činnosti**
– JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., Vrchní státní zastupitelství, Praha
- **Pódiová diskuse k otázce trestněprávní odpovědnosti v oblasti hospodářské kriminality** (JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., JUDr. František Púry, prof. JUDr. Pavel Šámal, JUDr. Pavel Zeman)

PÁTEK 13. 6. 2014

- **Kauzální nexus v judikatuře SR ve vztahu k profesní odpovědnosti** – doc. JUDr. Kristián Csach, Ph.D., PF Univerzita P. J. Šafárika, Košice
- **Problematika prokazování kauzálního nexu v různých případech porušení povinností ze zákona či smluv**
– prof. Dr. Reinhard Greger, Institut für Konflikt und Verhandlungsforschung, Ebermannstadt

- **Některé koncepční otázky nové kodifikace**
– prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- **Společenské smlouvy – vztahy mezi společníky navzájem a mezi společníky a společností** – prof. Dr. Martin Winner, Wirtschafts Universität Wien
- **Spory mezi společníky v obchodní společnosti – judikatura SRN, ČR a SR** – Dr. Konrad Brenninger, advokát, Regensburg
- **Problematika změny Nařízení Brusel I**
– Béatrice Deshayes, advokátka, Paříž
- **Základní otázky zastoupení právnických osob**
– prof. Dr. Martin Spitzer, Institut für Zivil und Unternehmenrecht, Universität Wien
- **Kauzální nexus jako podmínka uplatňování náhrady škody společností způsobené jejich statutárními a dozorčími orgány obchodních společností – teoretické rámce vs. aplikační přístupy** – prof. JUDr. Mária Patakyová, CSc., Univerzita Komenského, Bratislava
- **Připravované směrnice EU k odpovědnosti právních zástupců (advokátů)** – prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem, prezident KJT
- **Působnost insolvenčního soudu podle ZOK. Střet sankcí podle insolvenčního zákona a podle ZOK. Procesní souvislosti** – JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR

19:00 – 23.00 hodin – Slavnostní recepce – Poštovní dvůr

SOBOTA 14. 6. 2014

9.00-14.00 hodin

- **Výkon funkce člena statutárního orgánu v prolnutí ZOK a ObčZ** – doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., advokát, Praha, Ústav státu a práva AV ČR
- **Úprava konfliktů zájmů v ZOK ve vazbě na ObčZ**
– prof. JUDr. Jan Dědič, advokát, Praha
- **Aktuální judikatura – konkurs, insolvence**
– JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR
- **K prolínání úpravy veřejných seznamů v ObčZ a dalších právních prepisech** – JUDr. Petr Tégl, Ph.D., Institut práva a ekonomie
- **K rozdílu v institutu náhrady škody při porušení smluvní a zákonné povinnosti** – JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., Institut práva a ekonomie, PF UP, Olomouc
- **Pódiová diskuse – smluvní nabývání vlastnického práva (zejména staveb), i k dalším otázkám ObčZ a ZOK** (prof. JUDr. Jan Dědič, JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., JUDr. Petr Tégl, Ph.D.)

Anketní lístek

PRESTIŽNÍ CENA

pro nejlepší právníký časopis v České a Slovenské republice v období 2013/2014

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Společnost německých, českých, slovenských a rakouských právníků

ČASOPIS	VYDAVATEL	HODNOCENÍ (1-10)
1 Acta Iuridica Olomoucensia	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
2 Ad notam	Notářská komora ČR	ČR
3 ANTITRUST	Sdružení KAIROS	ČR
4 Ars notaria	Notářská komora SR	SR
5 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR
6 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR
7 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR
8 International and Comparative Law Review - Mezinárodní a srovnávací právní revue	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
9 Jurisprudence	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
10 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR
11 Kriminalistika	MV ČR, odbor tisku a public relation	ČR
12 Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae	Poradca podnikateľa, BVŠP	SR
13 Obchodné právo	EPOS	SR
14 Obchodní právo	JUDr. Michal Pospíšil	ČR
15 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
16 Právněhistorické studie	Univerzita Karlova v Praze	ČR
17 Právní rádce	Hospodářské noviny - Economia	ČR
18 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
19 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR
20 Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR
21 Právo a rodina	LINDE nakladatelství	ČR
22 Rekodifikace & Praxe	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
23 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR
24 Revue pro právo a technologie	Masarykova univerzita Brno	ČR
25 Soudce	Soudcovská unie ČR	ČR
26 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
27 Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR
28 Státní zastupitelství	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
29 Stavební právo Bulletin	Společnost pro stavební právo	ČR
30 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
31 Trestní právo	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
32 Veřejné zakázky	VIZEA, s. r. o.	ČR
33 Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR

Hodnotí se celková úroveň zejména z hlediska odborné úrovně publikovaných příspěvků, jejich aktuálnost a informační přínos. Rozmezí 1 - 10 (10 nejvíce, 1 nejméně), **hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.**

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT za období 2013/2014

V oblasti judikatury aplikovatelné v ČR za období 2013 - 2014 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

Jméno, příjmení, titul: _____

profese: _____

*Adresa: _____

tel./e-mail: _____

Statut, Prestižní ceny, Pocty judikátu i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 13. 6. 2014, konané v rámci konference v Karlových Varech. Anketní lístky došlé do 1. 6. 2014 budou slosovány o věcné ceny (jejich doplňovaný seznam je uveden na www.kjt.cz).

Anketní lístek vyplňte do 13. 6. 2014 do 15.00 hod. on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 1. 6. 2014 na adresu Karlovarské právníkové dny, 110 00 Praha 1, Národní 10.

* Prosíme uvést přesný kontakt (e-mail, telefon, adresa), jinak Vás nebude možno vyrozumět o případné výhře.

quattro®

Pohon na všechna
čtyři roční období.

Prověřený pohon všech kol quattro® má za sebou více než 30 let intenzivního vývoje a zdokonalování. Jeho legendární mechanicky řízený systém plynule reaguje na aktuální stav terénu, podle potřeby rozkládá sílu na jednotlivá kola a zajišťuje tak perfektní jízdní vlastnosti. Proto přináší nekompromisní zážitek z jízdy za jakýchkoli podmínek.

Pohon quattro® nabízíme pro všechny modelové řady vozů Audi.

Více na audi.cz/quattro.

Náskok díky technice

www.kongrespravni prostor.cz

15. - 16. dubna 2014
Hotel JEZERKA, Seč-Ústupy

IV. Ročník

ODBORNÝ KONGRES

PRÁVNÍ PROSTOR 2014

HLAVNÍ TÉMA: (NE)ZNÁMÉ PRÁVO

TEMATICKÉ BLOKY KONGRESU:

- Veřejnoprávní aspekty rekonfigurace soukromého práva včetně problematiky veřejných zakázek
- Změny v občanském právu procesním
- Speciální právní obory
- Pracovníprávní problematika v roce 2014
- Spolkové právo aktuálně
- Nový občanský zákoník v praxi
- Aktuální otázky justice

Právní rádce

pořádají již 4. ročník
prestižního odborného kongresu
PRÁVNÍ PROSTOR

HLAVNÍ ODBORNÍ PARTNEŘI:

POŘADATELÉ:

HLAVNÍ PARTNER:

Právní rádce

PARTNEŘI:

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI:

Registrace a informace o kongresu na www.kongrespravni prostor.cz

Sleva pro čtenáře Bulletinu advokacie ve výši 600 Kč

Do poznámky registračního formuláře uveďte prosím heslo: BULLETIN ADVOKACIE

z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

Výživné v novém občanském zákoníku.....	23
Lze stíhat účastníka na trestném činu, i když není stíhán pachatel?	32
Nabývání od neoprávněného	38
Změny ve skončení pracovního poměru	42

Z JUDIKATURY.....	46 - 60
-------------------	---------

Z ODBORNÉ LITERATURY	61 - 66
----------------------------	---------

SHRNUTÍ

Zdeňka Králíčková, Ivo Telec: Výživné v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník v souladu s civilizačními zvyklostmi pojímá rodinné právo jako tradiční součást soukromého práva. Kromě úpravy osobního stavu, který je součástí širšího civilního statusu, rodinněprávní část občanského zákoníku upravuje též obligační otázky, mezi něž patří na předním místě výživné jako druh zaopatřovacího soukromoprávního závazku.

Ponecháme-li stranou zásadní koncepční pojetí rodinného práva jako součásti obecného práva soukromého, které souvisí s postavením člověka, po stránce obsahové je vyživovací závazek vybudován zásadně kontinuálně. Nedochozí zde k žádné převratné změně. Bez ohledu na to nová úprava vyžaduje, abychom jí věnovali pozornost a upozornili na některá jiná pojetí, byť by se mohla týkat spíše jen systematiky či legislativní techniky než obsahu a jeho účelu.

Pavel Vantuch: Lze stíhat účastníka na trestném činu, i když není stíhán hlavní pachatel?

Autor se v tomto článku zabývá otázkou, zda lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud

není stíhán hlavní pachatel. Po rozboru dospívá k závěru, že organizátora, návodce a pomocníka na trestném činu nelze stíhat v případě, že není, či již dříve nebyl stíhán hlavní pachatel. Není možné, aby přímý pachatel, který je orgánům činným v trestním řízení známý, byl stíhán později než účastník na trestném činu, nebo aby nebyl stíhán vůbec. To platí vždy, pokud nejde o případy, kdy pachatele nelze stíhat vzhledem k beztrestnosti nebo nestíhatelnosti, pro vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, v důsledku úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení. Pokud nastane taková okolnost, kdy nelze přímého pachatele stíhat, musí však orgán činný v přípravném řízení v usnesení o zahájení trestního stíhání účastníků na trestném činu výslovně uvést okolnost, která brání stíhání přímého pachatele.

Ondřej Spáčil: Nabývání od neoprávněného

Autor poskytuje shrnutí problematiky institutu nabývání od neoprávněného (nevlastníka), a to s uvedením základních teoretických závěrů a historických souvislostí. Článek definuje tento tradiční institut soukromého práva jako střet zásady „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ s principem právní jistoty a ochrany dobré víry. Daný text rozebírá pojetí tohoto institutu v platném civilním právu a bohaté judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu. Závěrečná kapitola je věnována úpravě nabytí od neoprávněného v novém občanském zákoníku, který nově do českého práva zavádí generální klauzuli a specifikuje privilegované způsoby nabytí od neoprávněného.

Ladislav Jouza: Změny ve skončení pracovního poměru

S ohledem na NOZ má zákoník práce v řadě ustanovení dikci „nepřihlíží se“. Je to zejména tehdy, pokud právní jednání nebylo učiněno v písemné formě. Jde např. o výpověď z pracovního poměru, zrušení pracovního poměru ve zkušební době, okamžité zrušení pracovního poměru. Právní důsledky takového jednání mohou být řešeny podle § 80 občanského soudního řádu.

Think international law

International faculty
Flexible schedule for working professionals
Degree awarded from University of Greenwich, U.K.

University of New York in Prague
EDUCATING TOMORROW'S LEADERS
www.unyp.cz

Study at UNYP LL.M in International and Commercial Law

Výživné v novém občanském zákoníku

doc. JUDr. ZDEŇKA KRÁLÍČKOVÁ, Ph.D., prof. JUDr. IVO TELEC, CSc.

I. Úvod

Nová právní úprava vyživovací povinnosti zakotvená v části druhé zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, v zásadě obsahově navazuje na úpravy předchozí, zejména na úpravu zakotvenou v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění jeho tzv. velké novely, provedené zákonem č. 91/1998 Sb. (dále jen „ZOR“). Jedná se především o základní zásady, o vymezení okruhu k výživě povinných i oprávněných, o pravidla pro řešení pořadí jednotlivých druhů vyživovací povinnosti, resp. případných konkurencí, o rozsah vyživovací povinnosti apod.¹ Nicméně ve vazbě na nový občanský zákoník lze hovořit i o novinkách,² které jsou spojeny se začleněním rodinného práva do občanského zákoníku,³ změnou systematiky a zejména s nutností nového pohledu.

Následující řádky jsou věnovány přehledu nejvýznamnějších odlišností.

II. Změna systematiky

Jak již bylo naznačeno výše, změna systematiky je poměrně významná. Právní úprava vyživovací povinnosti není v části druhé nového občanského zákoníku soustředěna pouze do jedné hlavy, tak jak tomu bylo v zákoně o rodině, ale je rozptýlena do více míst.

Především, vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely (§ 697) a rozvedenými manžely (§ 760) je soustředěna do hlavy první části druhé věnované manželství a následkům jeho zániku. Zákonodárce precizuje předpoklady pro stanovení vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely, zejména výslovně hovoří o neschopnosti samostatně se žít, mající původ v manželství nebo v souvislosti s ním (srov. § 760 odst. 1), v délce manželství atd. (§ 760 odst. 2). Jde-li o tzv. sankční výživné pro dobu po rozvodu v rozsahu zásadně stejné životní úrovně, předpoklady jsou vymezeny v návaznosti na předchozí úpravu. Nicméně je zde zmíněno domácí násilí (§ 762 odst. 2). Novým pojmem je odbytné (§ 761 odst. 1).

V hlavě druhé části druhé, oddílu třetím nazvaném Rodiče a děti je zařazen pododdíl 4 nesoucí název Vyživovací povinnost. Zde je upravena nejen vzájemná vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi (§ 915), obsahově navazující na předchozí úpravu ve znění cit. novely, ale i vyživovací povinnost mezi dalšími předky a potomky (srov. § 910), jakož i výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce, resp. těhotné ženy (srov. § 920; opět v jednom ustanovení s více odstavci).⁴ Tento pododdíl uzavírají společná ustanovení o výživném (§ 921 a násl.), upravující splatnost výživného, vliv běhu času na přiznání výživného a problematiku změny poměrů ve vazbě na povinnost (ne)vrátit spotřebované výživné.

Další ustanovení týkající se výživného, které obsahoval zákon o rodině v části třetí, jsou nyní obsaženy v rámci jiných částí občanského zákoníku. Především půjde o zákaz započtení pohledávek za výživným pro nezletilé děti (§ 1988 odst. 1) a o neprohlášenost výživného (§ 613) apod. V novém občanském zákoníku není zvlášť upraven institut „úhrady plnění za jiného“ (dříve § 101 ZOR). Věc se posoudí podle obecných ustanovení o bezdůvodném obohacení (§ 1665 a násl.). Jako úplné novum uvádíme právo na výživné z pozůstalosti, resp. právo na zaopatření (§ 1665 a násl.). Pro úplnost poukazujeme na další ustanovení, kde je právo na výživné zmíněno, např. v souvislosti s darováním (§ 2059), odkazem výživného (srov. § 1626) či peněžitým důchodem při usmrcení (§ 2966).⁵

III. Vymezení pojmů

Materie vyživovací povinnosti upravená v druhé části občanského zákoníku spadá systematicky i svým účelem do soukromoprávního institutu zaopatření.

1 V podrobnostech viz Králíčková, Z. in Hrušáková, M. a kol.: Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, 4. vyd., C. H. Beck, Praha 2009, str. 391 a násl.; dále viz Nová, H.: Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená, Bulletin advokacie, 2008, č. 1-2, str. 31-41.

2 Z nejnovější literatury viz Pavlíček, T.: Výživné ve sporném řízení a NOZ, Rekodifikace a praxe, 2013, č. 1, str. 9-13.

3 Pro úplnost dodáváme, že právní úprava vyživovací povinnosti mezi registrovanými partnery a bývalými registrovanými partnery zůstává i nadále v samostatném právním předpise, zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Je založena na obdobných principech jako vyživovací povinnost mezi manžely, resp. rozvedenými manžely.

4 Na rozdíl od některých zahraničních právních úprav není v občanském zákoníku ani v žádném jiném zákoně upravena vyživovací povinnost v linii vedlejší (srov. § 772 odst. 2); tedy mezi sourozenci, ani mezi osobami sešvagřenými (§ 776) či mezi dětmi a novými partnery jejich rodičů v rámci tzv. rekonstruovaných rodin. Nemá-li tento druh výživného oporu v zákoně (případně ve smlouvě, např. smlouvě o důchodu dle § 2701 až 2706 či smlouvě o výměnek dle § 2707 až 2715), žaloba na plnění výživného by musela být zamítnuta. Nicméně, pokud je jinými osobami, než vymezenými expressis verbis v občanském zákoníku, poskytováno výživné dalším lidem, např. v rámci nesezdaného soužití apod., a to fakticky či na základě (nepojmenované či jiné) smlouvy, je tato skutečnost významná z mnoha aspektů. Jedná se např. o povinnost škůdce hradit při usmrcení náklady na výživu pozůstalých, kterým zemřelý ke dni smrti výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat, a to peněžitým důchodem (srov. § 2966).

5 Dále srov. zákon o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb., který na mnohé instituty zakotvené v novém občanském zákoníku reaguje v procesní rovině.

Některé zaopatřovací závazky vznikají smlouvou (viz níže), další z jiných právních skutečností, resp. ze zákona (v obecné rovině srov. § 1723); jmenovitě se jedná o výživné dle § 910 a násl., ale i § 697 a § 760. Lze říci, že **výživné představuje zvláštní (totiž rodinněprávní) případ zaopatřovacího závazku**, a to vedle závazku důchodového (§ 2701) nebo výměnku (§ 2707), které mohou platit souběžně s vyživovacím závazkem, protože vznikají z jiných právních titulů, tj. ze smluv; srov. například smluvní důchod mezi druhem a družkou. V bližším vymezení se v **případě výživného jedná o část závazkového práva rodinného, které je zákonem upraveno vedle rodinného práva jako práva osobního stavu (práva statusového). Základ právní úpravy spočívá ve vyživovacím závazku jako zvláštním druhu soukromoprávního závazku. Ačkoli vyživovací závazek patří mezi závazky založené zákonem, je zásadně věcí stran, jakým způsobem si mezi sebou upraví výkon vzájemných práv a povinností obsažených v zákonem založeném vyživovacím závazku** (k problematice vyživovacího závazku k nezletilým dětem viz níže).

S ohledem na výše uvedené je označení rubriky „*Vyživovací povinnost*“ (§ 910 a násl.) z hlediska obligačního práva, o které se jedná, nesprávné, protože vystihuje pouze jednu část vyživovacího závazku. Zákon touto terminologií nicméně klade jazykový důraz na *ochranu slabší strany*, kterou je vyživovaný člověk, v jehož prospěch je jinému zákonem stanovena vyživovací povinnost.

Zákon vymezuje či spíše omezuje okruh osob, které mohou být stranami zvláštního zaopatřovacího závazku, a to taxativně ve vazbě na jednotlivé druhy výživného. Jedná se o příbuzné v řadě přímé, osoby spojené manželstvím či bývalým manželstvím, resp. společným dítětem. V obecné rovině jde o věřitele a dlužníka. Nicméně, v případě vyživovacího závazku zákon tyto strany pojmenovává slovy „oprávněný“ a „povinný“, byť by bylo vhodnější, resp. obsahově přesnější hovořit o „vyživovaném“ a „vyživujícím“ (srov. zvláštní pojmenování „pronajímatel“ a „nájemce“ apod.).

Obsah závazku je tvořen relativními právy a povinnostmi stran.

Vyživovací povinnosti *dlužníka* (povinného) tak odpovídá právo (pohledávka) na plnění v podobě výživného, jež svědčí druhé straně závazku, *věřiteli* (oprávněnému). Sama vyživovací povinnost, vyplývající ze závazku, představuje dlužníkovu povinnost něco dát (například peníze formou opakovaných soukromých dávek) nebo něco konat (například určitým způsobem zaopatřovat) anebo i *něco strpět* (např. bydlení studujícího dítěte). **Jedná se o druh plnění majetkové povahy ve smyslu soukromého práva.**

Ani tradiční výraz „výživné“ ovšem není jazykově vhodný, protože je sám o sobě objektivně způsobit vyvolat jazy-

kově klamný dojem o povaze a účelu tohoto plnění.⁶ Pojem „výživné“ je v souladu s jeho účelem totiž zapotřebí chápat ve významu, který není odvozen od pouhé „výživy“, ani zdravé. **Význam pojmu „výživné“ je širší.** Kromě výživy v užším (pouze jazykovém) slova smyslu obsahuje zásadně **celkové zaopatření** ve vazbě na jednotlivé druhy výživného. Můžeme proto říci, že **pojem výživného je třeba chápat ve významu zajištění živobytí jiného člověka** (věřitele, oprávněného, vyživovaného), což odpovídá nejen povaze výživného jako plnění, ale též účelu zákona. **S ohledem na účel institutu jde o zabezpečování všech odůvodněných potřeb věřitele (oprávněného), vždy ve vazbě na schopnosti, možnosti a majetkové poměry dlužníka (povinného) a druh vyživovací povinnosti.** Jedná se tedy nejen o uhrazování výživy v užším slova smyslu, ale i o **uspokojování ostatních hmotných potřeb** (ošacení, hračky, zdravotní pomůcky, školní potřeby a potřeby pro vzdělání, kroužky, sport) či potřeb nehmotných (vzdělání, včetně školního, kulturní a duševní rozvoj) **a potřeby bydlení oprávněných apod.** Zákon na mnoha místech hovoří o právu na *zásadně stejnou životní úroveň* (§ 690, 697, 762, 915), jde-li o děti, pak dokonce o *možnosti tvorby úspor z výživného* (srov. § 917). **Výživné nemá spotřební charakter, jak o něm hovořila judikatura ze 70. let minulého století. Základním předpokladem při uplatnění práva na výživné nutně není ani**

...pojem výživného je třeba chápat ve významu zajištění živobytí jiného člověka...

tzv. stav odkázanosti na výživu, resp. neschopnost samostatně se žít (srov. § 911).

Podle § 1722 platí, že **plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy.** Pojem „majetkové povahy“ je ale nutné chápat v širokém významu, např. i jako bezúplatný zaopatřovací výkon nebo poskytnutou práci osobní povahy, která je ovšem potenciálně ocenitelným plněním, a to i cenou obvyklou na trhu služeb.

V tomto smyslu můžeme učinit závěr, že **pojem výživné představuje zvláštní druh plnění, které je předmětem závazku stran. Jedná se o výživné jako plnění majetkové povahy:**

a) peněžité, viz soukromý důchod v podobě pravidelných peněžních dávek měnících se podle postavení věřitele (například dle věku dítěte) nebo postavení dlužníka (například dle omezené výdělkové schopnosti v důsledku poškození zdraví), přičemž hlediska jsou stanovena zákonem,

b) nepeněžité, například výživné v podobě umožnění bydlení nebo čerpání jiné majetkové výhody včetně naturálního plnění jako je otop aj., potenciálně ocenitelné v penězích. Patří sem i zaopatřovací práce dítěte poskytovaná nemohoucimu nebo nemocnému rodiči či zaopatřovací péče matky o novorozence nebo dítě útlého věku, která je též potenciálně ocenitelná v penězích (např. ve vazbě na cenu pečovatelské služby, služeb jeslí nebo odměnu chůvy).

Z povahy věci a také z řady ustanovení vyplývá, že výživné je **nepromlčitelné** (§ 613), **nepřevoditelné** (ať už jednostranně, či smlouvou), **nelze se ho vzdát** ani předem, ani jinak. Řada ustanovení je koncipována **kogentně**, neboť v rámci výživného **jde o vysoce chráněný zájem na veřejném pořádku ve věci ochrany slabší strany**, o uspokojování mnohdy základních potřeb oprávněného, o jeho zdraví, život, tedy i o ochranu jeho osobnosti.

6 Za zmínku ve věci pojmosloví stojí též historický kontext. K tomu srov. zejm. zákon č. 4/1931 Sb. zák. a nař., na ochranu osob oprávněných požadovat výživu, výchovu nebo zaopatření (tzv. alimentární zákon), který výslovně hovořil o *právních závazcích vyživovati, vychovávat nebo zaopatřovati jiného*. Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, pojem výživné vůbec nepoužíval, ale zakotvoval termín „*povinnost poskytovat úhradu na osobní potřeby*“, a plnění, spočívající v úhradě osobních potřeb ovšem znamenalo plnění vyživovací povinnosti podle tohoto zákona. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, termín výživné znal a používal jej, a to jak v nadpise části třetí, tak v rámci jednotlivých ustanovení. Dřívější doktrína i judikatura však stála na tzv. spotřebním charakteru výživného.

Nová právní úprava je tradičně velmi obecná. Vzhledem ke skutečnosti, že nezná ani tzv. objektivizaci, ani institut minimálního či maximálního výživného, klade na soudní praxi vysoké nároky. Nicméně, vysoká míra obecnosti dává prostor pro zohlednění specifik každého jednotlivého případu a může tak být z tohoto pohledu vnímána jako pozitivum. Jedná se o typické soudcovské právo s vysokou mírou diskrece (k tomu níže, viz rozsah výživného).

Při interpretaci i aplikaci zákona je nutné vycházet nejen z účelu institutu výživného a jeho zákonných ustanovení, smyslu slov (srov. § 2 odst. 2), ale také z účelu, hodnot a zásad soukromého práva, budovaného na ochraně důstojnosti a svobody člověka a jeho přirozeného práva brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí mu blízkých takovým způsobem, který nezpůsobí bezdůvodně újmu druhým. Jde tak především o ochranu slabší strany, ať už je jí kdokoli, rodiny, rodičovství a manželství [§ 3 odst. 2 písm. b)], o zákaz zneužití práva na výživné (§ 8); v neposlední řadě také o zákaz použití a výkladu předpisu o výživném v rozporu s dobrými mravy (§ 2 odst. 3). Výklad ani nesmí vést ke krutosti a bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění (§ 2 odst. 3).

IV. Předpoklady výživného

Klíčovým předpokladem pro vznik a trvání vyživovací povinnosti podle občanského zákoníku je existence rodinněprávního poměru, ať už manželského, ex-manželského či příbuzenského v řadě přímé. Zákonem upravený statusový poměr je tak východiskem a základem pro vznik, trvání či zánik vyživovací povinnosti.

Dalším významným předpokladem je zásadně tzv. stav odkázanosti na výživu na straně oprávněného, resp. jeho objektivní či subjektivní neschopnost samostatně se živit či jeho potřebnost (se zákonem stanovenými výjimkami), a existence schopností, možností a majetkových poměrů na straně povinného (viz § 913). Tato obecná kritéria jsou – společně se zvláštními kritérii ve vazbě na jednotlivé druhy výživného (např. délkou trvání manželství, jde-li o výživné mezi rozvedenými manžely dle § 760) – významná také pro stanovení výše výživného. Pro úplnost doplňujeme, že vyživovací povinnost upravená v části druhé občanského zákoníku vzniká v zákoně uvedeném subjektům *ex lege*; pokud jde o její výši, resp. dobu plnění, rozhoduje soud. Rozsudek má s ohledem na uvedené pouze deklaratorní charakter. To je důležité zejména jde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy (viz níže).

V. Soudní nepřiznání výživného proti dobrým mravům

Jedním z předpokladů, byť negativním, pro posouzení soudního přiznání výživného oprávněnému člověku, který se uplatní ve všech případech plnění vyživovacího závazku, je soulad použití občanského zákoníku (nebo jiného předpisu), upravujícího soudní určování výživného, s dobrými mravy (§ 2 odst. 3; srov. dříve § 96 odst. 2 ZOR). Občanský zákoník řeší předchozí zvláštní úpravu v zákoně o rodině prostřednictvím generální klauzule, která zahrnuje i případy výživného a dobrých mravů.

Platí zde generální zákaz použití (a výkladu) právního předpisu (tedy i občanského zákoníku) proti dobrým mravům, jenž je zároveň blíže rozveden o dílčí zákaz směřování použití předpisu (či jeho výkladu) ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění. Zejména v uvedeném rozvedení obecného zákazu spočívá *humanistický základ* občanského zákoníku. Právní předpisy „jsou pro lidi“, lidem ku pomoci, a tak s nimi musí být zacházeno při jejich používání nebo výkladu, což platí i pro soudní použití (či výklad) občanského zákoníku samého. Zmíněný generální zákaz zároveň vystihuje jednu z „obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva“ podle § 3 odst. 3.

Z ustanovení § 2 odst. 3 vyplývá donucující (kogentní) právní norma obsahující generální zákaz určitých jednání (výkladu nebo použití právních předpisů) v oblasti soukromého práva. Tento generální legální zákaz není v žádném zvláštním zákoněm případě vyloučen ani omezen. Mohli bychom také říci, že ustanovení § 2 odst. 3 obsahuje obecný právní princip souladu práva s dobrými mravy (soulad práva a morálky), který je v tomto případě ovšem věcně zúžen jen na soulad výkladu nebo používání právních předpisů s dobrými mravy.

Souladný výkon nabytého práva s dobrými mravy, tedy i uplatnění pohledávky na výživné, je řešen zákoníkem jinak, a to prostřednictvím soukromoprávního institutu zákazu zneužití práva, když „zjevně zneužití práva nepoživá právní ochrany“ (§ 8, v podrobnostech níže).

Pokud jde o ostatní normy interpretačního soukromého práva, viz § 2 odst. 1 a 2; dále viz generální příkaz souladu nejen použití právních předpisů, ale i jejich výkladu a dokonce i tvorby, s Listinou základních práv a svobod neboli generální příkaz ústavní konformity tvorby, výkladu a použití jakýchkoli právních předpisů (nejen z oboru soukromého práva), jenž odpovídá lidskoprávní doktríně, na které je založen i občanský zákoník (viz § 1 tzv. uvozovacího úst. zák. č. 23/1991 Sb.). Tento generální legální příkaz ústavní konformity ve věcném rozsahu pro celý právní řád platí vedle generálního soukromoprávního zákazu odporu výkladu nebo použití právního předpisu dobrým mravům podle § 2 odst. 3 a rovněž se týká i soudního přiznávání výživného. Ani v případě příkazu konformity podle cit. úst. zák. není tento příkaz žádným jiným zákonem omezen ani vyloučen, tedy ani občanským zákoníkem. Naopak je blíže rozveden právě občanským zákoníkem v § 2 odst. 1, obsahujícím podrobnější rozvedení a doplnění výkladového příkazu ústavní konformity pro soukromoprávní účely.

Dobré mravy patří mezi tradiční otevřené právní pojmy, které jsou dotvářeny jejich výkladem a používáním zejména v soudní rozhodovací praxi. Úkolem zákonodárství proto není tyto pojmy definovat, leč je stanovit jako hodnotová hlediska či bariéry. Vyměrování těchto pojmů není úlohou ani judikatury, když soudní rozhodování má spočívat v podřazování prokázaného skutkového děje pod shodu, nebo neshodu s dobrými mravy. Z hlediska právně teoretického však lze dobré mravy vymezit jako *způsoby chování, které nejsou nikomu na újmu*.⁷ Dobré mravy souvisí s pojmem veřejné morálky, který ale občanský zákoník – oproti například předpisu průmyslověprávnímu

⁷ V podrobnostech srov. Telec, I.: Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek, Právní rozhledy, 2011, č. 1, str. 3.

– nepoužívá. Jedná se o dva samostatné právní a zákonodárské pojmy, byť hranice mezi nimi nemusí být pokaždé ostrá. Rozlišováním mezi dobrými mravy a veřejnou morálkou se ale pro účely výživného nezabýváme.

Obsah dobrých mravů hledíme mimo právní řád v obecném povědomí slušných lidí, které je udržováno morální silou mimo zákonodárství, jež se pouze dovolává dobrých mravů při prolínání řádu právního a morálního.

Lze souhlasit s názorem, že dobré mravy musí být chápány ve smyslu nositele hodnotových základů práva a bariéry proti amoralitám při výkonu subjektivních práv a dále jako interpretační vodítko sloužící k odstranění zbytečného formalismu práva.⁸

Posouzení nerozpornosti použití (a výkladu), tedy i soudního přiznání výživného soudem z hlediska dobrých mravů, je věcí soudcovské úvahy, a to se zřetelem na okolnosti jednotlivého případu i s ohledem na stav dobrých mravů v místě (rozuměno státu) a čase. Nutné je přitom klást důraz na přídatné jméno „dobré“ mravy, které je pravým hodnotovým ukazatelem, protože mravy mohou být i pokleslé. I proto je zapotřebí poměřovat plnění generálního aplikačního (a výkladového) závazku proti dobrým mravům s dalšími principy, zejména s blahem dítěte a v neposlední řadě i s povinností rodiče řádně vychovávat své dítě, pokud jde o případy výživného pro dítě.⁹

Máme za to, že princip dobrých mravů by měl být zohledňován velmi citlivě zejména ve vztahu rodič – nezletilé nespěšné dítě, a to s ohledem na poměřování principů. Přestože by se nezletilé nespěšné dítě dopustilo nějakého zvrženého jednání proti svému rodiči, byla by nařízena ústavní nebo i ochranná výchova, vyživovací povinnost rodiče k tomuto dítěti by zásadně nezanikla, protože je nutné přihlídnout zejména k tomu, že:

- rodiče měli dítě vychovávat, měli pečovat o jeho mravní vývoj (§ 884 odst. 1),
- rodiče měli být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině (§ 884 odst. 1).

Lze souhlasit se závěry soudní praxe, dle které, jestliže by

*Posouzení nerozpornosti použití
(a výkladu), tedy i soudního přiznání
výživného soudem z hlediska dobrých
mravů, je věcí soudcovské úvahy...*

došlo k dlouhodobému vyloučení jednoho z rodičů ze styku s nezletilými dětmi, který by toto odloučení následně pocítoval jako újmu na svých rodičovských právech, nebylo by možné důsledek tohoto odloučení (např. nezáměrné děti o vyloučeného otce) přičítat nezletilým dětem a výživné ze strany tohoto rodiče pak dětem nepřiznat pro rozpor s dobrými mravy.¹⁰

Pokud by soud přiznal výživné tak, že by použil (nebo vložil) občanský zákoník proti dobrým mravům, porušil by donucující právní normu vyplývající z § 2 odst. 3.

VI. Zneužití práva na výživné

Občanský zákoník zvláště upravuje soukromoprávní institut zneužití práva (§ 8). **Pod generální klauzuli odmítnutí právní ochrany zjevnému zneužití práva, která je zároveň jednou z obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva (§ 3 odst. 3), můžeme podřadit i takové jednání, které představuje zjevné zneužití práva na výživné.** Je přitom bez významu, zda subjektivní právo, k jehož zneužití došlo, je obsahem závazku založeného smlouvou anebo jinak, jako je tomu v našem případě, vyživovacího závazku vzniklého na základě zákona.

Jestliže by kupříkladu manželka (např. kvůli jinému muži) opustila manžela, který se převážně na rozvratu manželství nepodílel, a následně by po něm uplatnila právo na výživné manželky, popř. rozvedené manželky, zjevně by zneužila své právo na výživné. Výraz „zjevnost“ zde znamená, že musí jít o zneužití práva, které je nepochybné (evidentní, prokazatelné) tak, aby zásada zákazu zneužití práva nemohla být sama o sobě zneužitá

proti tomu, kdo své právo vykonal. Ve shodě s důvodovou zprávou výkon práva na výživné, který by byl zjevným zneužitím tohoto práva, by byl jen zdánlivým uplatněním práva. Jako další příklad zjevného zneužití práva lze uvést jednání rodiče, který sám neplnil vyživovací povinnost ke svému nezletilému dítěti, dítě zanedbával, popř. dokonce týral či zneužíval, avšak ve stáří požaduje po svém dítěti výživné. Nehraje roli, zda byl pro toto své jednání zbaven rodičovské odpovědnosti či nikoli (srov. § 871).¹¹

Dalším příkladem, kdy může dojít ke zjevnému zneužití práva, je požadování výživného po neúměrně dlouhou dobu, např. tzv. věčným studentem, manželem bránícím se rozvodu zneužitím procesních norem nebo tzv. tvrdostní klauzule [srov. § 755 odst. 2 písm. b)], nebo tzv. věčnou rozvedenou manželkou, která žije dlouhodobě ve společné domácnosti s druhem nemajícím zákonnou vyživovací povinnost. Za zneužití práva na výživné lze označit také domáhání se práva na výživné rozvedeným manželem po značné době po rozvodu, kdy je zjevné, že „neschopnost samostatně se živit“ nemá příčinu v manželství.¹²

VII. Rozsah výživného

Zákon tradičně nezná tzv. objektivizaci výživného pomocí tabulek, procent apod.¹³ Nezná ani institut maximálního či minimálního výživného, tak jako např. nová slovenská právní

8 Viz Rašovský, D.: Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného, Právní fórum, 2012, č. 9, str. 424.

9 K tomu viz Telec, I.: Subjektivní práva rodinná. Právní rozhledy, 2012, č. 3, str. 77-84.

10 Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 11. 1999, sp. zn. 5 Co 2661/99. Obdobně lze uzavřít, že konfliktní vztahy mezi rodiči nelze přičítat k tíži vyživovaným nezletilým dětem, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 6 Tdo 326/2004.

11 Naopak, zákon ve vazbě na uplatnění dědické nezpůsobilosti stanoví, že rodič, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji či její výkon zneužíval nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z vlastní viny závažným způsobem zanedbával, je *ex lege* vyloučen z dědického práva po svém dítěti podle zákonné dědické posloupnosti (srov. § 1482 odst. 2).

12 Blíže viz Hurdík, J., Králíčková, Z.: Možnost uplatnění zákazu zneužití ve vztazích výživného. In Dvořák, J., Winterová, A. (eds.): Pocta Senté Radvanové k 80. narozeninám, ASPI, Praha 2009, str. 213-224.

13 V podrobnostech viz Kornel, M.: Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k dětem? Právní rozhledy, 2011, č. 3, str. 86-87; Zuklínová, M.: O vyživovací povinnosti. In Vostrá, L. (ed.): Pocta A. Kandovi k 75. narozeninám, A. Čeněk, Plzeň 2005, str. 115-116.

úprava.¹⁴ Nová, obecná úprava umožňuje zohľadnit jedinečnosť každého konkrétného prípadu, napr. realitu více výživovacích povinností, zvýšené náklady zdravotne postihovaného dieťaťa apod. Rozhodnutie musí byť predvídateľná (§ 13), čož predpokladá nutnosť sjednocovania súdnej rozhodovacej praxe.

V nedávnej dobe bola vytvorená tzv. ministerská doporučujúca tabuľka pre stanovenie výživného pre dieťa.¹⁵ Tento postup, ač môže byť vecne užitočný, ovšem právne a politicky vzato predstavuje narušenie dĺžby verejnej moci, neboť v žiadnom prípade není věcí orgánu státní správy soudnictví a vězeňství ani doporučovat nezávislým soudcům, jak nebo podle čeho mají rozhodovat, nota bene odsuzovat. Podobné tabuľky proto měly vzejít ze sféry mimo státní správu soudnictví a vězeňství jako oborové standardy. I z důvodové zprávy se podává, že „bylo by spíš vhodné doporučit soudům, aby ony samy, shledají-li takovou potřebu, se pokusily pro místo, ve kterém působí, takové tabuľky, vzorce nebo klíče vytvořit“, a to s ohledem na značné rozdíly „mezi jednotlivými regiony státu, jakož i mezi městskými a venkovskými oblastmi“.¹⁶

Jde-li o jednotlivosti, základním východiskem při stanovování výše výživného je zásadně tzv. stav odkázanosti na výživu na straně oprávněného, resp. jeho neschopnost samostatně se živit či jeho potřebnost (se zákonem stanovenými výjimkami), a rozsah schopností, možností a majetkových poměrů na straně povinného (viz § 913). Dále, při stanovování výše výživného je vždy třeba zohľadnit, o jaký druh výživného se jedná, resp. kdo je na straně oprávněného a kdo na straně povinného, stejně tak zvláštní kritéria (srov. zejména § 760 a násl., kde je zmíněna napr. délka trvání manželství apod.).

Pokud jde o srovnání jednotlivých druhů výživného podle rozsahu, nejvýše stojí stejná životní úroveň, na kterou mají právo děti vůči svým rodičům (viz § 915 odst. 1, možnosti úspor viz § 917), manželé navzájem (§ 697) a rozvedení manželé v případě tzv. sankčního výživného (§ 762).

Doktrína dospívá k závěru, že níže stojí slušná výživa, na kterou mají právo rodiče vůči svým dětem (srov. § 915 odst. 2). Dodejme, že termín slušná výživa užívá nová úprava také v souvislosti s právy pozůstalé manželky a těhotné vdovy na výživné z pozůstalosti (srov. § 1666).

Co se týče výše výživného mezi rozvedenými manžely dle obecné úpravy (§ 760) a pro neprovdanou matku (§ 920), resp. těhotnou ženu, zákon hovoří pouze o přiměřeném rozsahu, což je nutné vykládat tak, aby výživné krylo přiměřeně potřeby oprávněné, nikoli aby se oprávněná přiměřeně podílela na životní úrovni povinného.

Žel, zákon nestanoví výslovně ničeho ve věci výše výživného mezi dalšími předky a potomky. Výkladem lze dovodit, že má-li nezletilé nespovědné dítě zásadně právo i na úspory, a to také ze strany jiného předka než rodiče (srov. dikci § 916), nelze rozsah vykládat ze setrvačnosti jako právo na nutnou výživu (srov. § 88 ZOR), ale šířeji. Jelikož zákon termín nutná výživa v části druhé vůbec neužívá, klade se otázka, na jaký rozsah výživného mají naopak právo prarodiče vůči svým vnukům, resp. jiní příbuzní v řadě přímé (mimo rodičů a dětí) navzájem. V obecné rovině je třeba zdůraznit, že výživné již – v návaznosti na tzv. velkou novelu předchozího zákona o rodině cit. výše a celkovou koncepci nové právní úpravy – nemusí mít spotřební charakter, či-

li ani u jiných příbuzných není třeba trvat na nutné výživě. Dodejme, že termín nutná výživa je zákonodárcem užito ve vazbě na práva některých osob na zaopatření z pozůstalosti (srov. § 1665).

Korektivem pro posuzování výše výživného, resp. přiznání výživného vůbec, je tradičně institut dobrých mravů a zákaz zneužití práva (srov. § 2 odst. 3, § 8, k tomu výše).

VIII. Započtení

Započtení je právním způsobem zániku závazků. Teorie rozlišuje *započtení dohodou* a *započtení jednostranně*.

Nová právní úprava nestanoví v části druhé ničeho, na rozdíl od úpravy předchozí (srov. § 97 odst. 3 ZOR). V části věnované relativním majetkovým právům je však výslovně stanoveno, že se zakazuje započtení proti pohledávce výživného pro nezletilého, který není plně svéprávný (viz § 1988 odst. 1). Zakazuje-li zákon započtení ve věci výživného pro nezletilé nespovědné děti, zakazuje je všemi způsoby. To znamená, že ani dohodou nemohou pohledávky za výživným zaniknout. Jedná se o kogentní ustanovení. Pokud by napr. rodiče dvou nezletilých nespovědných dětí, z nichž každé bylo pro dobu po rozvodu manželství svěřeno do péče jednoho z nich, uzavřeli dohodu o započtení v tom smyslu, že si navzájem nebudou poskytovat výživné na tyto děti, byla by dohoda o započtení výživného absolutně neplatná pro rozpor se zákonem (§ 580 ve spojení s § 588, *ex offi* – i bez návrhu). V praxi však k takovému započtení běžně dochází, zejména stanovili soud výživné oběma rodičům ve stejné výši, případně výživné poskytuje pouze ten z rodičů, jemuž byla určena vyšší částka, a to jen ve vyšší rozdílu mezi oběma výživnými, protože vzájemné zasilání výživného ve vyšší určené soudem se povinným rodičům nemůže zdát logické. Nicméně, právní úprava je důvodná. Chrání třetí osoby, nezletilé nespovědné děti, a to i proti vlastním rodičům, kteří ne vždy dostojí svým slibům, dohodám apod.

Jde-li o zletilé, resp. nezletilé, avšak svéprávné dítě, zákon nestanoví ve věci započtení pohledávek za výživným žádná omezení, tak jak činil jeho předchůdce, dle kterého mohlo být započtení provedeno jen dohodou (viz § 97 odst. 3 ZOR). Dle nové úpravy stavějící na autonomii vůle lze pohledávky za výživným započíst jakkoli, tedy i jednostranně, a to také proti pohledávkám jiného druhu než z titulu výživného. Stranou pozornosti necháváme skutečnost, že jde o vysoce chráněnou hodnotu. V praxi však bude nepochybně využíváno spíše započtení smluvní, nejčastěji pohledávky z titulu výživného rozvedeného manžela a pohledávky z titulu dohody o vypořádání společného jmění manželů v rámci tzv. nesporného rozvodu (§ 757).

Pohledávky zanikají v rozsahu, ve kterém se kryjí. Forma dohody, ani jednostranného jednání, směřujícího k započtení, není stanovena.

14 Srov. § 62 odst. 1 zákona č. 36/2005 Z. z., o rodině, kde je zakotveno, že „Každý rodič bez ohledu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové poměry je povinný plnit svoju výživovaciú povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené neploleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona.“ K tomu srov. Králíčková, Z.: Nové slovenské rodinné právo, Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8, str. 46-50.

15 K tomu srov. Kovářová, D.: Rodina a výživné, Leges, Praha 2011, str. 41.

16 Viz Eliáš, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Ostrava 2012, str. 395.

IX. Promlčení práva na výživné versus přiznání výživného

Zákon výslovně stanoví, že *právo na výživné se nepromlčuje*, nicméně že *práva na jednotlivá opětuující se plnění promlčení podléhají* (srov. § 613). **Jde-li o délku promlčení lhůty, obecně je stanovena na tři roky** (viz § 629 odst. 1). **Bylo-li však právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci – soudem, promlčí se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno** (§ 640). Ostatní majetková práva vyplývající z druhé části občanského zákoníku se také promlčují, není-li stanoveno jinak (viz § 611).

Předchozí úprava stanovila, že právo neprovdané matky žádat úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím se promlčí ve třech letech ode dne slehnutí (srov. dřívější § 95 odst. 3 ZOR). Nová právní úprava obdobné ustanovení neobsahuje. Stanoví však, že výživné pro neprovdanou matku a úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem lze přiznat i nazpět, nejdéle však dva roky ode dne porodu (§ 922 odst. 2).

Následkem promlčení není zánik práva, ale pouze jeho závažné oslabení, neboť nárok jako součást subjektivního práva se stává podmíněným. K promlčení soud přihlídně jen k námitce povinného (viz § 610 odst. 1). Dovolá-li se povinný promlčení, nárok zanikne a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však, nemůže své plnění požadovat zpět (§ 609).

Byť je právo na výživné jako takové nepromlčitelné, lze je obecně přiznat jen ode dne zahájení řízení (§ 922 odst. 1). Jde-li však o výživné pro děti, ať už nezletilé nesvéprávné, či svéprávné anebo zletilé, zákon stanoví výjimku spočívající v tom, že výživné lze přiznat i zpětně, nejdéle však tři roky ode dne zahájení řízení (viz § 922 odst. 2).

Je-li vyživovací povinnost k dítěti stanovována povinnému zpětně, musí soud stanovit její počátek, a to zásadně ode dne, kdy povinný přestal k dítěti plnit dobrovolně výživné, resp. plnil je v omezené míře. Soud musí přihlídnout ke všem již poskytnutým peněžním plněním jako zálohám na výživné (zejména byly-li určeny předběžným opatřením soudu), dále k věcnému plnění, k poskytování bydlení, k prostředkům, které byly poskytnuty na společné bydlení a společnou domácnost atd. Musí také přihlídnout k nepeněžitým plněním. Od nich je pak nutné odlišit běžné dárky apod. Vždy bude rozhodovat cena, důvod plnění, okolnosti apod.

Jestliže je určována vyživovací povinnost k dítěti zpětně až za dobu tří let od zahájení řízení, je nutné při určování výše částek výživného pro jednotlivá období diferencovat, tj. zabývat se možnostmi, schopnostmi a majetkovými poměry povinného v daných časových úsecích, konkrétními odůvodněnými potřebami oprávněného v minulosti, a s ohledem na tato zjištění stanovit odpovídající částky výživného.

Co se týká celkového nedoplatku na výživném, je možné stanovit jeho splatnost jednorázově nebo v podobě splátek. Lze souhlasit s názorem, že při stanovení výše splátek nedoplatku na výživném je nutné přihlížet nejen k možnostem, schopnos-

tem, majetkovým a osobním poměrům povinného, ale i k poměrům oprávněného dítěte, jemuž nemůže být na újmu, že povinný dlouhou dobu neplnil výživné, a tak vznikl vysoký nedoplatek na výživném. Plnění splátek nedoplatku by nemělo přesáhnout značně dovršení zletilosti dítěte.¹⁷

X. Zánik vyživovací povinnosti

Jak již bylo řečeno výše v souvislosti s předpoklady pro vznik, trvání či zánik vyživovací povinnosti, klíčovým předpokladem pro vznik a trvání vyživovací povinnosti podle občanského zákoníku je existence rodinněprávního poměru, ať už manželského, ex-manželského či příbuzenského v řadě přímé a zejména zásadně tzv. stav odkázanosti na výživu na straně oprávněného, resp. zvláštní kritéria ve vazbě na jednotlivé druhy výživného (jde např. o délku trvání manželství, jde-li o výživné mezi rozvedenými manžely dle § 760).

Také bylo řečeno, že vyživovací povinnost upravená v části druhého občanského zákoníku vzniká v zákoně uvedeném subjektům *ex lege*. **Tato vyživovací povinnost ex lege také zaniká, pokud již povinný ani oprávněný nesplňuje zákonné předpoklady, resp. nastaly jiné skutečnosti předvídané výslovně zákonem, resp. vyplývající z povahy věci, zejména tehdy, pokud**

- manželství zaniklo, resp. bylo rozvedeno, jde-li o vyživovací povinnost mezi manžely;
- uplynula doba, na kterou bylo výživné mezi rozvedenými manžely, resp. pro neprovdanou matku stanoveno (max. tři léta: srov. § 762 odst. 1 *in fine*; maximálně dva roky: § 920);
- rozvedený manžel uzavřel nové manželství, resp. partnerství (§ 763);
- rozvedenému manželovi bylo vyplaceno odbytné (§ 761 odst. 1).

Opět lze říci, že pokud o době plnění rozhoduje soud, rozsudek má s ohledem na uvedené pouze *deklaratorní charakter*, neboť vyživovací povinnost zanikla ze zákona. To je důležité, zejména jde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 TZ).

Nicméně, pro strany sporu může mít rozsudek, kterým se s ohledem na pomínutí tzv. stavu odkázanosti na výživu ruší vyživovací povinnost, velký význam. Jedná se zejména o spory zletilých dětí vůči rodičům.

V této věci je třeba s ohledem na doktrínu rozlišovat pojmy absolutní a relativní zánik vyživovací povinnosti. *Absolutní zánik* je spojován se smrtí jak povinného, tak oprávněného. Lze souhlasit se soudní praxí, dle které je právo na výživné právem majetkovým, které však zaniká smrtí oprávněného i smrtí povinného. Dávky výživného splatné ku dni smrti mohou být předmětem dědictví, neboť jako dluh či pohledávka přecházejí na právní nástupce zemřelého.¹⁸ *Relativní zánik* působí např. dočasná neschopnost samostatně se žít (srov. např. § 762 odst. 2 *in fine*, „*nabude-li dítě schopnost se žít jen na přechodnou dobu*“).

XI. Bezdůvodné obohacení

Občanský zákoník nezná dřívější zvláštní rodinněprávní skutkovou podstatu „*úhrady plnění za jiného*“ (srov. § 101 ZOR).¹⁹

17 Srov. Holub, M., Nová, H.: Zákon o rodině, Linde Praha, Praha 1998, str. 181.

18 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 30 Cdo 2128/2003.

19 K některým stále aktuálním problémům viz Čuhelová, K., Spáčil, O.: Otázky spojené s aplikací § 101 ZOR, Právní rozhledy, 2012, č. 9, str. 305-311.

Použijí se proto ustanovení o závazcích z bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl.).²⁰ Zejména půjde o zvláštní skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení, která spočívá v obohacení se tím, že za obohaceného bylo plněno jiným (§ 2991 odst. 2). V tomto smyslu je bezvýznamné, zda předmětem plnění bylo výživné anebo něco jiného.

Ochuzený, který za jiného splnil jeho vyživovací povinnost, je oprávněn na něm (na obohaceném) požadovat vydání bezdůvodného obohacení. Ochuzeným může být kdokoli. Není rozhodné, zda ochuzený, který plnil, byl k takovému plnění povinen na základě soudního rozhodnutí či nikoli, a zda vyživovací povinnost vyplývala ze závazku podle práva rodinného, či nikoli. Rozhodující je faktický stav (skutek) splnění vyživovací povinnosti za jiného (obohaceného). Mezi ochuzeným a obohaceným tak vznikl závazek, jehož důvod spočívá v bezdůvodném obohacení. Bezdůvodné obohacení je povinen vydat obohacený (splnit tak závazek), tzn. ten, za koho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

Obohaceným, místo kterého bylo plněno, musí být ten, kdo byl povinen dle vyživovacího závazku plnit výživné. Není rozhodné, zda obohacený, za kterého bylo plněno jiným člověkem, byl k takovému plnění povinen na základě soudního rozhodnutí. Vyživovací závazek totiž vzniká na základě zákona, nikoli rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci.

Příjemcem plnění výživného může být také kdokoli. Člověkem, kterému bylo plněno, nebo pro kterého bylo plněno, je tak ten, kdo je podle vyživovacího závazku oprávněn k výživnému. Může se jednat o osobu zletilou i nezletilou.

Základním předpokladem uplatnění práva ochuzeného na vydání bezdůvodného obohacení je skutečnost, že povinný měl v rozhodné době možnosti a schopnosti poskytovat výživné, popř. to umožňovaly jeho majetkové poměry. Pokud by však byl povinný sám sociálně potřebný, tj. v době rozhodné neměl možnosti a schopnosti výživné poskytovat a ani jeho majetkové poměry by poskytování výživného neumožňovaly, pak by zřejmě ten, kdo plnil za jiného, nemohl být úspěšný se svojí žalobou na základě posuzovaného ustanovení. Je tak možné dovodit, že i právo na vydání bezdůvodného obohacení má své limity. Ke každé věci je však třeba přistupovat s ohledem na její specifika, resp. je nutné se zabývat např. poctivostí jednání, vědomím či nevědomím o otcovství apod.

Jako předběžnou otázku (§ 135 odst. 2 OSŘ) je možné posuzovat i soulad poskytování výživného s dobrými mravy, nejedná-li se však o právo novorozence či dítěte útlého věku na výživné proti svému otci apod.

V praxi mohou nastat zejména tyto případy, kdy se uplatní institut bezdůvodného obohacení:

- jeden z rodičů dítěte plní výživné i za druhého (zcela nebo z větší části),
- příbuzní ze strany jednoho rodiče dítěte plní i za příbuzné ze strany druhého rodiče,
- jedno dítě plní vyživovací povinnost ke svému rodiči i za své sourozence,
- je popřeno otcovství manžela matky (vyživovací povinnost se koncentruje v osobě matky, nedojde-li k následnému určení otcovství jiného muže),
- otcem je určen jiný muž než ten, který poskytl plnění

matce dítěte na základě předběžného opatření v rámci řízení o určení otcovství (§ 76 OSŘ, § 422 ZŘS),

- otcem je určen jiný muž než pravděpodobný otec, který poskytl plnění těhotné ženě na základě předběžného opatření stanoveného v řízení o právech těhotné ženy (§ 920),
- matka dítěte plní i za otce, který je určen za delší časový úsek.

Statusové poměry mezi otcem a dítětem zanikají dnem, kdy rozsudek o popření otcovství nabude právní moci. **Pokud je později za otce dítěte soudem určen jiný muž, příbuzenský poměr mezi tímto „pozdějším“ otcem a dítětem vzniká až dnem, kdy rozsudek o určení otcovství nabude právní moci (§ 783). V obou případech se jedná o rozsudky konstitutivní, které nepůsobí zpětně, což může působit praktické problémy.**

Jelikož má dítě *právo podílet se na životní úrovni svých rodičů*, může být rozsah vyživovací povinnosti uvedených mužů různý (od částek pohybujících se na hranici životního minima až po částky velmi vysoké, umožňující tvorbu úspor). S ohledem na *právo dítěte na stejnou životní úroveň jako jeho rodiče* (§ 915) může dítě žádat po „pozdějším“ movitějším otci, aby mu až tři roky zpětně od zahájení řízení „dorovnal“ výživné poskytované „dřívějším“ méně movitým otcem. A naopak, jde-li o dítě, kterému bylo poskytnuto nadstandardní výživné „dřívějším“ velmi movitým otcem, který popřel své otcovství, kloníme se k závěru, že **dítě není povinno toto výživné vracet, neboť je třeba cítit jeho dobrou víru ve věci svého statusu** a z něho vyvěrajícího majetkového práva na stejnou životní úroveň. Skutečnost, že matka otce dítěte uvedla v omyl ve věci jeho otcovství, nemůže jít k tíži dítěte. To je věcí mezi matkou a otcem. „Dřívější“ otec, který na dítě poskytl nadstandardní výživné, by tak mohl žalovat matku dítěte o úhradu toho, co za ni jako jediného rodiče poskytl. Zejména u matky je třeba zkoumat, zda od samého počátku jednala nepoctivě a hledat řešení přes náhradu újmy. Zásadně by tedy mělo dojít k úhradě všeho, co „dřívější“ otec na výživné pro dítě zaplatil.

Pokud by byl následně za otce dítěte určen jiný muž, také tomuto „pozdějšimu“ otci může být stanovena povinnost uhradit plnění výživného jinému, tj. muži, kterému původně svědčila domněnka otcovství a který toto výživné dítěti poskytoval. „Dřívější“ otec, který popřel otcovství, může po „pozdějším“ otci požadovat jen úhradu toho, co skutečně podle svých možností, schopností a majetkových poměrů dítěti na výživu poskytl. Pokud by možnosti, schopnosti a majetkové poměry „pozdějšiho“ otce byly výrazně nižší než možnosti, schopnosti a majetkové poměry „dřívějšiho“ otce, klade se otázka, zda by bylo možné přiznat úhradu skutečně poskytnutého velmi vysokého výživného „dřívějšimu“ otci proti „pozdějšimu“ otci.

Zákon o rodině, na rozdíl od nové právní úpravy, nestavěl na důrazném požadavku ekvivalence plnění. Proto byl v zákoně o rodině upraven specifický *institut úhrady plnění za jiného* (§ 101 ZOR). Tím byla vyloučena aplikace obecného institutu bezdůvodného obohacení zakotveného v občanském zákoníku, který byl založen *na principu povinnosti vydání všeho, co bylo*

²⁰ K tomu Čuhelová, K., Spáčil, O.: Plnění vyživovací povinnosti za jiného v novém občanském zákoníku, Právní rozhledy, 2012, č. 23-24, str. 855-859.

nabyto bezdůvodným obohacením (srov. § 458 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku). Účelem soukromého práva, do kterého rodinné právo náleží, je sice dosažení, udržení a ochrana rovnováhy v soukromoprávních poměrech. Nicméně, absolutní rovnováhy – nota bene v rodinném právu – lze dosáhnout jen obtížně. Bude vždy záležet na konkrétní situaci, kterou posoudí soud s ohledem na obecné zásady právní. Zejména – obdobně jako u matky – je třeba se zabývat poctivostí, povědomím o otcovství apod.

Rízení o vydání bezdůvodného obohacení může být zahájeno jen na návrh. Soud je návrhem vázán. V návrhu musí být dostatečně určité a srozumitelně specifikována požadovaná výše úhrady.

Právo na vydání bezdůvodného obohacení podléhá promlčení, neboť se jedná o majetkové právo nevyložené zákonem z režimu promlčení (viz § 611). Jde-li o lhůtu, **právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo, resp. za patnáct let, pokud bylo nabyto úmyslně** (srov. § 638). Následkem promlčení není zánik práva, ale pouze jeho závažné oslabení, neboť nárok jako součást subjektivního práva se stává podmíněným. K promlčení však soud přihledne jen k námitce povinného. Dovolá-li se povinný promlčení, nelze promlčené právo přiznat. Bylo-li by plněno i po uplynutí promlčecí doby, nelze požadovat vrácení plnění (§ 609 *in fine*).

XII. Úroky z prodlení u peněžitého výživného

Vyživovací závazek je součástí soukromoprávní soustavy obligačního práva, která je upravena občanským zákoníkem, a to i pro případy, kdy závazky vznikají z jiného právního důvodu než ze smlouvy. Platí proto i možný právní stav prodlení dlužníka (povinného) a obecné legální předpoklady tohoto stavu podle § 1970. **Ustanovení o prodlení dlužníka počítá s peněžitým dluhem na základě smluvního závazku. Platí však, že ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností, tedy i na základě zákona** tak, jako je tomu u vyživovacího závazku (výslovně viz § 1723 odst. 2). Pojem „přiměřenosti“ nutno vyložit s ohledem na právní důvod vzniku závazku. V našem případě dlužného peněžitého výživného založeného zákonem (nikoli smlouvou) však z použití pojmu přiměřenosti nevyplývá nic, co by snad mělo krátit věřitele (oprávněného vyživovaného). Navíc je nutno zohlednit i skutečnost, že vyživovaný bývá hospodářsky slabší stranou závazku, a to proto, že je určitým způsobem potřebným.

Právo vyživovaného člověka na zaplacení zákonných úroků z prodlení po dlužníkovi (výživou povinném) ovšem vzniká pouze tehdy, spočívá-li dlužné výživné v peněžitém plnění. Úroky z prodlení jsou totiž pojmově spojeny jen s peněžitým dluhem (a prodlením dlužníka). Právo na úroky z prodlení proto nepřichází pojmově (a povahově) v úvahu u prodlení s majetkovým plněním vyživovací povinnosti spočívajícím například v umožnění (strpění) bydlení vyživovaného člověka, kdy se nejedná o peněžité plnění, a tudíž ani o peněžitý dluh.

K tomu lze všeobecně dodat generální zákaz výkladu a použití právního předpisu proti dobrým mravům s rozvedením proti krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cí-

tění (§ 2 odst. 3; k tomu viz výklad výše). V tomto smyslu je zapotřebí chápat i postavení věřitele (oprávněného vyživovaného), který byl postižen dlužníkovým prodlením.

V praxi se klade otázka, **od kdy je možné úroky z prodlení ve věci výživného požadovat.** Byť vyživovací závazek vzniká zákonem vymezeným stranám *ex lege*, máme za to, že **právo na zákonné úroky z prodlení vzniká dnem, kdy se dlužník dostal do prodlení, tedy dnem následujícím po dni, kdy byl dlužník povinen dle soudního rozhodnutí nebo dohody (např. tzv. rozvodové) výživné plnit (splatnost).** Obdobná situace nastává u prodlení s placením peněžitých nároků, jejichž výši stanoví soud (např. náhrada nemajetkové újmy v penězích). Není rozhodné, zda bylo o výživném rozhodnuto předběžným opatřením či rozsudkem ve věci samé. Zdůrazňujeme, že rozsudky odsuzující k plnění výživného jsou předběžně vykonatelné [srov. § 162 odst. 1 písm. a) OSŘ]. Pokud nebyla splatnost stanovena, musí oprávněný o výživné požádat.

XIII. Exkurs do práva některých osob na zaopatření

Nová právní úprava navazuje v této věci na historické právní úpravy (srov. zejména § 795, § 796 Obecného zákoníku občanského z roku 1811, institut *Nárok nepominutelného dědice na nutnou výživu*), a to v části věnované dědickému právu. Rozlišuje právo na výživu a právo na zaopatření.

Především, v zákoně je řečeno, že kdo by jinak byl nepominutelným dědicem (tedy děti, srov. § 1642), ale nemá právo na povinný díl (viz § 1654), má právo na *nutnou výživu*, pokud se mu ji nedostává, a pokud není schopen sám se živit; taktó však nemůže dostat z pozůstalosti více, než kolik by činil jeho povinný díl (srov. § 1665).

Jde-li o *pozůstalého manžela*, má právo na *slušnou výživu* z pozůstalosti po dobu šesti týdnů po smrti manžela; je-li vdova těhotná, má právo na slušnou výživu až do konce šestého týdne po porodu (§ 1666 odst. 1). V dalších odstavcích je řešena situace pozůstalého manžela ve vazbě na zkrácení či odepření zákonného dědického dílu či nesdílání rodinné domácnosti apod. (§ 1666 odst. 2 a 3). Pozůstalý manžel dále nabývá *vlastnické právo k movitým věcem, které tvoří základní vybavení rodinné domácnosti*, i když není dědicem. To neplatí, pokud pozůstalý manžel bez vážných důvodů nesdílel se zůstavitelem rodinnou domácnost (§ 1667).

Zákon ve věci výživného v rozsahu *slušné výživy* poskytuje stejnou ochranu i *neprovdané ženě, resp. matce zůstavitele va dítěte*, která nebyla za zůstavitele provdána, a to až po dobu šestinedělí (§ 1666 odst. 1 *in fine*).

Na *nutné zaopatření* má právo za zákonem stanovených podmínek i *pozůstalý rodič* (§ 1688 odst. 1) a osoby, které požívaly až do smrti zůstavitele bezplatné zaopatření v jeho domácnosti (§ 1669).

XIV. Sankční a motivační aspekty zanedbání povinné výživy

Současný zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, navazuje na předchozí úpravu, nicméně přináší novinky (srov. § 196 cit. zák.), a to zejména:

- mění termín „zanedbávání povinné výživy“ na „zanedbání povinné výživy“;
- rozšiřuje skutkovou podstatu z povinnosti vyživovat i na povinnost zaopatřovat;
- zkracuje dobu, po kterou má trvat neplnění zákonných povinností z šesti měsíců na čtyři měsíce.

Dále přináší zvláštní ustanovení o trestání (§ 196a cit. zák.), dle kterého může soud pachatelé trestného činu zanedbání povinné výživy uložit i *priměřené omezení, aby se zdržel řízení motorových vozidel*. Toto priměřené omezení soud uloží zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude mařena nebo ztěžována.

Pro úplnost uvádíme, že zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), umožňuje provést *exekuci pozastavením řídičského oprávnění* (§ 71a cit. zák.) jako motivační opatření. Exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může exekutor vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě, a to bez ohledu na délku prodlení či výši nedoplatku. Exekuční příkaz se doručí orgánu, který vede registr řídičů podle zvláštního právního předpisu, oprávněnému a povinnému. Orgánu, který vede registr řídičů, nesmí být exekuční příkaz doručen dříve než povinnému. Exekuční příkaz se povinnému doručuje do vlastních rukou.

Dnem doručení exekučního příkazu povinnému se povinnému pozastavuje řídičské oprávnění udělené podle zvláštního právního předpisu. Po dobu pozastavení řídičského oprávnění držitel řídičského oprávnění nesmí řídit motorová vozidla. Exekutor zruší exekuční příkaz pozastavením řídičského oprávnění,

a) prokáže-li povinný, že k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, nezbytně potřebuje své řídičské oprávnění, nebo

b) zaplatí-li povinný nedoplatek výživného na nezletilé dítě.

Zrušení exekučního příkazu exekutor oznámí orgánu, který vede registr řídičů podle zvláštního právního předpisu.

XV. Závěr

Jak již bylo naznačeno v úvodu i na mnoha místech výše, nová právní úprava vyživovací povinnosti navazuje na úpravy předchozí a lze tak na prvý pohled hovořit spíše o kontinuitě. Nicméně, s ohledem na zrušení samostatného kodexu rodinného práva a překonání odvětvové samostatnosti rodinného práva nabývá na významu nový pohled na výživné jako na institut, který systematicky i svým účelem patří do soukromoprávních zaopatřovacích závazků, které vznikají ze zákona. Výživné představuje zvláštní případ zaopatřovacího závazku, a to vedle závazku důchodového (§ 2701) nebo výměnku (§ 2707). Proto je třeba uzavřít, že není legitimního důvodu, proč by na tento zaopatřovací závazek neměla být použita ustanovení o závazcích, např. ta, která upravují zákonný úrok z prodlení, jde-li o peněžitě výživné apod.

❖ Autoři, advokáti, vyučují na katedře občanského práva PF MU v Brně a PF UP v Olomouci.

Svejkovský/Deverová a kolektiv

Právnícké osoby v novém občanském zákoníku

Komentář • § 118–418

2013, vázané v plátně, 544 stran
cena 890 Kč, obj. číslo BK19

- nový občanský zákoník právníckým osobám věnuje čtyři oddíly: Obecná ustanovení, Korporace, Fundace a Ústavy
- publikace je prvním komentářem nové úpravy právníckých osob na trhu a zároveň praktickou pomůckou, kterou ocení všichni, jejichž se problematika některého z typů právníckých osob týká

Petr Baudyš

Katastrální zákon Komentář

2013, vázané v plátně, 424 stran
cena 790 Kč, obj. číslo BK42

- cílem prvního vydání komentáře je důkladně seznámit čtenáře s novou právní úpravou katastru nemovitostí a zprostitkovat představu autora o aplikaci zákona v praxi
- zásadním způsobem se rozšířil okruh věcných práv k nemovitostem, která je třeba do katastru zapisovat
- sloučila se právní problematika vedení katastru, upravená doposud dvěma zákony, do jedné zákonné úpravy
- nový katastrální zákon významným způsobem mění definice nemovité věci přjetím zásady superficies solo cedit, podle které je stavba zpravidla součástí pozemku a nikoli samostatná věc

Luboš Tichý

Obecná část občanského práva

2013, brožovaná, 392 stran
cena 590 Kč, obj. číslo PP84

- kniha se věnuje zejména právním skutečnostem, věcem a fyzickým a právníckým osobám
- cílem publikace je poznání základních pojmů soukromého práva, a to pomocí podrobnějšího a úplnějšího výkladu, než nabízejí učebnice a komentáře
- komparativní přístup přináší srovnání teorie a praxe, starého a nového občanského zákoníku i české a zahraniční úpravy
- srozumitelnost výkladu složitých právních problémů zajišťují ilustrativní příklady a rozhodnutí

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, 110 00 Praha
tel.: 273 139 219, fax: 273 139 245, e-mail: beck@beck.cz

Lze stíhat účastníka na trestném činu, i když není stíhán pachatel?

doc. JUDr. PAVEL VANTUCH, CSc.

Úvodem

V praxi někdy dochází k trestnímu stíhání účastníka na trestném činu přesto, že není stíhán hlavní pachatel. Stává se to i tehdy, když je jméno pachatele orgánům činným v přípravném řízení známo, a proto je také uvedeno v usnesení o zahájení trestního stíhání. V tomto článku se zamyslím nad otázkou, zda lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud není stíhán pachatel trestného činu.

Účastenství na trestném činu

Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je podle § 24 odst. 1 TrZ ten, kdo úmyslně a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor), b) vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin (návodce), nebo c) umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vyláčením poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu (pomocník).

Na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se podle § 24 odst. 2 TrZ užití ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného.

„Účastenství je v trestním zákoníku vybudováno na zásadě akcesority účastenství, což je v obecné rovině závislost trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti hlavního pachatele. Organizátorství, návod a pomoc se posuzují jako účastenství podle § 24 TrZ, jen jestliže se pachatel hlavního trestného činu o něj alespoň pokusil (účastenství na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu). Hlavním trestným činem se míní trestný čin pachatele, ke kterému organizátorství, návod nebo pomoc směřovaly. Hlavním pachatelem trestného činu se rozumí pachatel trestného činu, k němuž směřovala některá z forem účastenství.“¹

Podstatné je, že v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů,) není obsažena zásada osamostatnění účastenství, která znamená nezávislost účastenství, pokud jde o trestní odpovědnost za účastenství (trestnost), na hlavním trestném činu.²

Trestní zákoník používá v § 24 odst. 2 TrZ pojem pachatel, výše citovaný komentář k trestnímu zákoníku, stejně jako J. Fenyk a spol.,³ a také judikáty užívají shodně pojem hlavní pachatel. O. Novotný a spol. pak využívá v učebnici trestního práva hmotného pojem přímý pachatel.⁴ V tomto článku užívám převážně pojem pachatel obsažený v § 24 odst. 2 TrZ.

Podle § 24 odst. 1 TrZ o účastenství jde jen tehdy, když byl trestný čin dokonaný anebo se pachatel o něj alespoň pokusil. Zásada akcesority účastenství však neznamená, že organizátorství, návod anebo pomoc jsou vždy beztrestné, pokud nebyl trestný čin dokonaný anebo když se pachatel o něj nepokusil. Taková jednání jsou, jde-li o zvláště závažný zločin (§ 14 odst. 3 věta za středníkem TrZ), za podmínek § 20 odst. 1 TrZ postihnutelná jako příprava k trestnému činu. (Judikát R 58/1973, shodně B 7/1972-68).

Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 5 Tz 128/2006 mj. uvedl, že dle § 10 odst. 1 TrZ je účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu ten, kdo úmyslně spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor), navedl jiného k spáchání trestného činu (návodce) nebo poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu (pomocník). Trestná činnost účastníka bezprostředně přispívá k tomu, že došlo k naplnění znaků konkrétní skutkové podstaty trestného činu, i když účastník sám tyto znaky přímo nenaplní. **V platném trestním zákoníku je účastenství vybudováno na zásadě akcesority, což je v obecné rovině závislost trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti pachatele.**

Lze stíhat návodce k trestnému činu, není-li stíhán pachatel?

V tomto článku se zamyslím nad otázkou, zda lze stíhat návodce k trestnému činu, nedejde-li k stíhání pachatele. **Vycházím především z konkrétní trestní věci, v níž byly osoby JN a RB stíhány pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, účastenstvím ve formě návodu podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ, nebyla však stíhána úřední osoba PN, jež se měla dle usnesení o zahájení trestního stíhání JN a RB dopustit jako pachatel zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ.**

Návodcem k dokonanému trestnému činu nebo jeho pokusu

1 Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 343.

2 Stejně tomu bylo i v zákonu č. 140/1961 Sb. v ustanovení § 10. Pouze v § 7 trestního zákona č. 86/1950 Sb., zrušeného zákonem č. 140/1961 Sb., nebyla trestnost návodce a pomocníka, tedy tehdejších forem účastenství, závislá na trestnosti přímého pachatele, přičemž ustanovení o pokusu se použilo i na pokus návodu a pomoci. Návod a pomoc byly v zákoně č. 86/1950 Sb. samostatnými formami trestné činnosti.

3 Fenyk, J., Hájek, R., Stříž, I., Polák, P.: Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou, Linde Praha 2010, str. 155.

4 Novotný, O. a spol.: Trestní právo hmotné – I. Obecná část, Aspi Publishing 2010, str. 326.

je ten, kdo úmyslně vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin [§ 24 odst. 1 písm. b) TrZ].⁵ Trestná činnost návodce bezprostředně přispívá k tomu, aby došlo k naplnění znaků konkrétní skutkové podstaty trestného činu, i když účastník sám tyto znaky přímo nenaplní. „*Návod musí směřovat vůči individuálně určené osobě a ke konkrétnímu trestnému činu, který musí být určen alespoň v obecných rysech.*“⁶ Po objektivní stránce je pro trestní odpovědnost návodce nutná příčinná souvislost mezi jeho jednáním a trestným činem pachatele. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl návodce, který směřuje k tomu, že v jiném úmyslně vzbudí rozhodnutí spáchat trestný čin. Účastenství ve formě návodu předpokládá, že pachatel spáchal trestný čin pod vlivem jiné osoby, která jej k činu navedla.

Nyní k otázce, kdo by měl být stíhán v případě, pokud je v praxi orgánům činným v trestním řízení znám nejen pachatel trestného činu, nýbrž i osoby, které v něm vzbudily rozhodnutí spáchat trestný čin.

Je možné stíhat návodce k trestnému činu, pokud není stíhán pachatel, který trestný čin dokonal nebo se o něj pokusil? Protože trestní odpovědnost účastníka je závislá na trestní odpovědnosti pachatele, je třeba stíhat jak návodce (stejně jako organizátora a pomocníka), tak i pachatele, který se dopustil trestného činu, k němuž návod směřoval, neexistuje-li překážka jeho trestního stíhání, tedy je-li znám orgánům činným v trestním řízení a nic nebrání jeho trestnímu stíhání. **Pokud však nelze pachatele stíhat vzhledem k beztrestnosti nebo nestíhatelnosti, tedy pro vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo v důsledku jeho úmrtí či nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení, lze stíhat návodce na jeho trestném činu. Dočasná či trvalá nemožnost zajistit osobu pachatele trestné činnosti pro účely trestního řízení nebrání stíhání, podání obžaloby a vynešení meritorního rozhodnutí ohledně obviněných účastníků na trestné činnosti.**

Nedospěl-li hlavní pachatel ani do stadia pokusu, bude přicházet u organizátora, návodce a pomocníka v úvahu trestní odpovědnost za přípravu podle § 20 odst. 1 TrZ, jedná-li se o zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3 věta za středníkem TrZ) a je-li současně splněna další podmínka, že to trestní zákoník u příslušného trestného činu ve zvláštní části výslovně stanoví (srov. R 58/1973, R 1/1973).

Pokud jde o zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, je pachatel tohoto trestného činu ohrožen sazbou od jednoho roku do pěti let odnětí svobody. Proto nemůže být skutek kvalifikován jako příprava ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 20 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Není to možné proto, že jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3 TrZ), zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví, a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu. Kromě toho trestní zákoník v ustanovení § 329 TrZ postih pro přípravu k zneužití pravomoci úřední osoby neumožňuje.

Zneužití pravomoci úřední osoby a návod k němu

Skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ naplní úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu. Ve zmíněné konkrétní trestní věci byl v usnesení o zahájení trestního stíhání označen za pachatele poslanec PN, který měl zneužít svoji pravomoc jednáním uvedeným v § 329 odst. 1 písm. a) TrZ.

Pokud by PN nebyl poslancem, nebo by neexistoval jiný důvod jeho beztrestnosti nebo nestíhatelnosti, potom by pro návod trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 TrZ k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ mohly být osoby JN a RB stíhány pouze v případě, že by PN byl stíhán za dokonání trestného činu dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ zároveň s nimi (nebo již dříve), pokud by, veden úmyslem opatřit jinému neoprávněný prospěch, vykonával svoji pravomoc způsobem odporujícím zákonu.

V konkrétní věci je v usnesení o zahájení trestního stíhání opakovaně uvedeno jméno i pracovní zařazení poslance PN, který při výkonu vládní funkce zneužil svoji pravomoc. PN jako pachatel nebyl stíhán pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, i když dle cit. usnesení opatřil jinému neoprávněný prospěch tím, že vykonával svoji pravomoc způsobem odporujícím zákonu. Pachatelem trestného činu je podle § 22 odst. 1 TrZ osoba, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu. Pachatelem trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ může být jen úřední osoba mající požadované postavení úřední osoby, stejně jako pravomoc, kterou měla podle usnesení o zahájení trestního stíhání zneužít.

Jaký důsledek má pro účastníky zánik trestní odpovědnosti pachatele?

I když je v trestním zákoníku účastenství vybudováno na zásadě akcesority, tedy na závislosti trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti hlavního pachatele, nelze opomenout úpravu obsaženou v trestním řádu. Konkrétně ustanovení § 2 odst. 4 věta první TrŘ obsahuje zásadu oficiality, která má toto znění: „*Jestliže tento zákon nestanoví něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti.*“ Ze zásady oficiality vyplývá, že pokud jsou dány zákonné podmínky pro provedení určitého procesního úkonu, je příslušný orgán činný v trestním řízení zásadně povinen takový úkon provést. Pro policejní orgán a státního zástupce je zásada oficiality zdůrazněna v § 157 TrŘ, podle kterého jsou tyto orgány činné v přípravném řízení povinny organizovat svoji činnost tak, aby účinně přispívaly k včasnosti a důvodnosti trestního stíhání.

5 Definice návodu doznala v novém trestním zákoníku určité změny zpřesněním oproti trestnímu zákonu č. 140/1961 Sb., kde dle § 10 odst. 1 písm. b) je návodcem ten, kdo navedl jiného k spáchání trestného činu (návodce).

6 Novotný, O. a spol.: Trestní právo hmotné – I. Obecná část, Aspi Publishing 2010, str. 320.

„Zánik trestní odpovědnosti hlavního pachatele pro účinnou lítost podle § 33 TrZ, promlčení trestního stíhání ve smyslu § 34 TrZ a dobrovolné upuštění od dokonání trestného činu dle § 21 odst. 3 TrZ nevylučuje trestnost podle § 24 TrZ, neboť obecné způsoby zániku trestnosti se vážou jen k určité osobě.“⁷ Trestní odpovědnosti účastníka není na překážku, jsou-li na straně pachatele důvody beztrestnosti nebo nestíhatelnosti (R 58/1973) nebo pokud pachatele nelze postavit před soud z jiných důvodů, např. v důsledku jeho úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení.

V případě, že hlavním pachatelem je poslanec Parlamentu České republiky, orgán činný v trestním řízení požádá Poslaneckou sněmovnu o jeho vydání, avšak Poslanecká sněmovna rozhodne, že poslance nevydá k trestnímu stíhání, nelze jej stíhat. Potom, s tímto odkazem na rozhodnutí Poslanecké sněmovny o nevydání poslance k trestnímu stíhání, a vzhledem k tomu, lze stíhat pouze účastníky na jeho trestném činu a v usnesení o zahájení trestního stíhání odůvodnit nestíhatelnost hlavního pachatele. Policejní orgán, stejně jako státní zástupce, koná-li vyšetřování, nesmí v uvedeném případě stíhat hlavního pachatele – poslance, pokud má k dispozici rozhodnutí o tom, že jej Poslanecká sněmovna k trestnímu stíhání nevydala. Stíhání organizátora, návodce, nebo pomocníka na trestném činu však v popsaném případě nic nebrání.

Je zde několik otázek, které si vyžadují odpovědi. **Lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud policejní orgán nebo státní zástupce nepožádal o vydání k trestnímu stíhání poslance, který je pachatelem trestného činu? Lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud Poslanecká sněmovna poslance – pachatele trestného činu, k trestnímu stíhání nevydá?**

Před odpovědí na tyto otázky považují za potřebné citovat část rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. **5 Tz 128/2006**: „Podle dosavadní právní teorie (srov. Novotný, O. a spol., *Trestní právo hmotné – I. Obecná část*, Aspi Publishing 2003, str. 240) i praxe zánik trestnosti hlavního pachatele nevylučuje trestnost účastníka, neboť obecné způsoby zániku trestnosti se vážou jen k určité osobě. Účastenství není také na překážku, jestliže hlavní pachatel je vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10 TrŘ. Z obdobného pojetí zásady akcesority účastenství vychází i rozhodnutí publikované pod č. 7/1994/II Sb. rozh. tr., podle kterého, jestliže byl pachatel trestného činu odsouzen za trestný čin v rozporu s ustanovením trestního řádu o nepřípustnosti trestního stíhání vztahujícími se pouze k jeho osobě (např. překážka věci rozsouzené), nemá tato vada vliv na zákonnost odsouzení účastníka na jeho trestném činu.

Trestnosti účastníka není tedy na překážku, jsou-li na straně pachatele důvody beztrestnosti nebo nestíhatelnosti (srov. č. 58/1973 Sb. rozh. tr.). Ke stejné situaci dochází v případě, když hlavního pachatele nelze postavit před soud z jiných důvodů, např. v důsledku jeho úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení. V těchto případech neexistuje pravomocné rozhodnutí o spáchání trestného činu nebo jeho pokusu hlavním pachatelem. V trestním řízení vedeném proti účastníkovi

vi proto musí být objektivní i subjektivní stránka trestného činu pachatele do té míry objasněna, že skutková zjištění tvoří dostatečný podklad k rozhodnutí o vině účastníka na trestné činnosti. Soud závěr o spáchání trestného činu, resp. jeho pokusu hlavním pachatelem, vyhodnotí jako předběžnou otázku (srov. § 9 odst. 1 TrŘ) a jelikož se jedná o posouzení viny účastníka, nemůže být vázán pravomocným rozhodnutím soudu ohledně činu hlavního pachatele. Proto lze i bez předchozího rozhodnutí o vině hlavního pachatele rozhodnout o vině účastníka (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 3 Tdo 908/2003), a to nezávisle na skutečnosti, v jakém stadiu se nachází řízení ohledně činu hlavního pachatele.“

Na základě uvedeného judikátu, obsahujícího i odkazy na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, lze zodpovědět obě výše uvedené otázky.

Lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud policejní orgán nebo státní zástupce nepožádal o vydání k trestnímu stíhání poslance, který je pachatelem trestného činu? Tato otázka je aktuální v těch trestních věcech, v nichž jsou v praxi stíháni účastníci na trestném činu, avšak není stíhán pachatel – poslanec, o jehož vydání k trestnímu stíhání policejní orgán (státní zástupce) před zahájením trestního stíhání nepožádal. V těchto případech poslanec – pachatel, o jehož vydání k trestnímu stíhání nebylo požádáno, nebyl vydán Poslaneckou sněmovnou k trestnímu stíhání a tím vznikla dočasná nemožnost stíhat ho jako pachatele trestné činnosti. Dočasná nemožnost stíhat pachatele trestné činnosti však nebrání trestnímu stíhání účastníka na trestném činu. V případě, že dočasně nestíhatelný pachatel – poslanec je později Poslaneckou sněmovnou vydán k trestnímu stíhání, lze jej stíhat.

Lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud Poslanecká sněmovna poslance – pachatele, k trestnímu stíhání nevydá? V učebnici trestního práva hmotného O. Novotný a spol. uvádějí: „Zánik trestnosti přímého pachatele (účinnou lítostí, promlčením, dobrovolným upuštěním od dokonání) nevylučuje trestnost účastenství. Postihu účastenství také nebrání, jestliže přímý pachatel je vyňat z působnosti orgánů činných v trestním řízení (§ 10 TrŘ). Obecné důvody zániku trestnosti se vážou jen k určité osobě a trestnosti účastníka tak není na překážku, pokud jsou na straně pachatele důvody beztrestnosti nebo nestíhatelnosti.“⁸

To je v souladu s judikátem R 58/1973, který stručně uvádí: Trestnosti účastníka podle § 24 TrŘ není na překážku, jsou-li na straně pachatele důvody beztrestnosti nebo nestíhatelnosti.

Požádá-li policejní orgán nebo státní zástupce o vydání poslance, který je pachatelem trestného činu, a ten není vydán k trestnímu stíhání, lze stíhat účastníky na trestném činu. Nestíhatelnost hlavního pachatele není překážkou trestního stíhání účastníků.

Pokud by Poslanecká sněmovna vydala poslance – pachatele k trestnímu stíhání, potom jsou podmínky pro trestní stíhání pachatele a účastníků na trestném činu.

Ke změně ústavy

S účinností od 1. 1. 1993 do 31. 5. 2013, podle čl. 27 odst. 4 Ústavy České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů), poslance ani senátora nebylo možno trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Odepře-

7 Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 344.

8 Novotný, O. a spol.: Trestní právo hmotné – I. Obecná část, Aspi Publishing 2010, str. 326 a judikát č. 58/1973 Sb. rozh. tr.

ilustrační foto

la-li komora souhlas, bylo trestní stíhání navždy vyloučeno. Citovaná druhá věta článku 27 odstavec 4 Ústavy byla řadu let předmětem kritiky, protože popírala funkci poslanec-ké a senátorské imunity, neboť ve svých důsledcích chránila v případech, kdy příslušná komora odepřela vyslovit souhlas s trestním stíháním poslance i senátora, tohoto člena komory parlamentu doživotně, tedy i v době, kdy již členem parlamentní komory nebyl.

V řadě vyspělých demokratických zemí, kde je trestní stíhání člena parlamentu možné jen se souhlasem příslušné komory, však nesouhlas sněmovny s vydáním jejího člena k trestnímu stíhání nevylučuje trestní stíhání poté, kdy dotyčný přestane být poslancem či senátorem. V takových případech není trestní stíhání poslance nebo senátora navždy vyloučeno, protože nejde o trvalé vyloučení trestního stíhání v případě nesouhlasu komory parlamentu, nýbrž jen o nemožnost stíhání během výkonu mandátu a stavění promlčecí lhůty po tuto dobu.⁹

Ústavním zákonem č. 98/2013 Sb., který nabyl účinnosti od 1. 6. 2013, se v čl. 27 odst. 4 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, věta druhá nahrazuje větou „*Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání mandátu vyloučeno.*“ Obdobně se v čl. 86 odst. 1 věta druhá nahrazuje novou větou: „*Odepře-li Senát souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání funkce soudce Ústavního soudu vyloučeno.*“

Nadále platí, že poslance ani senátora nelze trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Nově, tedy s účinností od 1. 6. 2013, pokud příslušná komora souhlas odepře, nebude to mít za následek vyloučení možnosti trestního stíhání poslance nebo senátora „navždy“. Nová úprava již nebrání trestnímu stíhání poslance nebo senátora po zániku jeho mandátu.¹⁰

Touto novelizací ústavy došlo k omezení trestněprávní procesní imunity na dobu, po kterou členu komory Parlamentu, tedy poslanci nebo senátorovi, trvá jeho mandát. Nastoluje se tak v určitém smyslu rovnováha mezi mocí zákonodárnou, kdy je respektováno rozhodnutí komory nevydat souhlas s trestním stíháním poslance a senátora, a mocí výkonnou, resp. soudní, která může uplatnit své pravomoci a odpovědnost po zániku mandátu poslance nebo senátora. Došlo k odstranění stavu existujícího do 31. 5. 2013, kdy v případě nevydání souhlasu s trestním stíháním poslance nebo senátora bylo jeho trestní stíhání navždy vyloučeno, což v podstatě znamenalo, že moc zákonodárná nahrazovala v těchto případech moc soudní.

Nová ústavní úprava se v souladu s principy právního státu vztahuje na případy, které nastaly po dni nabytí účinnosti novely Ústavy provedené ústavním zákonem č. 98/2013 Sb., tedy po 1. 6. 2013, nikoliv na případy, kdy některá z komor před tímto dnem odepřela vydat souhlas s trestním stíháním. Důvodová zpráva označila za nadbytečné výslovné vyjádření této skutečnosti např. v podobě přechodné klauzule k nové ústavní úpravě.¹¹ Tedy, pokud v době do 31. 5. 2013 Poslanecká sněmovna odepřela vydat konkrétního

⁹ Srov. blíže návrhy na omezení poslanecké a senátorské imunity, obsažené ve sněmovních tiscích 20, 317 a 1109 z 3. volebního období Poslanecké sněmovny.

¹⁰ Srov. důvodovou zprávu ke změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zvláštní část, k čl. I, k bodu 1 (čl. 27 dosavadní odstavce 4), sněmovní tisk 349 ze 4. volebního období Poslanecké sněmovny.

¹¹ Srov. blíže důvodovou zprávu k novele ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, obecná část, k čl. I, sněmovní tisk 349 ze 4. volebního období Poslanecké sněmovny.

poslanec k trestnímu stíhání, nelze tohoto poslance stíhat ani po skončení jeho poslaneckého mandátu. Totéž platí ohledně senátora.

Jak mělo být postupováno v konkrétní věci?

V konkrétní trestní věci, z níž vycházím v tomto článku, bylo v usnesení o zahájení trestního stíhání jednání obviněných JN a RB kvalifikováno jako návod ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. K tomu došlo přesto, že pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ nebyla stíhána žádná úřední osoba. V usnesení o zahájení trestního stíhání se přitom uvádí, že obvinění JN a RB navedli úřední osobu PN k zneužití její pravomoci konkrétním popsáním způsobem a osoba PN svoji pravomoc zde popsáním způsobem zneužila.¹²

V této věci nebyla pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ stíhána úřední osoba – poslanec PN, vykonávající vládní funkci. Tak tomu bylo vzhledem k nemožnosti stíhání tohoto pachatele trestné činnosti, o jehož vydání k trestnímu stíhání nebylo požádáno před dnem 13. 6. 2013, kdy došlo k zahájení trestního stíhání JN a RB pro návod ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Státní zástupce až dne 8. 7. 2013 požádal Poslaneckou sněmovnu o vydání poslance PN k trestnímu stíhání. Následně, dne 17. 7. 2013, byla tato žádost vzata státním zástupcem zpět, a proto Poslanecká sněmovna o vydání poslance PN k trestnímu stíhání nerozhodovala. V důsledku toho pokračovalo trestní stíhání JN a RB pro návod ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, aniž by byl stíhán poslanec PN jako hlavní pachatel pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ.¹³

Bylo oprávněné stíhání návodců, když nebyl stíhán pachatel trestného činu? Po dobu, kdy poslanec PN jako pachatel nebyl vydán k trestnímu stíhání, nebyla jeho nestíhatelnost překážkou trestního stíhání JN a RB pro návod k pachatelově trestné činnosti. Pokud by státní zástupce nevezal zpět žádost o vydání poslance PN k trestnímu stíhání a Poslanecká sněmovna by PN k trestnímu stíhání nevydala, stal by se tento poslanec nestíhatelným po celou dobu trvání jeho po-

slanckého mandátu. To by však na oprávněnosti trestního stíhání JN a RB pro návod k trestné činnosti nemělo žádný vliv. Nutno dodat, že PN by byl trestně stíhatelný jako pachatel po skončení mandátu poslance. Tak by tomu bylo v důsledku novelizace ústavy provedené zákonem č. 98/2013 Sb., tedy po 1. 6. 2013.

V případě, že by státní zástupce nevezal zpět svoji žádost a Poslanecká sněmovna by rozhodla poslance PN k trestnímu stíhání vydat, potom by bylo možné trestně stíhat kromě návodců JN a RB také PN jako pachatele trestné činnosti.

K zániku trestní odpovědnosti pachatele v důsledku beztrestnosti nebo nestíhatelnosti by došlo i v případě, pokud nebylo možno postavit jej před soud z jiných důvodů, např. v důsledku jeho úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení. Ani v takovém případě by nebyla překážka pro stíhání účastníků na trestném činu pachatele.

K pachateli trestného činu

Nelze pominout hmotněprávní aspekt této problematiky. Většinu trestných činů může spáchat jakákoliv trestně odpovědná osoba. Trestní zákoník však zná i trestné činy s omezeným okruhem pachatelů. Jestliže ke spáchání trestného činu tento zákon vyžaduje zvláštní způsobilost nebo postavení (speciální subjekt) může být pachatelem jen ten, kdo tuto způsobilost nebo postavení má (§ 114 odst. 1, 2 TrZ). Tak tomu bylo i ve věci, v níž došlo ke stíhání osob JN a RB pro návod ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Poslanec – úřední osoba PN, se podle odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání návodců JN a RB měl dopustit zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ jednáním podrobně popsáním v tomto usnesení. Skutkovou podstatu tohoto trestného činu naplní úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu. To znamená, že pachatel jako úřední osoba porušuje nebo obchází konkrétní zákon nebo právní normu nižší právní síly. Pachatel musí jednat úmyslně aktivně v rozporu s takovou právní normou anebo úmyslně konkrétní právní normu obcházet. V tomto případě byl PN úřední osobou, avšak neměl pravomoc k jednání, v němž bylo usnesením o zahájení trestního stíhání spatřováno naplnění znaků trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, tedy nemohl být pachatelem trestného činu.

Pokud orgány činné v přípravném řízení věděly, že PN neměl pravomoc úřední osoby popsanou v ustanovení § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, nepřicházelo v úvahu zahájení trestního stíhání proti PN jako pachateli tohoto trestného činu. V důsledku toho mohly být stíhány osoby JN a RB pro návod k tomuto trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ pouze v případě, že byla známa jiná osoba, která byla pachatelem trestného činu dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Tato jiná osoba by však musela být stíhána pro tento trestný čin, pokud by u ní nešlo o beztrestnost, nestíhatelnost, nebo by nebylo možné zajistit její účast v trestním řízení.

Jiná situace by byla v případě, že by orgány činné v příprav-

12 V usnesení o zahájení trestního stíhání se uvádí, že PN porušil svůj slib čestného výkonu funkce daný Ústavou, avšak neuvádí se žádná forma jeho jednání, jímž naplnil základní skutkovou podstatu trestného činu dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Nelze pominout, že ani příp. porušení určitého článku Ústavy nemůže naplnit znaky skutkové podstaty tohoto či jakéhokoliv jiného trestného činu. Tedy odkaz na porušení Ústavy je nedostatečný a nenahrazuje naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu, uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku.

13 V této souvislosti lze dodat, že státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v usnesení 5 NZT 312013 z 25. 7. 2013, jímž rozhodoval o stížnosti RB proti usnesení o zahájení trestního stíhání, výslovně uvedl, že „není zřejmé, jakým způsobem mělo k navedení dojít, a ani předložené důkazy tomuto závěru nenasvědčují.“ Vzhledem k tomu, že RB i JN se měli návodu ke zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ dopustit v jednočinném souběhu s jiným trestným činem „postačí, pokud v rámci dalšího trestního řízení dojde k vypuštění této právní kvalifikace s upozorněním na změnu v právním posouzení skutku podle § 160 odst. 6 TrZ.“ Podstatné je, že v době sepsání tohoto článku, v lednu 2014, jsou JN a RB nadále stíháni pro návod k zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ.

ném řízení stíhaly pachatele PN i návodce JN a RB, protože by usuzovaly (byť mylně), že osoba PN má pravomoc k jednání, k němuž jí JN a RB navedli. Pokud by se až v průběhu trestního stíhání zjistilo, že osoba PN neměla pravomoc k jednání, v němž bylo spatřováno zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, potom by to mělo mít vzhledem k akcesoritě účastenství za důsledek zastavení trestního stíhání PN pro zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ a osob JN a RB pro návod k tomuto trestnému činu.

Osoby JN a RB by mohly být stíhány pro návod k trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, pokud by orgány činné v trestním řízení znaly a stíhaly jinou osobu, která měla postavení, které jí umožňovalo být pachatelem trestného činu dle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ. Trestní stíhání JN a RB pro návod k tomuto trestnému činu by bylo v souladu se zákonem pouze v případě, že by se odvíjelo od jednání konkrétní úřední osoby, která měla pravomoc k jednání podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ a svoji pravomoc by vykonávala způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu. Osoby JN a RB by mohly být stíhány pro návod k trestnému činu i v případě, že pachatel (tedy nikoliv PN) by nebyl stíhán vzhledem k beztrestnosti, nestíhatelnosti, tedy pro vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo v důsledku úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení. Nestíhatelnost nebo beztrestnost hlavního pachatele by nebyla překážkou trestního stíhání návodce, či jiného účastníka na trestném činu.

Resumé a závěr

V úvodu tohoto článku jsem položil otázku, zda lze stíhat účastníka na trestném činu, pokud není stíhán pachatel. Po rozboru dospívám k závěru, že **účastníka na trestném činu lze stíhat i v případě, že pachatel není stíhán vzhledem k jeho beztrestnosti, nebo nestíhatelnosti, tedy pro vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, stejně jako v důsledku úmrtí nebo nemožnosti zajištění jeho účasti v trestním řízení. Nelze-li však pachatele stíhat, musí orgán činný v přípravném řízení v usnesení o zahájení trestního stíhání účastníků na trestném činu výslovně uvést okolnost, která brání stíhání pachatele.**

K možnosti trestního stíhání JN a RB pro návod k trestnému činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ v době, kdy není trestně stíhán pachatel pro dokonání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ resumuji: V usnesení o zahájení trestního stíhání se uvádí, že PN dal slib poskytnutí úplatku a je označen za úřední osobu, která zneužila tuto pravomoc poté, co jej k tomuto zneužití pravomoci navedli JN a RB, kteří jsou stíháni pro návod k zneužití pravomoci úřední osoby. JN a RB mohli být stíháni pro návod k tomuto trestnému činu i v případě, že nebyl stíhán hlavní pachatel PN.¹⁴ V zájmu přezkoumatelnosti rozhodnutí však v odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání měl být uveden konkrétní důvod jeho nestíhatelnosti.

Pokud by v rozebíraném případě byl poslanec PN vydán Poslaneckou sněmovnou k trestnímu stíhání, potom bylo

možno zahájit trestní stíhání proti němu jako pachateli a také proti osobám JN a RB pro návod.

V případě, že by poslanec PN nebyl vydán Poslaneckou sněmovnou k trestnímu stíhání kdykoliv po 1. 6. 2013, tedy po novelizaci čl. 27 odst. 4 Ústavy České republiky, nebylo možno zahájit trestní stíhání proti němu jako pachateli po dobu výkonu jeho poslaneckého mandátu, avšak bylo možno stíhat osoby JN a RB pro návod k jeho trestnému činu. I když orgán činný v přípravném řízení nepožádal před zahájením trestního stíhání o vydání poslance PN k trestnímu stíhání, bylo možné trestní stíhání JN a RB, pokud existovaly důkazy vedoucí k tomuto závěru. To bylo možné před i po novelizaci čl. 27 odst. 4 Ústavy České republiky.

Je však třeba zvažovat i hmotněprávní podmínky, zejména naplnění znaků pachatele dle § 22 odst. 1 TrZ. **Pokud v popísaném případě zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ úřední osoba PN neměla pravomoc k jednání, v němž bylo v usnesení o zahájení trestního stíhání spatřováno zneužití pravomoci úřední osoby, nelze ji stíhat jako pachatele. V důsledku akcesority účastenství by pak nebylo možné stíhat ani JN a RB jako účastníky na trestném činu.**

Trestní stíhání JN a RB pro návod k trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ k § 329 odst. 1 písm. a) TrZ by bylo v souladu se zákonem pouze v případě, že by se odvíjelo od jednání té konkrétní úřední osoby (jiné osoby než PN), která měla pravomoc k jednání podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ, a proto by byla stíhána jako pachatel.

✦ Autor, vysokoškolský pedagog,
je advokátem v Brně.

¹⁴ Zde pomíjím, že jak obhajoba v dané věci, tak i usnesení NSZ, jimž bylo rozhodováno o stížnosti RB, se shodly v tom, že uvedená právní kvalifikace skutku je nesprávná, a proto nemůže obstát. V popisované věci neměl PN pravomoc k jednání popsanému v usnesení o zahájení trestního stíhání, a proto nemohl zneužít pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) TrZ.

NOVINKY C. H. BECK

Jemelka/ Podhrázký/ Vetešík
Zavřelová/ Bohadlo/ Šuránek

Soudní řád správní

Vázané v plátně, 1168 stran
cena 1590 Kč, obj. číslo EKZ154

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

Nabývání od neoprávněného

Mgr. ONDŘEJ SPÁČIL

Přestože je problematika nabývání od neoprávněného v posledních letech frekventovaným a vděčným tématem odborných článků a konferencí, zůstával tento institut dlouhou

dobu v pozadí zájmu odborné veřejnosti. Za „znovuobjevením“ tohoto tradičního institutu soukromého práva stojí diskuse v důsledku přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo jen „NOZ“), a zejména protichůdná judikatura vyšších soudních instancí stran podmínek nabývání od neoprávněného.

Nejvyšší soud ČR (dále jen „NS“) a Ústavní soud ČR (dále jen „ÚS“) rozdělil odbornou veřejnost na dva tábory. Konzervativní tábor, zaštitěný rozhodovací praxí NS, zastává názor, že právní řád České republiky neumožňuje nabytí vlastnického práva k nemovitosti od neoprávněného (vyjma nabytí nemovitosti od nepravého dědice), a na druhé straně stojí ÚS s odkazem na právní řády vyspělých demokratických států, vyzdvihující princip právní jistoty, ochranu vlastnického práva a práv nabytých v dobré víře.¹

Za alarmující však považují skutečnost, že český právní řád neobsahoval v období od účinnosti novely zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“ nebo jen „OZ“), provedené zákonem č. 509/1991 Sb., až do přijetí nového občanského zákoníku obecnou úpravu (generální klauzuli) nabývání od neoprávněného, a to zejména s ohledem na historické souvislosti, uvedené níže v tomto textu. Autor tohoto článku si nedělá ambice opakovaně polemizovat s teoretickými otázkami, týkajícími se právní povahy nabývání vlastnického práva od neoprávněného, ale **poskytnout shrnutí této problematiky širší veřejnosti s uvedením historických souvislostí, až po současnou úpravu v novém občanském zákoníku.** Přestože odborná literatura užívá termínů „nabývání od neoprávněného“ a „nabývání od nevlastníka“ *promiscue*, přikláním se pro účely tohoto článku k terminologii uvedené v novém občanském zákoníku a k názoru, že vlastnické právo může platně převést i osoba od vlastníka odlišná. Při absenci této legitimace je proto přesnější hovořit

nikoli o nabývání od nevlastníka, nýbrž o nabývání od neoprávněného.²

Obecně k nabývání od neoprávněného

Nabytím vlastnického práva od neoprávněného se rozumí modelová situace, kdy prodávající (subjekt A) převede své vlastnické právo k věci na kupujícího (subjekt B) na základě kupní smlouvy, která je však stížena vadou absolutní neplatnosti, případně dojde k zániku smlouvy v důsledku odstoupení. Dříve, než subjekt A uplatní vůči subjektu B své vlastnické právo, převede subjekt B (přestože mu vlastnické právo k věci nesvědčí) vlastnictví na nového kupujícího (subjekt C). Takto může subjekt C následně převést vlastnické právo na další subjekty.

V české civilistice panuje shoda nad tím, že **nabytí od neoprávněného (subjektu B) je obdobně jako v případě vydržení nabytím originárním, přičemž vlastnické právo nabyvatele (subjekt C) není odvozeno od vlastnického práva původního vlastníka (subjekt A), ale vzniká *ex lege*, jsou-li k tomu naplněny zákonné předpoklady.** Důsledkem originárního nabytí je zánik vlastnického práva dosavadního vlastníka (subjekt A), přičemž zanikají s využitím argumentu *a majori ad minus* i jiná věcná a zástavní práva k věci, a to za předpokladu, že nabyvatel v dobré víře (subjekt C) o těchto právních vadách nevěděl.

Absolutizace zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*, tj. nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má (dále zkráceně jen „*nemo plus iuris*“) by jistě znamenala narušení právní jistoty účastníků občanskoprávních vztahů, jelikož by docházelo k narušení řetězce v minulosti vzniklých právních vztahů. Takový stav je v podmínkách tržní ekonomiky nepřijatelný. Nelze proto než souhlasit se závěrem ÚS, který uvádí: „*Jelikož princip ochrany dobré víry nového nabyvatele působí proti principu ochrany vlastnického práva původního vlastníka, je nutno najít praktickou konkordanci mezi oběma protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou, a není-li to možné, pak tak, aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.*“³

Historický exkurz

Zásada *nemo plus iuris* byla poprvé popsána v díle Digesta, jejichž autorem je římský právník *Domitius Ulpianus*. Přestože je zásada *nemo plus iuris* v právní teorii považována za jednu ze základních zásad soukromého práva, existovaly i v římském právu z tohoto pravidla výjimky. Příkladem uvádím možnost zástavního věřitele převést na třetí osobu předmět zástavy, a to s účinky převodu vlastnického práva.⁴ *Prof. Skřejpek* v této souvislosti upozorňuje, že zásada *nemo plus iuris* nebyla *Ulpianem* v dnes používané podobě nikdy for-

1 Srov. například nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011.

2 Tégl, P.: Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného, *Právní rozhledy* 2009, roč. 17, č. 10, str. 344.

3 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

4 Skřejpek, M.: *Maxima: Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet*, *Soudce* 2008, roč. 10, č. 11, str. 40.

mulována a ve svém původním znění *heres non plus iuris ad alium transferre potest quam ipse haberet si hereditatem adisset* (dědic nemůže na druhého převést více práva, než sám měl, když nabytí dědictví) dopadala pouze do dědického práva.

Středověké německé právo formulovalo zásadu „*Wo du deinen Glauben gelassen hast, da sollst du ihn suchen*“ („Víru máš hledat tam, kde jsi ji zanechal“), dle které byla vlastníku věci odňata reinvokativní žaloba, pokud věc vydal jinému dobrovolně. Takovým příkladem mohlo být nabytí věci třetí osobou od schovatele [srov. ustanovení § 1109 písm. c) NOZ].

V moderních kodexech 19. století již lze dohledat poměrně propracovanou koncepci institutu nabytí od neoprávněného. Dokonce již návrh *Codexu Theresianu* z roku 1766 umožňoval poctivému nabyvateli nabytí od nevlastníka vlastnictví a jiná věcná práva. Zásadní je potom úprava institutu nabytí od neoprávněného ve francouzském *Code civil* z roku 1804, jenž umožňoval nabytí vlastnického práva k movitým věcem společně s nabytím držby, pokud byl nabyvatel při jejich nabytí v dobré víře a převáděná movitá věc nebyla původnímu vlastníku nedobrovolně odejmuta. Z příslušných ustanovení *Code civil* je zřejmé, že nabytí od neoprávněného bylo aprobováno pouze u věci movitých, přičemž u nemovitostí se uplatňovala zásada materiální publicity zápisů ve veřejném seznamu.

V neposlední řadě uvádím zákon č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský z roku 1811 (dále jen „ABGB“). Tento zákon platí v Rakousku dodnes s tím, že koncepce nabytí od neoprávněného zůstala až na drobné novelizace zachována. ABGB umožňuje nabytí movitých věcí od neoprávněného v ustanovení § 367 ABGB, a to s využitím námítky poctivého držitele proti vlastnické žalobě. Dle ustanovení § 367 ABGB soud zamítne žalobu proti řádnému a poctivému držiteli movité věci za předpokladu, že držitel má k věci platný nabývací titul (řádná držba), držitel neví, ani nemá důvod se domnívat, že věc nepatří zciziteli (poctivá držba) a nabyvatel nabytí věc jedním ze tří taxativně uvedených způsobů nabytí. Takovým způsobem je nabytí za úplatu ve veřejné dražbě, od podnikatele v rámci běžného provozu jeho podniku, nebo od někoho, komu věc svěřil předchozí vlastník.⁵ Generální klauzule v ABGB se rovněž neaplikuje na nemovitosti a kupující tak nabude vlastnické právo k nemovitosti od neoprávněného, jen pokud je v dobré víře v zápis ve veřejném seznamu.

Velice specifická úprava byla obsažena v zák. č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, který v ustanovení § 154 umožňoval nabytí od neoprávněného, avšak pouze ve prospěch socialistické právnické osoby a v obecném zájmu.

Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., v původním znění, v ustanovení § 228 stanovil následující: „*Převeďte-li organizace na občana poskytnutou službou vlastnictví k věci, nemohou být proti němu uplatněna práva jiných osob týkající se této věci. Totéž platí, jestliže občan poskytnutou službou nabude práva věc užívat.*“ Netřeba dodávat, že v uvedeném případě se dobrá víra nabyvatele nevyžadovala, což je řešení vsutku unikátní.

Princip *nemo plus iuris* je s odkazem na výše uvedené bezesporu zásadou ovládající vyspělé právní řády kontinentální Evropy. Z tohoto pravidla nicméně existují zákonem stanovené výjimky, a to za účelem ochrany dobré víry poctivých nabyvatelů. Ve vztahu k nemovitostem je zásadní důsledná aplikace materiální publicity veřejného seznamu.

Právní úprava nabytí od neoprávněného v právním řádu České republiky

V režimu občanského zákoníku lze vlastnické právo nabytí pouze od vlastníka věci (srov. ustanovení § 123 OZ), což znamená promítnutí zásady *nemo plus iuris* do občanskoprávních vztahů. Uvedený princip je přímo občanským zákoníkem prolomen v ustanovení § 486 OZ, když umožňuje nabytí věci od nepravého dědice, v ustanovení § 656 OZ při prodeji věci zhotovitelem a dále v ustanovení § 773 OZ při prodeji nevyzvednuté zásilky. Taková úprava neexistuje, vyjma slovenského práva, v žádné jiné evropské zemi a dle prof. Eliáše, hlavního autora nového občanského zákoníku, je tento stav nepřijatelný.⁶

V důsledku dvojkoľejnosti soukromého práva je možné na základě kupní smlouvy uzavřené v režimu zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“ nebo jen „ObchZ“), dle ustanovení § 446 ObchZ nabytí zboží od osoby, která není skutečným vlastníkem prodávaného zboží. Je logické, že takto koncipovaná dvojkoľejnost byla odbornou veřejností považována za protiústavní pro rozpor s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dle kterého má vlastnické právo všech vlastníků stejný zákonný obsah a ochranu. ÚS dospěl nicméně opakovaně k závěru, že toto ustanovení je i v novelizovaném znění ústavně konformní.⁷

Přestože právní úprava explicitně neumožňuje nabytí vlastnického práva k nemovitosti od neoprávněného, lze dospět k závěru, že toto možné je. Nemovitost lze nabytí od neoprávněného dědice dle ustanovení § 486 OZ. Dále lze nabytí nemovitost od neoprávněného při prodeji podniku dle ustanovení § 483 odst. 3 ObchZ, při převodu majetku, který společnost dříve nabytá v rozporu s ustanovením § 196a ObchZ a při předání předmětu díla od neoprávněného u smlouvy o dílo dle ustanovení § 554 odst. 5 ObchZ. Extenzivní výklad ustanovení § 446 ObchZ ve vztahu k nemovitostem a tím i možnost nabytí nemovitost od neoprávněného v režimu tohoto ustanovení byl judikaturou NS odmítnut. NS jasně stanovil, že na základě § 446 ObchZ nelze nabytí od nevlastníka vlastnictví k věcem nemovitým.⁸

Nedokonalá materiální publicita katastru nemovitostí

Český právní řád nedostatečně chrání dobrou víru nabyvatelů v údaje uvedené v katastru nemovitostí. Zásadu materiální publicity (též zásada veřejné dobré víry) provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů v ustanovení § 11 takto: „*Ten, kdo vychází ze zápisu v katastru učiněného*

5 Podrobně k uvedenému: Petr, B.: Zásada „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ a problematika nabytí od nevlastníka, *Právní rozhledy* 2012, č. 20, str. 398 a násl.

6 Eliáš, K.: *Mobilie non habet sequelam* (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného), *Obchodněprávní revue* 2009, roč. 1, č. 4, str. 64.

7 Srov. například nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 13. 6. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04.

8 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 2. 2007, sp. zn. 32 Odo 792/2004.

po 1. lednu 1993, je v dobré víře, že stav katastru odpovídá skutečnému stavu věci, ledaže musel vědět, že stav zápisů v katastru neodpovídá skutečnosti.“

Zákon sice předpokládá dobrou víru osoby jednající v souladu se zápisem v katastru nemovitostí, avšak pouze pod vratitelnou domněnkou, že zápis v katastru je v souladu se stavem skutečným. Vrchní soud v Praze konstatoval, že: „(...) vlastním smyslem vedení katastru nemovitostí je právě to, aby bez dalšího poskytoval veřejnosti potřebnou informaci o vlastnických a dalších právech k jednotlivým nemovitostem. Proto nelze po žádném zájemci požadovat, aby vedl ohledně těchto práv další šetření. Pokud ovšem zápisy v katastru neodpovídají skutečnosti, má skutečnost převahu nad katastrem. V tom jisté riziko těchto zájemců je.“⁹ Zákonodárcem neúplně zakotvení zásady materiální publicity katastru nemovitostí je v rozporu s požadavkem právní jistoty účastníků občanskoprávních vztahů a lze proto přisvědčit argumentům ÚS, že „neposkytnutí ochrany dobré víře pramenící z důvěry v zápis do veřejného registru není v právním státě přípustné“.¹⁰

V důsledku nedostatečného promítnutí zásady materiální publicity a s ní související ochrany dobré víry nabyvatelů došlo k výraznému nárůstu dovolání a ústavních stížností ve sporech o určení vlastnictví, ve kterých byla řešena právě otázka nabytí nemovitosti od neoprávněného. Tento judikturní vývoj byl již mnohokrát rozebírán, a proto na tomto místě uvedu pouze stručné shrnutí.

NS v minulosti konstantně judikoval, že právní úkon učiněný v rozporu se zásadou *nemo plus iuris* je absolutně neplatný pro nemožnost plnění a jasně zaujal stanovisko, že ochrana vlastnického práva původního vlastníka má přednost před ochranou dobré víry nabyvatele.¹¹ Tato koncepce byla částečně prolomena v nálezu pléna ÚS ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 78/06, ve kterém se ÚS vyjádřil následovně: „Odstoupením od smlouvy podle § 48 odst. 2 občanského zákoníku se – není-li právním předpisem nebo účastníky dohodnuto jinak – smlouva od počátku ruší, avšak pouze s účinky mezi jejími účastníky. Vlastnické právo dalších nabyvatelů, pokud své vlastnické právo nabyli v dobré víře, než došlo k odstoupení od smlouvy, požívá ochrany v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod a s ústavními principy právní jistoty a ochrany nabytých práv vyvěrajícími z pojmu demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy, a nezaniká.“ NS zareagoval tak, že začal rozlišovat mezi dvěma různými situacemi, a to, kdy se převodce nikdy vlastníkem nemovitosti nestal, a skutečností, kdy převodce v době převodu vlastníkem nemovitosti sice byl, ale v důsledku odstoupení od kupní smlouvy své vlastnictví pozbyl. NS sice při-

svědčil, že vlastnické právo dalších nabyvatelů, pokud své vlastnické právo nabyli v dobré víře, než došlo k odstoupení od smlouvy, požívá ochrany v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod, avšak „(...) tento princip – z povahy věci – nelze ovšem uplatnit v případě absolutní neplatnosti právního úkonu, tedy nelze jím vytěšňovat zákonné důsledky, kdy účastníky sledovaný (zde) věcněprávní vztah prostřednictvím předmětné kupní smlouvy nebyl vůbec založen (na rozdíl od hmotněprávní situace, kdy od platně uzavřené smlouvy účastník po právu odstoupil a došlo tak k jejímu zrušení od samého počátku ve smyslu ustanovení § 48 odst. 2 obč. zák.), neboť uvedená smlouva – coby dvoustranný právní úkon – byla postižena absolutní neplatností.“¹²

ÚS se s těmito závěry NS neztotožnil a „dotvořil“ nový způsob nabytí od neoprávněného a stanovil, že lze nabytí od neoprávněného, i pokud je nedostatek vlastnického práva převodce způsoben neplatností právního titulu katastrálního vlastníka nemovitosti. Konkrétně ÚS uvádí: „Osoby, jimž dobrá víra svědčí, totiž nenesou žádný díl odpovědnosti za neplatnost smlouvy uzavřené mezi právními předchůdci a s ohledem na svou dobrou víru mohly v mezidobí nemalým způsobem zhodnotit inkriminované nemovitosti. Osobě, která učinila určitý právní úkon s důvěrou v určitý, jí druhou stranou prezentovaný skutkový stav, navíc potvrzený údaji z veřejné, státem vedené evidence musí být v materiálním právním státě poskytována ochrana.“¹³ NS proti dikci nálezu ÚS uvádí, že: „V případě absolutní neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitostem nelze uplatnit princip nabytí vlastnického práva v dobré víře. Situace vyvolaná odstoupením od smlouvy o převodu nemovitostí, pro kterou přichází v úvahu uplatnění principu nabytí vlastnického práva v dobré víře, totiž není srovnatelná s nabytím věci od nevlastníka.“¹⁴ Dle NS je tak stále zapovězeno nabytí nemovité věci od nevlastníka.¹⁵

Úprava v novém občanském zákoníku

Tvůrci nového občanského zákoníku otevřeně přiznávají návrat k tradicím velkých kodifikací 19. století. Předlohou institutu nabytí od neoprávněného byly výše uvedené právní předpisy ABGB, Code Civil a BGB. **Nový občanský zákoník ruší dvojkoľejnost soukromého práva a zavádí institut nabytí od neoprávněného v generální klauzuli jednotně pro podnikatele a nepodnikatele.** Přínosem nového občanského zákoníku je koncepčnost tohoto institutu a formulace generální klauzule nabytí od neoprávněného. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného je zařazeno do části třetí, hlavy II, dílu 3, oddílu 2, pododdílu 7 v ustanoveních § 1109 až § 1113 NOZ.

Generální klauzule v ustanovení § 1111 NOZ stanoví: „Získal-li někdo movitou věc za jiných okolností, než které stanoví § 1109 nebo 1110, stane se vlastníkem věci, pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. To neplatí, pokud vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu.“

Toto ustanovení dopadá bez konkretizace nabyvacího titulu pouze na věci movité, jejichž výčet není uveden v ustanovení § 1109 a ustanovení § 1110 NOZ. Ustanovení § 446 ObchZ přitom limitovalo nabytí od neoprávněného pouze na kupní smlouvu. **Zákonné podmínky nabytí od neoprávněného**

9 Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 11. 1998, sp. zn. 5 Cmo 646/97.

10 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

11 Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1072/99.

12 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 250/2009.

13 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

14 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011.

15 Podrobně in Vrcha, P.: K otázce nabytí nemovitosti od nevlastníka. Publikováno 31. 8. 2011. Dostupné z: <http://vrcha.webnode.cz/news/k-otazce-nabyti-nemovitosti-od-nevlastnika/>.

ho jsou dle generální klauzule naplněny při splnění dvou podmínek. První podmínkou je dobrá víra nabyvatele v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci a druhou je podmínka, že původní vlastník nepozbyl věc ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Dobrou víru je v uvedeném případě povinen prokázat nabyvatel, čímž dochází k odchylce od zásady stanovené v ustanovení § 7 NOZ, dle kterého se dobrá víra presumuje.

Nový občanský zákoník po vzoru právních řádů evropských zemí umožňuje nabytí od neoprávněného privilegovanými způsoby nabytí dle podmínek ustanovení § 1109 a ustanovení § 1110 NOZ. Dle ustanovení § 1109 NOZ se „vlastníkem věci stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo: a) ve veřejné dražbě, b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku, c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil, d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno, e) při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele, nebo f) při obchodu na komoditní burze.“

Namísto původně zamýšleného demonstrativního výčtu způsobů privilegovaného nabytí se tedy v novém kodexu uplatnil výše uvedený výčet taxativní. Rozdíl oproti generální klauzuli zakotvené v ustanovení § 1111 NOZ je v těchto případech ten, že dobrá víra nabyvatele se v souladu s ustanovením § 7 NOZ presumuje. Na původním vlastníkovi spočívá důkazní břemeno, že nabyvatel nebyl v dobré víře. Privilegované způsoby nabytí rovněž postrádají podmínku, že původní vlastník pozbyl panství nad věcí nedobrovolně (tj. ve smyslu ustanovení § 1111 NOZ ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu).

Ustanovení § 1110 NOZ stanoví zvláštní podmínky pro nabytí použité věci (tj. typicky bazarový prodej) následovně: „Získal-li někdo v dobré víře za úplatu použitou movitou věc od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje takovými věcmi, vydá ji vlastníku, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky.“ Dle tohoto ustanovení se může i přes dobrou víru nabyvatele původní vlastník domoci v tříleté lhůtě navrácení věci, prokáže-li, že pozbyl panství nad věcí nedobrovolně (tj. svémocným odnětím, nebo ztrátou).

Z textu zákona vyplývá, že institut nabytí od neoprávněného se neuplatní na věci zapsané ve veřejném seznamu, mj. tedy také na nemovitosti evidované v katastru nemovitostí. Nový občanský zákoník zakotvuje v ustanovení § 984 odst. 1 NOZ zásadu materiální publicity, když stanoví, že není-li stav zapsaný ve veřejném seznamu v souladu se skutečným právním stavem, svědčí zapsaný stav ve prospěch osoby, která nabytí věcné právo za úplatu v dobré víře od osoby k tomu oprávněné podle zapsaného stavu. Dobrá víra se posuzuje k době, kdy k právnímu jednání došlo; vzniká-li však věcné právo až zápisem do veřejného seznamu, pak k době podání návrhu na zápis. Dle důvodové zprávy k NOZ by tedy měla být prosazována přednost zapsaného práva v katastru nemovitostí před právem nezapsaným. Ustanovení § 985 a násl. NOZ promí-

tá zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*, kdy legitimuje a především i v poměrně krátkých lhůtách limituje původní vlastníky k odstranění nesouladu zápisu v katastru nemovitostí se skutečným stavem.

Závěr

Přestože je přijetí nového občanského zákoníku provázeno kritikou, v otázce nabytí od neoprávněného jde nepochybně o posun kupředu a tento návrat ke kořenům evropské civilistiky je v daném kontextu ospravedlnitelný. Důraz na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* a posílení dobré víry nabyvatele nebude v podmínkách České republiky přijímáno vždy kladně, v důsledku jednotné a koncepční úpravy institutu nabytí od neoprávněného by mělo dojít ke zvýšení předvídatelnosti práva. Účelem tohoto článku nicméně nebylo kritické zhodnocení platné právní úpravy, jako spíše poskytnutí historických souvislostí a vodítek pro interpretaci ustanovení nového občanského zákoníku.

❖ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

**bányaiová
vožehová**

advokátní kancelář/law office

Hledáme

vhodné kandidáty na pozici

ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT a ADVOKÁT

do 5 let praxe.

POŽADUJEME výbornou znalost českého a anglického jazyka a uživatelskou znalost PC. Znalost francouzského nebo dalšího jazyka je výhodou. Praxe v oblasti obchodního práva včetně korporálního práva a M&A, a práva nemovitostí je vítána.

NABÍZÍME perspektivu odborného růstu, příjemné pracovní prostředí, práci na zajímavých projektech a nadstandardní finanční ohodnocení. V případě zájmu zašlete prosím nabídku s životopisem v českém či anglickém jazyce k rukám Jitky Hauferové na adresu lawoffice@bvlaw.cz.

Změny ve skončení pracovního poměru

JUDr. LADISLAV JOUZA

Nový občanský zákoník číslo 89/2012 Sb. (dále „NOZ“) a zákon č. 303/2013 Sb., kterým se v souvislosti s rekodifikací soukromého práva mění některé zákony (dále „změnový

zákon“), novelizují od 1. ledna 2014 zákoník práce (dále „ZP“).

Mezi nejdůležitější změny patří možnost okamžitého zrušení pracovního poměru nezletilce zákonným zástupcem. Nezletilý, který dovršil patnáct let a ukončil povinnou školní docházku, se může zavázat k výkonu závislé práce podle ZP. **Zákonný zástupce nezletilého, který nedosáhl věku šestnáct let, může rozvázat jeho pracovní poměr nebo smlouvu o výkonu práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek, pokud to je nutné v zájmu vzdělávání, vývoje nebo zdraví nezletilého, způsobem stanoveným jiným právním předpisem (§ 35 NOZ).** Tím je dána působnost ZP.

Zvýšení rodičovské odpovědnosti

Tato nová právní úprava akcentuje zvýšení rodičovské odpovědnosti, dokud dítě nenabude plné svéprávnosti. Proto byla v občanském zákoníku, oproti právnímu stavu platnému a účinnému ke dni 31. prosince 2013, právní úprava ve prospěch zákonného zástupce nezletilého zesílena. Toto zesílení rodičovské odpovědnosti je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Skutečnost, že fyzická osoba mladší než 18 let se může sama zavázat k výkonu závislé práce, ještě neznamená, že je sama dostatečně způsobilá bránit se proti hospodářskému vykořisťování, včetně zaměstnávání pracemi, které jsou pro ni nebezpečné, škodící zdraví nebo tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji [čl. 1, 32, 34 a 36 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.)].

Od 1. ledna 2014 má zákonný zástupce nezletilého zaměstnance mladšího než 16 let právo rozvázat jeho pracovní poměr okamžitým zrušením podle nového § 56a ZP, pokud má za to, že to je v zájmu vzdělání, vývoje nebo zdraví tohoto zaměstnance. Aby se předešlo praktickým problémům platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, bude zapotřebí přivolení soudu.

Vzhledem k tomu, že má dojít k rozvázání pracovního poměru třetí osobou, bude mít zákonný zástupce, který okamžitě zruší pracovní poměr, právní povinnost doručit stejnopis tohoto okamžitého zrušení pracovního poměru a přivolení soudu nezletilému zaměstnanci.

Pro praxi se toto ustanovení nejeví jako příliš účelné. Nelze totiž předpokládat, že soud při všeobecně známé „rychl

losti“ rozhodování stihne přijmout rozhodnutí dříve, než bude nezletilci 16 let.

Písemně nebo ústně?

Podle § 20 odst. 3 ZP, který byl platný do konce roku 2013, byly jednostranné právní úkony, jako např. výpověď z pracovního poměru, okamžité zrušení pracovního poměru, zrušení ve zkušební době apod., pro vadu formy právního úkonu vždy neplatné. **Pokud např. zaměstnanec s výpovědí nesouhlasil, musel její neplatnost uplatnit podle § 72 ZP u soudu, a to nejpozději do dvou měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním.** Nedodržení této lhůty znamená zánik práva (prekluzi) a pracovní poměr by skončil. Soud se v těchto případech nezabývá důvodností výpovědi, ale hodnotí, zda byla písemná.

Nová právní úprava řeší tyto situace za pomoci NOZ a změnového zákona jinak. **K takovému právnímu jednání, které nebude splňovat požadavek písemné formy, se nebude přihlížet.** V případě výpovědi z pracovního poměru, která nebyla dána písemně, to bude znamenat neexistenci tohoto právního jednání. Důsledky výpovědi (skončení pracovního poměru) nemohou nastat, neboť výpověď neexistuje.

Výklad znění „nepřihlíží se“

Právní jednání, kde ZP v příslušném ustanovení uvádí znění „nepřihlíží se,“ vůbec neexistuje, nevzniklo, je neúčinné, nicotné a zdánlivé. Nejde o absolutní, ani relativní neplatnost takového právního jednání. **Právní důsledky nemohou nastat.**

Takové jednání by smluvní strana (zaměstnavatel nebo zaměstnanec), neměla nechat bez „povšimnutí“. Zejména tehdy, kdyby právní jednání, k němuž se nepřihlíží, znamenalo vážný zásah do jejich práv.

Citelné právní důsledky představuje např. výpověď z pracovního poměru (§ 50 odst. 1 ZP), která nebyla dána písemně, nebo ústní zrušení pracovního poměru ve zkušební době (§ 66 odst. 2 ZP) apod. V těchto případech se nemůže uplatnit § 69 ZP, který stanoví postup při neplatném rozvázání pracovního poměru, neboť nejde o neplatnost výpovědního důvodu, ale o posouzení právního jednání, k němuž se nepřihlíží.

Např. nesouhlasil-li zaměstnanec s ústní výpovědí, mohl podat návrh k soudu podle § 80 zákona č. 99/1963 Sb. (občanský soudní řád - dále „OSŘ“) ve formě tzv. určovací žaloby. Toto ustanovení bylo od 1. ledna 2014 změněno. Před tímto dnem bylo možné návrhem na zahájení řízení uplatnit, aby bylo rozhodnuto soudem zejména o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva nebo o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Od 1. ledna 2014 byl tento demonstrativní výčet návrhů (žalob) zobecněn. Smluvní strana může podat podle § 80 OSŘ návrh (žalobu) na určení, zda tu **právní poměr nebo právo je či není a jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.** Na po

souzení skončení pracovního poměru je vždy naléhavý právní zájem, neboť jde o zásah do sociální sféry zaměstnance.

Soud by pak měl rozhodnout, že ke skončení pracovního poměru nedošlo a že zaměstnavatel je nadále povinen přidělovat zaměstnanci práci. Pokud by zaměstnavatel tuto povinnost nesplnil, může zaměstnanec uplatňovat nárok na náhradu mzdy po dobu, kdy práci nedostal, neboť by se jednalo o překážku v práci na straně zaměstnavatele.

Lhůta pro uplatnění

Podle § 72 ZP může neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec uplatnit u soudu nejpozději ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním. Jedná se zejména o situace, kdy zaměstnanec nesouhlasí s výpovědními důvody nebo s důvody pro okamžité zrušení pracovního poměru. V případě, kdy byla dána např. ústní výpověď z pracovního poměru, se nemůže jednat o její neplatnost, ale o právní situaci, kdy se k takové výpovědi nepřihlíží. **Proto se nemůže uplatnit § 72 ZP, neboť nejde o posouzení platnosti důvodů ke skončení pracovního poměru.** Zaměstnanec, který by obdržel ústní výpověď z pracovního poměru, může podat návrh k soudu podle § 80 OSŘ na určení, že pracovní poměr nadále trvá a že zaměstnavatel je případně povinen poskytnout zaměstnanci náhradu mzdy.

Promlčení práva

Toto právo však nemusí zaměstnanec uplatnit v dvouměsíční lhůtě od skončení pracovního poměru, ale má možnost postupovat podle ustanovení NOZ o promlčení práva. Právo upravené v pracovněprávních vztazích se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době stanovené v NOZ.

NOZ upravuje promlčení v § 609 a násl. **Promlčecí lhůta je tříletá. Strany si mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.** K promlčení soud přihlídně, jen uplatní-li tuto námitku dlužník. Pak nelze právo věřiteli přiznat. Po dobu soudního uplatnění promlčecí doba neběží.

Účelem institutu promlčení je stimulovat věřitele, aby svá práva uplatnil včas a přispěl tak k právní jistotě. Jestliže by věřitel, poté, co mu vznikla možnost uplatnit svá práva, příliš dlouho s tím otálel, ztížila by se možnost dopátrat se skutkového stavu.

Zvláštní právní úprava bude platit pro promlčecí dobu práv na náhradu škody. Tato práva se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636 NOZ). Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

To platí i pro uplatnění náhrady škody, která vznikla porušením právní povinnosti v důsledku poskytnutí, nabídnutí nebo příslibení úplatku jiným než poškozeným, anebo v důsledku přímého nebo nepřímého vyžadování úplatku od poškozeného.

Právní důsledky plynoucí z ústní výpovědi z pracovního poměru, k níž se nepřihlíží, může zaměstnanec uplatnit v promlčecí době do tří let, nebyla-li sjednána promlčecí doba v jiné délce. Zejména se jedná o povinnost zaměstnavatele přidělovat práci, případně poskytnout náhradu mzdy. Z praktického pohledu uplatnění práva plynoucího z právního jednání, k němuž se nepřihlíží, až v závěru promlčecí doby, bude pro dokazování značně obtížné a může přinést značné problémy. Ty mohou spočívat nejen v povinnosti k poskytování náhrady mzdy, ale i v možném návratu zaměstnance na práci podle původní pracovní smlouvy.

Obdobně se budou posuzovat např. ústní výpověď dohody o pracovní činnosti, dohody o provedení práce a jejich okamžité zrušení nebo okamžité zrušení pracovního poměru. Tyto dohody ani pracovní poměr by tímto způsobem nemohly být ukončeny.

Práva zaměstnavatele

Rovnocenná práva jako zaměstnanec má i zaměstnavatel, pokud zaměstnanec podá ústní výpověď z pracovního poměru. Zaměstnavatel rovněž může podávat návrh k soudu podle § 80 OSŘ na určení, že pracovní poměr trvá, neboť byla podána výpověď, k níž se nepřihlíží. V případě, že by se zaměstnanec po ústní výpovědi „nevrátil“ do zaměstnání, mohl by zaměstnavatel uplatňovat nárok na náhradu škody, která mu vznikla. *Například si zajistil náhradního zaměstnance, nařizoval přesčas.*

Tento legislativní postup se vztahuje i na případy ústního zrušení pracovního poměru ve zkušební době zaměstnancem, který „jednoduše“ oznámí zaměstnavateli, že do „práce již nepřejde“. I pro tyto případy platí požadavek písemné formy, jinak se k takovému zrušení nepřihlíží.

Doručení výpovědi

Vedle písemné formy je velmi důležitou pro platnost výpovědi její doručení zaměstnanci. Výpověď zaměstnavatel doručuje zaměstnanci podle § 334 odstavec 2 ZP **do vlastních rukou na pracovišti, v jeho bytě nebo kdekoliv bude zastížen anebo prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací.** Není-li to možné, může zaměstnavatel písemnost doručit **prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.** Stává se často, že zaměstnanec písemnost, např. výpověď z pracovního poměru, odmítne na pracovišti převzít. Potom zaměstnavateli stačí, když odmítnutí prokáže (např. svědecky), a písemnost se považuje za doručenu.

ZP sice dává přednost osobnímu doručení, ale někdy to není možné. Potom může být doručováno prostřednictvím provozovatele poštovních služeb (nejčastěji poštou). S tím jsou ovšem spojena určitá rizika, která musí zaměstnavatel brát v úvahu. Jinak by důsledky špatného doručení nesl sám. Jde-li o výpověď zasílanou poštou a která se citelně dotýká zaměstnance, je pochopitelné, že se doručení často vyhýbá nebo převzetí odmítne.

Nebyl-li zaměstnanec, kterému má být písemnost doručena, zastížen, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, doručovatel uloží písemnost v místně příslušné provozovně pošty nebo u obecního úřadu. Zaměstnance o tom písemně uvědomí a vy-

zve ho, aby si písemnost do 10 pracovních dnů vyzvedl. Současně ho poučí o následcích odmítnutí převzetí písemnosti.

Jestliže si zaměstnanec písemnost v této lhůtě nevyzvedne, považuje se za doručenu posledním dnem této lhůty. Nedoručená písemnost se pak zaměstnavateli vrátí.

Zmaření doručení

Za jednání zaměstnance, které se považuje za zmaření nebo vyhýbání se doručení, se považuje: zaměstnanec nebylo možné na poslední zaměstnavateli známé adrese zastihnout, změnil-li zaměstnanec adresu, zásilku si v odběrní lhůtě nevyzvedl apod. Jako doručena se považuje i zásilka, jestliže zaměstnanec odmítl stvrdit její přijetí na doručence nebo že trval na tom, aby zásilka byla na poště otevřena ještě dříve, než ji převezme apod.

Naproti tomu není možné jako zmaření doručení písemnosti posuzovat, jestliže v době doručování byl zaměstnanec na dovolené, jejíž nástup mu zaměstnavatel určil. Podmínkou je, že jeho adresa, kterou zaměstnavateli nahlásil, souhlasí se skutečností a zaměstnavatel písemnost zasilá do místa jeho bydliště, a nikoliv do místa pobytu o dovolené.

Zpětvzetí výpovědi

Výpověď, kterou zaměstnavatel doručil zaměstnanci, může být odvolána pouze s jeho souhlasem (§ 50 odstavec 5 ZP). **Odvolání výpovědi i souhlas s jejím odvoláním musí být písemné.** Zaměstnavatel ji však může vzít zpět ještě v den, kdy byla zaměstnanci doručena. *Např. zástupce zaměstnavatele doručil výpověď zaměstnanci na pracovišti v dopoledních hodinách. Do konce pracovní doby téhož dne ji může vzít zpět, aniž by měl souhlas zaměstnance.* Je-li platnost výpovědi řešena u soudu, může ji zaměstnavatel vzít zpět ještě před vynesením rozsudku. I v tomto případě by musel mít souhlas zaměstnance. Odvolání výpovědi nemůže být provedeno ústně.

Uvedení důvodu

Zaměstnavatel může dát výpověď pouze z důvodů, které výslovně (taxativně) stanoví ZP (§ 52).

V písemné výpovědi, kterou dává zaměstnavatel, musí být konkrétně uveden důvod výpovědi. Nestačí jen odkaz na ustanovení ZP.

Výpověď, daná zaměstnavatelem, která se opírá o jakýkoliv jiný důvod, než stanoví ZP, nebo není vůbec odůvodněna, je neplatná a v případě soudního sporu nemá zaměstnavatel reálnou vyhlídku na úspěch. Rovněž není možné u jedné a téže výpovědi výpovědní důvod dodatečně měnit.

Ústní dohoda o skončení pracovního poměru

Odlišně od ústní výpovědi se posuzují důsledky ústní dohody o skončení pracovního poměru. ZP v § 49 odst. 2 sice uvádí, že dohoda o skončení pracovního poměru musí být písemná, ale bez „dodatku“, že se k takové dohodě nepřihlíží. Neplatnost ústní dohody může smluvní strana uplatňovat u soudu podle § 69 ZP. Jedná se o relativní neplatnost a soud k ní přihlíží

jen na návrh. Pokud by nebyl uplatňován návrh na neplatnost ústní dohody o skončení pracovního poměru, tak i tato dohoda bude znamenat rozvázání pracovního poměru.

Zrušení ve zkušební době

Podle změněného § 66 odst. 2 ZP mohou pracovní poměr zrušit ve zkušební době zaměstnavatel i zaměstnanec z jakéhokoliv důvodu, případně bez důvodů. **Zrušení musí být provedeno písemně, jinak se k němu nepřihlíží.** Jde o právní jednání, které je nicotné, zdánlivé, jako by k němu vůbec nedošlo. Zrušení není však možné od 1. ledna 2014 v době 14 kalendářních dnů dočasně pracovní neschopnosti.

Nový § 333 ZP stanoví, že doba počíná prvním dnem a končí uplynutím posledního dne stanovené nebo sjednané doby. To znamená, že zkušební doba sjednaná např. od 1. ledna 2014 na tři měsíce, končí dnem 31. 3. 2014. Dříve se zkušební doba posuzovala jako lhůta a končila v den, který byl rozhodující pro její počátek. Podle dřívější právní úpravy by to bylo dne 1. 4. 2014.

Soudní řízení

V personální praxi takový postup a jednání smluvních stran, které by podaly ústní výpověď, okamžitě by zrušily pracovní poměr nebo by ústně zrušily pracovní poměr ve zkušební době, by vůbec nevyvolalo zamýšlené právní důsledky, tedy skončení pracovního poměru. Ten by nadále existoval.

Podle § 6 občanského soudního řádu soud v řízení postupuje předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení OSŘ musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání. **Soud tedy může rozhodnout o tom, že pracovní poměr nadále trvá (existence právního vztahu).**

Obdobně se posuzuje ústní výpověď dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce. ZP je řeší novým ustanovením § 77 odst. 4. Sice se nemůže použít § 72 ZP o skončení pracovního poměru, ale k ústnímu právnímu jednání se nepřihlíží. Dohody nebudou ukončeny a zaměstnanec by se rovněž mohl „domáhat“ svých nároků u soudu.

Závaznost soudních rozhodnutí

Novela ZP závaznost soudní judikatury neřeší, ale určité vodítko nalezneme v NOZ a v OSŘ. Největší počet rozhodnutí soudů vyššího stupně je právě v oblasti skončení pracovního poměru. **Je to pochopitelné, neboť výpovědní důvody uvedené v § 52 ZP mají v případech skutkové shodnosti soudy posuzovat obdobně.**

Podle § 226 OSŘ je soud 1. stupně vázán právním názorem odvolacího soudu v případě, že bylo rozhodnutí soudu 1. stupně zrušeno a byla-li věc vrácena k dalšímu řízení.

Odvolací soud rozhodnutí zruší např. tehdy, jestliže dřívější řízení mělo takové vady, jako je nedostatek podmínek nebo že rozhodoval věcně nepřislušný soud. Ke zrušení rozhodnutí může dojít také tehdy, jestliže ke zjištění skutkové

ho stavu je třeba provést další, účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení.

Nejsou-li podmínky pro zrušení, odvolací soud změní rozsudek nebo usnesení soudu 1. stupně. Je to tehdy, jestliže soud 1. stupně rozhodl nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav a po doplnění dokazování je možné ve věci rozhodnout.

NOZ se závaznosti judikatury dotýká nepřímo v § 10 a 13. Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovaného právního případu nejbližšího. V § 13 NOZ vyslovuje vyvratitelnou domněnku ve prospěch účastníka soudního řízení. Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut. Podmínkou je, že se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích. Byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

Kdy „se nepřihlíží“

Změněný ZP obsahuje od 1. ledna 2014 několik dalších ustanovení, u nichž je uvedena dikce „k takovému jednání se nepřihlíží“. Nejsou to tedy jen ustanovení vztahující se ke skončení pracovního poměru. Jedná se o právní jednání zdánlivé, nicotné, jako by k němu vůbec nedošlo. Nejde tedy o relativní ani absolutní neplatnost tohoto jednání. Je to zejména v případech, kdy právní jednání není učiněno ve formě, jakou určuje ZP (např. výpověď z pracovního poměru), nebo dojde

-li k ujednání, které právo zaměstnance určuje v nižší nebo vyšší míře, než kterou stanoví ZP nebo kolektivní smlouva jako nejméně nebo nejvýše přípustnou. ZP na nový legislativní pojem reaguje novou právní úpravou.

Nebude se přihlížet (právní jednání nemá žádné právní důsledky, tedy neexistuje) například k:

- ujednání v kolektivní smlouvě, která zaměstnancům ukládá povinnost nebo zkracuje jejich práva stanovená ZP,
- kolektivní smlouvě, která nebude uzavřena písemně a nebude podepsána smluvními stranami na téže listině,
- výpovědi z pracovního poměru, která nebude písemná, stejně tak i k okamžitému zrušení pracovního poměru,
- zrušení pracovního poměru ve zkušební době, které nebude písemné,
- dohodě o pracovní činnosti nebo dohodě o provedení práce sjednané ústně,
- použití mzdy nebo platu zaměstnance k zajištění dluhu,
- vnitřnímu předpisu podle § 305 ZP, který bude obsahovat povinnosti,
- odchýlení se smluvních stran od právní úpravy zástavního práva v NOZ, kterým by si zaměstnavatel zajišťoval splnění práva zaměstnancem.

✦ Autor, advokát v Praze, je expertem na pracovní právo a rozhodcem pracovních sporů.

inzerce

Ostatní

advokáti mluví španělsky.

My jsme španělští advokáti.

Právní služby ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe

Servicios legales en Español

Moreno Vlk & Asociados

Advokátní kanceláře / Abogados / Attorneys at Law
Praha | Madrid | Bratislava

Sokolovská 22, Praha 8,
tel.: 224 818 736–7,
praha@moreno-vlk.eu

Právní názor účastníků. Pravomoc soudu

Vylíčení rozhodných skutečností slouží k vymezení předmětu řízení po skutkové stránce. Právní charakteristiku vylíčeného skutkového děje (skutku) není třeba v návrhu uvádět. Soud při svém právním posouzení věci není právním názorem účastníků vázán.

O tom, že ochrana vlastnického práva podle občanského zákoníku spadala do pravomoci soudu, nikdy nepanovaly žádné pochybnosti.

**Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2013,
sp. zn. 22 Cdo 1337/2011**

Odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala vydání movité věci – osobního počítače, který byl dne 29. července 2006 zajištěn při domovní prohlídce na základě příkazu Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 9. června 2006, č. j. 44 Nt 1307/2006-3.

Obvodní soud pro Prahu 4 (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 31. ledna 2013, č. j. 10 C 273/2011-56, ve výroku I. řízení zastavil a výrokem II. věc postoupil Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze. Ve výroku III. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že policejní orgán vydal usnesení, kterým rozhodl o vrácení počítače žalobkyni, proti čemuž podala stížnost, která byla postoupena k vyřízení žalované 2). Tato stížnost byla zamítnuta. Dopisem ze dne 5. června 2008 byla žalobkyně vyzvána policejním orgánem k převzetí počítače. Žalobkyně si však počítač nepřevzala. Dopisem ze dne 19. června 2008 sdělila, že domovní prohlídka byla nezákonná a na základě této skutečnosti požaduje vydání počítače podle občanskoprávních předpisů, nikoliv podle § 80 odst. 1 trestního řádu.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že není dána pravomoc civilního soudu k projednání a rozhodnutí řešené věci. Má za to, že neexistuje žádné zákonné ustanovení, které by opravňovalo soud, aby v civilním řízení zasahoval do trestního řízení. Odkázal na rozhodnutí dovolacího soudu ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 4944/2007, ze kterého vyplývá, že postup při vrácení věci odňaté nebo vydané podle § 80 a násl. trestního řádu nelze obcházet uplatněním nároku na vydání věci v civilním soudním řízení, ve kterém by soud přezkoumával zákonnost postupu v přípravném řízení trestním.

Městský soud v Praze (dále jen „dovolací soud“) k odvolání žalobkyně usnesením ze dne 10. dubna 2013, č. j. 58 Co 110/2013 66, usnesení soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že ve věci není dána pravomoc civilních soudů. Připomněl, že žalobkyně se domáhá vydání věci, o němž již bylo rozhodnuto v trestním řízení podle § 80 trestního řádu, v němž namítala nezákonnost domovní prohlídky, při které byla věc odňata. Pokud však rozhodnutí o domovní prohlídce nebylo pro

nezákonnost zrušeno, není žalobkyně oprávněna se domáhat vydání věci v civilním řízení. Skutečnost, že si žalobkyně po opakované výzvě orgánu činného v trestním řízení věc nepřevzala, nemá pro určení pravomoci soudu v civilním řízení význam a podle odvolacího soudu spíše nasvědčuje šikanóznímu výkonu práva žalobkyně. Odvolací soud přitom shodně se soudem prvního stupně poukázal na rozhodnutí dovolacího soudu ve věci sp. zn. 22 Cdo 4944/2007, ze kterého lze podle jeho názoru v souzené věci vyjít.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Uplatnila přitom dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci.

Dovolatelka vytkla nalézacím soudům, že nesprávně aplikovaly § 7 odst. 1 občanského soudního řádu, týkající se civilní pravomoci soudů, čímž jí odňaly právo na spravedlivý proces a vydání zákonného rozhodnutí. Uvedla, že počítač již není možné vydat podle trestně-procesních předpisů, neboť nelze vydat další rozhodnutí o vrácení věci. Okamžikem vydání usnesení orgánu činného v trestním řízení došlo k vyčerpání všech možností, jakými lze věc vrátit v rámci trestního řízení. Proto je nutné postupovat podle občanskoprávních předpisů a domáhat se vydání věci v civilním řízení, což je jediný prostředek, který může využít. Podle jejího názoru nelze § 80 trestního řádu interpretovat tak, že věc bude vrácena jen formálně na základě rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, nikoliv však fakticky. Poukázala na rozhodnutí dovolacího soudu sp. zn. 4 Tz 6/2002 s tím, že účelem § 80 trestního řádu je obnovení původního stavu, tedy vrácení věci orgány činnými v trestním řízení na místo, odkud byla odňata. Má za to, že nelze připustit, aby orgán činný v trestním řízení formálně rozhodl, že bude věc vrácena podle § 80 trestního řádu, ale fakticky ji nevrátil. Upozornila, že i v rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 4944/2007 dovolací soud konstatoval, že soud není vázán rozhodnutím o vydání věci příslušným orgánem v trestním řízení podle § 80 trestního řádu. Pokud tedy bylo rozhodnuto o vrácení věci orgánem činným v trestním řízení, civilní soud takovým rozhodnutím není vázán. Pokud je zřejmé, že věc je stále v držení orgánu činného v trestním řízení, pak je také žaloba na vydání věci oprávněná. Navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) se k dovolání vyjádřila tak, že usnesení orgánu činného v trestním řízení o vrácení věci nebylo jako nezákonné zrušeno. Dovolatelka jej však nerespektovala a odmítla si věc vyzvednout, ačkoliv k tomu byla opakovaně vyzvána. Podle názoru žalované 1) soudy postupovaly správně, jestliže konstatovaly nedostatek civilní pravomoci.

Žalovaná 2) se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle článku II. – Přejícná ustanovení, bodu 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinného od 1. ledna 2013, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti

tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou § 243c odst. 3 zákona, který se užije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno dne 21. května 2013, projednal a rozhodl dovolací soud o dovolání dovolatelky podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2013.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1-3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezi tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlídně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nalézací soudy shodně dospěly k právnímu závěru, že k uplatnění nároku žalobkyně není dána pravomoc soudu, ale Vrchního státního zastupitelství Praze.

Právní posouzení věci v této souvislosti dovolatelka napadá; protože rozhodnutí nalézacích soudů je v rozporu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu, je dovolání přípustné a je i důvodné.

Podle § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle § 79 odst. 1 o. s. ř. řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, identifikační číslo, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vyličení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech, v nichž je účastníkem řízení svěřenský správce, musí návrh dále obsahovat i označení, že se jedná o svěřenského správce, a označení svěřenského fondu. Ten-

to návrh, týká-li se dvoustranných právních poměrů mezi žalobcem a žalovaným (§ 90), se nazývá žalobou.

V žalobě musí být uvedeno, o čem a na jakém základě má soud ve sporu nebo jiné právní věci rozhodnout. Tomuto účelu slouží „vyličení rozhodujících skutečností“, které, budou-li v řízení posléze prokázány, povedou k závěru, že požadavek navrhovatele (žalobce), vyjádřený v tzv. žalobním petitu, je opodstatněný. V žalobě musí být rozhodující skutečnosti vyličené tak, aby z nich byl zřejmý skutkový děj (skutek), na jehož základě se uplatňuje právo, a to v takovém rozsahu, který umožňuje jeho jednoznačnou individualizaci (vyklučuje možnost záměny s jiným skutkovým dějem). Vyličení rozhodujících skutečností tedy v první řadě slouží k vymezení předmětu řízení po skutkové stránce. Právní charakteristiku vyličeného skutkového děje (skutku) není třeba v návrhu uvádět. Vyličí-li navrhovatel (žalobce) přesto v návrhu tzv. právní důvod žaloby, není to pro další průběh řízení směrodatné, neboť soud při svém právním posouzení věci není právním názorem účastníků vázán.

Žalobkyně se žalobou domáhá vydání osobního počítače s argumentem, že v rámci úkonů trestního řízení, mimo jiné i proti otci žalobkyně, byl na základě domovní prohlídky – posléze prohlášené za nezákonnou – zajištěn i počítač, jehož vydání se domáhá. Následně pak bylo orgánem činným v trestním řízení rozhodnuto o vrácení této movité věci žalobkyni.

Podle přesvědčení žalobkyně došlo v daném případě k nezákonné domovní prohlídce bez příkazu k domovní prohlídce a k zabavení a nevrácení předmětného osobního počítače. Zadržování osobního počítače po dobu delší tří let od vydání usnesení o jeho vydání považuje za nepřipustné a porušující její vlastnické právo, neboť žalovaní neoprávněně zadržují její věc.

V doplňujícím podání žalobkyně ze dne 14. srpna 2012 pak zdůraznila, že pokud nedošlo k faktickému vrácení věci po právní moci rozhodnutí vydaného podle § 80 odst. 1 trestního řádu, dochází na straně subjektů tuto věc zadržujících k bezdůvodnému obohacení ve smyslu § 451 občanského zákoníku. Domáhá se proto jeho vrácení, neboť odpadl důvod, pro který bylo možno danou věc zadržovat.

Z uvedených vyličených rozhodujících skutečností bez jakýchkoliv pochybností vyplývá, že se žalobkyně podanou žalobou domáhá ochrany jejího vlastnického práva k osobnímu počítači, a to v režimu ustanovení § 126 odst. 1 občanského zákoníku. Jinými slovy řečeno, domáhá se ochrany svého vlastnického práva formou vindikační žaloby, neboť žalovaní do jejího vlastnického práva protiprávně zasahují zadržováním věci.

O tom, že ochrana vlastnického práva v režimu § 126 odst. 1 občanského zákoníku spadala do pravomoci soudu, v soudní praxi nikdy nepanovaly žádné pochybnosti. Nejvyšší soud České republiky tento závěr výslovně formuloval např. v usnesení ze dne 20. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1337/2011, uveřejněném na internetových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz.

Na nedostatek pravomoci soudu nelze usuzovat ani z odvolacím soudem citovaného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2009, sp. zn. 22 Cdo 4944/2007, uveřejněném v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, pod pořadovým č. C 7155. V uvedeném roz-

hodnutí Nejvyšší soud formuloval závěr, podle kterého postup pro vrácení věci odňaté či vydané, stanovený trestním řádem, nemůže osoba, která věc vydala nebo které byla věc odňata, obcházet uplatněním nároku na vydání věci v občanském soudním řízení. Jestliže v odůvodnění tohoto rozhodnutí dovolací soud zmínil nedostatek pravomoci soudu ve směru, že „není v pravomoci soudu v občanském soudním řízení přezkoumávat správnost vlastního postupu orgánů činných v trestním řízení v mezích takového řízení, neboť se jedná o realizaci institutů trestního práva procesního (rozsudek ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1526/2004, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 3188, rozsudek ze dne 31. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 57/2005, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 3803)“, nelze z toho dovozovat nedostatek pravomoci soudu k projednání nároku žalobkyně. Vyjádřením absence pravomoci soudu totiž vystihl dovolací soud stav, kdy věc potřebná pro trestní řízení byla vydána či odňata a dotčená osoba se domáhá vrácení takové věci s poukazem na to, že nemělo dojít k jejímu odnětí či vydání. Jestliže přesto dotčená osoba požadavek na vydání věci uplatnila, soudy její nároky posuzovaly věcně a řízení o takové žalobě nezastavovaly pro nedostatek pravomoci, ale žaloby jako nedůvodné zamítaly.

Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci tudíž dovolatelka uplatnila právem.

Dovolací soud ze shora uvedených důvodů napadené usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1, 2 věta první a druhá

o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, v němž je soud prvního stupně vázán vysloveným právním názorem odvolacího soudu ve smyslu § 243g odst. 1 věta první o. s. ř.

Pro úplnost dovolací soud dodává, že ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu stanoví postup v případě, že odňatá nebo vydaná věc již není potřebná k dalšímu trestnímu řízení. Podle uvedeného ustanovení není-li věc, která byla podle § 78 vydána nebo podle § 79 odňata, k dalšímu řízení už třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabrání, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních. Pokud osoba, která má na věc právo, ji přes opakovanou výzvu nepřevzme, bude věc prodána a částka za ni stržená bude uložena do úschovy soudu. Na prodej se užije přiměřeně předpisu o soudním prodeji zabavených movitých věcí.

✿ Rozhodnutí zaslal JUDr. TOMÁŠ TĚMÍN,
advokát v Praze.

✿ Právní věta redakce.

Průtahy trestního řízení. Náhrada škody. Satisfakce

Odškodnění zmírněním uloženého trestu má přednost před finanční kompenzací, kterou lze uložit v řízení o náhradě škody (újmy).

**Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2013,
sp. zn. 30 Cdo 2310/12**

Odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 18. 8. 2011, č. j. 14 C 182/2010-56, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci jako náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení částku 75 000 Kč (výrok I.), co do částky 46 500 Kč žalobu zamítl (výrok II.), a přiznal žalobci náhradu nákladů řízení (výrok III.).

Městský soud v Praze v záhlaví uvedeným rozsudkem potvrdil zamítavý výrok II. rozsudku soudu prvního stupně, změnil vyhovující výrok I. rozsudku soudu prvního stupně tak, že žaloba se i co do částky 75 000 Kč zamítá, a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Žalobce se domáhal odškodnění nemajetkové újmy ve výši 121 500 Kč za nepřiměřenou délku přípravného řízení vedeného pod sp. zn. 2 Zt 273/2003 a trestního řízení vedené-

ho u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 2 T 451/2007 (dále jen „posuzované řízení“).

Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně. Usnesením policie ze dne 14. 4. 2003 bylo zahájeno trestní stíhání žalobce pro trestný čin vydírání ve formě spolupachatelství, jenž byl dne 7. 11. 2007 překvalifikován na trestný čin omezování osobní svobody. Během přípravného řízení, které trvalo do 28. 12. 2007, byla provedena řada úkonů směřujících k vyhledání důkazů a objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu. V roce 2003 byly vyhledávány důkazy, zadrženo a vyslechnuto pět obviněných, sepsán úřední záznam o podaném vysvětlení poškozeného, a uskutečněny další výslechy svědků. V následujících letech byli vyslýcháni další svědkové a žádáno o mezinárodní policejní spolupráci. Dne 28. 12. 2007 byla podána obžaloba k Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Dne 19. 2. 2008 byl spis předložen Vrchnímu soudu v Praze k rozhodnutí o příslušnosti, který rozhodl dne 4. 3. 2008 o příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 2. Usnesení soudu prvního stupně ze dne 2. 5. 2008 o vrácení věci státní zástupkyni k došetření bylo na základě stížnosti státní zástupkyně zrušeno usnesením odvolacího soudu ze dne 20. 8. 2008. Ve věci proběhla dvě hlavní líčení dne 27. 11. 2008 a 22. 1. 2009, poté byla věc odročena na neurčito z důvodu výsledku svědka R., nacházejícího se v Itálii. V době rozhodování odvolacího soudu trvalo řízení bezmála devět let a dosud neskončilo.

Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že posuzované řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, ani s námitkou žalované, že žaloba byla uplatněna předčasně. Od-

volací soud posoudil věc po skutkové stránce jako velmi složitou, jež si vyžádala provedení rozsáhlého vyšetřování z důvodu souvislosti s dalšími závažnými kauzami, opakovaně bylo také žádáno o právní pomoc do Itálie. Vyšetřovací úkony od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby i poté byly prováděny zcela plynule a bez průtahů, nejednalo se tedy o průtahy způsobené nečinností orgánů činných v trestním řízení. Podle náhledu odvolacího soudu hodnocení důkazů, respektive kvality jednotlivých úkonů prováděných v trestním řízení, soudu v občanskoprávním řízení nepřisluší. Za situace, kdy v trestním řízení dosud nebylo pravomocně rozhodnuto, nemůže být v kompenzačním řízení samostatně právně posuzováno dodržení či porušení procesních trestněprávních pravidel. Odvolací soud tedy zhodnotil posuzované řízení jako probíhající v přiměřené délce. Odvolací soud rovněž neshledal dostatečně relevantní důvody svědčící pro odchýlení se od pravomocného posouzení délky řízení v obdobné věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 11 C 40/2008.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Dle dovolatele byly ve věci provedeny úkony, které nesplňují povahu rozsáhlého, úplného a rychlého vyšetřování. Příčinu neskončení celé věci spatřuje dovolatel nikoliv ve složitosti věci, ale v evidentním pochybení orgánů činných v trestním řízení, které nevyslechly poškozeného procesně použitelným způsobem a nepostupovaly v řízení s řádnou péčí, když nevzaly v potaz, že se jednalo o naprosto klíčového svědka. V té době nebyla Česká republika součástí Evropské unie, a poškozený se vyskytoval na adresách v ČR čistě formálně. Dovolatel poukázal na to, že průměrná délka trestního řízení pro trestný čin omezení osobní svobody činí 337 dní, ta tedy byla v případě žalobce překročena více než devítinásobně, a jedná se o jednoznačný exces v průtazích v řízení, i přestože je brán v úvahu i mezinárodní prvek. Celková délka dosud neskončeného řízení činí více než devět let, přičemž žalobci hrozí trest odnětí svobody s horní hranicí osmi let. Délka řízení se tak dostává do zřejmého nepoměru s trestem, který hrozí. Dovolatel odkázal na judikaturu Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva a navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání žalobce nevyjádřila.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 7. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. 7/2009 Sb. a čl. II. bod 7. zákona č. 404/2012 Sb.) – dále jen „o. s. ř.“.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části výroku rozsudku soudu odvolacího, již byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, by dovolání samo o sobě přípustné nebylo, neboť dotčeným výrokem nebylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 50 000 Kč [§ 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. Dovolací soud nicméně přihlédl k tomu, že v obou částech výroku odvolacího soudu o věci samé bylo rozhodnuto o to-

žném nároku založeném na totožném skutkovém základu, a proto je na místě, aby jednotlivé části takto jen procesně rozděleného nároku v rozhodnutí dovolacího soudu sledovaly stejný právní osud, neboť se dovolatel nijak na štěpení nároku svojí dispozicí nepodílel (k tomu srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 117/04, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 37/2005, nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2006, sp. zn. I. ÚS 85/04, část II., uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 136/2006, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 543/2009, dostupné na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz). I přípustnost dovolání tedy musí být zvažována jednotně. Jelikož odvolací soud materiálně posoudil práva a povinnosti účastníků, která byla předmětem tohoto řízení, jinak než soud prvního stupně, je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Dovolací soud ze spisového materiálu neshledal, že by bylo řízení stíženo některou z vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolatel vyčítá nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem s tím, že délka dosud neskončeného trestního řízení je jednoznačně nepřiměřená a že dosavadní průběh kompenzačního řízení nedosáhl náležitého preventivního účinku, který by pravděpodobně zamezil dalším flagrantním pochybením ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Dovolací soud považuje za otázku zásadního právního významu, v jeho rozhodovací praxi dosud neřešenou, za jakých podmínek mohou obecné soudy rozhodující o žalobě na náhradu škody (újmy) v tzv. kompenzačním řízení poskytnout přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou délkou dosud neskončeného trestního řízení.

Nejvyšší soud ve Stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněném pod R 58/2011 (dále jen „Stanovisko“), formuloval dva závěry, které je třeba vykládat ve vzájemných souvislostech. Nejvyšší soud pod pátou právní větou uvedl, že přiměřené zadostiučinění lze přiznat i tehdy, jestliže řízení, v němž došlo k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí a § 22 odst. 1 věty třetí zákona, nebylo doposud pravomocně skončeno (nejde-li o stav neskončeného vedlejšího řízení), je-li zjevné, že již jeho dosavadní délka je nepřiměřená, a k porušení práva tak došlo. Soud v kompenzačním řízení podle okolností případu k této okolnosti přihlédne při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, a to i v zájmu preventivního působení rozhodnutí o újmě na dosud neskončené řízení. Zároveň však Nejvyšší soud u třetí právní věty ve vztahu k možným způsobům odškodnění uvedl, že jiná forma náhrady může být přiznána zejména v trestním řízení, a to v podobě zmírnění ukládaného trestu. To je však možné jen za podmínky, že takové zmírnění je navázáno právě na porušení práva na přiměřenou délku řízení. V rozsudku trestního soudu musí být výslovně uvedeno, že uložený trest je mírnější právě proto, že soud přihlédl k okolnosti nepřiměřeně dlouhého řízení, nebo to z něj musí alespoň nezpochybitelně vyplývat. Musí z něj být též patrné, o jakou část byl trest zmírněn právě v důsledku přihléd-

nutí k nepřiměřené délce řízení. Podle Evropského soudu pro lidská práva musí být toto zmírnění měřitelné a výslovné, a z rozsudku musí být patrné, k jakému konkrétnímu snížení trestu v důsledku nepřiměřeně dlouhého řízení soud přistoupil (k tomu srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2640/2010. Rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto rozsudku citovaná jsou dostupná na www.nsoud.cz). „Na rozdíl od jiných procesních práv, jejichž porušení lze napravit zpravidla zejména zmatečností a popřípadě opakováním řízení, jeho části nebo jednotlivého úkonu, porušení práva na přiměřeně rychlé řízení dodatečně napravit nelze. Lze zabránit, aby nedošlo k dalším průtahům, ale už jednou nastalý průtah odstranit nelze; lze pouze poskytnout za porušení práva náhradu nebo jinou kompenzaci, uvedení do původního stavu (*restitutio in integrum*) však možné není.“ (srov. Repík, B. K otázce právního prostředku nápravy při překročení přiměřené délky řízení. *Bulletin advokacie*, č. 6-7/2001). Prostředky nápravy porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě lze rozdělit na preventivní a kompenzační, přičemž Evropský soud pro lidská práva (dále též „ESLP“) dává státům v zásadě na výběr, které prostředky nápravy porušení práva zvolí. ESLP v rozsudku ze dne 26. 10. 2000, ve věci *Kudła proti Polsku*, formuloval několik základních principů interpretace čl. 13 Evropské úmluvy o lidských právech (dále též „Úmluva“) ve spojení s právem na projednání věci v přiměřené lhůtě, z nichž nejdůležitější je ten, podle kterého prostředky, které mají být ve vnitrostátním právu k dispozici, musejí být způsobilé buď zamezit vzniku, nebo pokračování tvrzeného porušení, anebo poskytnout dané osobě za každé již nastalé porušení vhodnou nápravu [§ 157 až 159 cit. rozsudku] (srov. Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 718).

V platném českém právu jsou upraveny čtyři typy prostředků sloužících k nápravě porušení práva na přiměřenou délku řízení:

1. Ústavní stížnost slouží jako preventivní prostředek nápravy v případě nepřiměřeně dlouhého dosud neskončeného řízení, neboť Ústavní soud má pravomoc, kromě vyslovení porušení práva, zakázat příslušnému státnímu orgánu, aby pokračoval v porušování práva a přikázat mu urychlit řízení [srov. § 82 odst. 3 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu]. Náprava se tu omezuje na morální satisfakci formou konstatování porušení práva a příkaz, aby bylo přijato opatření k urychlení řízení.

2. K ochraně proti nečinnosti v soudním řízení slouží stížností adresované orgánům státní správy soudů (srov. § 164 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů) a návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu (srov. § 174a zákona o soudech a soudcích), které však nepředstavují další způsobilý preventivní prostředek nápravy, neboť účastník řízení nemá subjektivní právo na to, aby na státu vymohl výkon jeho kontrolní pravomoci. K ochraně proti nečinnosti správního orgánu slouží žádost podle § 80 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, a žaloba proti nečinnosti správního orgánu podle § 79 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Ten, proti němuž se vede trestní řízení, a poškozený

se mohou domáhat odstranění průtahů v přípravném řízení podle § 157a zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

3. Žaloba na náhradu škody (újmy) podle zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále též „OdpŠk“) není účinným prostředkem nápravy, jde-li o urychlení ještě dosud neskončeného řízení, tzn. není preventivním prostředkem nápravy, ale ve vztahu k poškozenému toliko prostředkem kompenzačním, jímž lze docílit konstatování porušení práva a přiznání odškodnění za utrpěnou újmu.

4. Tzv. alternativní způsob kompenzace formou zmírnění trestu uloženého v trestním řízení podle § 39 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

U dosud neskončeného řízení přichází do úvahy použití zejména preventivních prostředků nápravy uvedených pod body 1. a 2., neboť preventivní prostředky nápravy mají jednoznačně přednost před prostředky nápravy kompenzačními. „Má-li být již soudní systém zatěžován další agendou, ať je to tedy ta, jejímž účelem je porušení chráněného práva předcházet, nikoli pouze dodatečně napravovat jeho důsledky formou určité kompenzace utrpěné újmy.“ (srov. Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 718). V případě trestního řízení však zpravidla obžalovaný nebude mít zvláštní zájem řízení urychlovat, neboť naopak nepřiměřená délka řízení může být důvodem pro zmírnění uloženého trestu. Z hlediska možných kompenzačních prostředků nápravy, které lze použít v případě, že preventivní prostředky nápravy nejsou způsobilé přivodit nápravu závadného stavu, je třeba zvolit ten, který představuje pro poškozeného s ohledem na okolnosti případu odpovídající nápravu. Nevyužití preventivních prostředků však nelze klást poškozenému k tíži. Za situace dosud neskončeného trestního řízení má jednoznačně přednost kompenzační prostředek nápravy, jenž lze poskytnout přímo v trestním řízení zohledněním nepřiměřené délky trestního řízení při stanovení druhu a výměry trestu a který je tak zásadní, a potud komplexní kompenzační formou, před kompenzačním prostředkem, kterým lze nahradit způsobenou újmu v režimu zákona č. 82/1998 Sb., v němž maximální možnou satisfakci představuje peněžní forma odškodnění.

Evropský soud pro lidská práva nikdy z článku 6 Úmluvy právo na zmírnění trestu, popř. zastavení trestního stíhání nevyvodil, a vzhledem k jeho oprávněním zřejmě ani vyvodit nemohl. Jedná se o nápravu porušení práva, která se opírá čistě o vnitrostátní právo aplikované vnitrostátními soudy, a z hlediska ESLP se jedná pouze o právní prostředek v rukou státu, který může být důvodem ztráty postavení poškozeného ve smyslu článku 34 Úmluvy a tím i ztráty legitimity k podání stížnosti k ESLP (srov. Repík, B. K otázce právního prostředku nápravy při překročení přiměřené délky řízení. *Bulletin advokacie*, č. 6-7/2001). Evropský soud pro lidská práva nicméně v rozsudku ze dne 15. 7. 1982, ve věci *Eckle proti Německu*, stížnost č. 8130/78, pod bodem 66 a 67 připustil, že přestože snížení trestu a zastavení trestního stíhání, o nichž bylo rozhodnuto z důvodu nepřiměřené délky řízení, v zásadě dotčenou osobu nezbavuje postavení poškozeného, může z tohoto

pravidla existovat výjimka, jestliže vnitrostátní orgány uznaly, buď explicitně, nebo alespoň pokud jde o podstatu, a poté napravily porušení Úmluvy. V očích Soudu se jeví takovýto prostředek nápravy jako vhodný, neboť podle ustálené judikatury Spolkového soudního dvora musí trestní soudce při stanovení trestu přihlížet k eventuálnímu překročení „přiměřené lhůty“ podle článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Ústavní soud v nálezu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 67/2005, uvedl, že z mechanismu ochrany základních práv vytvořeného Úmluvou nelze bezprostředně vyvozovat způsob a meze ochrany základních práv ve vnitrostátním prostředí, neboť mechanismus ochrany základních lidských práv prostřednictvím řízení před Evropským soudem pro lidská práva je především subsidiární a dále je založen na principech mezinárodního práva veřejného. Z pravomocí Evropského soudu pro lidská práva nelze dovozovat způsob zajištění ochrany základního práva garantovaného Úmluvou ve vnitrostátním prostředí. Ochrana práva na přiměřenou délku řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, resp. kompenzace jeho porušení, může být dosažena i prostředky, jež jsou vlastní trestnímu právu. Je proto povinností obecných soudů využít všech takových prostředků, které jim trestní právo poskytuje, k tomu, aby vedle práva na osobní svobodu bylo rovněž kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě.

Vzhledem k odlišné povaze řízení před Evropským soudem pro lidská práva nelze z pohledu vnitrostátní praxe pokládat za zcela určující to, jak k tomuto možnému prostředku nápravy přistupuje ve své judikatuře ESLP, neboť se tak děje výhradně na základě jeho procesního postupu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2243/2011, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněný pod č. 52/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve znění opravného usnesení ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, proti němuž směřující ústavní stížnost byla usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1070/2012, odmítnuta).

Ustanovení § 31a odst. 2 věta první OdpŠk stanoví, že zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Ze znění tohoto ustanovení vyplývá, že peněžní forma odškodnění má vždy subsidiární povahu ve vztahu k jiným satisfakčním prostředkům nápravy, kterými jsou podle zákona č. 82/1998 Sb. konstatování porušení práva a jiná forma náhrady, kterou představuje například omluva nebo zmírnění uloženého trestu. Je zřejmé, že soudy rozhodující v občanském soudním řízení nemohou rozhodnout o zmírnění uloženého trestu a jsou v tomto ohledu odkázány na spolupráci soudů rozhodujících v trestním řízení.

Zákon č. 82/1998 Sb. ani trestní zákoník výslovně nestanoví, jaký je vzájemný vztah nároku na odškodnění újmy za nepřiměřenou délku trestního řízení, o němž rozhodují soudy v občanském soudním řízení, a nároku na zmírnění uloženého trestu v důsledku nepřiměřené délky trestního řízení uplatněného v trestním řízení. Nejvyšší soud zastává názor, že se jedná o jeden nárok, který vznikl na základě jedné škodné události (nepřiměřená délka řízení), jež se projevuje stejnou újmou

poškozeného (nejistota ohledně výsledku řízení), a který lze odškodnit více v úvahu přicházejícími formami zadostiučinění jak v rámci civilního soudního řízení, tak v rámci řízení trestního, jejichž vzájemný vztah je dán zněním § 31a odst. 2 OdpŠk (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněný pod č. 52/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V případě, že lze v rámci dosud neskončeného trestního řízení očekávat nahrazení nemajetkové újmy jinak, tj. např. zmírněním uloženého trestu, byť dosud nebylo rozhodnuto ani o vině poškozeného, má tato forma odškodnění přednost před finanční kompenzací, kterou lze uložit v řízení o náhradě škody (újmy). Ustanovení § 31a odst. 2 OdpŠk je případem způsobu vypořádání vztahu mezi účastníky, vyplývajícím z právního předpisu, a v tomto ohledu omezuje účastníky v možnosti se svými nároky volně nakládat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010, proti tomuto rozhodnutí směřovaly dvě ústavní stížnosti, prvou z nich Ústavní soud usnesením ze dne 10. 11. 2011, sp. zn. III. ÚS 3013/2011, odmítl, druhou náležením ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. I. ÚS 3016/11, zamítl). Ostatně nárok na náhradu škody spočívající v náhradě nákladů původního řízení může poškozený uplatnit také jen tehdy, jestliže neměl možnost učinit tak v průběhu řízení na základě procesních předpisů, anebo jestliže mu náhrada nákladů takto již nebyla přiznána (srov. § 31 odst. 2 OdpŠk).

Vzhledem k nutnosti posuzovat přiměřenost odškodnění jako celek komplexně a integrovaně je třeba trvat na tom, aby byl kompenzační prostředek nápravy uplatněn nejprve v dosud probíhajícím trestním řízení, a teprve poté, nebyla-li by újma poškozeného odškodněna vůbec nebo nedostatečně, lze uvažovat o odškodnění cestou žaloby na náhradu škody (újmy). Jelikož se jedná o nárok jediný s více možnými vzájemně provázanými formami zadostiučinění, je třeba dbát na to, aby stejný nárok poškozeného na odškodnění nebyl uplatňován zároveň a tudíž duplicitně v občanském soudním řízení a v řízení trestním.

V souladu s výše uvedenými závěry je třeba vykládat i párou právní větu Stanoviska inspirovanou rozhodovací praxí ESLP, v níž Nejvyšší soud formuloval závěr, že přiměřené zadostiučinění lze přiznat i tehdy, jestliže řízení, v němž došlo k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí a § 22 odst. 1 věty třetí zákona, nebylo doposud pravomocně skončeno. Nejvyšší soud v této otázce nastínil možný postup, který se uplatní zejména při posuzování délky občanského soudního řízení, správního řízení a řízení podle soudního řádu správního, neboť hmotné ani procesní právo v těchto případech, na rozdíl od práva trestního, neupravuje alternativní způsoby kompenzace. Jelikož ESLP nemá k dispozici alternativní prostředky nápravy vlastní vnitrostátním právním řádům, nezbyvá mu, než působit i v dosud neskončených řízeních stejným způsobem, jako v řízeních skončených. Je nepochybné, že stížnost podaná k ESLP naplňuje svůj kompenzační a zároveň preventivně-sankční charakter, neboť je postihován stát jako celek bez ohledu na to, která složka státní moci je za porušení práva chráněného Úmluvou odpovědná. Vnitrostátní soudy by však měly uvažovat o kompenzaci újmy způsobené v dosud neskončených řízeních pouze v pří-

padě, že se tento prostředek nápravy jeví pro poškozeného jako odpovídající. Žaloba na náhradu škody (újmy) má působit zejména jako kompenzační prostředek nápravy pro poškozeného, jemuž vznikla nesprávným úředním postupem státu nebo nezákonným rozhodnutím újma (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1313/2010).

V případě dosud neskončeného trestního řízení nemůže soud rozhodující v občanském soudním řízení zpravidla spravedlivě určit vhodnou formu nápravy podle § 31a odst. 2 OdpŠk, tj. buď samotné konstatování porušení práva, nebo finanční kompenzaci v penězích, neboť dosud není postaveno na jisto, zda poškozenému nebude jiná forma kompenzace poskytnuta v samotném trestním řízení. Výjimku mohou představovat případy vyžadující zohlednění okolností subjektivní povahy, např. vysoký věk či vážná nemoc poškozeného, které by snižovaly reálnou možnost jeho kompenzace (viz obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1455/2009), anebo situace extrémně dlouze vedeného trestního řízení s objektivně nedohledným koncem a bez možnosti uplatnění preventivních prostředků nápravy.

Nárok žalobce na odškodnění nepřiměřené délky dosud neskončeného trestního řízení byl proto žalobcem uplatněn v režimu zákona č. 82/1998 Sb. – pro tentokrát – předčasně. V důsledku výše uvedeného by bylo předčasné posuzovat otázku, zda se jedná o délku řízení ještě přiměřenou složitosti případu, chování poškozeného, postupu příslušných orgánů a významu předmětu řízení pro poškozeného či nikoliv. Žalobci však nic nebrání v tom, aby po skončení trestního řízení, a to i dojde-li k němu v důsledku čl. II. amnestie prezidenta republiky z 1. 1. 2013 v rámci tohoto řízení, kdy bude možné určit celkový rozsah a závažnost vzniklé nemajetkové újmy, jakož i komplexně zhodnotit postup orgánů veřejné moci během řízení, jednání poškozeného, a další okolnosti případu (včetně významu toho, že bylo stíhání popř. skončeno z důvodu amnestie), uplatnil v zákonné lhůtě nárok podle zákona č. 82/1998 Sb.

Nejvyšší soud rovněž považuje za nepřípustné, aby obecné soudy posuzovaly a hodnotily postup orgánů činných v trestním řízení v dosud neskončeném trestním řízení, a tím zasahovaly do jeho průběhu. Ani ESLP v těchto případech nepo-

suzuje správnost postupu orgánů veřejné moci během řízení, ale toliko hodnotí, zda orgány činné v trestním řízení přistupovaly k věci s péčí, kterou si vyžadoval význam řízení pro stěžovatele, resp. nezůstaly po nepřiměřeně dlouhou dobu zcela nečinnými. Postup orgánů veřejné moci během řízení je třeba hodnotit zejména podle toho, zda může být kvalifikován jako snaha rozhodnout ve věci v co nejkratším možném čase, nebo jako bezdůvodná nečinnost, svévole či neschopnost vedoucí ke zbytečným prodlevám ve vyřizování případu [srov. Stanovisko část IV., bod c)]. Délku řízení může prodloužit i postup orgánů veřejné moci spočívající v procesních pochybeních, např. v nepřezkoumatelnosti rozhodnutí, nerespektování závazného právního názoru soudu vyššího stupně či nálezu Ústavního soudu, v prodlevách při předávání spisu mezi jednotlivými institucemi nebo v prodlevách mezi jednotlivými jednáními, jedná se však o procesní pochybení, která jsou zcela zřejmá, a která není třeba hodnotit z pohledu, zda se jednalo o procesní postup v dané situaci vhodný a účelný, nebo zda bylo možno učinit některý úkon lépe, neboť takové hodnocení by naráželo na zásadu víceinstančnosti soudního řízení či nezávislost soudce při rozhodování (srov. Vojtek, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 292). V daném případě byl žalobcem namítán postup orgánů činných v trestním řízení výsledkem jejich nezávislé činnosti a rozhodnutí v dané procesní fázi přípravného řízení a tento postup nepřislouží občanskoprávnímu soudu hodnotit, obzvláště ne v dosud neskončeném řízení.

Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu je z výše uvedených důvodů nesprávné, postupoval Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243d odst. 1, věty druhé a třetí o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je pro odvolací soud i pro soud prvního stupně závazný (§ 243d odst. 1 věta druhá a § 226 odst. 1 o. s. ř.); v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud též o náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 věty druhé a třetí o. s. ř.).

✦ Právní věta redakce.

Vykázání ze společného obydlí

Vykázání ze společného obydlí při postupu dle § 44 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, nelze provést telefonicky.

Možnost vykázání osoby v její nepřítomnosti je možné pouze v případech, kdy se policii nepodaří vykazovanou osobu dohledat nebo kdy se tato osoba před policií skrývá.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 9 Aps 11/2013

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Dne 2. 4. 2013 byl žalobce vykázán ze společného obydlí s jeho manželkou I. Š., o čemž byl policistou telefonicky zpraven a zároveň byl vyzván, aby si druhého dne vyzvedl úřední záznam o vykázání; tak také dne 3. 4. 2013 učinil. K vykázání došlo na základě výpovědi manželky žalobce, která na místním oddělení policie v Čakovicích uvedla, že byla ze strany žalobce obětí fyzického, psychického i sexuálního násilí. K oznámení manželka žalobce přikročila krátce poté, co byla hospitalizována v Psychiatrické léčebně Bohnice s diagnózou reakce na těžký stres a poruchou přízpůsobení – akut-

- ni stresovou reakcí. Před samotným vykázaním policie telefonicky kontaktovala žalobcovy rodiče i žalobce samotného; ten se však k vykázaní odmítl po telefonu vyjádřit. Z provedeného šetření v místě společného bydliště žalobce a jeho manželky bylo dne 3. 4. 2013 zjištěno, že manželé nejsou v obci často vidáni, násilí v rodině nebylo zjištěno a známé či přátele v obci nemají.
- [2] Žalobce proti vykázaní podal dne 4. 4. 2013 obsáhlé zdůvodněné námítky. Na tyto námítky reagovalo Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy sdělením ze dne 9. 4. 2013, č. j. KRPA-139133-4/ČJ-2013-0000PZ, ve kterém se však správní orgán omezil v podstatě toliko na konstatování, že v daném případě byly zákonné podmínky pro vykázaní splněny.
- [3] V žalobě na vyslovení nezákonnosti zásahu ze dne 28. 5. 2013, podané u Městského soudu v Praze, žalobce uvedl, že z úředního záznamu o vykázaní ze dne 2. 4. 2013, č. j. KRPA-127860-8/ČJ2013-001317, nikterak nevyplývá, v čem policie spatřovala ohrožení zdraví manželky žalobce dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“); tvrzení manželky označil za zavádějící a ničím nepodložená. Policie nevyhotovila písemné potvrzení o vykázaní, které měla žalobci proti podpisu předat, jelikož na místě, ze kterého měl být žalobce vykázan, ani nebyla přítomna. Vypořádání námitek proti vykázaní označil žalobce za nepřezkoumatelné. Okresní soud v Kutné Hoře navíc, vycházející především ze skutkových zjištění policie, vydal usneseními ze dne 9. 4. 2013, sp. zn. 9 C 90/2013, a ze dne 11. 4. 2013, č. j. Nc 196/2013-23, předběžná opatření spočívající v zamezení kontaktu s manželkou a svěřeni jejich nezletilé dcery do její péče; vydání tohoto předběžného opatření označil žalobce za další důsledek nepřiměřeného zásahu policie.
- [4] Ministerstvo vnitra (dále jen „původní žalovaný“) ve vyjádření k žalobě ze dne 2. 7. 2013 s odkazem na § 83 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), uvedlo, že není pasivně legitimováno, a navrhlo proto zamítnutí žaloby. Původní žalovaný dále konstatoval, že policie k vykázaní přistoupila na základě předchozího šetření, vysvětlení podaného manželkou žalobce a výsledku certifikovaného diagnostického manuálu SARA DN. V této souvislosti odkázal také na lékařskou zprávu z Psychiatrické léčebny Bohnice ze dne 31. 3. 2013. Telefonické sdělení vykázaní pak dle původního žalovaného splňuje požadavek ústní formy tohoto faktického úkonu (§ 44 odst. 3 zákona o policii), přičemž z obydlí lze vykázat i osobu nepřítomnou (§ 44 odst. 4 téhož zákona). Vykázaní není rozhodnutím dle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, nýbrž faktickým úkonem, a tudíž ani na posouzení námitek vůči němu nelze klást požadavky jako na rozhodnutí vydané ve správním řízení.
- [5] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) následně přípisy ze dne 15. 7. 2013, č. j. 10 A 100/2013-35, s odkazem na příslušnou judikaturu Nejvyššího správního soudu označil za žalovaného Policii České republiky, Krajské ředitelství Policie hlavního města Prahy.
- [6] V replice proti vyjádření původního žalovaného ze dne 6. 8. 2013 žalobce mimo jiné konstatoval, že vykázaní dle jeho názoru není možné provést telefonicky. Policie má přistoupit k vykázaní po zjištění relevantních skutkových okolností, které nejlépe zjistí svou fyzickou přítomností v předmětném obydlí. Policie tak vystupuje proti konkrétní osobě, přičemž provádí-li vykázaní telefonicky, nemůže mít jistotu, že hovoří právě s osobou, jež má být vykázána.

II. Odůvodnění rozsudku městského soudu

- [7] Městský soud rozsudkem ze dne 12. 9. 2013, č. j. 10 A 100/2013-56, žalobu zamítl. V odůvodnění předně konstatoval, že není možné „obecně vymezit jakousi obligatorní skupinu důkazů, které je před vykázaním nutno opatřit, a je třeba vycházet vždy z konkrétních okolností daného případu“. Prohlídka domu žalobce by v tomto případě nemohla vnést do věci jasno, neboť žalobce se měl dle tvrzení jeho manželky dopouštět převážně psychického násilí, případně úderů otevřenou dlaní. Jde tedy o tvrzení, která lze jen obtížně prokázat ohledáním na místě samém. Městský soud nepřisvědčil ani námitce žalobce, že vykázaní není možné provést telefonicky. Dle jeho názoru zákon o policii s takovou situací přímo počítá, neboť dle § 44 odst. 1 tohoto zákona může policista osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Žalobce byl přítom vedle vykázaní telefonicky srozuměn také s možným dalším postupem a bylo mu umožněno vyjádřit se, což však odmítl. Není-li vykázaná osoba přítomna na místě, z něhož má být vykázána, není důvod, proč by vykázaní nemohlo být provedeno i „na dálku“.
- [8] Městský soud se sice ztotožnil s názorem žalobce v tom, že sdělení policie, kterým měly být „vyřízeny“ jeho námítky proti vykázaní, je zcela nepřezkoumatelné, avšak sama tato skutečnost dle názoru soudu nemohla být důvodem pro vyhovění žalobě. Způsob vyřízení stěžovatelových námitek totiž nebyl předmětem řízení.
- [9] Městský soud poukázal také na skutečnost, že ačkoli podmínky pro vykázaní ze společného obydlí dle zákona o policii jsou mírnější než pro vydání předběžného opatření dle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), Okresní soud v Kutné Hoře, vycházející ze stejných skutkových zjištění jako policie, žádosti o jeho vydání vyhověl.
- [10] Dle názoru městského soudu policejní orgán při vykázaní žalobce nevycházel pouze z tvrzení jeho manželky; poukázal na lékařskou zprávu Psychiatrické léčebny Bohnice ze dne 31. 3. 2013, která má povahu objektivního důkazu. Městský soud konstatoval, že policejní orgán nemůže *a priori* předpokládat, že osoba, která učiní oznámení o domácím násilí, lze a stejně tak nemůže předem zpochybňovat pravdivost lékařské zprávy, kterou mu tato osoba předloží. Vzhledem k formě násilí, kterému měla být manželka žalobce údajně vystavena, je navíc těžko představitelný jiný (v krátké době opatřitelný) důkaz.

III. Obsah kasační stížnosti

- [11] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek městského soudu včas podanou kasační stížností, a to z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. Z obsahu kasační stížnosti se však podává, že kasační stížnost byla podána i z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.
- [12] Stěžovatel předně namítl, že pro účely vykázání ze společného obydlí, které je na rozdíl od předchozí právní úpravy koncipováno jako faktický úkon, je fyzická přítomnost policie na místě, z něhož má být osoba vykázána, zcela nezbytná. Policejní orgán musí pečlivě zvážit všechny skutkové okolnosti, přičemž ke zjištění skutkového stavu dospěje především tak, že vlastními smysly bude vnímat situaci na místě; listinné důkazy, popř. svědecké výpovědi, jsou pouze doplňujícími skutečnostmi. V této souvislosti stěžovatel zároveň odmítl, že by vykázání bylo možné provést telefonicky; to ostatně výslovně neumožňuje ani zákon o policii, ani závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázání, ani metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání (dále jen „metodická příručka č. 1/2010“).
- [13] Stěžovatel dále uvedl, že pokud by bylo vykázání provedeno v souladu se zákonem, policie by jistě měla dostatek argumentů pro řádné vypořádání jeho námitek. Vzhledem k tomu, že jejich vypořádání proběhlo zcela nepřezkoumatelným způsobem, lze usuzovat o nezákonnosti samotného vykázání, které s vypořádáním námitek tvoří jeden celek.
- [14] Městský soud uvedl, že jistým signálem o tom, že policie při provádění vykázání nepochybila, bylo vydání předběžného opatření dle § 76b o. s. ř. Návrh na vydání tohoto předběžného opatření byl však k odvolání stěžovatele (změnou usnesení soudu prvního stupně) zamítnut usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 22. 8. 2013, č. j. 32 Co 395/2013-114, neboť žalobkyně dle odvolacího soudu neosvědčila, že by jednáním stěžovatele byl vážným způsobem ohrožen její život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost.
- [15] Stěžovatel nesouhlasil ani s tím, že by v daném případě byl dle § 44 odst. 1 zákona o policii dán „*důvodný předpoklad*“, že z jeho strany dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti jeho manželky. Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, č. j. 5 As 84/2008-81, publikovaném pod č. 1859/2009 Sb. NSS (toto, jakož i dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), uvedl, že vykázání z místa, kde osoba žije se členy své rodiny, je citelným zásahem do jejích práv, pročež je nanejvýš nutné řádně zvažovat, zda jsou pro toto omezující opatření rele-

vantní důvody, a to především s ohledem na vyloučení libovůle. Pokud se policejní orgán ztotožnil s tvrzením stěžovatelovy manželky, aniž by je řádně prověřil, požadavek na vyloučení libovůle nebyl naplněn. Stran lékařské zprávy Psychiatrické léčebny Bohnice stěžovatel poukázal na závěr Krajského soudu v Praze, který ve shora citovaném usnesení uvedl, že tato neosvědčuje, že by psychický stav (tehdejší) žalobkyně byl způsoben chováním (tehdy) žalovaného, tj. stěžovatele v nynějším řízení.

- [16] Odůvodnění rozsudku je navíc nedostatečně a rozporuplně odůvodněno, což způsobuje jeho nepřezkoumatelnost.
- [17] Ze všech shora uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu zrušil.

IV. Vyjádření žalovaného

- [18] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěrem městského soudu, přičemž poukázal na vyjádření původního žalovaného k žalobě a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

V. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

- [19] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumaje při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

V. 1 K námitce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí městského soudu

- [20] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku městského soudu, jejíž důvodnost by z podstaty věci musela sama o sobě vést k jeho zrušení. Nejvyšší správní soud i s přihlédnutím ke své dřívější judikatuře konstatuje, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvážil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem rozhodné skutečnosti posoudil (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, publikovaný pod č. 133/2004 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud přitom neshledal, že by v napadeném rozhodnutí městského soudu absentoval některý z výše uvedených požadavků. Městský soud přehledně popsal rozhodný skutkový stav a se žalobními námitkami se řádně

a srozumitelně vypořádal, o čemž svědčí i to, že stěžovatel s jeho závěry v kasační stížnosti obsáhle polemizuje, což by v případě nepřezkoumatelného rozhodnutí nebylo možné.

V. 2 K námitce nepřítomnosti policie na místě, ze kterého měla být osoba vykázána

- [21] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkou, dle které policie musí být fyzicky přítomna na místě, ze kterého má být osoba vykázána. Tuto námitku je přítom potřeba zkoumat ve dvou rovinách: 1) přítomnost policie na místě v souvislosti s výkonem faktického úkonu a 2) přítomnost policie na místě za účelem zjišťování skutkového stavu. Ani v jedné z uvedených rovin však tato námitka není důvodná.
- [22] Stěžovatel předně poukázal na skutečnost, že s účinností zákona o policii, kterým byla nahrazena stará úprava vykázání, je tento institut nově pojímán jako faktický úkon, přičemž dle jeho názoru je v případě faktického úkonu fyzická přítomnost policie na místě nezbytná.
- [23] K tomu Nejvyšší správní soud předně uvádí, že ani zákon o policii, ani žádný jiný předpis nestanovují, že policie musí být při provádění vykázání přítomna na místě, ze kterého má být osoba vykázána. Ani doktrína v této souvislosti neuvádí žádné omezení. Faktický úkon ve formě faktického pokynu je „*správní úkon zákonem zmocněné úřední osoby, spočívající ve vyslovení zákazu nebo příkazu určitého jednání, který je jeho adresát povinen respektovat*“ (Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 262). Pouze ilustrativně lze dodat, že k jeho vykonání „*dochází typicky ‚v terénu‘, mimo prostory vykonavatelů veřejné správy*“ (tamtéž). Vzhledem k tomu, že pro faktické úkony je typická především jejich neformálnost (srov. Hendrych, D. a kol. op. cit. 2012, s. 263, nebo Průcha, P. *Správní právo. Obecná část*. 6. vyd. Brno: Doplněk, 2004, s. 251), bylo by stanovení takové podmínky zákonem spíše kontraproduktivní. Tím spíše a proto pak nelze takovou podmínku (fakticky omezující dovolený výkon policejní pravomoci) konstruovat judikatorní interpretací. Opačný přístup by nebyl přípustným vyplněním (protiústavní) mezery v zákoně, ale svévolným, mimo vůli zákonodárce jdoucím, zásahem do jasného textu zákona tvořícím text jiný, zákonodárcem nechtěný, respektive nevyjádřený.
- [24] Pokud pak stěžovatel poukazuje na znění čl. 3 odst. 1 *in fine* metodické příručky č. 1/2010, který stanoví, že „*[z]jištěné informace předá policista přijímající oznámení neprodleně policistům vyslaným na místo incidentu*“, je třeba uvést, že tato příručka není obecně závazným právním předpisem ve vztahu k účastníkovi řízení; představuje toliko interní instrukci, kterou je povinen se řídit ten, komu byla určena. Není pochyb o tom, že uvedený vnitřní předpis nemůže upravovat práva a povinnosti soukromých osob, nýbrž může toliko uklá-

dat úkoly osobám podléhajícím řídicí pravomoci toho, kdo vnitřní předpis vydává (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2005, č. j. 2 Ans 1/2005-57, publikovaný pod č. 605/2005 Sb. NSS). Přes uvedené však Nejvyšší správní soud konstatuje, že citované ustanovení se vztahuje toliko na případy, kdy oznámení přijímá jiný policista než ten, který je (eventuálně) vyslán na místo incidentu. V žádném případě z něj však nelze dovodit, že pro formálně bezvadné provedení faktického úkonu je nutné, aby policie byla přítomna na místě, ze kterého má být osoba vykázána.

- [25] Jakkoli se Nejvyšší správní soud ztotožňuje s názorem, že policie zpravidla v případech domácího násilí nejlépe zjistí skutkový stav svou fyzickou přítomností na místě (typicky například v kombinaci s případně vyžádaným vysvětlením sousedů), není nezbytné toto pravidlo aplikovat vždy, neboť se jedná pouze o jeden z možných způsobů, jak skutkový stav ověřit. Městský soud správně uvedl, že není možné „*obecně vymezit jakousi obligatorní skupinu důkazů, které je před vykázáním nutno opatřit*“. Rozhodující jsou totiž v této souvislosti vždy konkrétní okolnosti daného případu.
- [26] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s názorem stěžovatele, že (vzhledem k závažnosti důsledků vykázání) policie musí klást důraz na pečlivé zvážení všech skutkových okolností, avšak ani takový imperativ v sobě nikterak nezahrnuje požadavek fyzické přítomnosti policie v obydlí vykazované osoby.
- [27] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že policejní orgán je vždy povinen vyhodnotit, zda jsou splněny zákonné podmínky pro vykázání osoby ze společného obydlí a zda k tomu má dostatek relevantních informací. Pokud je však vzhledem k okolnostem případu zřejmé, že by fyzická přítomnost policie na místě, ze kterého má být osoba vykázána, nepřinesla z hlediska § 44 odst. 1 zákona o policii žádné relevantní informace (například proto, že se zde vykazovaná ani ohrožená osoba aktuálně nezdržují, nebo proto, že ohrožená osoba netvrdí takové skutečnosti, jež by bylo potřeba fyzickým ohledáním místa ověřovat) a zároveň má z jiných zdrojů k dispozici dostatečná skutková zjištění, není její fyzická přítomnost na místě nezbytná.
- [28] V projednávané věci by sama přítomnost policisty na místě samém (bez současné přítomnosti vykazovaného) ztěžka mohla přinést cokoli pro vykázání informačně významného.
- [29] Přes výše uvedené Nejvyšší správní soud poznamenává, že absence přítomnosti policejního orgánu na místě vykázání by měla být spíše postupem výjimečným.

V. 3 K námitce telefonického provedení vykázání

- [30] Nejvyšší správní soud však přisvědčil druhé z přednesených námitek, dle které vykázání osoby ze společného obydlí dle zákona o policii není možné provést telefonicky.
- [31] Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná zá-

věr zdejšího soudu ve shora citovaném rozsudku č. j. 5 As 84/2008-81, že vykázání z místa, kde osoba žije se členy své rodiny, je citelným zásahem do jejího práva na ochranu soukromého a rodinného života. Z toho důvodu není možné vykládat relevantní zákonná ustanovení textualisticky či dokonce extenzivně, nýbrž je vždy zapotřebí v maximální míře dbát i na ochranu práv vykazované osoby a naopak volit výklad restriktivní.

- [32] V obvyklém případě tak policie postupuje podle § 44 odst. 3 zákona o policii, dle kterého „vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu“ (důraz doplněn).
- [33] Nejvyšší správní soud se neztotožňuje s názorem, že vykázání osoby telefonicky automaticky splňuje zákonem požadovanou podmínku ústnosti. Citované ustanovení je totiž procesní normou, kterou je nutno vykládat podobně jako další procedurální předpisy. Například § 43 odst. 1 s. ř. s. činí explicitní distinkci mezi pojmy „ústně“ a „telefonicky“, když stanoví, že „soud předvolává písemně nebo při jednání přítomně ústně. V naléhavých případech může předvolání učinit také telefonicky, telegraficky, popřípadě elektronickou cestou podepsané podle zvláštního zákona“ (důraz doplněn). V podstatě totožné ustanovení pak obsahuje i § 51 o. s. ř. Možnost ústního předvolání je zde přítom spojena s fyzickou přítomností soudce a předvolávané osoby na jednání. Podobné odlišení předmětných pojmů lze nalézt například v § 3 odst. 1, větě třetí, zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, dle kterého žádost o poskytnutí informace „lze učinit ústně, písemně, telefonicky, elektronicky, faxem nebo jinou technicky proveditelnou formou“ (důraz doplněn). V případě telefonického podání pak § 3 odst. 3 téhož zákona upravuje dokonce zvláštní procesní postup.
- [34] V zájmu zachování jednoty výkladu totožných pojmů napříč právním řádem je tedy i v případě požadavku ústnosti dle § 44 odst. 3 zákona o policii třeba trvat na osobním kontaktu policisty provádějícího vykázání a vykazované osoby.
- [35] Důležitým prvkem tohoto postupu je i předání potvrzení o vykázání, které má sice pouze evidenční charakter a nepojí se s ním konstitutivní vznik účinků vykázání (srov. Vangeli, B. *Zákon o Policii České republiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 182), avšak je zároveň důležitým nástrojem z hlediska právní jistoty vykazované osoby. Primárně z tohoto dokumentu se totiž tato osoba dozví především vymezení prostoru, z něhož je vykázána, časové účinky vykázání a zároveň je v něm obsaženo poučení o právech a povinnos-

tech vykazované osoby včetně označení policejního útvaru, kde si může vyzvednout opis úředního záznamu o vykázání. Vyhotovení potvrzení o vykázání tak nelze svévolně obejít prostým telefonickým oznámením vykázání vykazované osobě.

- [36] Nejvyšší správní soud si je vědom skutečnosti, na kterou v napadeném rozsudku poukázal městský soud, že dle § 44 odst. 1 věty poslední tohoto zákona je možné tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. V takovém případě pak policista postupuje dle § 44 odst. 4 zákona o policii, dle kterého „není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru“ (důraz doplněn).
- [37] Možnost vykázání osoby ze společného obydlí v její nepřítomnosti je však v zákoně o policii systematicky koncipována jako *lex specialis* k řádnému postupu vykázání, které policista provede při osobním kontaktu s vykazovanou osobou. Tento speciální postup je pak třeba aplikovat pouze v případech, kdy se policii nepodaří vykazovanou osobu dohledat nebo kdy se tato před policií dokonce skrývá. V žádném případě však k němu nelze přistoupit v případě, kdy policie má informaci o tom, kde se vykazovaná osoba nachází, a zároveň k jejímu zastizení není zapotřebí vyvinout nepřiměřeně velké úsilí (například nachází-li se vykazovaná osoba v zahraničí). Z tohoto důvodu není možné obhájit telefonické provedení vykázání s odkazem na možnost vykázání osoby v nepřítomnosti.
- [38] V posuzovaném případě nenastala situace, kdy by policie mohla přistoupit k vykázání osoby v její nepřítomnosti. Policista byl s vykazovanou osobou (stěžovatelem) v kontaktu, ta s ní evidentně spolupracovala, a nebylo tedy pro policii problém zjistit, kde se vykazovaná osoba právě nachází a provést vykázání osobně postupem dle § 44 odst. 3 zákona o policii. Policista naproti tomu v rozporu se zákonem postupoval *de facto* v režimu shora citovaného § 44 odst. 4 téhož zákona, který upravuje postup pro vykázání nepřítomné osoby.
- [39] Nelze přitom opomenout ani skutečnost, že i pro vykonání faktického úkonu je stejně jako pro jakýkoli jiný správní úkon nezbytné nezaměnitelné ztotožnění zúčastněných subjektů (policejního orgánu a vykazované osoby), což telefonní komunikace bez dalšího neumožňuje. Vykazovaná osoba totiž nemá jistotu, že opravdu hovoří s policistou, který se po telefonu nemůže nikterak prokázat, ale ani policejní orgán si nemůže být zcela jist, že hovoří s osobou, jež má být vykázána.

V. 4 K nepřezkoumatelnému způsobu vypořádání námitek proti vykázání

- [40] V souvislosti s námitkou stěžovatele o nepřezkoumatelnosti vypořádání jeho námitek proti vykázání je

nejprve zapotřebí poukázat na skutečnost, že s účinností zákona o policii bylo možností podání námitek nahrazeno odvolání dle § 21b zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Jedná se tak o jakýsi *quasi* opravný prostředek, který na institut vykázání plynule navazuje (rozhodne-li se vykazovaná osoba námitky podat).

- [41] Vzhledem k tomu, že se na provedení vykázání a vyřízení námitek proti němu nevztahují ustanovení správního řádu a nejedná se tak o správní řízení, nelze v dané souvislosti ani odlišit jednotlivá „procesní stadia“. Způsob vypořádání námitek tudíž není možné přezkoumávat samostatně. Na celý postup správního orgánu při provádění vykázání a vypořádání námitek je nutno nahlížet jako na jeden celek, přičemž nedostatek odůvodnění vypořádání námitek (jakkoli na něj nelze vzhledem k charakteru institutu vykázání uplatňovat tak vysoké standardy jako na správní rozhodnutí) má v takovém případě stejné účinky jako absence důvodů pro vykázání samotné. I zde je totiž vzhledem k závažnosti důsledků vykázání pro vykazovanou osobu nutno vyloučit prostor pro libovůli správního orgánu, což je zároveň hlavním smyslem institutu podání námitek jako takového.
- [42] I v kontextu nové právní úpravy dle § 44 zákona o policii tak lze obdobně uplatnit závěr uvedený ve shora citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 84/2008-81, dle kterého „*odůvodnění, jakkoli v tomto typu řízení z povahy věci lze připustit jeho stručnost, musí vždy obsahovat skutkovou a právní oporu výroku rozhodnutí. [...] Jakkoli se jedná o rozhodnutí, které je v daném případě třeba učinit v relativně krátkém čase (do 24 hodin), musí i tato rozhodnutí být přezkoumatelná z hlediska vyloučení libovůle.*“
- [43] Nejvyšší správní soud vzhledem k výše uvedenému dospěl k názoru, že přes pojmovou neformálnost faktického úkonu vykázání ze společného obydlí je správní orgán povinen, pokud vykázána osoba vznese námitky dle § 44 odst. 5 zákona o policii, tyto přezkoumatelným způsobem vypořádat. Vypořádání námitek totiž spolu se samotným vykázáním tvoří jeden celek (a to i z hlediska časového), jehož nepřezkoumatelnost zatěžuje vykázání vadou, v jejímž důsledku je zapotřebí konstatovat nezákonnost takového zásahu.

V. 5 K námitce nedostatečně zjištěného skutkového stavu

- [44] Nejvyšší správní soud naopak nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že v daném případě nebyl dán „*důvodný předpoklad*“, že z jeho strany dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti jeho manželky.
- [45] Aniž by Nejvyšší správní soud tímto závěrem implikoval, že se stěžovatel dopouštěl domácího násilí, je zapotřebí poukázat na preventivní charakter institutu vykázání a relativně nižší „*důkazní standard*“ oproti vydání předběžného opatření dle § 76b o. s. ř.

(pozn.: s účinností od 1. 1. 2014 bude úprava předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí obsažena v § 400 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních). Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 2. 5. 2013, č. j. 6 As 62/2012-18, uvedl, že „*podmínky pro vykázání podle § 44 zákona o policii jsou odlišné od podmínek pro vydání předběžného opatření podle § 76b o. s. ř., neboť v prvním případě dostačuje přítomnost ‚důvodného předpokladu‘ ohrožení chráněných hodnot (útoku násilné osoby), v druhém případě musí být dána sama ‚existence‘ takového ohrožení. Provedení vykázání podle zákona o policii je tudíž podmíněno nižším stupněm pravděpodobnosti budoucího útoku násilné osoby nežli rozhodnutí o vydání předběžného opatření podle § 76b o. s. ř.*“ (důraz doplněn).

- [46] Z tohoto důvodu není rozhodné, že Krajský soud v Praze shora citovaným rozhodnutím č. j. 32 Co 395/2013-114 návrh na vydání předběžného opatření zamítl. Z tohoto závěru krajského soudu totiž nelze dovodit, že nebyl dán „*důvodný předpoklad*“ pro vykázání stěžovatele dle § 44 zákona o policii, nýbrž že toliko nebyly naplněny přísnější podmínky pro vydání předběžného opatření dle § 76b o. s. ř.
- [47] V posledně citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu zdejší soud zároveň uvedl, že „*důvodný předpoklad*“ musí vycházet z konkrétní objektivní skutečnosti, která nasvědčuje pravděpodobnosti budoucího útoku vykázané osoby. „*Provedení vykázání se tak nemůže zakládat kupříkladu pouze na subjektivních informacích a výpovědích ohrožené osoby, které nejsou podloženy objektivními skutečnostmi; nicméně takovými objektivními skutečnostmi, které mohou sloužit jako rozumný podklad pro vykázání, mohou být například i viditelná zranění ohrožené osoby, výpovědi sousedů atd.*“
- [48] V posuzovaném případě přitom policie vycházela jednak z výpovědi manželky stěžovatele, jednak také z lékařské zprávy z Psychiatrické léčebny Bohnice. Právě tuto lékařskou zprávu lze považovat za onu objektivní skutečnost, která (jakkoli neprokazuje příčinnou souvislost mezi psychickým stavem manželky stěžovatele a stěžovatelovým jednáním, což by ostatně neprokazovala ani případná viditelná zranění na těle ohrožené osoby) ve spojení s tvrzeními ohrožené osoby zakládá „*důvodný předpoklad*“ hrozícího útoku a tedy dostatečný základ pro vykázání stěžovatele ze společného obydlí.
- [49] Nad rámec výše řečeného Nejvyšší správní soud uvádí, že čím méně má správní orgán k dispozici skutkových zjištění k posouzení, zda byl „*důvodný předpoklad*“ dán či nikoli, tím vyšší nároky musí klást na důvěryhodnost a vnitřní bezrozpornost vysvětlení podaného ohroženou osobou.

VI. Závěr a náklady řízení

- [50] Nejvyšší správní soud ve výsledku nevyhověl stěžovatelově námitce nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., ani námitce

vady řízení před správním orgánem dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., neboť vykázání ani vypořádání námitky proti němu nejsou výsledkem správního řízení. Nejvyšší správní soud se naopak ztotožnil s námitkami z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

[51] Uvedené shrnuje Nejvyšší správní soud následovně:

[52] Přítomnost policie na místě, ze kterého má být osoba vykázána, není bezvýjimečnou podmínkou zákonnosti faktického úkonu vykázání. Pokud je vzhledem k okolnostem případu zřejmé, že by fyzická přítomnost policie na místě, ze kterého má být osoba vykázána, nepřinesla z hlediska § 44 odst. 1 zákona o policii žádné relevantní informace (například proto, že se zde vykazovaná ani ohrožená osoba aktuálně nezdržují, nebo proto, že ohrožená osoba netvrdí takové skutečnosti, jež by bylo potřeba fyzickým ohledáním místa ověřovat) a zároveň má z jiných zdrojů k dispozici dostatečná skutková zjištění, není její fyzická přítomnost na místě nezbytná ani z důvodu zjišťování skutkového stavu. Takový postup však musí být spíše výjimečný.

[53] Vykázání ze společného obydlí při postupu dle § 44 odst. 3 zákona o policii nelze provést telefonicky, neboť taková forma nenaplnuje zákonem obligatorně stanovenou podmínku ústnosti tohoto úkonu. Obligatorní ústní forma úkonu je v právu spojena s osobním kontaktem zúčastněných subjektů a je pravidelně odlišena od jeho telefonické podoby, která navíc bez dalšího neumožňuje nezaměnitelné ztotožnění zúčastněných

subjektů (policejního orgánu a vykazované osoby).

- [54] Postup pro vykázání osoby nepřítomné dle § 44 odst. 4 zákona o policii nelze aplikovat v případě, kdy policie má informaci o tom, kde se vykazovaná osoba nachází, a zároveň k jejímu osobnímu zastížení není zapotřebí vyvinout nepřiměřeně velké úsilí (například nachází-li se vykazovaná osoba v zahraničí).
- [55] Přes pojmovou neformálnost faktického úkonu vykázání ze společného obydlí je správní orgán povinen, pokud vykázána osoba vznese námitky dle § 44 odst. 5 zákona o policii, tyto přezkoumatelným způsobem vypořádat, neboť faktický úkon vykázání a vypořádání námitek vykazované osoby proti němu nelze pro účely posouzení nezákonnosti zásahu od sebe oddělovat. Vzhledem k závažnosti důsledků vykázání pro vykazovanou osobu je nutno vyloučit prostor pro libovůli správního orgánu. Nepřezkoumatelné vypořádání námitek je v rozporu s jejich smyslem, neboť tím je právě vyloučení libovůle při vykázání.
- [56] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto napadený rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.
- [57] O náhradě nákladů řízení za kasační stížnost rozhodne městský soud v dalším řízení (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

❖ Rozhodnutí zaslal JUDr. TOMÁŠ TĚMÍN, Ph.D., advokát v Praze.

❖ Právní věta redakce.

Námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy

Včas (dříve, než strana začne jednat ve věci samé) vznesená námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy má za důsledek, že z hlediska ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení se tato námitka vztahuje i na jiné důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, než které byly případně v této námitce skutkově popsány.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2406/2011

Odůvodnění:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. března 2010, č. j. 22 Cm 151/2008-34, zamítl návrh na zrušení rozhodčího nálezu Rsp 322/08, vydaného dne 25. srpna 2008 Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že dne 27. prosince 2006 byla uzavřena mezi Živnostenskou bankou, a. s.,

ARIKA Multimedia s. r. o., Mgr. B. S. a M. S. směnečná dohoda. Článek 10 směnečné dohody obsahoval rozhodčí doložku následujícího znění: „Všechny spory, které by mohly vzniknout z této Dohody nebo v souvislosti s ní nebo z vystavené směnky, budou s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR v Praze podle jeho Řádu třemi rozhodci ustanovenými podle tohoto Řádu.“ Dne 18. srpna 2008 se před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR v Praze (dále jen „Rozhodčí soud“) konalo ústní jednání, z něhož byl pořizen zápis. Dne 25. srpna 2008 byl vydán rozhodčí nález Rozhodčího soudu Rsp 322/08.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že ve směnečné dohodě je obsažena platná rozhodčí doložka podle § 2 odst. 3 písm. v) [správně písm. b)] zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“). Soud dospěl k závěru, že toto ujednání není v rozporu s bodem 3 směnečné dohody, kde se říká, že banka je oprávněna směnku vyplnit a tuto směnku uplatnit u soudu, anebo ji prodat. Soud prvního stupně přihlédl i k tomu, že zástupce žalobkyně nejprve uznal pravomoc Rozhodčího soudu, toto jeho prohlášení je zaprotokolováno, a až teprve při ústním jednání konaném ve sporu dne 18. srpna 2008 uplatnil námitku nedostatku arbitrábi-

lity. Soud proto posoudil tuto žalobu jako účelovou, která by měla vést pouze k tomu, aby odložila vykonatelnost rozhodčího nálezu.

K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 13. prosince 2010, č. j. 9 Cmo 180/2010-52, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II).

Odvolací soud zopakoval důkaz zápisem z ústního jednání konaného před Rozhodčím soudem dne 18. srpna 2008. Zjistil, že při jeho zahájení v 10 hodin předseda rozhodčího senátu Mgr. M. D. seznámil přítomné strany se složením rozhodčího senátu, přičemž přítomní zástupci sdělili, že nemají námitek proti příslušnosti tohoto soudu. Poté k dotazu předsedy rozhodčího senátu žalobkyně (v tomto řízení žalovaná) sdělila, že trvá na žalobě, a pak zástupce třetí žalované (v tomto řízení žalobkyně) namítl, že rozhodčí soud není oprávněn rozhodovat tento spor z důvodu rozporu mezi článkem 10 a článkem 3 směnečné dohody, podle kterého je banka oprávněna směnku uplatnit u soudu.

Na základě provedeného dokazování učinil odvolací soud závěr, že žalobkyně v rozhodčím řízení neuplatnila námitku neplatnosti rozhodčí doložky z důvodu rozporu mezi smluvními ustanoveními obsaženými v článku 3 a článku 10 směnečné dohody z 27. prosince 2006 dříve, než začala jednat ve věci samé, neboť žalobkyně tuto námitku nevznesla k dotazu Rozhodčího soudu před zahájením jednání ve věci samé, zda účastníci mají námítky proti příslušnosti Rozhodčího soudu. Vzhledem k opožděnosti námítky tvrzeného důvodu neplatnosti rozhodčí doložky nebylo nutné se zabývat tím, zda je skutečně dán žalobkyní tvrzený rozpor ve směnečné dohodě, a pokud ano, jestli tento rozpor zakládá neplatnost rozhodčí doložky. Ze stejného důvodu nemohl soud prvního stupně a ani odvolací soud přihlídnout k opožděnému tvrzení žalobkyně, že nepodepsala směnečnou dohodu, ve které byla obsažena rozhodčí doložka.

Odvolací soud proto dospěl k závěru, že žalobkyně uplatnila ve smyslu § 33 zákona o rozhodčím řízení pozdě jí tvrzený důvod neplatnosti rozhodčí doložky a tentýž závěr platí i pro námitku, že žalobkyně nepodepsala zmíněnou směnečnou dohodu zahrnující spornou rozhodčí doložku.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Přípustnost dovolání zakládá na § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spočívá dle dovolatelky v posouzení otázky, zda je možno založit pravomoc rozhodce bez podepsané rozhodčí doložky, a to pouze s pomocí ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení.

Jako dovolací důvod uplatňuje dovolatelka § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Nesprávné právní posouzení věci spočívá dle dovolatelky v nesprávném výkladu ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení.

Dovolatelka se domnívá, že námitku neplatnosti rozhodčí doložky vznesla včas, když její zástupce při jednání Rozhodčího soudu nejprve sdělil, že nemá námitek proti příslušnosti tohoto soudu, poté k dotazu předsedy rozhodčího senátu sdělil, že Rozhodčí soud není oprávněn rozhodovat spor z důvodu neplatnosti rozhodčí doložky.

Dovolatelka kromě toho namítá, že pokud nebyla rozhodčí doložka vůbec sjednána (nebyla podepsána p. S.), pak ne-

lze založit pravomoc rozhodčího soudu a rozhodovat spor v rozhodčím řízení. Neexistence rozhodčí doložky je takovou vadou, kterou nelze zhojit postupem podle § 33 zákona o rozhodčím řízení. Nelze tedy založit pravomoc rozhodce jen tím, že rozhodčí doložka neexistuje a účastník řízení toto včas ve smyslu § 33 zákona o rozhodčím řízení nenamítne.

Dále dovolatelka tvrdí, že je třeba rozlišovat mezi neplatností rozhodčí doložky a neexistencí rozhodčí doložky, když nebyla vůbec podepsána. Podle dovolatelky odkazuje § 33 zákona o rozhodčím řízení na případy, kdy je rozhodčí doložka neplatná, tedy existuje v psané podobě, ale je neplatná. Na neexistující rozhodčí doložku by se omezení dané ustanovením § 33 zákona o rozhodčím řízení vztahovat nemělo. Pokud není vůbec sjednána rozhodčí doložka, lze dle dovolatelky zrušit rozhodčí nález, i pokud nebyla námitka vznesena ve lhůtě podle § 33 zákona o rozhodčím řízení.

Dovolatelka proto navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání navrhla, aby dovolání bylo odmítnuto pro nepřipustnost, jelikož nejsou dány dovolací důvody pro projednání věci před Nejvyšším soudem.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) vzhledem k článku II bodu 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2012.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas oprávněnou osobou, nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Dovodil, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud řešil právní otázku, která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Jde o otázku, zda strana uplatnila v rozhodčím řízení včas námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy podle § 33 zákona o rozhodčím řízení, jestliže tuto námitku uplatnila po zahájení ústního jednání, poté, co žalobkyně k dotazu předsedy rozhodčího senátu sdělila, že trvá na žalobě, za situace, kdy strany před tímto sdělením žalobkyně uvedly, že nemají námitek proti příslušnosti rozhodčího soudu, a zda případný závěr o včasnosti této námítky má za důsledek, že z hlediska § 33 ZŘR byla včas vznesena námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy i z jiných důvodů, než z důvodů skutkově vymezených v této námitce.

Nejvyšší soud poté přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. z uplatněných dovolacích důvodů, kterými je vázán i z hlediska jejich obsahového vymezení. Dospěl přitom k závěru, že dovolání je důvodné.

Dovolatelka uplatnila dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítla, že odvolací soud nesprávně aplikoval ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení.

Nesprávným právním posouzením věci se rozumí omyl soudu při aplikaci právních předpisů na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestli-

že soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo soud aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Vzhledem k ustanovení článku II bodu 1 zákona č. 19/2012 Sb., jímž byl změněn zákon o rozhodčím řízení a podle něhož rozhodčí řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, včetně řízení v případech sporů ze spotřebitelských smluv, se dokončí podle dosavadních právních předpisů, je pro posouzení dané věci rozhodné znění zákona o rozhodčím řízení před novelou provedenou tímto zákonem, tedy znění účinné do 29. února 2012.

Ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení ukládá soudu zamítnout návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody uvedené v § 31 písm. b) nebo c) zákona o rozhodčím řízení, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Podle § 31 písm. b) zákona o rozhodčím řízení lze namítat, že rozhodčí smlouva je z jiných důvodů než z důvodu uvedeného v § 31 písm. a) zákona o rozhodčím řízení neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje. Podle § 31 písm. c) zákona o rozhodčím řízení je důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu skutečnost, že ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem. Ustanovení § 31 písm. b) a c) zákona o rozhodčím řízení se tedy vztahuje jak na případy, kdy byla uzavřena neplatná rozhodčí smlouva [pokud ovšem nejde o neplatnost rozhodčí smlouvy podle § 31 písm. a) z důvodu nedostatku arbitrability, což v posuzované věci nenastalo], tak na případy, kdy vůbec nedošlo k uzavření rozhodčí smlouvy. I námitku, že rozhodčí smlouvu nepodepsala, tedy v daném případě musela žalobkyně v rozhodčím řízení uplatnit před tím, než začala jednat ve věci samé.

Uplatnění důvodů podle ustanovení § 31 písm. b) nebo c) zákona o rozhodčím řízení stranou, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, v rozhodčím řízení před tím, než tato strana začala jednat ve věci samé, je podmínkou pro možnost postupu soudu podle § 31 písm. b) a c) záko-

na o rozhodčím řízení především pro zabránění průtahům v dalším řízení.

Ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení ukládá straně rozhodčího řízení povinnost uplatnit důvody podle § 31 písm. b) a c) zákona o rozhodčím řízení dříve, než strana začala jednat ve věci samé, nikoliv před prvním úkonem ve věci, či dříve, než začal ve věci samé jednat rozhodce. Pojem „věc sama“ je právní teorií i soudní praxí vykládán jednotně jako věc, která je oním předmětem, pro nějž se řízení vede. Řešení otázek procesního charakteru nelze považovat za „jednání ve věci samé“. V řízení bylo zjištěno, že při zahájení ústního jednání předseda rozhodčího senátu seznámil strany se složením rozhodčího senátu, přičemž přítomní zástupci stran sdělili, že nemají námitek proti příslušnosti tohoto soudu. Poté k dotazu předsedy rozhodčího senátu žalobkyně (v tomto řízení žalovaná) sdělila, že trvá na žalobě. Poté zástupce třetí žalované (v tomto řízení žalobkyně) namítl, že rozhodčí soud není oprávněn rozhodovat tento spor z důvodu rozporu mezi článkem 10 a článkem 3 směnečné dohody, podle kterého je banka oprávněna směnku uplatnit u soudu. Zástupce žalobkyně tak učinil dříve, než se vyjádřil věcně k podstatě sporu. Z učiněných skutkových zjištění nelze než dovést, že žalobkyně vznesla námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy z důvodu rozporu mezi uvedenými články směnečné dohody dříve, než ona začala jednat ve věci samé, tj. před přednesem tvrzení týkajících se věci samé, tedy z hlediska ustanovení § 33 ZRŘ včas.

Včas vznesená námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy má za důsledek, že z hlediska ustanovení § 33 ZRŘ se tato námitka vztahuje i na jiné důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, než které byly případně v této námitce skutkově popsány.

Vztahuje se tedy i na námitku žalobkyně, kterou vznesla v průběhu řízení před soudem prvního stupně, že rozhodčí doložku nepodepsala. Vzhledem ke skutkovému zjištění soudu prvního stupně, že dne 27. prosince 2006 byla uzavřena směnečná dohoda mezi Živnostenskou bankou, a. s., a ARIKA Multimedia s. r. o., Mgr. B. S. a M. S., je nutno dovést, že touto námitkou žalobkyně namítla neplatnost předmětné rozhodčí doložky. Navíc i právní teorie zastává názor, že pod důvod ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b) ZRŘ z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy je nutné podřadit i případy, kdy rozhodčí smlouva vůbec nevznikla (v této souvislosti srov. Bělohávek, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1089 s.). Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu podle § 243b odst. 3 o. s. ř. vrátil k dalšímu řízení.

O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci.

✿ Sbirka rozhodnutí a stanovisek NS ČR, sešit 7/2013, č. 68.

✿ Právní věta redakce.

OBCHODNÍ KORPORACE 2014

- zákon o obchodních korporacích
- rejstřík k zákonu
- zákon o přeměnách
- zákon o nabídkách převzetí
- zákon o transparentnosti a.s.
- Obchodní věstník
- evropské společnosti

celkem 14 aktuálních předpisů

Sagit www.sagit.cz

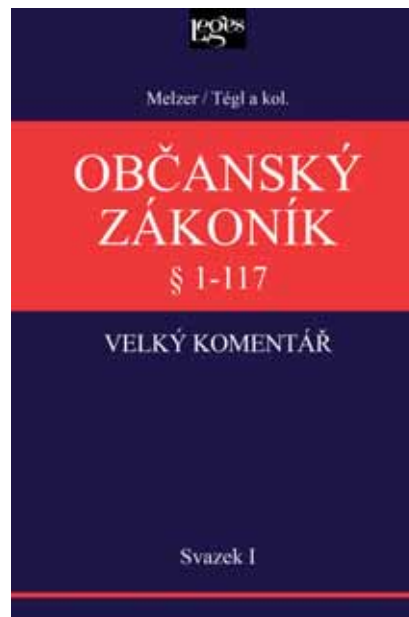
Filip Melzer, Petr Tégl a kol.:

Občanský zákoník – Velký komentář, 1. svazek, § 1-117

Leges, Praha 2013, 720 stran, 1190 Kč.

Čas oponou trhl a na scénu vstoupil nový občanský zákoník. Svět se sice nezměnil, ovšem profesní život českých právníků (a nejen jich) se mění podstatně. Někteří se v hrůze křížují, jiní jsou v očekávání, zřejmě však nikoli blaženém, a jsou dokonce i tací, kteří září štěstím. Ať už se nadšení nachází na jakémkoli stupni, zákoník je zde, je účinný a je třeba jej aplikovat. S tím by nám měly pomoci také komentáře, které se k novému kodexu postupně vydávají.

Jedním z nich je komentář s názvem „Občanský zákoník – Velký komentář“ vydaný v nakladatelství Leges v r. 2013, tedy přesněji řečeno prozatím první svazek tohoto komentáře. Na něm spolupracovalo celkem devatenáct autorů pod vedením JUDr. Filipa Melzera, Ph.D., a JUDr. Petra Tégl, Ph.D. A je to dílo úctyhodné. Na více než šesti stech stranách je komentováno prvých 117 ustanovení. V úvodu komentář stručně seznamuje s postupem prací na novém občanském zákoníku, dává nahlédnout do dějin kodifikací soukromého práva v českých zemích a předestírá obecnou část důvodové zprávy k NOZ, což je praktické, neboť právě důvodová zpráva bude zejména v začátcích jedním z významných pramenů poznání a výkladu kodexu. Zvláštní část důvodové zprávy je vždy přiřazena na začátek komentáře toho ustanovení, kterého se týká, a zároveň je uvedeno, které ustanovení zrušeného občanského zákoníku, zákona o rodině či obchodního zákoníku je komentovanou normou nahrazeno. To je také praktické, neboť jde o jakousi převodní tabulku usnadňující život praktikům. Samotný komentář k jednotlivým paragrafům je zevrubný a pečlivý, obsahuje odkazy na literaturu a použitelnou judikaturu českých i zahraničních soudů a srovnání s kodexy jiných zemí a jiných dob. Zejména v nejobecnějších partiích NOZ

(tj. ust. § 1 až 14), kterým je věnována téměř polovina svazku, se jedná o nadčasové dílo vysoké úrovně, naplňující nejlepší akademickou tradici a umožňující pochopit inspirační zdroje, východiska, teze a zásady nového občanského zákoníku. U nejšířejí komentovaných ustanovení (např. ust. § 1 je komentováno na 50 stranách, § 8 na 36 stranách) je k dispozici také osnova výkladu, díky čemuž je komentář přehlednější. Také v dalších ustanoveních, týkajících se fyzické osoby a ochrany jejího jména a osobnosti, je zjevné, že autoři rozumí tomu, o čem píší, resp. co komentují. Takto například přesvědčivě a zároveň vzletně vysvětlují výslovný odkaz ust. § 19 odst. 1 NOZ nejen na rozum, ale i cit při rozpoznávání přirozených práv člověka: *Lidé dokáží poznat a uznat přirozená práva druhých osob ne pouze proto, že mají rozum, ale též proto, že umí být vnímaví k jejich potřebám a legitimním zájmům. Mnohé hodnoty, které respektujeme jako významné, mají symbolický a potažmo i emoční význam, obvykle jsou svázané s konkrétními, osobně individualizovanými kontexty, vůči kterým jsou schémata chladného rozumu slepá. Potřebujeme rozum a cit v jejich kombinaci, abychom uměli vhodně zvážit a použít obecné principy v jedinečných situacích, a to i v takových, se kterými nikdo předem nepočítal. Rozum bez citu by vedl k formalismu, cit bez rozumu k nespoutanému subjektivismu. Jedině snad lze vytknout, že výběr dostupné*

a použitelné judikatury k ustanovením chránícím osobnost člověka není vždy zcela důsledný, zejména vezmeme-li v úvahu, že jde o typické právo soudcovské. Například v poučném textu věnujícím se výkladu samotného pojmu osobnost člověka čteme také o Kantovi, Descartovi, Jaspersovi nebo raně scholastickém členění duše a těla, ovšem klasickou a opakovaně judikovanou definicí Nejvyššího soudu, která nepochybně bude použitelná i do budoucna, postrádáme. Nic proti filozofii, ale někdy se může hodit spíš ten judikát, je-li k mání.

Nicméně v okamžiku, kdy chybí praktické zkušenosti a judikatura, je cesta zvolená autory správná a vlastně jediná možná. Většina z nich, včetně obou vedoucích autorského kolektivu, se realizuje prvotně v akademické sféře, ovšem přizváni byli také soudci, notář, advokáti a právníci Ministerstva spravedlnosti. Zároveň se autoři, či přesněji, někteří z nich, podíleli na přípravách NOZ a souvisejících předpisů, byli členy rekodifikační komise Ministerstva spravedlnosti pro přípravu nového občanského zákoníku a nyní jsou povětšinou také členy Komise pro aplikaci nové civilní legislativy, která byla před dvěma lety Ministerstvem spravedlnosti zřízena. Díky tomu jsou schopni zpřístupnit čtenářům také užitečné poznatky a postřehy, které při tvorbě NOZ a jeho následném akademickém testování zaznívaly. Jestliže autorský kolektiv v následujících svazcích, které se více budou týkat konkrétních právních institutů, udrží rovnováhu jak mezi cenným teoretickým (doktrinálním) základem a přímo použitelnou či alespoň v něčem inspirativní judikaturou českých i zahraničních soudů, včetně té prvorepublikové, popř. starší, tak mezi příspěvky jednotlivých autorů, stane se komentář už napořád zásadní součástí české právní literatury.

✿ JUDr. TOMÁŠ NOVOSAD,
soudce Městského soudu v Praze
a viceprezident Soudcovské unie ČR

Michaela Zuklínová:

Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničím a vybraná platná judikatura

Linde Praha, a. s., Praha 2013, 2. vydání, 192 stran, 340 Kč.

Komentované texty právních předpisů dnes při studiu práva, jeho výkladu a aplikaci považuje každý za neodmyslitelnou a samozřejmou pomůcku. Nejenže komentáře umožňují detailní poznání právní úpravy, ale zejména nutí zvědavého čtenáře ke kritickému myšlení, jak pokud jde o právní úpravu samotnou, tak pokud jde o názory autorů, které mu v rámci komentářů předkládají.

V souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva bylo možné pozorovat, že široká právnická veřejnost, a to tím intenzivněji, čím víc se přibližovalo datum nabytí účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále jen „OZ 2012“), žádala komentářové zpracování tohoto jistě monumentálního legislativního díla. Fundované zpracování tak rozsáhlého právního předpisu komentářovou formou ovšem vyžaduje značný čas, a to i při mnohačlenném autorském kolektivu. Zájmu právnické veřejnosti na straně jedné i náročnosti takové práce na straně druhé si nepochybně byla vědoma civilistka právnické fakulty UK Michaela Zuklínová (úř. jménem Hendrychová). Jako spoluautorka textu zákona i jeho důvodové zprávy si zároveň byla vědoma toho, že i přes průběžné aktualizování důvodové zprávy nebylo možno do ní ani zdaleka pojmout vše, čeho by bylo zapotřebí. To ji přivedlo k rozhodnutí zpracovat komentářovou formou alespoň vybrané – zásadní – části nového kodexu.

A tak se již v říjnu roku 2013 na pultech právnických knihkupectví objevila svým šedým vzhledem vcelku nenápadná, ale o to zásadnější svým obsahem, autorčina publikace nazvaná „Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničím a vybraná platná judikatura“.

Čtenář, který sledoval vědecké práce autorky alespoň v poslední dekádě, si ne-

mohl nevěšmout jejího silícího a stále intenzivnějšího zájmu o klasickou teorii soukromého práva, kterou zvykla doplňovat četnými historickými a filozofickými přesahy. Očekává-li pak takto znalý čtenář, že předkládaný komentář k ustanovením OZ 2012 o právních jednáních bude v této autorčině linii pokračovat, pak rozhodně nebude zklamán, ba naopak, bude uspokojen měrou vrchovatou. V tom lze dle názoru recenzenta spatřovat jednu z hlavních předností celé práce. Autorka totiž nepodává (pouhý) izolovaný pozitivistický pohled na jednotlivá ustanovení. Celé dílo je vzájemně propojeno několika podrobnějšími vhledy a rozbory, namnoze u nás novými či relativně novými (ať už jde o úvodní stať o právním jednání obecně, či o pojednání o zdánlivosti právního jednání atd.). Z hlediska podrobnosti výkladu je rovněž nutno upozornit na důkladné zpracování institutu relativní neúčinnosti (str. 162 a násl.).

Vedle přesahů historických (nikoliv bezúčelně někdy až k římskému právu, srov. na str. 164) či filozofických (str. 11 a násl., str. 51 a násl.) je dílo prochnuto komparativními exkurzy do zahraničních úprav. Předně jde o pohledy do německého BGB, francouzského Code civil či nizozemského BWB (srov. na str. 43, 54, 69, 76 atd.).

Autorka ovšem k textu kodexu nepřistupuje nekriticky. Zaměřuje se na některá problematická ustanovení kodexu (např. na str. 58 a násl. k otázce možnosti tzv. konvalidace neurčitých a nesrozumitelných právních jednání, či na str. 137 a násl. ke zhojení nedostatku formy, na str. 154 a násl. k návratu k zá-

sadě „*etsi coactus tamen voluit*“) a vyslovuje k právní úpravě vlastní názory. V té souvislosti připojuje i hodnocení některých stanovisek recentní právní teorie (např. na str. 134 k dodatečnému schválení jednání částečně svéprávného člověka). S nárůstem publikací k OZ 2012, včetně těch komentářových, bude nepochybně zajímavé porovnat tyto kriticky pojaté pasáže s názory dalších autorů.

Neodmyslitelnou součástí každého komentáře je také přehled významné literatury a judikatury k danému institutu. Samozřejmě je tomu tak i v předkládaném díle. Autorka klade důraz na to, aby čtenář se seznámila s literaturou a judikaturou, která, ač vznikla za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964, je použitelná i nadále, po nabytí účinnosti OZ 2012.

Z uvedeného plyne, že autorka v komentáři spojuje přístupy zaměřené právně teoreticky s přístupy ryze praktickými. Navíc se jí podařilo oba přístupy vzájemně vyvážit tak, aby čtenářova orientace ve všech složkách komentáře byla pokud možno co nejsnadnější. K tomu je třeba zmínit také zdařilé grafické zpracování sazby, které čtenáři napomáhá v orientaci napříč celým textem.

Takto zpracovaný komentář lze tudíž právem považovat za informativní i inspirativní dílo pro široký okruh čtenářů, jak teoretiků, tak praktiků, ať už jde o exekutivu, legislativu či justici.

❖ JUDr. ONDŘEJ FRINTA, Ph.D.,
katedra občanského práva Právnické
fakulty UK v Praze

Michaela Zuklínová:

Spoluvlastnictví podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničím a vybraná platná judikatura

Linde Praha a. s., Praha 2013, 2. vydání, 112 stran, 245 Kč.

Renomovaná autorka věnující se otázkám nejen rodinného práva, ale civilního práva vůbec, nyní předkládá širší čtenářské obci, tj. nikoli jen právnické, komentářový opus na téma tradičně občansko-

právní. Nejedná se ovšem jen o prostý komentář k jednotlivým ustanovením, v publikaci nechybí obecnější úvody ke stěžejním institutům spoluvlastnictví, pohledy do zahraničních právních úprav, ale především literatura a judikatura, která bude mít dále uplatnění.

Zprostředkovává se tu výklad nového (totiž renovovaného) přístupu k institutu spoluvlastnictví, pro jehož pochopení je třeba se vrátit k právní teorii rakouského zákoníku ABGB, kdy základem je společenství vlastníků, tj. těch, kterým společně nějaká věc patří, bez ohledu na to, zda jde o společenství, kde jsou nebo nejsou podíly určeny, a jaký charakter (reálný, ideální) podíly mají (zřetelně pak v ustanovení § 1117).

Autorka věcně a koncizně seznamuje čtenáře s vymezením spoluvlastnického podílu, analyzuje otázky možných dispozic s podílem včetně měnící se problematiky předkupního práva. Zásadní pozornost pak poutá k nové rozsáhlejší úpravě správy společné věci, aby objasnila práva a povinnosti majoritních i minoritních spoluvlastníků v různých situacích (rozhodování v rámci tzv. běžné a mimořádné správy, práva opominutého a práva přehlasovaného spoluvlastníka). Nová úprava je ve srovnání se stavem podle OZ 1964 velmi podrobná, obsáhlá, což odpovídá dlouhodobým spoluvlastnickým poměrům, které jsou zejména u cennějších věcí (především nemovitých) pravidelným jevem, a změnu nelze očekávat. Blíže rovněž komparuje dosavadní přístupy k modalitám zániku a vypořádání spoluvlastnictví (ať již dohodnutých,

či soudních), když srozumitelně předstírá motivy pro zpřesnění úpravy, vysvětluje podstatu tzv. oddělení ze spoluvlastnictví a nové možnosti odkladu zrušení spoluvlastnictví. Závěrečný akcent klade na novum v podobě jasných pravidel garantujících ochranu třetích osob při rozdělení společné věci (osoby oprávněné z věcných břemen, zástavní věřitelé a další).

✿ JUDr. DAVID ELISCHER, Ph.D.,
odborný asistent na katedře občanského
práva PF UK Praha

Karel Svoboda (ed.):

Přehled judikatury ve věcech předběžných opatření

Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha
2013, 224 stran, 422 Kč.

Recenzovaná publikace je vůbec prvním knižně vydaným přehledem judikatury, který uspořádal významná soudní rozhodnutí, věnovaná předběžným opatřením v civilním řízení. Přehled ocení především advokáti a soudci, protože právní úprava předběžných opatření a s ní související judikatura je v současnosti poměrně složitá. Přibyly nové typy předběžných opatření, které se dále vyvíjejí. Například k podstatné modifikaci předběžného opatření na ochranu

před domácím násilím dochází s účinností zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (§ 400 a násl.). Přibývají též instituty, které mají zamezit případnému zneužití předběžného opatření, mezi něž patří především povinnost ke složení jistoty. Vývoj v oblasti předběžných opatření zaznamenává i judikatura Ústavního soudu, jenž zaujal a dále upřesňuje svůj postoj k tomu, zda a do jaké míry může dojít ke změně rozhodnutí o předběžném opatření v odvolacím řízení, a vyjadřuje se i k tomu, jak v řízení o předběžném opatření vnímat princip rovnosti zbraní mezi účastníky (Pl. ÚS 19/09).

Editor publikace, JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., (nar. 1973) absolvoval Právnickou fakultu UK v Praze. Od roku 2000 působil jako soudce, od září 2008 jako místopředseda Okresního soudu Plzeň-město. V roce 2013 se stal soudcem Krajského soudu v Plzni. V současnosti působí jako odborný asistent na katedře občanského a pracovního práva Právnické fakulty UP v Olomouci. Je autorem několika monografií a desítek odborných článků zabývajících se tématy občanského práva hmotného i procesního.

První dvě kapitoly „Přehledu“ obsahují judikaturu věnovanou obecné charakteristice předběžných opatření a předpokládám pro jejich vydání. Mimo jiné informují, za jakých okolností lze opětovně podat návrh na vydání téhož předběžného opatření, aniž by došlo k zastavení řízení pro překážku věci rozhodnuté, objasňují, do kdy lze osvědčovat a prokazovat skutečnosti podstatné pro vynesení předběžného opatření, a referují, že možnosti navrhovatele a odpůrce se v tomto směru do jisté míry liší. Soudní rozhodnutí prezentovaná v těchto kapitolách také popisují, jaké skutečnosti navrhovatel musí prokázat a které postačí jen osvědčit, tedy přesvědčit soud o tom, že jejich existence je reálně možná. Řada judikátů je doplněna poznámkou sestavovatele, který je zasazuje do poměrů právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, případně vysvětluje, v čem jsou nejednoznačné nebo problematické.

Třetí a čtvrtá kapitola „Přehledu“ se zabývají problematikou jistoty, kterou je navrhovatel zpravidla povinen složit spolu s návrhem na vydání předběžného opatření, a případnou povinností navrhovatele k náhradě škody způsobené

předběžným opatřením. Prezentovaná rozhodnutí např. osvětlují, jakým způsobem závisí výše povinnosti zaplatit jistotu na poměrech navrhovatele, které odůvodňují jen částečné osvobození od placení soudních poplatků, a zda je za škodu odpovědný nejen navrhovatel, ale i stát, který prostřednictvím soudu předběžné opatření vydal. Přehled monitoruje i prozatím poměrně kusou judikaturu týkající se předběžných opatření, vynesených v řízení konaném podle soudního řádu správního.

Pátá kapitola obsahuje soudní rozhodnutí věnovaná zvláštním typům předběžných opatření, jako jsou opatření na ochranu před domácím násilím, tzv. rychlá předběžná opatření prozatímně upravující poměry nezletilých dětí a předběžná opatření vydávaná ve zvláštních situacích, jež např. řeší podmínky pro vydání předběžných opatření v pracovněprávních vztazích nebo na ochranu před nekalosoutěžním jednáním. V šesté kapitole lze najít judikaturu zabývající se výkonem různých typů předběžných opatření, včetně následků, pokud předběžné opatření zanikne přímo ze zákona nebo dojde-li k jeho změně. Judikáty popisují další průběh výkonu (exekuce) i za situace, kdy je výrok předběžného opatření zopakován v rozhodnutí ve věci samé.

V sedmé kapitole „Přehled“ poskytuje rozhodnutí Ústavního soudu zabývající se přípustností přezkumu rozhodnutí o předběžném opatření cestou ústavní stížnosti. Prezentovaná rozhodnutí sice ustavují základní pravidlo, podle něhož ústavní přezkum rozhodnutí o předběžném opatření je výjimečnou záležitostí, avšak z judikátů a z poznámek sestavovatele jsou patrné konkrétní okolnosti, při jejichž naplnění Ústavní soud připustil, že verdikt o předběžném opatření lze přezkoumat i před Ústavním soudem, i když jde jen o rozhodnutí prozatímní povahy, které zpravidla nedosahuje významu rozhodnutí ve věci samé.

Přehled judikatury je nevšední tím, že není jen prepisem veškeré podstatné judikatury věnované předběžným opatřením a dalším předběžným řízením, jimiž jsou smírčí řízení a zajištění důkazu. Rozhodnutí jsou navíc sestavovatelem okomentována a zdůrazněny jsou jejich silné i problematické stránky. Poslouží rovněž jako dokument o vývoji judikatury týkající se předběžných opatření i ja-

ko vodítka, které argumenty, jež soudy dříve akceptovaly, jsou již překonány. Nejen těm, kteří hledají praktická řešení týkající se využití předběžných opatření, je na místě „Přehled“ jen doporučit.

✦ Mgr. JAROSLAV ŠKOPEK,
soudce Krajského soudu v Plzni

Přečetli jsme za vás

JUDr. Uljana Kurivčaková:

Dvojitý občanství aneb co přinese nový zákon o státním občanství ČR

Právní rádce č. 12/2013, str. 33.

Autorka, advokátka, ve svém příspěvku přináší informace o státním občanství v souvislosti s účinností nového zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství.

Dle nové právní úpravy lze nabytí státní občanství České republiky narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území ČR, prohlášením a svěřením do náhradní péče. V případě určení otcovství, kdy je matka občankou EU či Švýcarska a má trvalý pobyt v ČR, stačí souhlasné prohlášení, pokud zde trvalý pobyt nemá, musí být otcovství určeno zkouškou DNA.

Pro udělení občanství, na které není právní nárok, jsou nově stanoveny taxativní podmínky. O udělení státního občanství rozhoduje Ministerstvo vnitra, nově je lhůta pro vyřízení žádosti prodloužena na 180 dní od jejího doručení. Udělení občanství je vázáno na splnění několika podmínek, z nichž některé lze prominout. I u žádostí podaných do 31. prosince 2013 nebude vyžadováno prokázání pozbytí dosavadního státního občanství.

Nově tedy občané ČR budou moci mít po 1. lednu 2014 dvojitý občanství, neboť také nově nabytím občanství cizího státu nedochází automaticky k pozbytí dosavadního občanství. Jediným zákonným důvodem pozbytí státního občanství je na základě prohlášení o vzdání se státního občanství ČR.

JUDr. Daniela Šustrová:

Jak se promění katastr po 1. lednu 2014?

Právní rádce č. 12/2013,
str. 22-25.

Autorka, vedoucí kanceláře Katastrálního úřadu hl. m. Prahy, si pro svůj článek vybrala téma katastru, jeho změny v souvislosti s rekodifikací. Novou úpravu hodnotí jako příznivou a kvalitní.

Problematika nemovitostí je upravena novými právními předpisy. Zásadní změnou je samozřejmě nový občanský zákoník, významné změny však přináší rovněž zcela nový zákon regulující katastr nemovitostí, tedy zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon. Byty jsou upraveny v NOZ (§ 1158 a násl.), ovšem jednotky vymezené dle zákona č. 72/1994 Sb. se budou řídit v některých náležitostech stále jím. Pro družstva, která stavěla s pomocí státu, je dále speciální zákon č. 311/2013 Sb. Zákony jsou doplněny ještě souvisejícími vyhláškami.

Autorka dále věnuje velký prostor zásadám a změnám, které se jich dotýkají. Změnou je poznamenána zejména zásada publicity, kdy na katastr jako veřejný seznam dopadá pravidlo, že pokud je zapsáno nějaké právo, jeho neznalost nikoho neomlouvá. Je třeba zdůraznit, že materiální publicita se vztahuje na všechny údaje uvedené na výpisu z listu vlastnictví. Autorka ještě upozorňuje na tzv. poznámku spornosti, podle které nahlíželet zjistí, že ohledně nemovitosti probíhá nějaký spor. Od 1. 1. 2014 také nebude nutné již zpětně prověřovat nabývací titul. Materiální publicita se plně uplatní od 1. 1. 2015, do té doby mají všichni vlastníci nemovitostí možnost dát své záležitosti do pořádku. Dle zásady vkladové, neboli intabulační, se již všechna práva budou do katastru zapisovat výhradně vkladem. Zásada priority nově váže právní účinky k okamžiku podání, který zohledňuje i hodinu a minutu zápisu, dříve to bylo ke dni podání. Zásada dispoziční stanoví, že vkladové řízení je možné pouze na návrh. Zásada legality přináší přísnější přezkum, který se bude rozlišovat podle povahy vkladové listiny, zda jde o veřejnou či soukromou, neboť mají jiné náležitosti. Zásada formální publicity

zaručuje, že každý má právo nahlížet do katastru nemovitostí, aniž by prokazoval právní zájem. Úřad poskytuje informace v režimu anonymním a neanonymním. Nové pojetí nemovité věci s sebou přináší také superfiální zásadu, dle které vlastník nemovitosti je také vlastníkem pozemku. U nemovitostí, kde tomu tak je, dojde ke změně v katastru automaticky. V případě, kde je vlastník pozemku a budovy odlišný, bude se i nadále pozemek a budova evidovat na samostatném listu vlastnictví.

V samostatné pasáži se autorka zaměřila na neznámého vlastníka, tedy vlastníka, o kterém jsou v katastru evidovány nedostatečné údaje a nelze jej přesně identifikovat. Postup k řešení této situace je v zákoně č. 256/2013 Sb., (v § 64-65) a související ustanovení obsahuje také NOZ (§ 1045 odst. 2, § 1050 odst. 2).

Jan Exner:

Sportovní národnost ve světle práva Evropské unie

Právník č. 10/2013,
str. 1029-1044.

Výrazné zvýšení přeshraniční mobility sportovců po celém světě mělo velký dopad na oblast sportu. Mezinárodní organizace si vytvářejí vlastní normativní řád, tzv. „lex sportiva“, nezávislý na právních rádech jednotlivých států. Vrcholným rozhodovacím orgánem pro oblast sportu je Arbitrážní soud pro sport v Lausanne. Autor článku, student Právnícké fakulty Karlovy univerzity, se zaměřil na soulad těchto pravidel s právem Evropské unie.

Dle judikatury Soudního dvora sportovní pravidla spadají do soutěžního práva EU. Autor podotýká, že opatření obsažená v pravidlech, která vytvářejí překážky svobodám vnitřního trhu, musí být ospravedlnitelná a přiměřená. Nesmí být porušeno právo na rovné zacházení bez ohledu na státní příslušnost a dále nesmí docházet k omezení volného pohybu, a to jak skrze přímou, tak i nepřímou diskriminaci.

Stěžejním pojmem je tzv. sportovní národnost, která vznikla v souvislosti s vývojem praxe mezinárodních spor-

tovních organizací. Sportovní národnost není nutně totožná s občanstvím či státní příslušností, ale může být určena kritérii jako místo narození, místo trvalého pobytu či registrace automobilu.

V článku je poukázáno na čtyři kategorie možných střetů sportovních pravidel a práva EU. Kritériem je ekonomický dopad a jeho případná míra. (i) Sportovní pravidla nespádající do působnosti pravidel práva EU zahrnují pouze tzv. pravidla hry, kdy je ekonomický dopad pouze vedlejší. Stanovení těchto technických pravidel spadá do působnosti mezinárodních sportovních organizací. (ii) Sportovní pravidla spadající do působnosti pravidel práva EU v oblasti vnitřního trhu, která nepředstavují omezení volného pohybu. Jejich příkladem jsou pravidla, která brání v účasti cizinců v konkrétním národním týmu. (iii) Mezi sportovní pravidla spadající do působnosti práva EU v oblasti svobod vnitřního trhu, která představují ospravedlnitelná omezení volného pohybu, patří pravidla související s volbou sportovní národnosti a čekací lhůty. Kritériem pro posouzení konkrétního případu je míra, se kterou tato pravidla sledují výlučně sportovní cíle. Každý sportovec by měl mít pouze jednu sportovní národnost. Autor také upozorňuje na skutečnost, že délka čekacích lhůt pro změnu sportovní národnosti se v rámci různých organizací liší. (iv) Čtvrtou skupinu pravidel představují pravidla spadající do působnosti práva EU v oblasti svobod vnitřního trhu, která představují neospravedlnitelná omezení volného pohybu. Do tohoto okruhu patří absolutní zákaz změny sportovní národnosti a kvóty naturalizovaných sportovců. Pro posouzení souladu těchto pravidel s normami EU je třeba vyhodnotit, zda se státní příslušnost a sportovní národnost kryjí. Bohužel není na tuto otázku jednotná odpověď. Pokud by došlo k diskriminaci na základě státní příslušnosti, tak by k porušení práv EU došlo.

Autor v článku poukazuje na několik rozsudků, zejména pak na Bosman a Meca-Medina a Majcen.

Dle autora by se nyní měly sportovní organizace dohodnout na přijetí jednotnějších pravidel ohledně sportovní národnosti, než dojde k rozporům, které bude následně řešit Soudní dvůr.

✦ Mgr. JAN MATES

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 12/2013

JUDr. Elena Berthotyová, PhD.: Dobrá správa – zásada modernej verejnej správy

Problematika dobré správy je aktuální a zajímavá jak pro teorii veřejné správy, jakož i její aplikační praxi. Ambicí tohoto příspěvku je po zmapování základních dokumentů, jež se věnují dobré veřejné správě a jejím základním principům, přiblížit je z pohledu konkrétních ustanovení Ústavy SR, která přímo podporují prosazování jejích principů v situaci, kdy chybí jejich zákonná úprava nebo je nedostatečná.

Autorka demonstruje na vybraných rozhodnutích Nejvyššího soudu Slovenské republiky, jak je možné účinnost principů dobré veřejné správy v prostředí slovenského právního řádu zásadním způsobem posílit právě prostřednictvím rozhodovací činnosti NS SR.

Autorka vyjadřuje přesvědčení, že ačkoli se principy dobré veřejné správy prostřednictvím rozhodnutí soudu prosazují jen nepřímou, rozhodovací činnost Nejvyššího soudu SR má zásadní vliv na zajištění efektivity a účinnosti výkonu veřejné správy jako služby veřejnosti.

Mgr. JUDr. Zoltán Perhács, PhD.:
O nevyhnutných atribútoch rozhodnutia sudcu na použitie informačno-technických prostriedkov

Rozhodujícím předpokladem, zne-možňujícím neoprávněný zásah orgánů veřejné moci do práva na soukromí, je rozhodnutí zákonného sudce o použití informačno-technických prostředků, které bylo vydáno na základě zákona a v souladu se zákonem a také v souladu s rozhodovací činností Ústavního soudu Slovenské republiky i ustálenou štrasburskou judikaturou. Předmětem článku jsou formální a kvalitativní náležitosti rozhodnutí sudce o použití informačno-technických prostředků, které musí splňovat každé rozhodnutí o použití informačno-technických prostředků.

JUDr. Matúš Filo:
Účinná ľútosť – daňové trestné činy, vývoj právnej úpravy

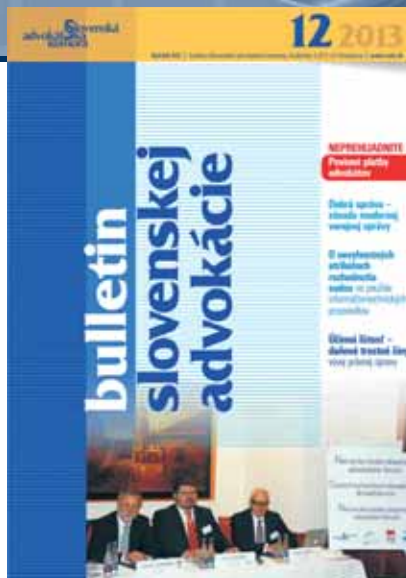
Autor analyzuje právní úpravu zániku trestní odpovědnosti za spáchání daňových trestných činů, přičemž porovnává současnou právní úpravu s předchozí právní úpravou v trestním zákoně, účinném do 31. 12. 2005. Přínosem článku je i přehled jednotlivých novelizací trestního zákona, souvisejících s uvedenou problematikou.

Na aplikaci ustanovení o účinné litosti měla odborná veřejnost rozdílné názory. Tato nejednotnost byla vyřešena zakotvením nové skutkové podstaty trestního činu daňového podvodu. Za nesystémové opatření považujeme zásadní novelizaci ustanovení o účinné litosti až po zakotvení skutkových podstat nových daňových trestných činů, což nepřispívá ke zvýšení účinnosti boje proti daňovým únikům. Až aplikační praxe zhodnotí efektivnost novelizované právní úpravy a její vliv na eliminaci daňové trestné činnosti.

č. 1-2/2014

JUDr. Jana Mitterpachová:
Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu

Autorka článku se zabývá problematikou odpovědnosti za výkon funkce rozhodců ad hoc a rozhodců stálých rozhodčích soudů v rozhodčím řízení na

základě jejich postavení vyplývajícího z rozhodčí smlouvy, zákona o rozhodčím řízení, procesních pravidel rozhodčího soudu a jiných právních předpisů. Příspěvek se zabývá analýzou předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu při výkonu funkce rozhodce jako odpovědnosti v souladu s § 420 OZ, která vzniká v důsledku porušení rozhodčí smlouvy, zákona o rozhodčím řízení, povinnosti zachovat mlčenlivost, povinnosti vykonávat funkci s odbornou péčí, a rozhodnutím v případě, pokud k tomu rozhodce není oprávněn.

JUDr. Ing. Karel Nedbálek, Ph.D.:
Metodický návod výpočtu hypotetického ušlého zisku s komparací v SR a ČR

Problematika je v odborné literatuře značně opomíjena, ačkoli má značné praktické dopady. Práce je současně výsledkem a shrnutím autorových předchozích akademických prací na toto téma. Příručka by proto mohla pomoci jak odborné veřejnosti, tak širokému spektru zájemců o tuto problematiku. Článek ukazuje způsob výpočtu hypotetického ušlého zisku, aby byla zachována největší míra objektivity. Částečně se vypořádává s terminologií hypotetického ušlého zisku a abstraktního ušlého zisku. Abstraktní pojem vychází z obecného teoretického hlediska a hypotetický je založen na konkrétním předpokladu, který se více blíží praktickému použití. Ve větší míře se stať zabývá zvláštní odpovědností za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, i když někdy vychází z občanského zákoníku vzhledem k tomu, že speciální zákon to nedefinuje.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.:
Je potřebný súhlas druhého manžela pri preveď obchodného podielu?

Autor se v příspěvku zabývá otázkou vztahu obchodního podílu a vypořádání SJM. Poukazuje na delší diskusi v právní praxi, která se ustálila na tom, že hodnota obchodního podílu se řadí do vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů (společného jmění manželů). Problematiká však zůstává část názorů, jakož i rozhodnutí některých soudů, zda se pro platnost převodu obchodního podílu vyžaduje souhlas druhého manžela s převodem. Některé soudy při absenci souhlasu manžela s převodem obchodního podílu vyslovily neplatnost smlouvy o převodu. Jiný soud žalobu o neplatnost smlouvy zamítl, protože podle něj souhlas druhého manžela s převodem není potřebný. Podle autora při převodu obchodního podílu jde o samostatný právní vztah komplexně upravený v obchodním zákoníku a vnitřních předpisech společnosti, do kterého nemůže zasahovat souhlas druhého manžela. Autor proto nepovažuje za správný názor soudu, který vyslovil neplatnost smlouvy o převodu obchodního podílu z důvodu, že druhý manžel nedal souhlas k uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu. Autor doporučuje sjednocení judikatury v této otázce a upozorňuje zejména na potřebu legislativní úpravy vypořádání SJM ve vztahu k obchodnímu podílu.

Mgr. et Mgr. Natália Lalíková:
Advokát umelcom. Umelec advokátom?

Článek má za cíl nahlízet na osobu advokáta z netradičního pohledu, a to pohledu advokáta jako umělce. Na základně konkrétních (uměleckých) příkladů se snaží potvrdit hypotézu, že advokát je v jistém smyslu i umělcem, avšak ne úplně klasickým pojetí umělce. V příspěvku jsou vyzdvíženy určité společné črty, kterými lze charakterizovat práci advokáta i umělce a jejich poslání, jež by měli šířit ve společnosti a tím ji obrozovat ve smyslu vyšších hodnot. Trpělivost či aspekt pochopení jsou vykresleny jako základní pilíře advokátního povolání, jehož smyslem by neměl být jen profit a prestiž, ale respektování primárních „zákonů“ vznešenosti člověka.

z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA 68

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z kárné praxe 69

Z jednání představenstva ČAK 69

Vyúčtování odměny advokáta a mlčenlivost 70

Z EVROPY

Právní úprava a advokátní tajemství
v době PRISMu – rozhovor s předsedou
výboru CCBE pro IT právo Dr. Péterem Homoki 71

Tajemný Hrad

(v Karpatech)

Podle nadpisu se těšíte na verneovku a odposlechy z hospody v karpatském podhradí nahoru na Hrad, což Verne prognostikoval už koncem 19. stol. Ale zázrak proměny vína v bankovky Verne neprognostikoval, a tak ho můžeme vynechat, když teď lze divy vědy a techniky sledovat v přímém přenosu. Bohužel, ne všechny, a o tom právě dnešní sloupek bude.

My ze spodního patra dolních deseti milionů např. oceňujeme reportáže o jídelních lístcích na Hradě a dojímná nás, že se servírovala Babišova vodňanská kachna a pak crème brûlée, chybí nám však zasvěcený výklad, proč se místo francouzského krému nepředložila mísa Babišových domácích koblih, kvůli nimž jsme přece Babiše volili. Na patře nám pak zbývá nepřijemná pachutí spiknutí proti prezidentovi od jeho vlastních odborníků, jako je třeba Pecina, jemůž Holcát dozajista Babišovy koblihy kvůli kalorickému obsahu přísně zakázal. Vidíte, jaké nepodložené domněnky mohou vznikat, když reportér Babišova listu Babišovu kachnu a Babišovy koblihy rádně nevysvětlí.

Neinformovanost panuje i ohledně hradní etikety. Šéf protokolu JUDr. Forejt je pak zbytečně v podezření, že nařídil při hradních obědech a večerích tykání s oslovením „vole“. Jaké fámy teprve vzniknou, až Hrad navštíví velvyslankyně Klausová? Tomu je třeba seriózním cenzurovaným zpravodajstvím čelit a fámy o protokolárním oslovování Její Excelence včas vyvrátit.

Zbytečný povyk způsobuje také ústavní zvyklost nezveřejňovat hradní nápojové lístky. Lid si pak plete beer tank se think tankem a Veuve Cliquot se slivovici Jelínek, což je ještě horší než crème brûlée a Babišovy koblihy. Žurnalistky kdysi nasazovaly při investigaci vlastní životy (bez ironie), a teď se nenajde investigativní chlap na chlast! Má to nedozírné důsledky pro vzdělanost obyvatelstva a pro výběr spotřební daně.

Nejhorší je to ale se zdravotními zprávami z Hradu. Drtinová a Tachecí jsou protivné na kdejakého slušáka, ale aby si pořádně podaly hradní zdravotníky, to se upejpají jako panenky. My v adiktologii nevzdělání mediální konzumenti pak nedokážeme rozlišit příznaky celebrietatis alcoholicae chronicae od příznaků virosis acutae a požadujeme, aby na Hradě byly instalovány alkoholové detekční trubičky a aby VZP hradním pracujícím plně hradila pobyty v protialkoholních léčebnách, místo abychom žádali detektory číhajících virů a bakterií, shrnutých koberců, pobíhajících psiků, a vůbec zveřejnění hradního pitného režimu pro jednotlivé hodnostní třídy až po prezidenta.

Autor se ovšem nechce nijak dotknout naší žurnalistiky, protože plně chápe mediální problémy v dobách, kdy nezaměstna-

nost v Čechách je jedna z nejnižších v EU a dosahuje pouhých 8,6 % neznámo čeho. Víme-li však zároveň, že nezaměstnaných je 630 tisíc a obyvatel 10 milionů, tak za pomoci geniální trojčlenky V. Klause ml. zjistíme, že v ČR je 7,4 milionu pracujících, z toho 630 tisíc nezaměstnaných, a pouhé 2,6 milionu nepracujících, tedy dítek školou povinných, studentů a důchodců invalidních i starobních. To je optimistická zpráva, protože škarohlídové nám pořád namlouvají, že je moc dětí Husákových dětí a není pro ně na školky, a zároveň moc Husákových důchodců, pro něž zase není na LDN, ba ani na eutanázii. Je-li však parazitů pouhé 2,6 milionu, a s živnostníky sotva 3,5 milionu, není co řešit, a to díky bájné oposmlově. Kdyby se jí teď podařilo nahradit prprsmlovou, což se rýsuje, máme vystaráno zase na dalších 20 let. Prpr není pokyn koňovi k brzdní, ani nějaká ještě větší sprostárna, nýbrž prostá zkratka prezident - premiér.

V časech pokročilé berlusconizace naší mediální scény jsou ovšem tyhle legrácky redaktorům, editorům, komentátorům, moderátorům i reportérům tak celkem na houby. Do něčeho nebo na něco šlápnou, třeba významnému inzerentovi na kuří oko nebo s ním spřízněnému politikovi do zelí, a mají od českého mediálního kapitálu padáka. Nepomůže jim ani svěcená voda, ani Syndikát novinářů nebo RRTV, protože český investor si nekupuje médium kvůli jeho nezávislosti nebo informovanosti veřejnosti, nýbrž na kšeft, a je jeho věc, s kým kšeft udělá. Takže se svobodou a nezávislostí médií to tady zase začíná smrdět a nikdo nechce dopadnout jako kdysi Peroutka, Tigrid, Koželuhová a další.

Podobně jako média je na tom i advokacie. I v ní probíhá spor mezi nezávislostí a kšeftem, a i někteří advokáti by potřebovali spíše smradoměr než ziskoměr. Bývaly doby, kdy advokáti bezpečně rozpoznávali smradlavé kauzy. Čich teď lektérům nějak zakrněl, tak by se smradologie měla zkoušet u advokátní zkoušky nebo by se smradoměry měly všem advokátům koupit k tíži rozpočtu ČAK. Na Hradě by to mohlo jít k tíži eurodotací.

Podobně jako média je na tom i advokacie. I v ní probíhá spor mezi nezávislostí a kšeftem, a i někteří advokáti by potřebovali spíše smradoměr než ziskoměr. Bývaly doby, kdy advokáti bezpečně rozpoznávali smradlavé kauzy. Čich teď lektérům nějak zakrněl, tak by se smradologie měla zkoušet u advokátní zkoušky nebo by se smradoměry měly všem advokátům koupit k tíži rozpočtu ČAK. Na Hradě by to mohlo jít k tíži eurodotací.

Heslo „peníze nesmrdí“ jsme už kdysi rozebírali. Dnes jde o čich. Nejlepší je, když zápach cítí každý sám i bez odérometru.

Únor 2014

✿ KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Jde o kárné provinění, jestliže advokát neplní řádně své povinnosti správce konkursní podstaty.

Kárný příkaz kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. K 76/2013

Kárně obviněný JUDr. I. M., advokát, je vinen

tím, že

poté, co mu jako správci konkursní podstaty společnosti V., s. r. o., v likvidaci, byla usnesením krajského soudu, jímž bylo vydáno rozvrhové usnesení, které nabylo právní moci dne 3. 9. 2010, uložena povinnost, aby ve lhůtě do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí provedl rozvrh, tj. uspokojil konkursní věřitele, a o provedeném rozvrhu podal soudu písemnou zprávu, uložené povinnosti nesplnil, a to ani přesto, že k tomu byl soudem vyzván dne 26. 10. 2010 a opakovaně dne 24. 11. 2010, dne 26. 11. 2010, dne 6. 11. 2011, dne 17. 1. 2012 a dne 9. 2. 2012, a přesto, že mu usnesením krajského soudu ze dne 19. 1. 2011, ve znění usnesení vrchního soudu ze dne 11. 8. 2011, byla za nesplnění těchto povinností uložena pořádková pokuta ve výši 50 000 Kč, přičemž nejméně do 20. 2. 2013 tak neuspokojil věřitele č. 1, č. 3, č. 4, č. 6, č. 10, č. 12, č. 13, č. 15, č. 16, č. 17, č. 22, č. 23 v celkové zjištěné výši 8515,80 Kč,

tedy

- porušil vázanost právními předpisy,
- při výkonu advokacie nejednal svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
  - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
  - povinnost v řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení,

čímž

porušil ust. § 3 odst. 1 zákona o advokacii ve spojení s § 8 odst. 2, § 12 odst. 1, § 32 a § 44 odst. b) zákona o konkurzu a vyrovnání a ust. § 16 odst. 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 17 odst. 3 Pravidel profesionální etiky a dopustil se kárného provinění podle § 32 odst. 2 zákona o advokacii, za což se mu ukládá podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, jako kárné opatření

pokuta ve výši 10 000 Kč,

splatná do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku ve výši 3000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet ČAK.

✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE VE DNECH 10. A 11. ÚNORA 2014 SEŠLO NA SVÉ 5. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ V SÍDLE ČAK (KAŇKOVĚ PALÁCI) V PRAZE. JAKO PRAVIDELNĚ PROJEDNALI ČLENOVÉ PŘEDSTAVENSTVA ČAK NEJPRVE POZASTAVENÍ VÝKONU ADVOKACIE NĚKTERÝM KOLEGŮM-ADVOKÁTŮM ČI VYŠKRTNUTÍ ZE SEZNAMU ADVOKÁTŮ.

Místopředseda ČAK pro legislativu JUDr. Vladimír Papež předložil představenstvu ČAK stanovisko sekce pro trestní právo k otázce ustanovování obhájců v tzv. krajských věcech. Podstatným obsahem tohoto stanoviska je závěr, že soudy nerespektují důsledně ustanovení § 38 a 39 trestního řádu, který jim uděluje výlučnou pravomoc ustanovovat obhájce. JUDr. Papež doporučil projednat záležitost s Ministerstvem spravedlnosti ČR a na úrovni krajů s předsedy krajských soudů prostřednictvím regionálních zástupců ČAK. V této souvislosti by se měla projednat i možnost transparentního zveřejňování ustanovování např. prostřednictvím systému infoSoud. Představenstvo ČAK proto uložilo předsedovi Vy-

chopňovi a místopředsedovi Papežovi dále v této záležitosti s příslušnými místy jednat.

Místopředseda ČAK pro mezinárodní problematiku JUDr. Antonín Mokrý informoval o děkovném dopisu předsedy Arménské advokátní komory za podporu ČAK při ovlivnění tamní legislativy, směřující proti principům advokacie, s tím, že se nakonec podařilo nepřijatelné legislativě zabránit. Dále informoval o aktuální situaci ve věci návrhu

revize stávajících směrnic o veřejných zakázkách, zejména o navrhované zvláštní výjimce pro veřejné zakázky na služby, mimo jiné na právní služby. CCBE vyvinula velké vyjednávací úsilí a navrhované znění odpovídá požadavkům národních advokací (*více k této problematice Mgr. Robert Němec na str. 4 tohoto BA*). Místopředseda Mokřý ještě seznámil představenstvo s úmyslem CCBE založit nadaci CCBE pro správu projektů financovaných Evropskou unií a provozovat její činnost v některém z členských států CCBE. Představenstvo ČAK ho pověřilo oznámením CCBE o ochotě ČAK kooperovat při zřízení sídla této nadace v ČR s tím, že ČAK je ochotna poskytnout nadaci minimálně do roku 2017 vybavenou kancelář pro dvě až čtyři osoby.

Představenstvo ČAK rozhodlo o odvolání stávající redakční rady BA a jmenovalo redakční radu novou, odvolaným členům rady, kteří nebyli nově jmenováni, vyslovilo poděkování za jejich dosavadní činnost.

Představenstvo ČAK projednalo i podnět advokáta JUDr. Vladimíra Zoufalého z Prahy, týkající se problematiky

obvyklé či přiměřené výše nákladů advokáta na provozování jeho praxe s přihlédnutím k tomu, že v poslední době řada zadavatelů veřejných zakázek pro právní služby stanoví jako základní hodnotící kritérium otázku výše hodinové sazby, což bohužel vede k podezření z nekalé soutěže spočívající v nabízení dumpingových cen. S ohledem na to, že možná novelizace zákona o veřejných zakázkách byla zařazena do výhledu legislativních prací ČAK na léta 2015-2017, bylo uloženo odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK záležitost průběžně monitorovat a zapracovat do návrhu zákona o veřejných zakázkách tak, aby cena právních služeb nebyla jediným kritériem při zadávání veřejných zakázek.

Podrobný zápis z 5. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika Orgány Komory/ Představenstvo/Zápis z jednání.

✿ icha

Vyúčtování odměny advokáta a mlčenlivost

SEKCE ČAK PRO ADVOKÁTNÍ TARIFE NA SVÉM JEDNÁNÍ ZABÝVALA MIMO JINÉ DOTAZY NA ROZSAH ÚDAJŮ, KTERÉ ADVOKÁT UVÁDÍ PŘI FAKTURACI. VZHLEDEM K DŮLEŽITOSTI PROBLEMATIKY ZÁVĚRY SEKCE PUBLIKUJEME.

Otázka advokáta:

Zajímalo by mě, jaké informace o klientské věci mohou uvést klientovi do závěrečného vyúčtování (do faktury). Obvykle na fakturu vypisují jednotlivé úkony, ale slyšel jsem od kolegy, že s ohledem na ochranu osobních údajů by se úkony na faktuře objevovat neměly.

Odpověď sekce pro advokátní tarif:

Odpověď na tuto otázku nesouvisí s ochranou osobních údajů, ale se zákonnou advokátní povinností mlčenlivosti. Základní právní úpravu najdeme v ustanovení § 21 zákona o advokacii (zákon č. 85/1996 Sb., v platném znění), podle jehož prvního odstavce je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Ustanovení § 21 odst. 5 zákona pak říká, že mlčenlivostí nejsou dotčeny povinnosti advokáta jako daňového subjektu; i v tomto případě je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost o povaze věci, ve které právní služby poskytl nebo poskytuje.

Nejprve si definujme, co vše je povinností mlčenlivosti chráněno. Tato povinnost totiž nepokrývá jen informace poskytnuté klientem nebo získané z jednotlivých úkonů právní pomoci či například nahlédnutím do spisu u soudu, ale povinnost mlčenlivosti pokrývá také otázku, s jakým problémem či případem se klient na advokáta obrátil, dokonce i skutečnost, zda klient advokáta vůbec oslovil a navštívil,

či nikoli. Proto by advokát na telefonický dotaz, zda zastupuje konkrétního klienta, neměl bez jeho předchozího souhlasu reagovat souhlasnou nebo nesouhlasnou odpovědí.

Stejně tak (viz zákonný text) je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o charakteru a povaze právní pomoci, kterou klientovi poskytl. Z tohoto důvodu by se na daňových dokladech (příjmových, výdajových, fakturách, stvrzenkách, potvrzeních atd.) neměl objevit výčet právních úkonů, ba dokonce ani popis „rozvodové řízení“, „sepis odvolání“ nebo „obhajoba v trestní věci“. Popis na faktuře naopak může obsahovat termín „odměna za právní pomoc“, event. „účtuji Vám za právní pomoc za období od .....do.....“ Na faktuře také advokát obvykle uvádí vlastní evidenční číslo, pod kterým vede klientský spis.

Pokud chce advokát klientovi vypisovat jednotlivé úkony právní služby, popř. mu chce poskytnout podrobné vyúčtování, nebo vyžaduje-li klient takový doklad nebo přehled, může ho advokát zpracovat jako zvláštní přílohu a přiložit ji k faktuře. Pokud by klient předložil při vlastní finanční kontrole tento rozpis finančnímu úřadu, jde o jeho rozhodnutí, jak s poskytnutými podklady naloží, ale advokát při případné kontrole předloží pouze daňový doklad, nikoli rozpis jednotlivých úkonů.

Komentář Zákona o advokacii, který v roce 2012 vydalo nakladatelství C. H. Beck a o němž již Bulletin advokacie přinesl informaci (BA č. 1-2/2013, str. 64), na str. 21 hovoří ještě o následující možnosti řešení této situace: pokud klient vyžaduje, aby advokát uvedl povahu věci v daňovém dokladu, měl by advokát upozornit klienta na své povinnosti v daňovém řízení a požádat pro tuto situaci o zproštění mlčenlivosti.

✿ Pro BA zpracovala JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, členka sekce ČAK pro advokátní tarif

Právní úprava a advokátní tajemství v době PRISMu

Rozhovor s Dr. Péterem Homoki, předsedou výboru CCBE pro IT právo

- **Jaké jsou hlavní změny oproti předchozí právní úpravě ochrany osobních údajů?**

Současná úprava ve Směrnici 95/46/ES se ukázala neadekvátní, na jedné straně z důvodu změn v technologii zpracování dat a využívání osobních údajů, a na druhé straně z důvodu rostoucí rozdílnosti v její praktické implementaci jednotlivými státy. Aby bylo možné řešit tyto otázky, rozhodla se Evropská komise navrhnout nový komplexní právní rámec, který je obsažen v nařízení (místo současné směrnice), jež obsahuje téměř všechny otázky spadající do rozsahu práva EU (Obecné nařízení o ochraně údajů), s výjimkou zpracování osobních údajů ze strany orgánů v souvislosti s trestnými činy a výkonem trestů.¹

Ustanovení sjednoceného právního režimu má dva hlavní cíle: jedním je posílit práva občanů a druhým je poskytnout harmonizovanější regulační prostředí pro společnosti. Posílená práva na ochranu údajů lze vnímat jako sjednocené a účinné právo „být zapomenut“, jako sjednocený požadavek na souhlas, který je výslovným souhlasem, jako právo vědět, jaké informace jsou uloženy u příslušného správce údajů, a jako novou zásadu volného pohybu údajů. Tato práva občanů pak doplňuje několik opatření, jako je rozšíření pravomocí národních orgánů odpovědných za dozor nad ochranou údajů, dostupné opravné prostředky a rozšíření spolupráce mezi těmito orgány.

Co se týče podnikatelské stránky, při zvážení současných rozdílů mezi národními režimy by vyšší stupeň harmonizace sám o sobě mohl být velkým krokem vpřed – i při zvážení nového zavádě-

ho regulačního zatížení. Nicméně větší regulace nezbytně neznamená lepší harmonizaci – i bez jakéhokoli harmonizačního opatření – jistě to pouze znamená větší regulaci a skutečnost, že soudní/úřední praxe by mohly být ještě více odlišné. Pro správce údajů je tak nejspolehlivějším krokem vpřed zásada „jednoho místa“ („single stop shop“), tj. když je správce nebo zpracovatel usazen ve více než jednom členském státě, bude mít výhradní odpovědnost orgán dozoru v členském státě, ve kterém je základní sídlo správce nebo zpracovatele.

- **Myslíte si, že samoregulace advokacie je v ohrožení? Jaký je postoj CCBE k této záležitosti?**

Současné návrhy ponechávají některé otázky otevřené a podléhají praxi jednotlivých příslušných úřadů dozoru nad ochranou údajů. Všeobecně takové rozšíření rozsahu pravomocí v oblasti dozoru napříč EU představuje hrozbu pro samoregulační orgány, jako jsou advokátní komory a sdružení advokátů. V případě advokátů je tento případný problém ještě zhoršen skutečností, že ukládáme údaje jménem našich klientů a údaje o subjektu – o osobách, o nichž je informace uchovávána – nemusí být nutně údaje o našem klientovi. Součástí naší práce a nedílnou součástí naší role jako nezávislé profese je uchovávat takovéto údaje bez toho, aby o tom byla daná osoba informována, a někdy i proti vůli subjektu, jehož se údaje týkají.

Dokument o stanovisku CCBE k navrhované reformě ochrany údajů² se zakládá na lepší viditelnosti právní výsady (advokátní tajemství) advokátů v rámci režimu ochrany údajů. Zprv se zabývá

otázkou „práva subjektu, jehož se údaje týkají, na informace a přístup k nim“, což by nemělo zahrnovat informace, na které se z titulu práva vztahuje daná výsada. Podle současného znění navrhované úpravy existuje riziko, že např. ve sporu v oblasti rodinného práva by mohly strany, které mají opačný zájem než je zájem klienta, požadovat všechny informace o osobních údajích, které má k dispozici advokát klienta.

Druhá otázka se týká pravomocí orgánů dozoru. CCBE navrhuje vložit do tex-

¹ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady ve věci ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů ze strany příslušných orgánů za účelem prevence, vyšetřování, zadržení nebo stíhání trestného činu, nebo za účelem výkonu trestu, a ve věci volného pohybu těchto údajů.

² Stanovisko k navrhovanému balíčku reformou v oblasti ochrany údajů COM(2012) 11 a COM(2012) 10: http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/07092012_EN_CCBE_Pos1_1361196843.pdf.

tu možnost, aby členské státy využívaly k ochraně údajů jako orgány dozoru advokátní komory nebo sdružení advokátů (pokud si to budou přát), protože tyto orgány jsou obvykle zmocněny zakázat správu údajů, je-li to nutné (**tj. účinně zakázat advokátům, aby zpracovávali osobní údaje, a tak vykonávali své stavovské povinnosti**); tak by bylo zajištěno, že údaje klientů budou chráněny stejně jako údaje advokáta. Dále by advokáti mohli **zasílat oznámení o porušení ochrany údajů nikoli všeobecnému orgánu, ale svým advokátním komorám** (pokud se příslušný členský stát rozhodne zmocnit svou národní advokátní komoru nebo sdružení advokátů k vykonávání tohoto úkolu).

- **Vztahují se stejné standardy v oblasti ochrany osobních údajů na veřejné a soukromé subjekty?**

Všeobecně ano, navrhovaná úprava by měla pokrývat většinu správy a zpracování osobních údajů ze strany soukromých a veřejných orgánů, ale existují dvě velmi důležité výjimky. Jednou je, že otázky „nespadající do rozsahu práva Evropské unie, zejména [ty] z oblasti národní bezpečnosti“ – jsou mimo rozsah navrhované úpravy. Druhou je, jak bylo zmíněno výše, že správa a zpracování osobních údajů ze strany orgánů v souvislosti s trestnými činy a výkonem trestů podléhá odlišnému režimu, který je řízen samostatnou směrnicí, nikoli navrhovanou úpravou. CCBE velice lituje volby Evropské komise regulovat ochranu údajů v oblasti vymáhání práva na nižší úrovni ochrany ve srovnání s navrhovanou úpravou.

Pro společnosti není dobrým znamením, že od nich bude požadováno, aby dodržovaly nový integrovaný režim ochrany údajů, který, jak se ukázalo, je pro členské státy vymáhající právo pří-

liš obtížný. Naskýtá se tak otázka řádného vyvážení dopadu balíčku reforem: je nový balíček reforem skutečně v zájmu společností, pokud náklady na poskytování lepší ochrany občanům nesou pouze společnosti? Je množství „byrokracie“, kterou Komise slíbila omezit, v rovnováze s náklady na dodržování nové úpravy?

- **Proč je pro nás skandál PRISM a vytěžování údajů ze strany národních vlád důležité? (PRISM – stručně: zaměstnanec soukromého dodavatele Národní bezpečnostní agentury/ National Security Agency (NSA) Spojených států amerických prozradil utajované informace novinářům.³ Kromě jiného odhalil, že internetová a softwarová giganti, jako je Google, Microsoft a Facebook, umožnili „přímý přístup“ ke globálním údajům, které zpracovávají a uchovávají, včetně telefonních hovorů Skype, video chatů, e-mailů atd.)**

Různým lidem PRISM vypráví různé příběhy. Pro občany je to příběh o důvěře v jejich vlastní vládu – opravdu využívají své pravomoci podle zákona a svého mandátu? Jsou evropské státy schopny ochránit své občany před supervelocemi? Pro úřady je PRISM spíše o tom, jak zabránit únikům od soukromých smluvních partnerů. Pro nás, průměrné evropské advokáty, se zde, myslím, naskýtají dvě otázky: jednou je otázka zákonnosti a druhá je o tom, co můžeme udělat, abychom pomohli našim klientům.

Je velice těžké říci něco smysluplného o PRISMu jako o právní otázce. Člověk může snadno považovat za znepokojující volně související informace, jako jsou miliardy bitů údajů, které zachycuje NSA ročně od některých států EU, a odposlech transatlantických kabelů ze strany zpravodajské služby Spojeného království (GCHQ) atd.). My jako advokáti však nemůžeme formulovat právní názory ohledně zákonnosti metod, které používají USA a spolupracující agentury členů EU.

I na naší straně Atlantiku pracují tajné služby velmi podobným způsobem, musí pracovat podle určitých

bezpečnostních zajištění (která se stát od státu liší) a podrobná pravidla zde rovněž nejsou viditelná. Toto utajení je nezbytné vzhledem k povaze hry. Nicméně, je tato zásada v praxi implementována řádným způsobem? Nevíme – ani na národní úrovni, ani na úrovni EU.

Myslím si, že my advokáti musíme posuzovat PRISM spíše z teoretického hlediska. Rovněž musíme vědět, jestli chceme lépe chránit legitimní zájmy našich klientů. Pokud ano, musíme přezkoumat, které technické a regulační nástroje by byly nejužitečnější.

- **Čemu si myslíte, že se můžeme přiučit z PRISMu a jaká by mohla být cesta vpřed? Jsou zabezpečeni v nově navrhovaném nařízení o ochraně údajů postačující?**

Část řešení může spočívat v granularitě pravidel týkajících se tajného sledování. Pokud se podíváme na historii, uvidíme, že existoval jednostranný trend: časem se praktiky tajných služeb stávají viditelnější a zároveň jsou více regulované. PRISM může být dalším milníkem na této cestě. Již nyní víme, že prezident USA zřizuje revizní skupinu a jsou zahájeny rozhovory o bilaterální smlouvě mezi USA a Německem o omezení sledovacích operací.

Při dodržení zákonných bezpečnostních zajištění mají agentury v oblasti vymáhání práva a tajné služby v celé Evropě přístup k záznamům telefonních hovorů všech občanů, mohou je odposlouchávat a číst jejich poštu nebo e-mailovou poštu. I přesto se podmínky pro tyto činnosti stát od státu odlišují, např. přístup k obsahu komunikace může v jedné zemi vyžadovat důvodné podezření a soudní příkaz, v jiné nikoli.

Co se týče tajného sledování, vše, co máme společného, jsou zásady na vysoké úrovni a precedenční právo v článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech (např. *Klass a spol. proti Německu, Leander proti Švédsku, nebo Uzun proti Německu, Kopp proti Švýcarsku*⁴).

Ale to jasně nepostačuje k zajištění minimální úrovně záruk pro občany EU. Je to přesně ten důvod, proč přichází nově navrhované nařízení o reformě ochrany údajů právě nyní a proč je

3 Viz Aktuálnost PRISMu: <http://www.guardian.co.uk/world/2013/jun/23/edward-snowden-nsa-files-timeline>.

4 A samozřejmě podobná ustanovení Listiny základních práv EU, a článek 16 Smlouvy o fungování Evropské unie, a prohlášení 20-21 Přílohy II ke Smlouvě – ty však nelze považovat za ustanovení poskytující více podrobností o této záležitosti, v porovnání s precedenčním právem ESLP, článek 8.

v této oblasti vítanou změnou. Musíme však zdůraznit, že se tento nástroj v tuto chvíli nezabývá bezpečnostním zajištěním v oblasti tajného sledování a toto nařízení se bude pouze vztahovat na vymáhání práva – nikoli na otázky národní bezpečnosti.

Bez ohledu na to, jak podrobná pravidla máme, nezmění se nutně otázka důvěry občanů. Informační technologie (IT) a telekomunikace se staly nedílnou součástí každodenního života a technická schopnost IT nástrojů a dostupné údaje se nesmírně změnily. Pokud občané nyní vnímají důležitost moci tajného sledování velmi odlišně, bude nutné znovu zvážit skutečné praktiky tajných zpravodajských služeb a definovat specifická veřejná pravidla pro jejich práci. PRISM ilustruje, že nastal čas pro takovouto revizi.

• Jak může advokát chránit klienty proti takovýmto úkonům?

Musíme rozlišovat mezi ochranou našich klientů proti přístupu vlády, o kterém předpokládáme, že bude zákonný, a ochranou proti přístupu bez právního základu.

Žádá se od nás, abychom chránili důvěrné údaje našich klientů z titulu specifických stavovských předpisů (advokátní tajemství) a rovněž jako zpracovatelé údajů, z titulu požadavků na ochranu údajů. Můžeme však my advokáti, jako důležitá část soudního systému země, pomáhat našim klientům s ochranou jejich informací před sledováním, o kterém musíme předpokládat, že je zákonné? Můžeme vědomě chránit zákonné zájmy našich klientů proti zákonným zájmům národní bezpečnosti? Existuje zákon, který by v tom advokátům bránil? Představoval by takový zákon nepřiměřený zásah do profesní výsady advokátů?

Bez ohledu na výsledek jakéhokoli šetření, jak Spojené státy americké, Spojené království, tak i Německo atd., všichni jednali v rámci své ústavní povinnosti (pokud existuje), a my advokáti musíme vzít v úvahu fakt, že tajné zpravodajské služby mají přístup k naší e-mailové a telefonické komunikaci s našimi klienty, nebo ke spisům, které ukládáme u internetových gigantů, kteří mají s NSA dohodu o přístupu „zadními vrátky“.

Dokážu si představit, že v mezinárod-

ních nabídkových řízeních se mohou někteří klienti obávat, že by tajné zpravodajské služby mohly pomáhat svým vlastním národním podnikům pod zámkou národní bezpečnosti. Žádný právní zástupce by nemohl takovéto obavy zahnat.

Proto je nutné, abychom jako advokáti ctili určité zásady. Z hlediska rozumných nákladů je pro úřady velmi rozdílné, zda napsat dopis nebo e-mail poskytovateli služeb a požádat o konkrétní údaje o určitých osobách, oproti tomu, být schopen přefiltrovat obrovská množství údajů pomocí klíčových slov a dále zpracovat úryvky, které mohou být podle přesného požadavku na údaje zajímavé – i když byl právní podklad v obou případech stejný. Musíme brát v úvahu, že automatizovaný přístup k e-mailům a jiné písemné komunikaci a jejich automatizované zpracovávání je daleko levnější než přepisování telefonických rozhovorů.

Ve výboru CCBE pro IT právo jsme provedli několik interních expertiz. Výsledky ukazují, že **nejsilnější právní ochranou, kterou lze nabídnout pro klientovy spisy, je advokátní kancelář (což vyžaduje soudní příkaz k prohlídce)**. Pokud advokát uloží tyto informace u třetí strany – ať je to mezinárodní poskytovatel cloudových služeb, nebo prosté datové centrum v sousedství – není tato ochrana formou soudního příkazu účinná. Samozřejmě, práce výhradně v „prostorách advokáta“ obvykle nespĺňuje očekávání většiny klientů, zejména za existence současných produktů v oblasti IT. Nemůžeme hledat východisko v používání holubů a kurýrů.

Nicméně je rozumné podpořit rozšíření bezpečnější komunikace přes internet, jiné, než jsou současné nezakódované e-maily – alespoň mezi advokáty, a poskytnout takové možnosti klientům. Musíme však rovněž uznat obrovské náklady takového specifického přístupu advokáta při dlouhodobé úschově údajů a rizika vzájemné operability.

Nemůžeme očekávat, že naši klienti budou utrácet peníze za výměnu své informační technologie nebo kódovat každý odchází e-mail jen z důvodu bezpečné komunikace s advokáty. Kromě toho nemůžeme rovněž očekávat žádný účinek tohoto nařízení na Spojené státy jako páteř internetu nebo na společnosti sídlící v USA, které jsou společnostmi s největším vlivem na trhu

nejpopulárnějších služeb, ani na snahy těchto společností dodržovat své vlastní národní požadavky. Bez ohledu na to, zda my v EU s těmito zásadami souhlasíme či nikoli.

• Co mohou udělat advokátní komory, aby pomohly advokátům?

Souhrnné cloudové webové stránky v oblasti veřejných údajů již ukázaly značné množství problematických otázek, které by měli advokáti zvážit.⁵ Advokát bude pravděpodobně potřebovat přinejmenším informovaný souhlas klienta k použití cloudového řešení pro ukládání jeho údajů. Advokát bude muset zkontrolovat, zda v nabízené službě existují bezpečnostní zajištění. A v neposlední řadě musíme věřit, že to, co poskytovatel služby píše ve smlouvě, je a zůstane pravdou.

Byla už vznesena otázka, zda by bylo lepší vybudovat a vést národní nebo EU „cloud pro advokáty“ se zárukou, že neexistují žádná zadní vrátka. Jedním problémem jsou náklady. Pro velké uživatele, jako jsou advokáti, je cloudové řešení spíše o úspornosti při „velkovýrobě“, nikoli o snazší konfiguraci. Existuje pouze několik advokátních komor, které jsou dostatečně velké, aby z toho učinily životaschopné řešení. Řešení v rámci celé EU by mohlo být smysluplnější, ale to neznamená, že je to správný přístup. Pokud by jedna z vlád, která by byla fyzickým hostitelem stránek, přijala závazek, že umožní přístup „zadními vrátky“, stalo by se celé toto úsilí zbytečné.

• Existuje v tomto rámci vůbec ještě advokátní tajemství?

Na úrovni EU, podobně jako v případě nedostatečné úpravy bezpečnostního zajištění proti tajnému sledování, neexistuje pro advokátní výsadu minimální úroveň ochrany. Vše, co na této úrovni máme, je případ AM & S Europe Limited proti Komisi ES,⁶ a Listina základních práv EU,⁷

⁵ Viz „Pokyny CCBE o používání cloudového řešení služeb ze strany advokátů“: http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/07092012_EN_CCBE_gui1_1347539443.pdf.

⁶ Případ 155/79 AM & S Europe Limited proti Komisi ES [1982]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61979CJ0155:EN:HTML>.

⁷ <http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/charter/>.

kteřá je postavena na článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech,⁸ a neoceniitelná související judikatura. Respektování práva na advokátní tajemství je stejně tak důležitou částí zákonnosti jako existence nezávislé advokacie. **Pokud existuje všeobecný nedostatek důvěry ohledně pravomocí státu v oblasti sledování, utrpí rovněž advokátní tajemství.** Pokud budou všeobecná pravidla o provozování tajného sledování zrevidována z důvodu technologických změn, měla by nová pravidla vzít v úvahu případné změny ve stylu práce advokátů.

Pokud advokáti nemají, co se týče uchovávání klientských údajů interně a v kanceláři, na výběr, protože nové operační platformy předpokládají práci z cloudu, pak musí být i údaje klientů podobně chráněny zákonem. **V tomto kontextu by nebylo pro úřady zákonné, aby měly přístup ke klientským údajům z účtu advokáta bez téhož příkazu, který je jinak nutný pro získání přístupu do souborů v papírové formě.**

8 http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.

• Jakou úlohu budou hrát advokátní komory podle současných evropských projektů?

Schopnost samoregulace je základem nezávislosti advokacie. Vzhledem k tomu, že se na úrovni EU objevuje více e-government iniciativ (např. e-CODEX), je pro advokátní komory nevyhnutelné, aby zastupovaly zájmy svých advokátů na této úrovni též. Ačkoli advokáti pracují ve velmi odlišných právních režimech a ve značně rozdílných organizacích, mají společný zájem zúčastnit se co nejdříve jakýchkoli nových e-government iniciativ a projektů.

Nemůžeme očekávat, že se budou vlády a orgány EU za nás přimlouvati, vypracovávat řešení, která budou nejen přístupná občanům, ale rovněž budou ošetřovat zvláštní potřeby advokátů. I když není užitečnost nezávislé advokacie nikdy zpochybňována, musíme se aktivně zapojit do vývoje e-government řešení, aby s námi nebylo zacházeno stejným způsobem jako s klienty, které zastupujeme. Bez zvláštních opatření týkajících se advokátů budou e-government řešení implementována pouze podle potřeb

jednotlivých občanů, a advokáti proto nebudou technicky moci plně realizovat své schopnosti. Nebudeme schopni pomáhat interakci mezi vládou a občany (společnostmi), a to je samo o sobě velmi velké dlouhodobé riziko.

Není riziko, že by e-government služby nebo informační technologie nahradily advokáty jako celek (i když existuje mnoho oblastí, kde tomu tak bude), ale je riziko, že důležitost a schopnosti advokacie poklesnou a klientům se dostane jejich služeb na nižší úrovni.

Z toho důvodu **je pro advokátní komory důležité nejen reagovat na e-government služby na národní úrovni, ale rovněž na úrovni EU.** Je podstatně snazší najít fungující řešení v CCBE, které je dobré jak pro advokáty na Slovensku, tak ve Spojeném království, než najít společnou platformu na národních úrovních, kde jsou míchány dohromady problémy soudů, ministerstev a občanů. Naše zkušenosti s projekty e-CODEXem a Find-A-Lawyer jasně ukazují, že názor CCBE je na úrovni EU řádně brán v úvahu.

✿ Ms. DAWN TUREK, mluvčí CCBE

✿ Foto: CCBE

KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o. hledá do svého týmu zkušeného ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA / ADVOKÁTA

Požadovaný profil:

- vynikající úroveň znalostí českého i evropského práva
- výborná znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou NJ/FJ)
- praxe v advokacii podmínkou
- flexibilita
- schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- vysoké pracovní nasazení
- profesionální vystupování, dobré komunikační znalosti, loajalita
- znalost práce na PC

Nabízíme:

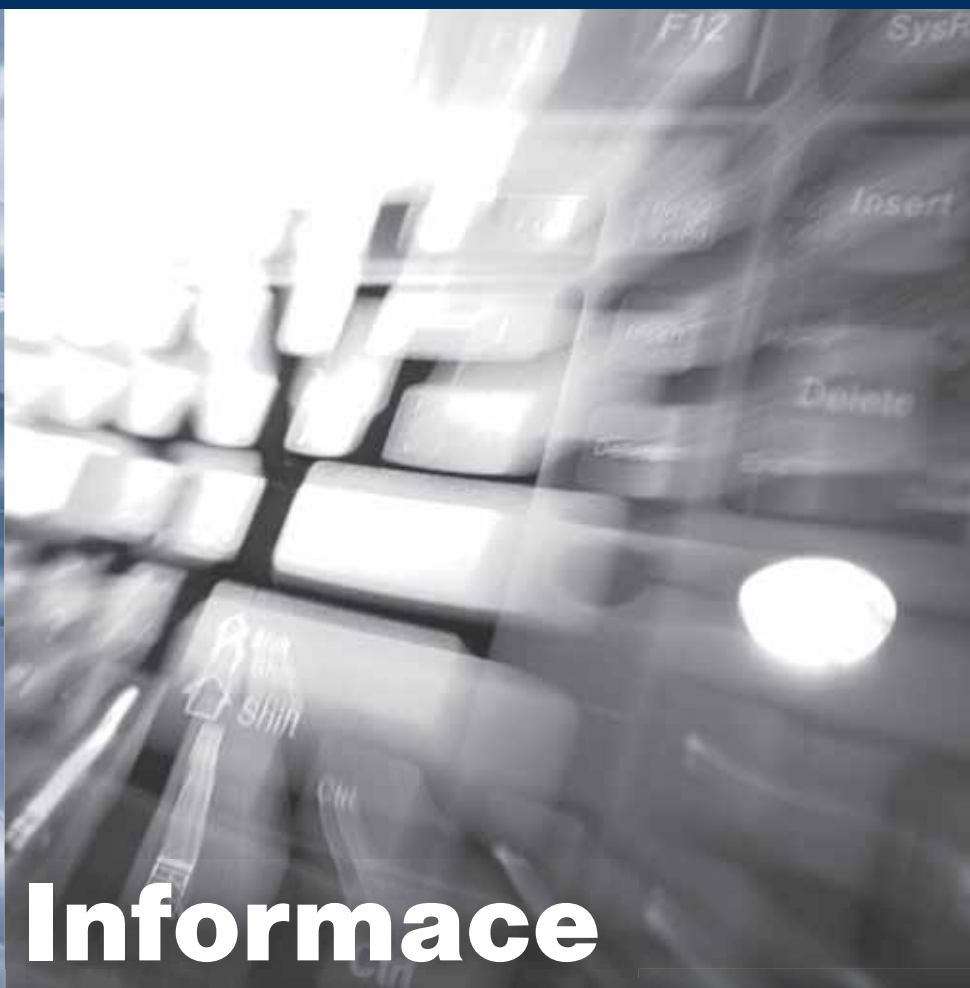
- zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- příjemné pracovní prostředí v budově CITYTOWER
- finanční ohodnocení odpovídající schopnostem

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: lucie.cyprova@ksd.cz.

ALFA INTERNATIONAL
THE GLOBAL LEGAL NETWORK

Informace

a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

- Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.... 76
- V Praze-Dejvicích byla otevřeno mediační klubové centrum..... 79
- Pozvánka na VII. ročník mezinárodního šachového turnaje v Bratislavě 80

NAKONEC ..... 81 – 82

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

• ve čtvrtek 27. března 2014
palác Dunaj,
sál v přízemí

Nový OZ – přehled zásadních změn, které do života přinese nový civilní kodex

Lektor: JUDr. Václav Bednář, Ph.D., člen rekodifikační a výkladové komise k NOZ

Číslo semináře: 41409

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 20. března 2014

• ve čtvrtek 27. března 2014
společnost Wolters Kluwer
ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 6,
Praha 3

ASPI – systém právních informací

Lektor: Mgr. Marcel Bumbalík, zástupce Wolters Kluwer, a. s.

Číslo semináře: 41421

Poplatek za seminář: ZDARMA

Uzávěrka přihlášek: 20. března 2014

• ve čtvrtek 3. dubna 2014
palác Dunaj,
sál v přízemí

Dědické právo v NOZ

Lektor: JUDr. Václav Bednář, Ph.D., člen rekodifikační a výkladové komise k NOZ

Číslo semináře: 41410

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 27. března 2014

• ve čtvrtek 10. dubna 2014
suterén paláce Dunaj,
taneční sál Plamínek

Věcná práva II.

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR,
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41406

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 3. dubna 2014

• v pondělí 14. dubna 2014
palác Dunaj,
sál v přízemí

Civilní proces po 1. 1. 2014

Lektorka: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., katedra občanského práva PF UK,
Praha

Číslo semináře: 41429

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 7. dubna 2014

• ve čtvrtek 24. dubna 2014
palác Dunaj,
sál v přízemí

Rodinné právo v novém občanském zákoníku

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a šéfredaktorka Rodinných listů

Číslo semináře: 41432

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 17. dubna 2014

- ve dnech 5. – 6. května a 12. – 16. května 2014
Národní 16 – Kaňkův palác,
3. patro

Kurz mediace – BASIC

Lektoři: Patrick Van Leynseele, mediátor, arbitr, advokát a partner vlivné bruselské advokátní kanceláře
JUDr. Martina Doležalová – advokátka, předsedkyně sekce ADR ČAK, spoluautorka zákona o mediaci
PhDr. Andrea Matoušková, lektorka a školitelka mediace, mediátorka a zkušební komisařka jmenovaná Ministerstvem spravedlnosti pro zkoušky z mediace dle zák. č. 202/2012 Sb.
Ing. Vladimír Nálevka – Interquality, s. r. o. – specialista v oblasti vyjednávání, školitel v desítkách českých i zahraničních společností, orgánech státní správy

Kurz bude tlumočen z a do angličtiny.

Číslo semináře: 41425

Poplatek za seminář: 23 200 Kč

Uzávěrka přihlášek: 28. dubna 2014

- ve středu 14. května 2014
Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U nákladového nádraží 6,
Praha 3

ASPI – systém právních informací

Lektor: Mgr. Marcel Bumbalík, zástupce Wolters Kluwer, a. s.

Číslo semináře: 41422

Poplatek za seminář: ZDARMA

Uzávěrka přihlášek: 7. května 2014

- ve čtvrtek 15. května 2014
suterén paláce Dunaj,
taneční sál Plamínek

Podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41407

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 7. května 2014

- ve dnech 22. května (2 lekce) a 26. května 2014
Národní 16 – Kaňkův palác,
3. patro

Mediační trénink

Lektorka: Mgr. Kateřina Švajcrová, advokátka, zapsaná mediátorka, předsedkyně zkušební komise, zkušební komisařka pro státní zkoušky z mediace

Číslo semináře: 41427

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 15. května 2014

- ve dnech 22. května (2 lekce) a 23. května 2014
palác Dunaj, 1. patro

Mediační trénink

Lektorka: JUDr. Anna Márová, LL.M., advokátka, zapsaná mediátorka, členka a předsedkyně zkušebních komisí ČAK a MS pro mediaci a rodinnou mediaci, spoluautorka učebních textů pro mediaci v obchodních sporech v rámci projektu „Mediace-metoda, profese, konkurenceschopnost“

Číslo semináře: 41428

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 15. května 2014

- ve čtvrtek 5. června 2014
suterén paláce Dunaj,
taneční sál Plamínek

Věcná práva k věci cizí

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41408

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 29. května 2014

- ve čtvrtek 26. června 2014
palác Dunaj, sál v přízemí

Rozhodování soudů v oblasti věcných práv v NOZ – změny a hmotněprávní a procesní souvislosti

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41430

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 19. června 2014

- ve čtvrtek 26. června 2014
palác Dunaj, sál v přízemí

Rozhodování soudů v oblasti věcných práv v NOZ – změny a hmotněprávní a procesní souvislosti

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41430

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 19. června 2014

- ve dnech 15. – 17. října 2014
Národní 16 – Kaňkův palác,
3. patro

Třídenní nástavbový kurz rodinné mediace

Lektoři: PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, psycholog se zaměřením na psychologii rodiny
Mgr. Eva Pávková, psycholožka, mediátorka, vedoucí oddělení psychologů
Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
JUDr. Tomáš Štindl, soudce Okresního soudu v Berouně, prakticky
působící v oblasti opatrovnické agendy
Mgr. MUDr. Markéta Škutová, advokátka, zapsaná mediátorka
se specializací na rodinnou mediaci

Číslo semináře: 41424

Poplatek za seminář: 10 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 6. října 2014

- ve dnech 12. – 13. listopadu
2014
Národní 16 – Kaňkův palác,
3. patro

2-days Masterclass business mediation in action – pouze v angličtině

Lektoři: Patrick Van Leynseele, mediátor, arbitr, advokát a partner vlivné bruselské
advokátní kanceláře
JUDr. Martina Doležalová, advokátka, předsedkyně sekce ADR ČAK,
spoluautorka zákona o mediaci

Číslo semináře: 41426

Poplatek za seminář: 11 700 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. listopadu 2014

Semináře probíhají většinou v přízemí paláce Dunaj, Praha 1, Národní 10 (vchod z Voršílské ul. č. 14), pokud není uvedeno jiné místo konání, obvykle od 9.00 do 16.00 hodin. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, www.cak.cz vlevo pod odkazem Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz. Po potvrzení příjmu přihlášky odborem výchovy a vzdělávání ČAK (a tím zařazení na seminář), uhradí přihlášení účastníci příslušný účastnický poplatek (vložené), který je včetně DPH v zákonné výši, na účet č. 6724361001/2700 konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře a pětimístného evidenčního čísla advokáta u ČAK (objednatel) bez pomlčky či lomítka (např. 4140100333). Kopii dokladu o úhradě nechť účastníci vezmou s sebou na seminář, daňový doklad (faktura) jim bude po konání semináře zaslán do datové schránky. Zálohové faktury nevystavujeme. Zaplacené vložené se bez písemné omluvy zaslání odboru výchovy a vzdělávání ČAK, nejméně tři dny před konáním semináře, nebo v případě nepřítomnosti přihlášeného účastníka na semináři, nevrací.

Sál je klimatizován. K dispozici je automat na kávu a minerální voda. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače – 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ Mgr. OLGA ŠENFELDOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

- ve středu 26. března 2014

Společné jmění manželů v novém občanském zákoníku – I. část dvoudenního semináře

Lektor: Mgr. Michal Králík, Nejvyšší soud

Číslo semináře: 68405

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 19. března 2014

• ve čtvrtek 28. března 2014

Společné jmění manželů v novém občanském zákoníku – II. část dvoudenního semináře

Lektor: Mgr. Michal Králík, Nejvyšší soud

Číslo semináře: 68406

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 20. března 2014

• v úterý 15. dubna 2014

Katastr nemovitostí po 1. 1. 2014

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, vedoucí Kanceláře úřadu Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu

Číslo semináře: 68407

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 8. dubna 2014

Semináře se konají v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno v době **od 9.00 do 16.00 hodin (pokud není na pozvánce uvedeno jinak)**. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **hladka@cakbrno.cz** a poukáží příslušný **účastnický poplatek** (tj. 800 Kč včetně DPH v zákonné výši) na účet **6724361001/2700**, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 683170123). **Doklad o úhradě vezměte s sebou**. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401 pí Hladká.

Těšíme se na setkání s vámi.

✦ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky ČAK v Brně

V Praze-Dejvicích byla otevřeno mediační klubové centrum

Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízení, o. p. s., otevřel dne 13. února 2014 v Praze, v **budově Katolické teologické fakulty, Thákurova 3, Praha 6-Dejvice (3. patro, číslo dveří 3051) mediační klubové centrum se studovnou a čítárnou odborné literatury o mediaci, ADR, komunikaci a mimosoudním řešení sporů.**

Centrum je otevřeno každý čtvrtek od 16 do 19 hodin; jiný čas je možný po předchozí domluvě.

Studovna je určena mediátorům, poradcům, advokátům, soudcům, studentům a každému, kdo se zajímá o mezilidské vztahy, řešení sporů, ochranu lidských práv a práv dětí, komunikaci, mediaci a ADR.

Kontakty: **lenka.pavlova@esi-cz.eu**,
eva.vankova@akvankova.cz
tel. 604 243 674

Advokátka

PRONAJME

kolegům advokátům

samostatnou kancelář o dvou místnostech s příslušenstvím v centru Prahy.

Budoucí spolupráce možná.
Případní zájemci se mohou obrátit na e-mail adresu: akfro@cmail.cz

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether Luragogasse 5
94032 Passau/SRNPolitických vězňů 98
280 00 Kolín 3tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.deadvokat@advokanc.de

inzerce

Slovenská advokátska komora

v spolupráci s odbornými partnermi a Šachovým klubom ŠK Slovan Bratislava organizujú v rámci osláv Dňa advokácie 2014 odborný seminár pri príležitosti prijatia prvého zákona č. 132/1990 Zb., o advokácii,

a
VII. ročník medzinárodného šachového turnaja

„ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2014“ Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

11. a 12. apríla 2014 vo veľkej zasadačke Slovenskej advokátskej komory, Kolárska 4 v Bratislave.

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia na výkon ostatných právnických povolání, kolegovia z právnickej akademickej obce a študenti právnických fakúlt, podnikoví právnici a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Formulár prihlášky nájdete na:

[www.bulletin-advokacie.cz/Kalendár akci/volný čas.](http://www.bulletin-advokacie.cz/Kalendár%20akcí/volný%20čas)

**TERMÍN DORUČENIA PRIHLÁŠOK:
4. apríla 2014**

Kontakt: Katarína Marečková

Tel: 02/204 227 28, fax: 02/529 61 554

E-mail: mareckova@sak.sk

Registračný poplatok: 10 eur

Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia prvý raz, prosíme pripojiť k prihláške doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte.

Ubytovanie a stravu si hradia účastníci sami.

PROGRAM:

piatok, 11. apríla 2014

14.00 – 14.30 hod. Prezencia účastníkov šachového turnaja

14.30 – 15.30 hod. Slávnostné otvorenie a odborná prednáška „Daň z pridanej hodnoty – trestno-právne aspekty“ (doc. JUDr. Jozef Čentíš, PhD.)

15.30 – 15.45 hod. Prestávka

15.45 – 16.15 hod. 1. kolo šachového turnaja

16.25 – 16.55 hod. 2. kolo

17.05 – 17.35 hod. 3. kolo

17.45 – 18.15 hod. 4. kolo

18.30 hod. Spoločenské posedenie v priestoroch SAK

sobota, 12. apríla 2014

9.30 – 10.00 hod. 5. kolo

10.10 – 10.40 hod. 6. kolo

10.50 – 11.20 hod. 7. kolo

11.30 – 12.00 hod. 8. kolo

12.10 – 12.40 hod. 9. kolo

13.00 – 13.20 hod. Vyhlásenie výsledkov a slávnostné ukončenie turnaja

Systém a tempo hry: Švajčiarsky systém na 9 kôl, 2 x 15 minút na partiu.

Kritériá pre určenie konečného poradia: počet získaných bodov.

Pri rovnosti bodov sa poradie určí podľa nasledovných kritérií: 1. upravený Buchholtz (nezapočíta sa súper s najnižším počtom bodov); 2. počet víťazstiev; 3. úplný Buchholtz (započítajú sa body všetkých súperov).

Cenový fond turnaja: 1400 eur (1100 eur peňažné ceny, vecné ceny a poukážky na nákup odbornej literatúry v hodnote 300 eur).

Hlavné ceny: 1. cena 400 eur, putovný pohár a pohár predsedu organizačného výboru; 2. cena 300 eur; 3. cena 200 eur; 4. cena 100 eur.

Osobitné ceny: Najlepší šachista – advokát – 100 eur – Osobitná cena predsedu organizačného výboru; Najlepšia šachistka; Najlepší neregistrovaný hráč; Najlepší študent.

V prípade rovnosti bodov viacerých účastníkov sa ceny nedelia. Predseda organizačného výboru si vyhradzuje právo počet cien rozšíriť.

JUDr. ANTON BLAHA, predseda organizačného výboru

Zrnka z právníkova zápisníku potouchlostí II. (Znovu o zákonodárství)

Motto: Aby ve Velké Británii byl vědec brán vážně, musí si dobírat sám sebe, své kolegy i svůj obor.

Podobně jako s podtrženým ovocem se věci mají i s některými novými zákony. Také jim nebývá vždy dopřáno dozrát a dají se již proto snáze zneužít k tomu, aby jeden člověk „podtrhl“ druhého; ten se pak pochopitelně cítí i tváří kysele.

Současná vědecká zjištění bývají prý budoucími omyly. V životě vůbec a také v tvorbě zákonů platí i převrácené pravidlo: Dnešní chyby (popřípadě to, co je za chyby považováno) se mohou v blízkém i vzdálenějším budoucnu projevit jako přijatelná či dokonce předvídatelná právní řešení. Platí to zejména o právních normách upovídáných i o jejich protějšku, jímž jsou úpravy opomenuté. Přebytky slov v právním textu i jejich nedostatek dovedou mít jednu společnou přednost. Usnadňují jev, který v hantýrce dosti dobovačné bývá označován za expanzi právní normy.

Důvodové zprávy k obsáhlejší zákonům jsou zvláště podrobné u prvních částí těchto předpisů; postupně jim pak na obsažnosti ubývá. Téměř by se to dalo přirovnat k tradičním operetám. Jejich skladatelé se ze svých nejlepších melodií vydávali v prvním jednání, nevýrazné árie pro jednání poslední prý komponovali při generální zkoušce. Ostatně i samotné právní předpisy obsahují mnohdy směs formulací zprvu úchvatných a později chvatných.

Na slavnostním večeru „Právník roku“ byla oceněna odborná práce, která doporučovala, aby ve vhodných případech bylo soudem přiznáváno přiměřené zadostiučinění v symbolické výši jedné koruny české. Autorka tohoto díla si odnesla šek na 100 000 Kč za první místo v kategorii mladých autorů. V první reakci jsem si pomyslel: *Zase jednou někdo získá nemalý užitek z toho, že doporučuje druhým lidem, aby se projevíli jako skrblicí.* Brzy jsem však většinou svých vnitřních hlasů pochválil soutěžní porotu za to, že ocenila neobvyklou volbu tématu. Sám jsem se tím cítil poctěn, byť nehmotně. Již před léty jsem se totiž přimlouval za to, aby ve věcech nekalé soutěže bylo občas přiznáváno peněžní zadostiučinění v symbolické sumě. Napsal jsem rovněž, že takové rozhodnutí vyžaduje jen dávku soudcovské odvahy a že mu v českém právním řádu nic nebrání. Nyní si nejsem jist, jestli taková úvaha stále platí i po zdánlivě zanedbatelné změně právní úpravy. V § 2951 NOZ je totiž stanoveno: *Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečně a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.* I kladu si otázku, zda zadostiučinění ve výši jedné koruny splní zákonný příkaz (ono „musí být poskytnuto v penězích“), nebo jej bude obcházet nicotnou výší peněžní sumy. Znovu proto vyzývám k pořádné porci rozhodovací originality.

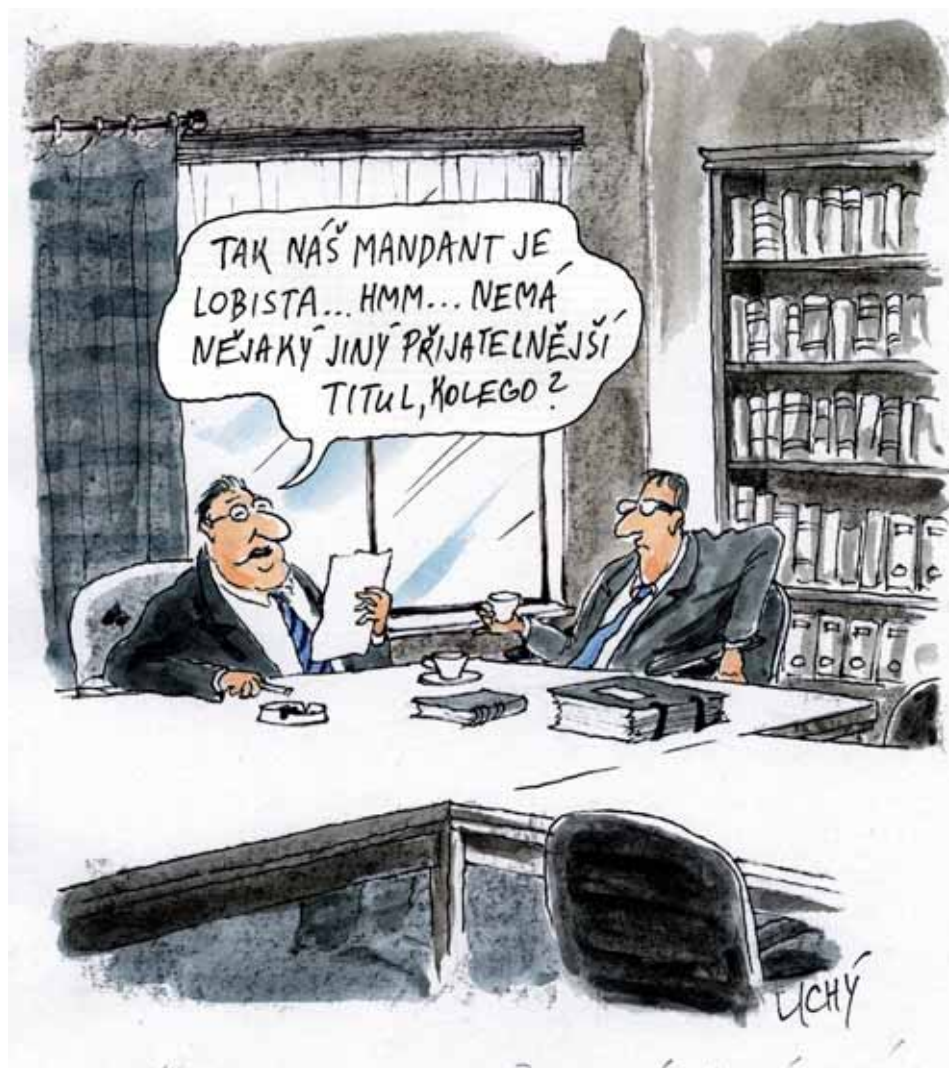
Moderátor „Právníka roku“ pan Karel Šíp zamířil šipy své ironie i na osobní jména, která příliš „nepasují“ s profesí

nositelů daného jména. Uvedl častěji užívaný příklad cestovní kanceláře *Zabloudil*. Připomenul mi studentská léta, kdy jsem býval v pražském Slovanském domě návštěvníkem koncertů, na nichž se hledaly nové pěvecké talenty. (Mimo chodem tam dal o sobě poprvé vědět, resp. slyšet Karel Gott.) Moderátor tehdy velmi pochvalně kvitoval vystoupení účinkující paní Neradové i její šarm, což doprovodil poznámkou: *A to se prosím její manžel jmenuje Nerad.* Ohlas u posluchačstva byl halasný. Ze vzpomínky jsem se vrátil do právní současnosti a hned po návratu ze slavnostního večera jsem se chopil nového občanského zákoníku a nalistoval v něm jeho § 77 odst. 1. Mimo jiné se tam stanoví, že každý má právo na ochranu svého jména a úctu k němu. I přemýšlel jsem, zda zmíněné hrátky s jmény respektují **nově stanovený požadavek úcty k jménu těch druhých** a zda například v literární kritice by bylo dnes možné napsat, že některé epigramy Václava Laciny jsou hodny autorova jména, neboť jsou laciné. Život si naštěstí takové otázky řeší sám a většinou se prosadí tradiční právní zásada: *Kde není žalobce, není soudce.* Pokud by však jedinec málo rozumný přece jen žaloval pro vcelku nevinný nedostatek úcty k jeho jménu, mělo by se mu přiznat přiměřené zadostiučinění v symbolické výši jedné koruny. Větší částka by byla nepřiměřená; o nařízené omluvě pak platí postřeh profesora Bejčka, že jde o protimluv v přivlastku. A pokud je povinnost k omluvě napadena dovoláním či ústavní stížností, může dojít (a ve skutečnosti také dochází) k situacím, které vyjadřuje výrok: *Odvolávám, co jsem odvolal.*

Ještě k rozumnému počínání. Podle § 4 odst. 1 NOZ „*má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*“ Naštěstí jde o právní domněnku, která může být vyvrácena. Citované ustanovení by se stejně mělo chápat spíše jako právní fikce, jako předpoklad neodpovídající životní skutečnosti, ale umožňující (podobně jako předpoklad všeobecné znalosti zákonů), aby právo vůbec fungovalo. Soudobé psychologické školy totiž zjišťují, že člověk není bytost racionální, ale jen racionalizující. Nevíme prý pořádně, na základě čeho se rozhodujeme, ale dodatečně dovedeme důkladně odůvodnit svá rozhodnutí. O rozumnosti našeho jednání pak přesvědčujeme druhé a zejména sebe samého.

Příklady uvedené v předchozích bodech naznačují, že nový občanský zákoník nabídne mnohou příležitost pro duševní gymnastiku. Jedni na to budou reagovat shodně s dávnější úvahou rakouského Nejvyššího soudu, podle něhož právní předpisy nemají být úkolem pro luštitelů křížovek. Druzí budou možná souhlasit s původní objevitelkou a tvůrkyní křížovek, která v době velké americké ekonomické krize prohlásila: *Kdo by si dělal starosti s krizí, když přemítá, jak v křížovce vyplnit patnáctý řádek svíselo.*

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- advokátem byl i první generální guvernér samostatného Pákistánu Muhammad Ali Jinnah? Jinnah (1876-1948) vystudoval práva v Londýně, kde působil v Lincoln's Inn, po návratu do Indie byl nejmladším muslimským právníkem v Bombaji. Spolupracoval zprvu s Indickým národním kongresem, posléze však založil Muslimskou ligu a stal se stoupencem teorie dvou národů. V Pákistánu je označován jako Otec národa (*Baba-i-Qaum*).

- podle judikatury z r. 1889 neměla být pro účely zápisu do seznamu kandidátů advokacie brána v potaz otázka bezúhonnosti uchazeče? Spor vznikl poté, kdy výbor advokátní komory odmítl zapsat bývalého soudního konceptního úředníka, který, „byv v cestě disciplinární pro dělání dluhů a neupořádané poměry rodinné na dobu neurčitou do výslužby dán, vstoupil jako koncipient k advokátu dru. X. do praxe a vykázav se nastoupením praxe té, jakož i vysvědčeními o odbytých třech zkouškách státních, žádal, aby zapsán byl do seznamu kandidátů advokacie.“ Vrchní soud zemský vyhověl stížnosti kandidáta s tím, že „důvod zamítnutí, nedostatek důvěry hodnosti žadatele, odpadá, uváží-li se, že v nálezu disciplinárním neviní se žadatel ani z jakéhosi činu nečestného ani z takového, jež trestati dlužno dle trestního zákona.“ Odvolání výboru advokátní

komory c. k. nejvyšší soud zamítl a potvrdil tak rozhodnutí vrchního zemského soudu s tím, že „kandidát pracuje jen za vedení, dozoru a zodpovědnosti onoho advokáta, v jehož kanceláři zaměstnán jest,“ a důvěryhodnost tak má být posuzována až v případě žádosti o zápis do listiny advokátů.

- jedním z advokátů, kteří bojovali v r. 1944 ve Varšavském povstání, byl Tymoteusz Chrzczonowski? Chrzczonowski (1900-1972) po právnických studiích vykonal praxi a soudcovskou zkoušku, krátce byl i soudcem v Zamoście a od r. 1933 pak advokátem ve Varšavě. V armádě dosáhl hodnosti podporučíka. Při povstání byl 28. srpna 1944 zraněn při obraně barikády v Dlouhé ulici. Po kapitulaci povstalců musel s ostatními Varšavu opustit, vrátil se sem však a po válce se zapojil do protisovětské a protikomunistické konspirace, za což byl v březnu 1948 odsouzen ke dvanácti letům žaláře. Trest mu byl posléze zkrácen na osm let, v říjnu 1954 byl podmíněčně propuštěn. Osud tohoto advokáta je toliko jednou z mnoha ukázek toho, jak byli hrdinové povstání v Polsku za komunistické totality persekvováni.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Antonín Mokry: Gegen die Erosion des Rechtsstaates und für die Förderung des Zugangs zur Gerechtigkeit	3
---	---

Aktuelles

Kurze Berichte aus dem Vorstand Michal Žižlavský, Robert Němec	4
Vergütung des Rechtsanwalts als Komponente der Verfahrenskostenerstattung	5
Einladung zu der internationalen Konferenz über das Insolvenzrecht	14
Einladung zum AIJA Kongress in Prag	15
Einladung zu den XXII. Karlsbader Juristentagen	16
Einladung zum Kongress Der Rechtsraum 2014	20

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung	22
Unterhaltsbeiträge im neuen Bürgerlichen Gesetzbuch Zdeňka Králíčková, Ivo Telec	23
Kann ein Beteiligter an einer Straftat strafrechtlich verfolgt werden, obwohl der Haupttäter nicht verfolgt wird? Pavel Vantuch	32
Erwerb von Sachen von einem Unberechtigten Ondřej Spáčil	38
Änderungen bezüglich der Beendigung des Arbeitsverhältnisses Ladislav Jouza	42

Aus der Judikatur

Die Rechtsansicht der Beteiligten. Gerichtsbarkeit	46
Verzögerungen des Strafverfahrens. Schadenersatz. Genugtuung	48
Ausweisung aus der gemeinsamen Wohnstätte	52
Einwand der Nichtigkeit des Schiedsvertrags	58

Aus der Fachliteratur

Filip Melzer, Petr Těgl und Koll.: Bürgerliches Gesetzbuch – der große Kommentar (Tomáš Novosad)	61
Michaela Zuklínová: Rechtshandlung nach dem Bürgerlichen Gesetzbuch Nr. 89/2012 Sb. – Kommentar, Vergleich mit dem Ausland und ausgewählte gültige Rechtssprechung (Ondřej Frinta)	62
Michaela Zuklínová: Miteigentum nach dem Bürgerlichen Gesetzbuch Nr. 89/2012 Sb. – Kommentar, Vergleich mit dem Ausland und ausgewählte gültige Rechtssprechung (David Elischer)	62
Karel Svoboda (ed.): Übersicht der Rechtssprechung in Sachen der einstweiligen Verfügungen (Jaroslav Škopek)	63
Wir haben für Sie gelesen Jan Mates	64
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt... ..	65

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Die geheimnisvolle Burg (in den Karpaten)	68
---	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	69
Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha	69
Berechnung des Honorars des Rechtsanwalts und die Schweigepflicht Daniela Kovářová	70

Aus Europa

Die Rechtsregelung und die Schweigepflicht des Rechtsanwalts zur Zeit des PRISM – Interview mit dem Vorsitzenden des CCBE-Ausschusses für das IT-Recht Dr. Péter Homoki Dawn Turek	71
---	----

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

Vorträge und Seminare für die Rechtsanwälte und -anwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	76
In Prag-Dejvice wurde das Mediationsklubzentrum eröffnet	79
Einladung zum VII. Jahrgang des internationalen Schachturniers in Bratislava Zum Schluss	80

Zum Schluss

Körnchen des Juristen-Tagebuchs der Heimtücken II. (Wieder über die Gesetzgebung) Petr Hajn	81
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	82
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	82

Inhaltsverzeichnis	83
--------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	84
-------------------------------	----

Table of Contents	85
-------------------------	----

Zdeňka Králičková, Ivo Telec: Unterhaltsbeiträge im neuen Bürgerlichen Gesetzbuch
Das neue BGB fasst das Familienrecht in Übereinstimmung mit den Zivilisationsgewohnheiten als traditionellen Bestandteil des Privatrechts auf. Neben der Regelung des Personenstandes, der Bestandteil des breiteren Zivilstatus ist, regelt der familienrechtliche Teil des BGB auch obligatorische Fragen, zu denen in erster Linie die Unterhaltsbeiträge als Art der versorgungs-privatrechtlichen Verpflichtung gehören. Wenn wir die grundsätzliche konzeptionelle Auffassung des Familienrechts als Bestandteil des Privatrechts außer Acht lassen, das mit der Position des Menschen zusammenhängt, ist die Versorgungsverpflichtung vom Inhalt her kontinuierlich aufgebaut. Es kommt zu keiner revolutionären Veränderung. Dies ungeachtet erfordert diese neue Regelung, dass wir ihr Aufmerksamkeit widmen und auf einige andere Auffassungen hinweisen, obwohl sie eher nur die Systematik bzw. legislative Technik betreffen könnten, und nicht den Inhalt und Zweck.

Pavel Vantuch: Kann ein Beteiligter an einer Straftat strafrechtlich verfolgt werden, obwohl der Haupttäter nicht verfolgt wird?

Der Autor beschäftigt sich in diesem Artikel mit der Frage, ob ein Beteiligter an einer Straftat strafrechtlich verfolgt werden kann, wenn der Haupttäter nicht verfolgt wird. Nach der Analyse kommt er zum Schluss, dass ein Organisator, Anstifter und Helfer bei einer Straftat nicht in dem Fall verfolgt werden können, wenn der Haupttäter nicht verfolgt wird bzw. nicht früher verfolgt wurde. Es ist nicht möglich, dass der direkte Täter, der den Strafverfolgungsbehörden bekannt ist, später verfolgt wird als der Beteiligte an einer Straftat oder dass er gar nicht verfolgt wird. Das gilt immer, wenn es sich nicht um Fälle handelt, wo der Täter wegen Straflosigkeit oder Unverfolgbarkeit nicht verfolgt werden kann, und zwar aufgrund der Befreiung von der Rechtsgewalt der Strafverfolgungsbehörden, infolge des Todes oder der Unmöglichkeit der Sicherstellung seiner Teilnahme an dem Strafverfahren. Wenn eine solche Situation eintritt, wo der direkte Täter nicht strafrechtlich verfolgt werden kann, muss die Strafverfolgungsbehörde jedoch im Ermittlungsverfahren in dem Beschluss über die Einleitung der Strafverfolgung der Beteiligten an einer Straftat ausdrücklich den Umstand benennen, der die Strafverfolgung des direkten Täters verhindert.

Ondřej Spáčil: Erwerb von Sachen von einem Unberechtigten

Der Autor bietet eine Zusammenfassung der Problematik des Instituts des Erwerbs von Sachen vom Unberechtigten (Nicht-Eigentümer) an, und zwar mit Anführung der grundsätzlichen

theoretischen Resultate und historischen Zusammenhänge. Der Artikel definiert dieses traditionelle Institut des Privatrechts als Konflikt des Grundsatzes „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ mit dem Prinzip der Rechtsicherheit und des Schutzes des guten Glaubens. Der gegenständliche Text analysiert die Auffassung dieses Instituts im gültigen Zivilrecht und in der reichen Rechtsprechung des Verfassungsgerichts und des Obersten Gerichts. Das Abschlusskapitel ist der Regelung des Erwerbs von Sachen von einem Unberechtigten im neuen BGB gewidmet, das in das tschechische Recht die Generalklausel neu einführt und die privilegierten Erwerbsarten vom Unberechtigten spezifiziert.

Ladislav Jouza: Änderungen bezüglich der Beendigung des Arbeitsverhältnisses

Mit Rücksicht auf das neue BGB enthält das Arbeitsgesetzbuch in einer Reihe der Bestimmungen die Diktion „wird nicht berücksichtigt“. Es ist insbesondere dann der Fall, wenn die Rechtsbehandlung nicht in schriftlicher Form getätigt wurde. Es handelt sich zum Beispiel um Kündigung des Arbeitsverhältnisses, Auflösung des Arbeitsverhältnisses in der Probezeit, außerordentliche Kündigung des Arbeitsverhältnisses. Die Rechtsfolgen einer solchen Handlung können gemäß § 80 der Zivilprozessordnung gelöst werden.

Zdeňka Králičková, Ivo Telec: Alimony in the new Civil Code

In harmony with civilization custom, the new Civil Code deals with the family law as with the traditional part of the private law. In addition to the regulation of the personal status being a part of a wider civil status, the family-law part of the Civil Code also regulates the issues of obligations, first of all alimony as a type of the private law maintenance obligation. Should we leave aside the principal concept of the family law as a part of the common private law which relates to the position of a person, the maintenance/alimony obligation is built on principle continuingly from the content point of view. No revolutionary change occurs here. Irrespective of that, the new regulation requires attention and mentioning some other conceptions, even if they rather concern just the classification or legislative technique than the content and its purpose.

Pavel Vantuch: May a participant of a crime be prosecuted even in case that the main offender is not prosecuted?

In his article the author deals with the issue whether a participant of a crime may be prosecuted in case that a main offender is not prosecuted. On the basis of an analysis, he arrives

at the conclusion that it is impossible to prosecute an organizer, instigator or assisting offender in the case that a main offender is not, or was not prosecuted earlier. It is impossible that a direct offender known to the investigative, prosecuting and adjudicating bodies would be prosecuted later than a participant in a crime or that he would not be prosecuted at all. This shall always apply, unless it concerns the cases when an offender may not be prosecuted due to impunity or immunity from prosecution, due to an offender's exclusion from the jurisdiction of the investigative, prosecuting and adjudicating bodies, or due to his death or due to impossibility to ensure his participation in the criminal proceedings. However, if circumstances occur when a direct offender may not be prosecuted, the investigative, prosecuting and adjudicating body shall within the pre-trial proceedings expressly state the circumstances preventing the prosecution of a direct offender in the resolution commencing the criminal prosecution of participants of a crime.

Ondřej Spáčil: Acquisition from an unauthorized person

The author summarizes the problems concerning the institute of acquisition from an unauthorized person (non-owner), stating also the basic theoretical conclusions and historical context. The article defines this traditional institute of the private law as the conflict of the principle „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ with the principle of legal surety and good faith protection. The relevant text analyses the concept of this institute in the valid civil law and in extensive judicial decisions of the Constitutional Court and the Supreme Court. The final chapter deals with the regulation of the acquisition from an unauthorized person in the new Civil Code which newly introduced the general clause into the Czech law and specifies the privileged manners of acquisition from an authorized person.

Ladislav Jouza: Changes in the sphere of termination of employment relationship

With regard to the new Civil Code, the Labour Code has the wording „is not taken into account“ in a number of provisions. It is in particular in the cases when the legal conduct was not made in the written form. For instance, in concerns the notice of termination of employment relationship, cancellation of employment relationship within the trial period, immediate termination of the employment relationship. Legal consequences of such conduct may be solved according to Section 80 of the Civil Procedure Code.

MONITOR REKODIFIKACE

Nenahraditelný pomocník pro rok 2014!

Jedinečný a mimořádně pohodlný přístup ke všem informacím a dokumentům k rekodifikaci soukromého práva

www.codexisadvokacie.cz

 CODEXIS® ADVOKACIE

V případě zájmu či dotazů nás neváhejte kontaktovat:

✉ klientske.centrum@atlasconsulting.cz ☎ +420 596 613 333

Leading Article

Antonin Mokry: Against erosion of the legal state and for the support of the access to justice	3
---	---

Current News

Short news from the Board of Directors Michal Žižlavský, Robert Němec.....	4
Lawyer's Fee as a Part of the Compensation of Costs of the Proceedings	5
Invitation to the International Conference on Insolvency Law	14
Invitation to AIJA Congress in Prague	15
Invitation to XXII Karlovy Vary Law Days	16
Invitation to the congress Legal Space 2014	20

Legal Theory and Practice**Articles**

Summary	22
Alimony in the new Civil Code Zdeňka Králíčková, Ivo Telec.....	23
May a participant of a crime be prosecuted even in case that the main offender is not prosecuted? Pavel Vantuch.....	32
Acquisition from an unauthorized person Ondřej Spáčil.....	38
Changes in the sphere of termination of employment relationship Ladislav Jouza.....	42

Judicial Decisions

Legal opinion of participants. Court's powers	46
Delays in criminal proceedings. Damage compensation. Satisfaction	48
Ordering a person out of a common home	52
Objection of invalidity of arbitration agreement	58

Professional Literature

Filip Melzer, Petr Těgl and coll.: Civil Code – major commentary (Tomáš Novosad).....	61
Michaela Zuklínová: Legal conduct according to the Civil Code No. 89/2012 Coll. – Commentary, comparison with abroad and selected judicial decisions (Ondřej Frinta).....	62
Michaela Zuklínová: Co-ownership according to the Civil Code No. 89/2012 Coll. – Commentary, comparison with abroad and selected valid judicial decisions (David Elischer).....	62
Karel Svoboda (ed.): Overview of judicial decisions concerning preliminary ruling (Jaroslav Škopek).....	63
We have read for you Jan Mates.....	64
Bulletin of the Slovak Legal Profession brings...	65

Legal Profession**Karel Čermák's Column**

Mysterious Castle (in the Carpathians)	68
---	----

Czech Legal Profession

Disciplinary practice Jan Syka.....	69
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha.....	69
Settlement of the lawyer's fee and confidentiality obligation Daniela Kovářová.....	70

Europe

Legal regulation and professional secrets at the time of PRISM – interview with Dr. Péter Homoki, Chairman of the IT Law Committee of CCBE Dawn Turek.....	71
---	----

Information and Points of Interest**You should know**

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	76
Mediation club centre was opened in Prague-Dejvice	79
Invitation to VII International Chess Tournament in Bratislava	80

Finally

Bits from lawyer's book of craftiness II (Again about legislation) Petr Hajn.....	81
Drawing by Lubomír Lichý	82
Do you know that... Stanislav Balík.....	82

Inhaltsverzeichnis	83
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	84
--------------------------------------	----

Table of Contents	85
--------------------------------	----

V současnosti hledáme

ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA / KONCIPIENTKU

se znalostí anglického jazyka (znalost německého jazyka výhodou)

STUDENTA / STUDENTKU 4. nebo 5. ročníku právnické fakulty

se znalostí anglického jazyka (znalost německého jazyka výhodou)
na administrativní a drobné právní práce

Požadujeme:

- > vysokou úroveň odborných znalostí
- > schopnost samostatného uvažování i týmové práce
- > ochotu k vysokému pracovnímu nasazení (časovou nezávislost)
- > výbornou znalost anglického jazyka (znalost německého jazyka výhodou)

Nabízíme:

- > zajímavou práci v oboru obchodního práva s tuzemskou i zahraniční klientelou
- > možnost profesního růstu
- > dobré finanční ohodnocení
- > příjemné pracovní prostředí

V případě zájmu zašlete svůj životopis v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu sak@advokatvam.cz.
Více podrobností o naší advokátní kanceláři naleznete na našich webových stránkách: www.vitek-mrazek.cz.

Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce.
Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

TROJANOVA 12, 120 00 PRAHA 2, www.iustitia.cz

hledá vhodné kandidáty na pozice

ADVOKÁT ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT PRÁVNÍK

k dalšímu rozšíření a zkvalitnění právních služeb v oblasti sporné, nesporné a smluvní agendy

Požadujeme: vysokou úroveň odborných znalostí, dobrou znalost alespoň jednoho cizího jazyka, samostatnost a flexibilitu, loajalitu, zájem dlouhodobě pracovat v advokacii.

Nabízíme: zajímavou práci pro významnou tuzemskou i mezinárodní klientelu, profesní růst a možnost dalšího vzdělávání, odpovídající finanční hodnocení.

V případě Vašeho zájmu, prosím, zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a cizím jazyce, který ovládáte, na e-mailovou adresu: ak@iustitia.cz nebo na adresu advokátní kanceláře TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o. Trojanova 12, 120 00 Praha 2

Hogan
Lovells

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kancelářemi v Evropě, Asii, Africe, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v dynamickém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte prosím e-mailem na adresu careers.prague@hoganlovells.com nebo faxem na číslo +420 224 210 004.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells je mezinárodní praxe, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP a k nim přidružené entity.

www.hoganlovells.com

© Hogan Lovells 2014. Všechna práva vyhrazena.

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o. hledá zkušeného advokáta/advokátku

Požadujeme:

- Minimálně 5 letou praxi ve velké advokátní kanceláři zaměřené na obchodní právo
- Zkušenosti se soudními spory
- Výborné stylistické a argumentační schopnosti
- Vynikající znalost českého práva
- Profesionální vystupování
- Schopnost týmové práce a flexibilitu

Nabízíme:

- Odpovídající finanční ohodnocení
- Exkluzivní pracovní prostředí v budově CITY TOWER
- Zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- Další vzdělávání a profesní růst

Nabídky spolupráce spolu s životopisem
zasílejte v českém a anglickém jazyce
na e-mailovou adresu hollmann@akccs.cz
www.akccs.cz

U E L T Z H Ö F F E R · K L E T T · J A K U B E C
& P A R T N E Ř I
A D V O K Á T N Í K A N C E L Á Ř

Dynamicky se rozvíjející advokátní kancelář, jež poskytuje právní služby v oblasti českého i mezinárodního práva, nabízí v rámci pokračujícího rozšiřování svého týmu uplatnění pro:

- **Advokáta/advokátku s praxí v oblasti práva nemovitostí a developmentu** (znalost ruského jazyka výhodou)
- **Advokátního koncipienta/koncipientku** s praxí alespoň 1 rok (nejlépe v oblasti nemovitostí a developmentu)
- **Asistentku/asistenta právníka** (velmi dobrá znalost německého jazyka podmínkou)

Požadujeme zodpovědnost a vysokou profesionalitu, týmového ducha, velmi dobrou znalost platného práva (právnícké pozice), velmi dobré organizační schopnosti (asistentky), výbornou znalost německého jazyka, anglický příp. další cizí jazyk výhodou.

Očekáváme loajalitu, proaktivní přístup a ochotu podílet se na dalším rozvoji naší kanceláře.

V případě Vašeho zájmu o některou z výše uvedených pozic zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a německém/anglickém jazyce spolu s Vaší nabídkou na e-mailovou adresu: pja@uepa.cz

Ueltzhöffer Klett Jakubec & Partneři, advokátní kancelář
Voctářova 2449/5
180 00 Praha 8

Tel.: +420 234 707 444
Fax: +420 234 707 404
www.uepa.cz

Nevíte, zda jste si
vybrali správně?

Zvolte si banku,
která nepotřebuje
obhajobu.

Kromě dlouhodobě atraktivní nabídky
bankovních produktů a služeb pro vaše
podnikání, ale i soukromé finance, pro vás
máme vždy něco navíc.

**Kompetenční centrum pro svobodná
povolání, telefon 955 960 401–402
www.unicreditbank.cz**

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v
 UniCredit Bank

ZÁKON O MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM. Komentář

Monika Pauknerová, Naděžda Rozehnalová, Marta Zavadilová a kolektiv

Komentář renomovaného autorského týmu je věnován novému zákonu o mezinárodním právu soukromém, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. Představuje úvod do českého mezinárodního práva soukromého a procesního v širším pohledu. Kromě podrobně komentovaných ustanovení nového zákona, včetně související základní literatury a použitelné judikatury, obsahuje přehled dvoustranných a mnohostranných mezinárodních smluv v tomto odvětví a rovněž stručně uvádí předpisy, které jsou součástí evropského mezinárodního práva soukromého, zejména nařízení EU.

První komentář zákona o mezinárodním právu soukromém na trhu!

Vázáno v plátně, cena 1.875 Kč, rozsah 928 stran

Vyšlo
v prosinci
2013

OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Komentář I – VI

Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv

Rozsáhlý komentář nového občanského zákoníku v šesti svazcích!

Nakladatelství Wolters Kluwer pro vás připravilo rozsáhlý komentář, který od ledna 2014 postupně vychází v šesti svazcích: I. Obecná část, II. Rodinné právo, III. Absolutní majetková práva, IV. Dědické právo, V. a VI. Relativní majetková práva.

I. svazek věnovaný obecné části občanského zákoníku vyšel v lednu 2014, rozsah tohoto svazku je 1 736 stran.

Další svazky budou vycházet v měsících březnu, dubnu a květnu 2014. Celkový přepokládaný rozsah 8 000 stran.

Cena I. svazku 2.490 Kč

I. sv. vyšel
v lednu
2014

ČASOVĚ

OMEZENÁ NABÍDKA:

Při objednávce všech šesti svazků získáte celý komentář za zvýhodněnou cenu 9.975 Kč!

I. svazek při objednání celého kompletu získáte za cenu 1.992 Kč místo 2.490 Kč, tj. obdržíte slevu 20%

ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH. Komentář

Jan Lasák, Jarmila Pokorná, Zdeněk Čáp, Tomáš Doležil a kolektiv

Zákon o obchodních korporacích je základní součástí rekodifikace soukromého práva, která úzce souvisí s novým občanským zákoníkem. Řeší základní podmínky fungování jednotlivých druhů obchodních korporací, strukturu jejich orgánů, odpovědnost jejich členů, vklady a podíly na zisku korporací aj.

Náš komentář jako komplexní pomůcka:

- poskytuje ucelený výklad korporátního práva, včetně nezbytných souvislostí s novým občanským zákoníkem,
- zahrnuje doprovodné předpisy přijaté v rámci rekodifikace,
- doplňuje příslušná ustanovení výkladem daňových a účetních souvislostí,
- přináší informace o souvisejících předpisech, českých i evropských, a odkazy na relevantní odbornou literaturu,
- obsahuje výňatky z důvodové zprávy,
- rozsáhle se věnuje judikatuře použitelné i po nabytí účinnosti nové právní úpravy,
- významně usnadňuje řešení počátečních aplikačních a interpretačních problémů.

Komentář je zpracován vysokoškolskými pedagogy, advokáty a dalšími autory z řad odborníků na korporátní právo. Zaměřuje se na všechny důležité aspekty nové právní úpravy korporací a poskytuje potřebný návod pro orientaci v novém právním prostředí. Je určen pro širokou právníckou a podnikatelskou obec.

Vychází
v dubnu
2014

První komentář zákona o obchodních korporacích, který zahrnuje doprovodné zákony a daňové a účetní souvislosti!

S velkým důrazem na judikaturu použitelnou i pro novou právní úpravu!

Objednávejte již nyní a získáte 10% slevu z vaší objednávky!

Dva rozsáhlé svazky, vázáno v plátně, cena za oba svazky 2.985 Kč, cca 3 000 stran